Belgeler ve Objelerle

GÖZ HEKİMLİĞİ TARİHİ

Halûk Perk Sağlık Müzesi Koleksiyonu

ZEYTİNBURNU BELEDİYESİ
zeytinburnu.bel.tr | 444 1984

Halûk Perk

HPM
HALUK PERK MÜZESİ

Belgeler ve Objelerle

GÖZ HEKİMLİĞİ TARİHİ

Halûk Perk Sağlık Müzesi Koleksiyonu

ZEYTİNBURNU BELEDİYESİ
zeytinburnu.bel.tr | 444 1984

ZEYTİNBURNU TIBBİ BİTKİLER BAHÇESİ

Halûk Perk

Belgeler ve Objelerle
Göz Hekimliği Tarihi
Halûk Perk Sağlık Müzesi Koleksiyonu

Halûk Perk

DANIŞMAN - ARAŞTIRMA
Burcu Özdemir

GRAFİK TASARIM

Tuncer Taşdöğen
Pınar Selçuk

FOTOĞRAFLAR
Akadur Töleğen

METİN ÇEVİRİLERİ
İrfan Akça

Bu yayın Zeytinburnu Belediyesi' nin düzenlediği 16. Merkezefendi Geleneksel Tıp Festivali kapsamında 16 Mayıs 2015 tarihinde açılmış
" Halûk Perk Sağlık Müzesi Koleksiyonu - Göz Hekimliği Tarihi Sergisi "
münasebetiyle yayımlanmıştır.

Yayın, Zeytinburnu Belediyesi' nin maddi katkılarıyla basılmıştır.

İRTİBAT ADRESİ
Halûk Perk Müzesi, Gümüşpala Mah. Londra Asfaltı No. 186 Avcılar-İstanbul/TÜRKİYE
hp@halukperk.com

BASKI
Mat Ofset Matbaacılık
Gümüşsuyu Cad. Topkapı Odin Center No. 28/35 Topkapı / İstanbul
Tel/Phone: +90 212 612 24 43

İSTANBUL - 2015 ISBN 978-605-85941-5-9

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ

Merkezefendi Geleneksel Tıp Festivali 16. yaşına basıyor. Bu nadide kültür sanat faaliyetinin son altı yılına eşlik eden Halûk Perk Koleksiyonları, her yıl birbirinden ilgi çekici içeriğiyle ufkumuzu genişletiyor.

Gündelik hayat pratiğimize dahil olan her unsur bir hatıra bırakıyor. Ama zamanın hafızayı yenen gücü, hem kişisel tarihimizde hem insanlık tarihinde hatıraları giderek silikleştiriyor. Nesiller geçtikçe eski hayatı anlamak ve anlatmak zorlaşıyor. İşte uzak tarihten yakın tarihe, hayatın terkedilmiş unsurlarını biraraya getiren koleksiyonların değeri burada.

Festivalimizin kültürümüze kazandırdığı tıp tarihi sergi ve katalogları dizisi, bu yıl yine önemli bir koleksiyon ile devam ediyor: Göz Hekimliği Tarihi.

Zeytinburnu Belediyemizin bu güzel sergi ve katalogun hazırlanmasındaki katkısı dolayısıyla duyduğum memnuniyeti paylaşıyor, kültür mirasımızın korunması konusunda örnek bir çaba gösteren Sayın Halûk Perk'i kutluyorum.

Murat Aydın
Zeytinburnu Belediye Başkanı

ZEYTİNBURNU BELEDİYESİ
zeytinburnu.bel.tr | 444 1984

ÖNSÖZ

Zeytinburnu Belediyesi ve Tıbbı Bitkiler Bahçesi ile birlikte 16.'ncısı düzenlenen Merkezefendi Geleneksel Tıp Festivali münasebetiyle gelenekselleşen birlikteliğimiz "Göz Hekimliği Tarihi" ile devam etmektedir.

Göz Hekimliği Tarihi üzerine ülkemizde yapılmış müstakil bir yayına rastlamadık. Daha evvelki yayınlarımızda belirttiğimiz gibi, bizim tarih kitabı yazmak gibi bir iddiamız bulunmamaktadır. Asıl amacımız bu konuda araştırma yapacaklar ile koleksiyon oluşturmak isteyenlere bir yol göstermek, kullanabilecekleri malzeme sunmaktır.

Ancak, bu yayının çok önemli bir ayrıcalığı vardır. Tıp tarihi konusunda ciddi çalışmaları bulunan Prof. Dr. İlter Uzel Hocam'ın Göz Hekimliği Tarihi konusunda yapmış olduğu araştırmalarına kitabımızda yer verdik. Bu sayede kitabımız Göz Hekimliği Tarihi konusunda bilimsel olarak da önemi bir yere sahip olacaktır. Her zaman bana ve çalışmalarıma destek vermiş olan kendilerine bu lütuflarından dolayı şükran borçluyuz.

Bu çalışmamızda hiçbir fedakarlıktan kaçınmayan ve şahsıma güvenip her türlü desteği esirgemeyen Zeytinburnu Belediye Başkanı Sayın Murat Aydın Beyefendi ile değerli ekibinden Başkan Yardımcısı Sayın Erdem Zekeriya İskenderoğlu ile Kültür Müdürü Sayın Veli Koç'a sonsuz teşekkürler.

Tabii ki gelenekselleşen kataloglu sergilerin fikir babası olan ve çalışmalarımda beni yönlendiren ve projelerimizi geliştiren Dostum Murat Çekin Hocam'a ayrıca büyük şükranlar sunarım.

Son olarak teşekkürlerimiz fedakarca çalışan dostlarım Akadur Töleğen, Tuncer Taşdöğen, Celal Yıldırım, İrfan Akça, yardımcılarım Burcu Özdemir, Pınar Selçuk ve Ramazan Karakaya şahsında Mat matbaası ailesinedir.

Zeytinburnu Belediyesiyle birlikteliğimizin ve geleneksel kataloglu sergilerimizin devamı dileği ile ...

Halûk Perk

İlter Uzel Tarafından Çizilmiştir

1. GÖZ HEKİMLİĞİ TARİHİNDEN NOTLAR

(Resimli Kronolojik Bir Deneme)

Prof. Dr. İlter UZEL

M.Ö. 2250- İLK OFTALMOLOJİ CERRAHİ ETİK BELGESİ (MEZOPOTAMYA)

Hammurabi Yasaları (M.Ö.1943-1905): Madde 215: Şayet bir kimse tunç bıçağıyla bir yara yapmış olsa ve bu kimseyi hayata kavuşturursa yahut göz perdesini tunç bıçağıyla açmış, bir kimsenin gözünü hayata kavuşturursa 10 Şekel almalı (Şekel: O zaman geçerli yak. 8 gramlık ağırlık birimi). Madde 218: Şayet bir tabib, bir kimseye tunç neşteriyle ağır bir yara (operasyon) yapar ve ölümüne sebep olursa yahut tunç neşteriyle göz perdesini açayım derken gözünü yok ederse, o tabibin ellerini kesmeli. Madde 220: Şayet tabip tunç neşteriyle göz perdesini açar, gözünü harap ederse kölenin bahasının yarısını vermeli.

M.Ö. 1550'ler- EBERS TIBBİ PAPİRÜSÜ (MISIR)

Eski Mısır'da göz hekiminin saygın bir yeri vardı. Göz hastalıklarının sıcaklık, çevre koşullarının kötülüğü ve zararlı haşere nedeniyle çok sık görüldüğü bilinmektedir. M.Ö.1550'lere tarihlenen Ebers papirüsünde 100'e yakın göz hekimliği reçetesi vardır. Bu dönemde adı bilinen bazı göz hekimleri şunlardır: İri, saray göz hekimi olarak birçok yerde adı geçer. Quai: Sarayın göz hekimlerinin başı. 5. Sülale döneminde yaşayan Medunefer Nyankduau. "Kuhl" adı verilen ünlü kollir'e adını veren Heliopolis Tapınağının başrahibi Kuy. Göz hekimlerinin koruyucusu, Horus'un göz hastalığını tedavi eden Tot idi. Tanrı Amon da gözleri ilaç kullanmadan tedavi ediliyor, strabizm'i iyileştiriyor ve gözleri açıyordu.

Eski Mısır'da Göz Kapağı HastalıklarınınTedavisi

"Hayt" olarak adlandırılan blefarit (Romalılar bunu "lippitudo" olarak isimlendiriyorlardı) tedavi edilen göz hastalıklarından birisiydi. Ebers Papirüsü, Reçete No. 415: Sarı sabır(aloes): (1) ölçek) 9; Chrysocol: (1) ölçek; Acı hıyar (kolokent): (1) ölçek; Akasya yaprağı (1) ölçek; Abanoz ağacı kabuğu: (1) ölçek; Soğuk su: (1) ölçek; Dövülür ve merhem yapılır. Sonra kurumaya bırakılır suda tekrar ezilip gözlerin sırtına (göz kapağı) uygulanır.

"Trikiazis" tedavisi için Ebers Papirüsü bu hastalığa 6 paragraf ayırmıştır: Ebers Papirüsü, Reçete No:424: Kirpikler çekilir. Günlük (olibanum): (1) ölçek; Yarasa kanı: (1) ölçek; Hazırlanan merhem iyileşinceye kadar gözlere sürülür.

"Şalazyon" tedavisi de yapılmaktadır. Ebers Papirüsü, Reçete No.35; Gözdeki arpacığın tedavi etmek için; Galen: (1) ölçek); Chrysocolle: (1) ölçek; Acı hıyar(kolokent): (1) ölçek; Sarı sabır (aloes): (1) ölçek; karıştırılarak merhem hazırlanır.
"Ektropion" Eski Mısır'da sık görülürdü ve tedavisi için reçete astrenjan ara maddeler katılarak hazırlanılırdı.; Ebers Papirüsü, Reçete No.421; Chrysocolle, terebentin reçinesi ve sarı aşıboyası (okr) dövülerek gözlere sürülür.

"Nehat" Eski Mısır'da konjunktivit'in bir tipi olan trahoma verilen isimdi.; Ebers Papirüsü, Reçete No.346; Galen: (1) ölçek; Sarı aşı boyası: (1) ölçek; Nübya toprağı: (1) ölçek; Kırmızı sud kostik (natron): (1) ölçek; Karıştırılarak gözlerin sırtına (kapağına) sürülür. "Pterygion" "adet" olarak adlandırılırdı. Göz kapaklarına, göz içine ve göz köşesine kullanılmak üzere 3 tip reçete önerilmiştir.; Ebers Papirüsü, Reçete No.409 (Birinci Reçete); Galen(1/2) ölçek, akbaba yumurtası (1/2+1/4)=3/4 ölçek Çok ince dövülür ve gözlerin sırtına (göz kapağına) sürülür.

Pupilla "cefed" olarak isimlendirilirdi. Eski Yunan tıbbında "midriyaz" olarak adlandırılan durumun nedenini bilmiyorlardı fakat pupilla kontraksiyonu için reçete önerilmiştir: (Burada anlayamadığım şey şu: midriasis pupillanın genişlemesi iken, pupilla kontraksiyonuna miosis adı verilir. acaba dilatasyonu düzeltmek için kontrakte etmekten mi bahsediliyor?) Ebers Papirüsü, Reçete No.345; Yukarı Mısır'ın arsenik sülfürü (1) ölçek, suda ezilir ve sık sık gözlere sürülür.

Eski Mısır'da gözün beyaz lekesi (lökoma kornea) tedavisi için reçete; Ebers Papirüsü, Reçete No.382; Granit ince döğülür, kumaşta elenir ve gözlere dökülür.

"Katarakt" Eski Mısır'da bu göz merceği (krital) hastalığı, "gözlere su çıkması" olarak adlandırılmıştır. Eski Yunan ve Roma'da katarakt, Yunanca "su düşüşü" olarak aynı anlamdadır. Ebers Papirüsü, Reçete No.385; Kataraktın tedavisi için büyüye başvurulurdu.
"Hemeralopi" yani gündüz körlüğü Eski Mısır'da tedavisinde retina ve optik siniri bilmedikleri halde "şau" adını verdikleri hastalığı ilaçla tedavi etmeyi denemişlerdir. Ebers Papirüsü, Reçete No.351; Sığır karaciğeri (5) ölçek, kızartılıp ezilerek gözlere tatbik edilir. Çok etkili bir reçetedir.

Eski Mısır'da körlük tedavisi: Ebers Papirüsü Reçete No.382; Birçok körlük vakasında retina ve optik sinir afetini bilmeyen Mısırlılar hastalığa "şepet" adını verip reçete yazmakla yetinmişlerdi. Ebers Papirüsü Reçete No.356; Domuz gözü sıvısı: (1) ölçek; Hakiki Galen: (1/2) ölçek; Sarı aşı boyası: (1) ölçek; Mayalanmış bal: (1) ölçek; karıştırılır, dövülür, yoğaltılır ve kulağa enjekte edilir, Hasta hemen iyileşir. "Bunu böyle uygula göreceksin, etkili bir reçetedir."

M.Ö.5. YY.- ANTİK YUNAN

Antik Yunan tıbbına bilimsel ve etik nitelik kazandıran Hippokrates (M.Ö.460-370) olmuştur. Eserleri öğrencileri tarafından derlenmiştir. Bu kronolojideki oftalmoloji bilgileri Emile Littré'nin (1800-1881) Grekçe'den Fransızcaya çevirdiği ve 22 yılda tamamladığı 9 ciltlik "Oeuvres Completes d' Hippocrate (1839-1861) tarafımızdan taranarak hazırlanmıştır.

Hippokrates Kolleksiyonunda Yer Alan Göz Hastalıkları ve Tedavileri: Gözlerde oluşan şişlik (C.I, s.617); Akut göz hastalıklarında prognoz (C.II,s.115-117); Akut hastalıklarda iyi belirti olmayan uykuda göz beyazı (C.II, s.117) ; Bakırlı göz tozu (C. II,

s. 521); Bakırlı bir formülle tedavi edilen ıslak göz (C.II, s. 521); İçinde "colcothar" olan reçete ile şiddetli göz ağrılarının tedavisi (C.II, s. 523); Ateşte sağ gözün kayması (C.III, s. 43-63), Bandaj ve lapa(kataplazma) gerektiren göz bölgesi yaralarında göze kadar yayılan eripizel (C.III, s.255); "Sözle değil, gözle tanımak, bilmek gerekir" (C.III, s.381); Bir günlük durumda(konstitusyon hareketleri(?) (C. IV, s. 495,517); İntermittan olmayan ateş ve yakınlaşan ölüm zayıflığında göz kayması (C.IV, s.521,(499;605,(74)); Gebe bir kdında çöken memelerin göze taşınan ağrısı(?) (C.IV, s.533(53)); Göz ağrılarında çeşitli iyileştirme çareleri (C.IV, s. 571(31)); Uykuda görmenin durması (C.IV, s. 557(52)); Göz kızarması(kusma ile birlikte, kötü belirti),(C.IV, s.579(3)); Göz ağrısında saf şarap, sıcak su tatbiki, kan alma (C.IV, s. 591(46)); Gözlerde birikim (C.V, s. 79); Akciğer üzerinden burun deliklerine kadar giden salgıda memeler dışında dikkat çeken gözler (C.V, s. 131(8)); Göz hastalığı için başa uygulanan arpa merhemli sarımsaklı soğuk ıslak kollir (C.V, s.163(22)); Ateşli hastalıkta sağ gözde görülen birikinti (C.V, s. 163(23)); Ateşte gözlerde ağrı (C.V, s. 167); Son dişe yakın yerdeki süpürasyondan göz yakınına süpürasyon akması(?) (C.V, s. 169); Causus'ta gözlerde yığılma yapan kanamalar ve aşırı kırmızı yanaklar (C.V, s. 169); Ateşli bir kadın hastada, önce kanamanın görüldüğü sağ gözde yığılma(?) (C.V, s. 171); Dalağı biraz büyümüş, ateşli bir erkekte yığılma ve deri afetleri ile sol gözde yığılma (C. V, s. 179); Göz kollapsı (C.V, s.189); Peripnömonide gözde sarılık (C.V. s. 207(5)); Gözün okla yaralanması (C.V, s.237(49)); Göze iyi gelenler (C.V, s.239(58)); Gözün verdiği kötü belirtiler (C.V, s.275(13)); Gözün uzun süre açık bırakılamaması (C.V, s.277(15)); Göz aktığı zaman boğazda revülsiyonu (C.V, s.285(16)); Aktığı zaman gözün durumu (C.V, s.313(22)); Özellikle Perintos(Marmara Ereğlisi) epidemik öksürük rezidivinde ortaya çıkan niktalopi(gündüz körlüğü) (C.V, s. 341(6)); Gözde kanlı leke (C.V, s. 377-385); Sarı ve kadavramsı göz beyazı (C.V, s.397(25)); Göz irinlenmesinde ağrılar gece mi gelir ? (C.V, s.425(57)); Gözlerde olgun maddelerin burun deliklerinden aktığı durumda hafifleyen kronik ve durgun şişme (C.V, s.433(72)); Gözler için fena mercekler (C.V, s.435(76)); Göz ıstırapları için yapılması gerekenler (C.V, s.515(17)); Gözler için kötü origan(yaban mercan köşk) (C.V, s.515(17)); Bulanık gözler (C.V, s. 515(17)); Sabit ve olağanüstü(?) gözler, (kötü belirti) (C.V, s.523(46),633 (221)); Dönmüş dişler (?) (C.V, s.533(84)); Akut hastalıklarda kapalı gözler (kötü belirti) (C.V, s.533(84)); İçe dönmüş ve ürperten gözler(kötü belirti) (C.V, s.533(89)); Hastalığın gözde olmadığı spazmodik kazalarda sabit parlak gözler (C.V, s.555(124)); Gözün içe kayması(uğursuzluk belirtisi) (C.V, s. 601(72)), Arka bölgede rüptürle görülen baş ağrısında gözdeki ağrı (C.V, s. 625(184)); Göz temizlendiği zaman kriz belrtisi (C.V, s. 631(213)); Gözlerde belirtiler (C.V, s. 631(214)); Göz kızarması ve neyi belirttiği (C.V, s. 633(215)); Konvelesansta gözde şişmeler ve neyi anlattığı (C.V, s.633(216)); Ürpertide veya komada içe dönen gözler(kötü belirti) (C.V, s.633(217)); Sık sık hareket eden gözler (C.V, s.644(276)); Hastanın kendinde olmadığının belirtisi olan kazalarda görülen parlak ve sabit gözler (C.V, s.644(276)); Hastanın kendinde olmadığının belirtisi olan kazalarda görülen parlak ve sabit gözler (C.V, s.659(345)); Plörezide ikterik ve puslu göz (C.V, s.667(382)); Seyahat esnasında gözlerin rotasyonu (C.V, s.691(476)); Gözlerin üzerinde başın üstünde yer alan kabartı (C.VI, s. 107); Gözler için emdirilmiş süngerler (C.VI, s.119(1)); Soğuktan sonra gözler daha çok sertleşir (C.VI, s.127); Gözler dış ortama uymaz (C.VI, s.133); Göz ülseresyonu, yıkama ve doldurma(?) (C.VI, s.133), Sıcak gözler için iyi gelir (C.VI, s.155); Gözler kopar ve görme kaybolur(kötü talih !) (C.VI, s.155); Gözün deskripsiyonu (C.VI, s. 279,2); Gözün yaşarması göze yansır (C.VI, s.295); Baştan gözler üzerine gelen iltihap (C.VI, s.295); Bu iltihapta kan toplanmasının tedavisi (C.VI, s.299); Göze yaş veya kuru ilaç (C.VI, s.299); Kusmayı provoke etmemek (C.VI, s.299(13)); Purgatifler (C.VI, s.299(13)); Gözde taş bulunursa gözyaşını akıtma yöntemi (C.VI, s.369); Kaşıntıya neden olan kan toplanmasında yumuşatıcı yağlar (C.VI, s. 369); Deri ile kemik arasında bir müköziteden kaynaklanan kan toplanması (C.VI, s.369); Tedavisi; Eğer ağrı devam ederse kemiğe ulaşıncaya kadar kesi yapılır (C.VI, s.369); Tedavi iyi yapılmazsa bu kan toplanması görme kaybına neden olur (C.VI, s.369); Parlak birikinti (C.VI, s.369); Gözde boşalan kan (C.VI, s. 369); Gözde boşalan kan sonuçları (C.VI, s.369); Gözde kan boşalmasında göze baskı yapan venalar koterize edilir, sonra göz yaşı akıtılır (C.VI, s. 369); Gözden gelen akıntı (C.VI, s.369); Gözden gelen bu akıntı ile orantılı yara (C.VI, s.369); "Gözden çok akla inanılır" (C.VI, s.475); Gözlerin küresi (C.VI, s.551); Sarımsak gözler için kötüdür? ? Fötüste gözler saf bir ıslak humorla dolmuştur (C.VI, s.499); İkterik gözler (C.VIII, s.69), Lochi(?) yokluğunda gözlerden akan kan (C.VIII, s.101); Gözler için reçete (C.VIII, s.225(102)); Gözlere yağ sürme işlemleri (C.VIII, s.459); Beyinden gözler üzerinde kan toplanması (C.VIII, s.565(11);569(13)); Gözde skrıpsiyonu (C.VIII, s. 605); Oluşma modu, membranları (C.VIII, s.605); Humorlar(Humoral Patoloji›de göz hastalıklarına neden olan) (C.VIII, s. 660(41)); Neden göz ağrır (C.VIII, s.660(41)); Kötü Prognoz belirtisi veren göz (C.VIII, s.660(41)); Gözün verdiği fena belirti (C.VIII, s.668); Göz kapakları arasında görülen göz akı(kötü belirti) (C.IX, s.30); Causus'ta net olan göz akması (C.IX, s.30).

M.Ö.1.YY.- ANTİK ROMA

Adı Bilinen Göz Hekimleri:

Antik Roma'da göz hekimleri "Medicus ocularis" olarak adlandırıldı. Mesela Teretius Pitus ve Galius(GAIUS?) ve Nicomedes adı ile bilinen oftalmologlardı.

Antik Roma'da Görme Kusurları ve Göz Hastalıklarının Tedavisi:

Antik Roma'da görme kusurları konusunda Plinus (PLI Nat XI,53,54)" gözlerin fırlak veya çökük olmasının yakın veya uzak görmeyi etkilediğini" yazar.
"Myops" ilk defa Ulpien tarafından kullanıldı. (ULP dıg XXI, 10).
Hemeralopi "İmbecilitas" görme zayıflığı, gündüz görmede azalma, gece görme yokluğu olarak bilinir.(CEL, MED, VI,32)
Plinus'a göre Romalılar gözlüğü bilmiyorlardı. Neron okumak için yazılara zümrüt taşının arkasından bakardı.(PL, Nat, XXVII, 5).
Körlük "Donaria" oldukça sıktı. Eski Roma'da üst göz kapağı paralizisi'ni Galenus bildirmişt(GAL, Aff, IV,2)
Celsus alt göz kapağının yukarı çıkamayıp asılı kalmasını "lagopytalmus"(lagopytalmus, lagophtalmia) olarak adlandırılmıştır (CEL Med VI, 7, 10).
"Trikiazis" (trichiasis; kirpiklerin göze değecek şekilde içeriye dönüşü) Celsus tarafından tanımlanmıştır(CEL, Med, VII,8).
Celsus, üst göz kapağı kistlerinin göz hareketlerini engellediğini yazmıştır (Cel, Mde, VII).
Arpacık "tuberculum" veya "chalazosis" olarak adlandırılmıştır (CEL, L.).Galenus buna "hydratide" adını vermiştir(GAL, Cor.X,7).
Eski Roma'da blefarit tedavisinde Plinus, göz kapağını sertleşti-

ren iltihabı "genae dura" olarak adlandırılmıştır. (PLI.Nat.XXIV). Bu erozyonlu olabilir (PLI Nat.XXIII, 34). "Rude"scabre(PLI nat XX,87), "rugoz genarum scabies" (PLI Nat, XX III, 5) örnek gösterilebilir(?) Hastalığı tanımlayan Celsus iltihap sonunda göz kapaklarının yapıştığını, tedavi için bir sonda ile aralanıp küçük pansuman yerleştirilmesini önerir (CEL, Med VII,7,6). Hafif şekillerinde, "purigenes genarum" kasıntılı göz kapağı vardır (PLI, Nat, XXVII,5). Eski Roma'da "göz kapağı fimozisi "küçük göz kapağı" olarak Celsus tarafından tanımlanmıştır (CEL:Med.VI,6,14)

Antik Roma'da Diğer Göz Hastalıkları Tedavisi

Antik Roma'da konjuktivit de tanımlanmıştır:Celcus konjuktiviti "Gözlerde ağrılı şişlik vardır. "Pituita" humor (yapışkan mukus) artar. Gözyaşı akması, şişlik ve akıntı bir arada olabilir. Tek veya iki gözle olabilir." sözleri ile tanımlar (CEL.Med.VI,6,1).

Antik Roma'da pterygion, Plinus tarafından " pterygium" adı ile " korneadaki bir fazlalık" olarak tanımlanır(PLI, Nat.XX,89)

Galenus, pterygium'un tedavisinde yakıcı kollir kullanan göz hekimlerini eleştirir(GAL, Cor,X,11).

Roma'da lakrimal fistül tedavisinde Plinus göz köşesinde oluşan ve sürekli akıntılı lakrimal fistüle"epinyctus" adını verir(PLI Nat. XX,91). Celcus bu durumu " aegilops"(CEL, Med, VII,77) Plinus ise "syce"olarak adlandırır(PLI.Nat.XX21)

Roma'da Plinus'un "glaucoma" adını verdiği bir göz hastalığı vardır. Fakat hastalığın bu günkü glokom ile aynı olup olmadığı belli değildir. Bu göz içi tansiyon artışı olabilir. Böyle bir durumda Plinus göz içine bir sonda ile girilmesini önerir. Fakat önce sonda bir köpeğin beynine batırılmalıdır(!),(PLI, Nat.XXIX, 38)(Resim)

Roma'da gözün motor kaslarının paralizisinde Galenus'a göre şaşılık ortaya çıkabilir(GAL; AFF.IV,2).

Roma'da pupilla hastalıkları ve tedavisinde Areteus, pupillanın kontrakte olmasını "mydriasis" genişlemesini "platyrasis" olarak adlandırır(ARE, Chr.1).

Plinus, iris ülserayonunu "argema" olarak adlandırır (PLI, Nat, XX,40).

Antik Roma'da katarakt tedavisini Plinus "oculorum suffusio" olarak adlandırır (PLI, Nat,XXVIII,7). Celcus, kataraktın değişik formları olduğunu yazar. Uygun tiplerinin olgunlaştığında ameliyatını önerir.

Caelius Aurelianus, körlüğe neden olan, "scotomotica passio" denilen ve baş dönmesiyle başlayan bir hastalıktan bahseder (AUR,Chr,1,2). Burada bahsedilen "scotoma"nın görme alanında görüş kaybı ile belirgin "kör bölge" mi, yoksa "scotodonia" başta ağrı, göz kararması ve baygınlık hissi ile seyreden baş dönmesi mi, olması açık değildir.

Roma'da stafiloma (kornea veya sklera üzerindeki iltihabı abartılar) tedavisi için Celsus, gözün yüzeye örtüsünün iç tabakalarındaki gevşeme veya yırtılma sonunda yükselen üzüm tanesine benzeyen bir kıvrımdan bahseder. Tedavisi iplikle veya eksizyonla yapılır (CEL, Med, VII,7,1).

Roma'da göz kanamaları Celsus tarafından tanımlanmıştır. Plinus ise göz kanamalarını "oculi cruentati" olarak isimlendirir (PLI, Nat., XXII,13). Gözde beyaz leke(albugines) Plinus tarafından tanımlanmıştır (PLI, Nat, XXIV,4).

Görme engelenmesi "nubucullae, nubecula" Plinus tarafından tanımlanmıştır (PLI, Nat.XXII, 27)

Gözyaşı akması Plinus tarafından tanımlanmıştır (PLI,NatVII 59).

Gözde akıntı "hypachyma", Plinus ve Empricus tarafından incelenmiştir (PLI, Nat.XXVII, 59;EMP, Med.VIII).

860 Nasturi hekim Huneyn bin İshak'ın (809-877) (Johannitus) Galenus›dan Grekçeden Arapçaya yaptığı tercümeler arasında "Oftalmoloji'nin 10 Kitabı" da yer almaktaydı.

1000'ler civarı

İbni Sina (980-1037) göz hastalıkları ve tedavisine de yer verdiği "El Kanun fi't Tıbb'ı yazmaya başladı.

Endülüs İslam hekimi Ebu'l Kasım Zehravi (ölm.1036) "et-Tasrif" adlı eserini yazdı. Eserin 32. kitabı 700 yıl hem Batı'da hem de Doğu'da kaynak eser olarak kullanıldı.

Bağdat'ta İsa b.Ali (Jesus Haly) bir oftalmoloji kitabı yazdı.

1100 Salerno'da İtalyan hekim Benvenuto Graffeus (12.yy.) uzun süre önemini kaybetmeyen bir oftalmoloji kitabı olan "Practica Oculorum"u yazdı.

1180 İslam hekim ve düşünürü İbn.Rüşd (1126-1198), Kurtuba'da yazdığı "Kitabü'l-Külliyat fi't-Tıb" (Tıbbın Kitabı) eserinde retina fonksiyonları ile ilgili orijinal açıklamalar yaptı.

1330 Barnaba de Reggio bir oftalmoloji eseri "Libellius de Conservanda Sanitate Ocularum"veya Libellus de Conservanda Sanitade Oculorum'u yazdı.

1425'ler Hekim Sinoplu Mümin bin Mukbil "Miftahü'n-Nur ve Haza'inü'üs-Sürur" (Göz Nurunun Anahtarı ve Neşe Hazineleri) adındaki yalnız oftalmolojiye ait eserini yazarak II.Murad'a (1421-1451) armağan etti.

1465 Amasyalı hekim ve cerrah Şerefeddin Sabuncuoğlu (1385-1468) Ebulkasım Zehravi'nin et-Tasrif'inden yaralanarak Türkçe «Cerrahiyyetü›l-Haniyye"yi yazdı. Bu önemli kitapta cerrahi yöntemle tedavi edilen göz hastalıkları bölümleri şunlardır:

1.KİTAP:

12.Bölüm: Göze inen suyun tedavisi (katarakt?) (P 23 b) (*);
13.Bölüm: Kronik göz yaşarmasının tedavisi(lakrimasyon) (P 24 a)
15.Bölüm: Göz kapağı düşmesinin tedavisi (ptozis) (P 25 a);
16.Bölüm: Kirpik eğilmesinin tedavisi(ectropion) (P 25 a- 25 b)
17.Bölüm: Lakrimal fistül tedavisi(garebum) (P 26 b).

2.KİTAP:

8.Bölüm: Göz kapağında siğil tedavisi(verru) (P 60 a)
9.Bölüm: Göz kapağında perdenin tedavisi»tolucuk» (yağ kisti) (P 60 a); 10.Bölüm: Göz kapağında kist tedavisi(şırnak) (P 61 a)
11.Bölüm: Göz kapağı kesip dikmek(blefaroplasti),) teşmir) (P 61-M 58 a) (**); 12.Bölüm Göz kirpik batmasının tedavisi (M 59 a-P)
13.Bölüm: Kısa göz kapağının tedavisi(entropion) (M 59 b-P 62 b)
14.Bölüm: Alt göz kapağı kısalığının tedavisi(entropion) (P 62 b-63 a); 15.bölüm: Göz kapağı yapışmasının tedavisi(sembleferon) (P 63- 63 b); 16.Bölüm8: Göz pınarındaki eti kesmek(pterygiumtedavisi) (P 63 b-64 a); 17.Bölüm: Konjonktivada kemozis tedavisi (P 648- P65 a); 18.Bölüm: Panilus tedavisi (M 61 b- M 62 a)

(*) (P): Otograf yazmanın Paris Bibliotheque National nüshasındaki varak numarasıdır.

(**) (M): Otograf yazmanın İstanbul Fatih Millet nüshasındaki varak numarasıdır.

1474 12 yy.başlarında yaşayan Benevenutus Grassus'un " De ocu-

lis Eorumque Egritudinibus et Curis"eseri basıldı ve Oftalmoloji tarihinde ilk matbu kitap olarak yer aldı.

1559 Alman cerrahı Caspar Stromayer kendi katarakt ameliyat tekniği açıklandığı kitabını yazmaya başladı.

1561 Fransız cerrah Pierre Franco (1506-1579 1578???) Lyon'da "Traité des Hernies" (Fıtık Tedavisi) eserinde mesane taşlarının ve kataraktın tedavisini açıkladı. (Herni kitabında katarakt !)

1574 İtalyan anatomist Leone Giambattista (1536-1606), Tessin'de yayımlanan "Anatomici Libri II" (İki Ciltte Anatomi) kitabında göz anatomisi, gözyaşı bezleri, lakrimal kanal, göz kapağı kaslarına birer bölüm ayırdı

1583 Alman cerrahı ve göz hekimi Georg Bartisch (1535-1606 1607???) Dresden'de "Ophthalmodouleia: Das ist Augendienst"ı yazdı. Kitap orbitanın farklı açılardan steoroskopik görünümü için üst üste çakışan resimler içeriyordu.

1585 Fransız oftalmolog Jacques Guillemeau (1550-1613) Rönesans'ın en önemli göz hekimliği eseri olan "Traité des Maladies de l'Oeil"(Göz Hastalıkları) kitabını yazdı.

1586 İngitere!de yalnız oftalmoloji ile ilgili ilk matbu kitap "A brief Treatise Touchig the Presentation of the Eye Sight" (Göz Hastalıklarını Tanıtan Kısa Kitap) Walter Babley(1529-1592) tarafndan yazıldı. (http.//library.oxfordjournals.org/cgi/pdf extract/ s2-VIII/32/370).

1606 Wilhelm Fabricius Hildanus (1560-1634) 6 ciltlik "Obsarvatianum et Curationum Chirurgicarum 1606" adlı eserlerinde karısının gözüne saplanan demir kıymığı bir mıknatısla çekip çıkardığını yazdı.

1611 Alman astronom, matematikçi ve fizikçi Johannes Kepler (1571-1630) Augsbourg'da görme mekanizmasını ve lensi tanımladı.

1637 Fransız filozof ve bilgini Rene Descartes (1596-1650), Leiden'de basılan "Discours de la Méthode: Pour Bien Conduire Sa Raison et Chercher la Vérite Dans les Sciences"ı (Metod Üzerine Konuşmalar) yayınladı. Aynı yıl yine Leiden'de yazdığı "La Dioptrique" isimli eseri görme duyumu ile ilgidir. (Resim).

1640 İki Fransız cerrah François Quarre (17 yy.) ve Remy Lasnier (?-1690) kataraktı tedavisi için uygulanan göz merceğini çöktürme işlemini mükemmelleştirdiler.

1656 Kataraktın lenste lokalize olduğu ilk defa Guerner Rolfinck (1599-1673) tarafından "Dissertationes Anatomicae Methodo Synthetica Exarate" eserinde kanıtlandı.

1706 Fransız asker hekim ve oftalmolog Michel Pierre Brisseau (1631-1717) (1676-1743?) Tournay'da basılan "Nouvelles Observations Sur la Cataracte" (Katarakt Hakkında Yeni Gözlemler) eserinde kataraktın lenste yerleştiğini ispatladı. 1709'da "Traité de la Cataracte et du Glaucoma" (Katarakt ve Glokom Ders Kitabı) adlı eserini yazdı.

1707 Fransız oftamolojisinin babası Antoine Maitre-Jan (1650-1730), Troyes'da "Traité des Maladies de l'Oeil" (Göz Hastalıkları) adlı eserini yazdı. Brisseau'nun fikirlerini 1692'den beri savunan yazar, merceğin opaklığının katarakt lezyonu olduğunu, o dönemlerde inanıldığı gibi merceğin önündeki opak pediküle bağlı olmadığını kanıtladı.

1711 Fransız cerrah, oftamolog ve rahip Charles de Saint-Yves Paris'te göz hastalıkları kliniği açtı.

1712 Fransız Cerrah Dominique Anel(1679-1730) Torino'da yayımlanan "Obsevations Singuliers Sur la Fistule Lacrimale" (Lakrimal Fistül Üzerine Gözlemler) eserinde küçük bir şırınga yardımıyla lakrimal fistülde ilk kateteri uyguladı.

1722 Katarktın from a liying subjecen masse "RemolalıMaubert-Fontaine, Charles Saint-Yves "Nouveau Traité des Malalides Yeux" (Yeni Göz Hastalıkları Ders Kitabı) adlı eserinde gösterildi.

1739 Alman cerrah Lorenz Heister (1683-1758) ciltlik "Institutiones Chirurgicae"yı yazdı.

1745 Fransız cerrah ve oftalmolog Jacques Daviel(1696-1762) katarakt tedavisi için ilk defa lensin çıkarılmasını düşündü ve uyguladı.

1753 Kataraktın tedavisini lens ekstraksiyonu ile gerçekleştiren modern metot Jacques Daviel (1696-1762) tarafından ortaya kondu. 1753'de Fransız Cerrahi Akademisi'ne başarıyla sunduğu"Sur une nouvelle méthode de guérir la cataracte par l'extraction du cristallin" (Merceğin Çıkarılması ile Katarakt Tedavisinde-Yeni Bir Metot) bildirisi büyük ilgi topladı. (Memoires l'Academie Royale de Chirurgie, 2:337).

1755 Alman hekimi, botanikçi ve anatomisi Johann Gottfried Zinn (1727-1759), Göttingen'de, "Descriptio Anatomica Ocuili Humani" (İnsan Gözünün Anatomik Tanımı) adlı eserlerini yazdı. Adını taşıyan "zonula" (Zonula of Zinn) ve "annulus" (annulus of Zinn)'i ilk kez tanımladı(Resim).

1759 İngiliz hekim ve oftalmolog Wiiliam Porterfield (1695?-1696?-1771) Edinburgh'da "Treatise on the Eye, The Manner and Phaenomena of Vision" (Göz Hastalıkları-Görme Olayının Mekanizması) eserlerini yazdı. İki ciltlik eser İngiltere'de bu alanda yazılmış ilk önemli eserdi.

1789 Oftalmik cerrahi ile ilgili ilk eser olan "Précis ou Cours d'Opérations Sur la Chirurgie des Yeux" Guillaume Pelliler de Quengsby (1750-1835) tarafından yazıldı. Eser iki cilttir.

1793 Thomas Young (1773-1829) 1.Akomadasyon Kuralı'nı açıkladı (Philosophical Transaction of Royal Society of London, 83:69).

1798 İngiliz kimyacı, fizikçi ve meteorolog John Dalton (1766-1844) Manchester Bilim Derneği'nde daha sonra "Daltonizm" olarak adlandırılacak renk anomalilerini halka açık bir konferansta tanımladı.

1800 Trahom'un bulaşıcı özelliği (asker oftalmisi, Mısır oftalmisi) ilk efa asker hekim Dominique Jean Larrey (1766-1842) tarafından

Napolyon'un Mısır Seferi sırasında tespit edildi ve "Memoires sur l'Ophtalmie Regnant en Egypte" adıyla yayınlandı.

1801 Astigmatizma İngiliz hekim, fizikçi ve Eski Mısır bilimcisi Thomas Youmg (1773-1829) tarafından tanımlandı (Philosphical Transaction Of the Royal Society of London, 91:23).

1801 İlk İtalyanca oftalmoloji kitabı olan "Saggio di Osservazioni e d'Esperienze Sulle Principali Malattie delgi occhi" İtalyan oftalmolojisinin babası Antonia Scarpa (1752-1832) tarafından yazıldı.

1802 İngiliz hekim, fizikçi ve Egyptolog Thomas Young(1773-1829) Philosphical Transactions'da "On the Theory of Light and Color" (Renkler ve Işığın Teorisi) isimli eserini yazdı.

1808 Gözün değişik enfeksiyonlardan etkilenen yapıları ile ilgili ilk sınıflandırma James Wardrop (1782-1869) tarafından yapıldı. Keratitis terimi ilk defa "Essays on the Morbid Anatomy of the Human Eye", (2 cit,1808-1818) adlı eserinde kullanıldı (G37).

1813 Oftalmoloji prapratiğinde uzun yıllar etkisini sürdüren doktrinleri yaygınlaştıran George Joseph Beer (1763-1821)
"Lehre von den Augenkrank Heiten" (2 cilt, 1813-1817) adlı eserini yazdı.

1818 Fransız oftalmolog Pierre Antoine Demours(1762-1836) "Traité des Maladies des Yeux"(Göz Hastalıkları) kitabını yazdı.
Carl Ferdinat von Graefe(1787-1840)ilk başarı blefaroplasti vakasını yayımladı.

1819 Retinadaki Jacob membranları Arthur Jacop (1790-1874) tarafından tanımlandı. (Philosophical Tranaction oft he Royal Society of London 109:300-307).

1821 Türk hekimi Şanizade Mehmet Ataullah (1771-1826), ilk çağdaş Türkçe anatomi kitabı olan "Miratü'l-Ebdan fi Teşrih-i Azaü'l-İnsan' ı yazdı. (Resim).

1823 İngitere'deki ilk göz profesörü ve Royal Westminster Ophtalmic Hospital" kurucularından olan George JamesGuthrie (1785-1856) "Lectures on the Operative Surgery of the Eye" (Göz Cerrahisi Dersleri) kitabını yazdı.
İlk Amerikan oftalmoloji ders kitabı olan "Treatise on the Diseases of the Eye" (Göz Hastalıkları Kitabı) George Frick (1793-1870) tarafından yazıldı.

1825 Çek anatomist ve fizyolog Jan Evangelista Purkinje (1787-1869) göz muayenelerinde ilk defa belladon'u kullandı.

1827 George Biddlle Airy (1801-1892) kendisisnde de var olan astigmatizmaya dikkat çekerek tashih için silindirik mercekler kullandı (Trans. Of the Cambridge Phil. Soc.2:267)

1829 Bir çok vaka içeren ilk blefaroplasti eseri olan "Die Bildung neuer AugenlilerBlepheroplastik" nach Zerstörungen und dadurch hervorgebrachten Aus watswendungen derselben" Johann Karl Georg Fricke (1790-1841) tarafından yazıldı.

1833 William Lawrence (1783-1867) tarafından "A Treatise on the Venereal Diseases of The Eye 1830" yazıldı. (G34).

1835 Ganakok oftalmisinde ilk defa gümüş nitrat kullanımı Etienne-François Julliard(1804-1885) tarafından "De l'Emploie de l'Excision et de la Cautérrisation a l'Aide du Nitrate d'Argent Fondu Dans l'Ophtalmie Blenorragique" (Blenorojik Oftalmide Gümüş Nitrat Eriyiği yardımıyla Koterizasyon ve Eksizyonun Yeri) isimli eserinde yayınlandı

1838 Friedrich August von Ammon (1799-1861) o zamana kadar tüm çağdaş bilgileri toplayan mükemmel bir renkli atlas olan "Klinische Darstelungen der Krankheiten und bildungsfehler des menschlıchen Auges" ı yayınlandı. Bu eser oftalmolojinin en önemli atlaslarındadır.

1841Göz küresi enükleasyonu operasyonu ilk defa Joseph Michael O, Ferrall (1790-1877)1868 tarafından tanımlandı (Dublin Journal of Med.Sci.19:329)

1842 Amerikalı oftalmolog ve otolog James Bolton (1812-1869) "Treatise on Strabismus-1842" adlı kitabında strabismus tedavisinde kullanılan yeni aletleri tanıttı.

1843 Alman oftalmolog Heinrich Kuecher (1811-1873) "Scriftnummerprobe für Gesichtsleidende" (Göz Sorunu Olanlar için Rakam Testi) adlı eserini yazdı. Bu eser görme muayenesi için matbu rakamların uzaktanokunmasını sağlayan ilk eserdir.

1845 Ernst Wilhelm von Brücke(1819-1892) tarafından hayvanlarda gözün luminositisi bir mum ışığı tüp geçirilerek incelendi. Böylece fundus görülebiliyordu(Arch. Für Anatomie, Physiologie und Wiss.SCH.Med.A,387(Physiologie Und Wissenschaftliche Meicin, Leipzig, 1845, 387-406 G33 Luminositisi parlaklığı anlamında)

1846 William Cumming(1822-1855) retina refleksi ile ilgili buluşlarını yayınladı(Medico Chirurgical Transaction, 29:283).

1851 Alman Hekim, fizyolog ve fizikçi Hermann Ludwig Ferdinand von Helmoltz(1821-1894) Berlin'de, oftalmoloji tarihinde önemli bir yer tutan"Beschreibung eines Augen-Spiegels zur Untersuchung der Netzhaut imlebenden Auge"(Canlı Gözünde Rtina Muayenesi için bir Oftalmoskop) adlı eserini yazdı. (G31).
Granürler konjunktivit (Arit trahomu), Carl Ferdinand Ritter Von Arlt (1812-1887) tarafından "Die Krankheiten des Auges" (3 cilt, 1851-1856) İsimli eserinde tanımlandı.Aynı kitapta,distichiasis(gözkapağı kenarındaiki sıra irpik bulunması durumu) tedavisinde siliyer bulbusun transplantasyon operasyonu da açıklandı. (G30).

1852 Alman oftalmolog Ernst Adolf Coccius(1825-1890) ve Hollandalı biyokimyacı Wilhem Frederik Donath(1889-1957) retina dekolmanının oftalmoskopik görünüşünü tanımladılar.
Ammon'un yazdığı oftalmoskopi öncesi en önemli oftalmoloji atlası, Julius Sichel (1802-1868) tarafından yazılan "The Iconagrapgique(-1852-1859)" adlı eseri ile aşıldı

William Bowman(1816-1892) yapay pupil oluşturmak için bir operasyon tekniği geliştirdi(Medical Times; Gazete, 4:11,33).
Cristian Georg Theodor Ruete(1810-1867) tarafından ters görüntü muayenesinde pratik bir lens sistemi geliştirilmesi ve oftalmosko-

pun aydınlatması" "Der Augen "Der Augenspiegel und das Optometer für Praktische Arzte" eseriyle gerçekleşti.

1853 Beyin tümörleri ile retina hemorajileri arasındaki ilişki Ludwig Türck (1810-1868) tarafından belirlendi(Zeitschrift Gesselschaft der Arzte zu Wien, 12/4 5870.)
Fundus'un ilk basılı resimleri Adrian Christopher Van Trigt's (1825-1864) tarafından yazılan "Dissertatio Ophthalmologica Inauguralis de Speculo Oculi" adlı eserinde yer aldı.

1854 Oftalmik Cerrahi tarihinde bir köşe taşı olan "The Treatise on the Diseases of the Eye- 1854"(Göz Hastalıklarında Tedavi) eseri William Lawrence (1783-1867) tarafından yazıldı.
Metastatik oftalmi hakkında yayın Heinrich von Hemsbach (1821-1856) tarafından yapıldı(Annalen der Charite-Krankenhauses Berlın, 5 iii, 276).

1855 İskoçyalı William Mackenzie (1791-1868) tarafından "The Practical Treatise on Diseases of the Eye" 1855 yazıldı.
İtalyan cerrah, anatomist ve doğa bilimci Bartolemeo Panizza(1785-1867) Atti Inst.Lomb.'da "Osservazioni sul Nervo Ottico"(Optik Sinir Hakkında Gözlemler) adlı eserinde ilk defa görmede oksipital korteks'in rolünü tanımladı.(G29) Akomodasyon mekanizması Hermann Von Helmholtz(1821-1894) tarafından açıklandı (Albert von Graefe Arc.für ophtalmologıe, 1, ii;1).
İritis ve iridokoroiditis'te iridektomi ilk defa Friedrich Wilhelm Ernst Albrecht von Graefe(1828-1870) tarafından uygulandı.
Alman oftalmolog Friedrich Wilhelm Ernt Albert von Graefe(1828-1870), von Graefe Arch.Opht.'de "Uber die iridectomie bei Glaucome Cheselden"(1727-1729) (Cheselden İridiotomisi'ne karşı İridoktemi) makalesini yayınladı.Aynı dergide strabizm için bir operasyon tekniği önerdi.
Alman Hekim, fizyolog ve fizikçi Hermann Ludwig Ferdinand von Helmoltz(1821-1894) Leipzig'de "Handbuch der physiologischen Optik"(Optik Fizyoloji El Kitabı) adlı eserini yazdı. Bir cilt ve bir atlastan oluşan bu büyük eserde yazar Young'ın 1802'de ortaya attığı görme teorisini yeniden ele alıyordu.
Canlı gözde mikroskobik muayenede lateral aydınlatma ilk defa Richard Liebreic(1830-1917) tarafından uygulanılmaya kondu

1858 William Dyke Elder William Stewart Duke-Elder(1898-1978) tarafından 19 cilt olarak 1898-1976 yılları arasında
"A system of Ophtalmology" yayına başladı. (G28)

1862 Indian Medical Service'de görevli bir İngiliz olan Henry Smith(1862-1948) "Kapsül içerisinde katarakt ekstraksiyon metodu" ile önemli bir başarı elde etti. Frans Cornelis Cornelius Donders(1818-1889) "Astigmatisme en Cilindirische Glazen States "Donders Yasaları'nı ortaya attı.. Buna göre gözün görme çizgisi etrafında rotasyonu iradi değildir. Optotipi(The Sight Test Types) ilk defa Herman Snellen'in(1834-1908)'in "Probebuchstaben Zur Betimmung Der Sehscharfe" adlı eserinde yayınlandı. Bu yöntem tüm uygar dünyada benimsendi.(G24)

1863 İlk fundus oculi atlası Richard Liebreich(1830-1917) tarafından "Atlas der Ophtalmoscopie" adıyla yayımlandı.
Nörolojik hastalıklarda oftalmoskopun önemi John Hughlings Jackson(1835-1911) tarafından tarif edildi.(Ophtalmic Hospital Reports,4.10,389,5:51,251).

New York'tan Henry Noyes(1832-1900) ve Boston'dan Hasket Derby(1835-1914) Amerikan Oftalmoloji Derneği'nin kuruluşuna önayak oldular.
Frans Cornelis Donders'in(1818-1889) en önemli eseri olan "On the Anomalies of Accomalies of Accomodation and Refraction of the Eye"Gözün Akomadasyon ve Refraksiyon Anomalileri Hakkında)' da astigmatizma tarif edildi.
Afakia ve hipermetropi tanımlandı ve bunların miyopi ile hipermetropi arasındaki farkını vurguladı.(G27)

1865 Alman oftalmolog Friedrich Wilhelm Erns Albrecht von Graefe(1828-1870) Graefes Arch Opht.' de katarakt operasyonunda görme kaybını %2-3 oranında azaltan linear insizyonu mükemmelleştirildi.

1866 Retinitis Pigmentosa'da "Lawrence-Moon- (Bled) Sendromu" adı verilecek olan ailevi gelişimsel yetersizlik JohnZacharia Laurence John (1829-1870) ve Robert Charles Moon(1844-1914) tarafından yayınlandı(Ophtalmic Rewiew Science,2:32).
Daha sonra Arthur Biedl(1869-1933) tarafından bu konuda yeni vakalar yayınlandı(Deutsche Medizinische Wochenschrift 48:1630,6369,6368)
Laryngitis Sicca veya "Türch Trahomu" Ludwig Türck(1810-1868) tarafından "Klinik der Krankheiten des Kehlkopfes" de tanımlandı(sayfa.295).(G26)

1867 Göz kaslarının paralizisi ile cerrahi tedavi prensipleri arasındaki ilişkileri ilk defa Albrecht von Graefe (1828-1870)"Symptomen lehre der Augenmuskellöhmungen" adlı eserinde açıklandı .

1869 Servikal sempatik sinir lezyonuna bağlı sinir göz kapağı ptosis'i (Horner sendromu) Johann Friedrich Horner(1831-1886) tarafından tanımlandı. (Klinische Monatsblatter fur Augenheilkunde, 7:193).
Eduard Jaeger(1818-1884) tarafından "Ophtalmoskopischer Hand Atlas" adıyla yazılan çok değerli bir oftalmoskopi atlası yayınladı. Atlastaki resimler, bizzat yazar tarafından, her biri 2-3 saat süren 20 ila 50 seansta çizilmişti.(G25)

1870 Alman oftalmolog Theodor Edwin Saemisch(1823-1909) "Das Ulcus Cornea Serpens"(Serpijinö Kornea Ülseri)adlı eserini yazdı.

1871 Retinanın fonksiyonları Alaric Frithiof Holmgren(1331-1879);1831-1897 tarafından tarif edildi.(Uppsala Lakarefonenings Forhandlingar, 6:419,1514-).
Alman fizyolog Karl Ewald Konstantin Hering(1834-1918)Viyana'da ,S.B.k.akad Wiss. de renk algılama teorisini açıkladı.
Herediter Optik Atrofi(Leber'in optik atrofisi) ilk defa Theodor Karl Gustav Leber (1840-1917) tarafından tarif edildi(Albrecht von Graefe, Arch, Für Ophtalmologie, 17 iii, 17 i, 249).
Fransız oftalmolog Josept Louis Ferdinand Cuignet(1823-1890) retinoskopi'nin önemini vurguladı.

1874 Albrecht Graefe'nin kuzeni Alfred Carl Graefe(1830-1899), Edwin Theodor Saemisch(1833-1909) ile göz hastlıklarının en önemli kitaplarından birisi olan "Handbuch der gesamten Augenheilkunde 1874-1880" isimli eseri yazdı. Bu kitabın ikinci baskısı 15 ciltten oluşur(1899-1918).

1875 Diabetes mellitus'un gözdeki etkileri hakkında Theodor Karl Gustav Von Leber (1840-19179) tarafından önemli tespitler yapıldı(Arch.Für Ophtalmologie, 21,iii,206)

1877 İskoçyalı cerrah ve oftalmolog Robert Marcus Gunn(1850-1909) J.of Anat. and Physiol.'de yayımlanan "A contribution to the minute anatomy of retina" (Retina'nın İnce Anatomisine Katkı) adlı makalesinde ilk defa arteriyel sklerozdaki vasküler lezyonlara dikkat çekti.(G23)

1881 Yeni doğan oftalmisine(oftalmia neonatrarum) karşı ilk defa koruyucu olarak gümüş nitrat uygulaması Carl Siegmund Franz Crede(1819-1892) tarafından önerildi(Arch.für Gynaecologie, 17:50).
Louis Emile Javal(1839-1907) tarafından bir oftalmometre icat edildi(Annales d'Oculistique, 86:5).

1883 Mısır konjuktiviti(Egyptian ophtalmia) olarak adlandırılan basil "Koch-Weeks basili" Robert Koch tarafından keşfedildi.
J.E.Week 1886'da aynı basili "pembe göz" hastalığında da izole ettiği için basil iki bilim adamının adıyla birlikte anıldı.(G22)
Fransa'da "Société Française d'Ophtalmologie" kuruldu

1884 "The American Journal of Ophthalmology" 1884'te Adolf Alt'ın(1851-1920) editörlüğünde yayın hayatına başladı.

1885 Elektromıknatıs oftalmolojiye Alman oftamolog, filozof ve Alman Tıp Tarihçisi Julius Hirscberg(1843-1925)
tarafından yazılan Leipzig'de basılan "Der Electromagnet in der Augenheilkunde(Göz Hastalıklarında Elekromıknatıs)eseri ile ilgili girdi.
Optik sinirin periferal atrofisi ilk defa Ernst Fuchs(1851-1930) tarafından tanımlandı.(New York Medikal Journal,42:483).

1886 "Pembe göz"ün etken organizması John Elmer Weeks(1853-1949) tarafından keşfedildi. Hastalık etkeni Robert Koch tarafından da keşfedildiğinden Koch-Weeks basili olarak birlikte anıldı.
Göz kapağının konjenital ve paralitik paralitik ptozis cerrahisi ilk defa Photinos Panas(1832-1903) tarafından uygulanıldı(Archives d'Ophtalmologie, 6:1).

1895 Retinal angiomotoris Eugen Von Hippel (1869-1931;1867-1939)tarafından tanımlandı ve hastalığa onun adı verildi(Hippel's Disease)(Berichte über die versammlang der Deutschen Ophtalmologischen Gesselschaft, 0624.269,5940-).

1900 İsveç, Uppsala Üniversitesi'nden oftalmoloji profesörü Allvar Gullstrand(1862-1930), monokromatik sapkılar genel teorisi üzerine «Allgemeine Theorie der monochromatischen Aberrationen und ihre nachtsen Ergebnisse für die Ophtalmologie" eserini hazırladı.(G20)

1902 Yarıklı lamba(silt lamp) Allvar Gullstrand(1862-1930) tarafından icat edildi (Berichte uber die vers. der Deutschen Ophtalmol. Gess.:290).

1903 Alman oftalmolog Theodor Karl Gustav von Leber(1840-1917) gözün kan dolaşımı ve kanlanması ile ilgili çalışmalar yaptı.
Araştırmaların , öğretimin ve pratik standartların geliştirilmesi amacıyla ABD'de oftalmolojik organizasyonlar güçlendirilmeye başlandı. En önemli organizasyonlardan biri 1903'te kurulan Amerikan Oftamoloji ve Otolarigoloji Akademisi idi.

1904 Yüzyılın başlarında oftalmoloji ile ilgili en önemli eserlerden biri Londra'da İngiliz John Parsons(1868-1957)
tarafından yazılan dört ciltlik "Göz Patolojisi(1904-1908)" idi.(G19)
Leopold Heine(1870-1940) "Heine's Operation" olarak da bilinen glokom tedavisine siklodiyalizi dahil etti.

1907 Her ikisi de glokom tedavisi için olmak üzere Sören Holth(1863-1937) iridencleisis tanımladı.
Fransa, Bordeaux'dan Pierre Felix Lagrange(1857-1928) ve araştırma ekibi sklerektomi ile ilgili deneysel çalışmalar yaptılar.
Trahom etkeni mikroorganizmanın (Chlamydia trachomatis) ilk sitoplazmik inklüzyonu Ludwig Halberstaedter (1876-1949), Stanisles Joseph Mathias Von Prowazek (1875-1915)tarafından gerçekleştiridi (Arbeiten auf dem Gebiete der Path. Anat.And.Bact.26:44).(G18)

1908 Retinitis Circinata (halkasal retinit), George Coats (1876-1915) tarafından tanımlandı ve hastalığa onun adı verildi. (Coat's Disease) (Ophtalmic Hospital Reports, 17:440). (G17).

1908 Alman oftalmoloğ Theodor Axenfeld(1867-1930), Jena'da yayımlanan kitabında oftalmolojide bakteryolojiyi inceledi.(G15).

1909 İngiliz Robert Henry Elliot (1864-1936) Madras'da (Hindistan) glokom tedavisi için sklerokorneal trepanasyon metodunu kullanmaya başladı.
Yenidoğan oftalmolojisinde (ophtalmia neonatarum) insizyon cisimcikleri ilk def Karl Bruno Stargardt(1875-1927) tarafından gösterildi (Albrecht van Graefe-Arch.für Ophtalmologie, 69:525).

1910 İngiliz Herbet Herbert(1865-1942) küçük flep sklerotomisini tanımladı (Nobel ödülü-1911).
İsveçli fizikçi, fizyolog ve oftalmolog Allvar Gullstrand (1862-1930) bir steoroskopik oftalmoskop yaptı.
Simpatetik oftalmi patogenezinde anafilaktik teori ilk defa Antom Elschnig (1863-1939) tarafından öne sürüldü (Albrecht von Graefes, Archive für ophtalmologie, 75: 459)

1911 Amerikalı oftalmolog Vard Houghton Hulen (1865-1939) katarakt ekstraksiyonu için bir vakum metodu geliştirdi.
Gözün uyumda intrakapsüler mekanizması İsveçli Allvar Gullstrand (1862-1930) tarafından keşfedildi. "Methoden de Dioptrik des Auges-1911".

1912 İngiliz oftalmolog Robert Henry Elliot(1864-1936) Londra'da yayımlanan eserinde, glokom tedavisi için sklerokornea trepanasyonu önerdi.
Trahom etkeni olan Chlamydia trachomotis Charles Jules Henry Nicolle(1866-1936) ve arkadaşları tarafından filtrasyon yöntemi ile belirlendi (Compte Rendus heb. Des siences de I'Acad des sciences, 155:241)

1914 Amerikan oftalmolojisinin giderek artan sayıdaki öncüleri tarafından oftalmoloji uzmanlarının eğitimlerine ilişkin sorunlar artmaya başladı. Bu tartışmalar 1914'te Amerikan Oftalmoloji ve Otolaringoloji Akademisi, Amerikan Oftalmoloji Derneği ve Amerikan Medikal Birliği'nin Oftalmoloji Bölümü'nün ortak komitesinin kurulmasıyla sonuçlandı (G13).

1915 1915'te New York'tan Knapp (1869-1956) forsepslerle katarakt ekstrasyonu için bir metod geliştirildi (G14).

1916 Amerikan Medical Association'un raporu ile 1916'da "American Ophthalmic Board" Komisyonunun kurulması sağlandı (G13).

1917 İspanyo Ignacio Barraquer (1884-1965), Madrid›de soğurma ve aspirasyon ile kataraktı ekstrake etmek için kendi icadı olan özel bir cihaz kullandı. CO 22:328.
Japon oftalmolog Shinobu Ishihara (1879-1963) ilk kez renk körlüğü için kendi geliştirdiği testleri tanıttı.

1921 İsviçreli oftalmolog Jules Gonin (1870-1935) retina dekolmanında cerrahi girişimle tedavi önerdi.

1922 Belçika'lı Marius Tscherning (1854-1939) fotometrik gözlük lenslerini tanımladı.

1924 Rus pediatrist Nil Feodorovich Filatov (1847-1902) H.von Hippel'in 1888'de önerdiği kornea greftini geliştirdi.

1925 Simpatetik oftalmi tanı ve tedavisinde intradermal pigment testi ilk defa Amerikalı(Baltimore) AlanChurchill Woods(1889-1963) tarafından kullanıldı(Trans of the Opht.Soc.of the U.K.,45:208) (G11).

1927 Paris'te Jules Gonin(1870-1935) retinanın detaşman tedavisi için ignipunktur(ingnipucture) operasyonu tanımlandı(Ann. Oculistique,164.817) (G09,G10).
İğne deliği iridektomi tekniği A.B.D.'li (Kentucky) Frederick Herman Verhoeff (1874-1968) tarafından kataraktın kapsülden çıkarılması için kullanıldı (Trans.of the American Ophthalmologial Soc.25:54) (G08).
Hideyo Noguchi(1876-1928) trahomun sebebi olduğuna inandığı Bacterium granulosis'i izole etti (J.Amer.Med.Ass.89:739).(G07)

1930 1907-1933 yılları arasında Prag Üniversitesinde göz kliniği şefliği yapan Avusturyalı Anton Elschnig (1863-1939) daha önce Arthur von Hippel(1841-1917) tarafından tanıtılan kornealgreft metodunu geliştirdi.
1920 - 1930 'lu yıllarda Leopold Heine (1870-1940), Heine'nin çalışmaları kontakt lenslerin üretimi için temel olştudu (G06).

1930 Robert Foster Moore(1878-1963) choroidal neoplazmaların radyoterpisti için bir teknik tanıttı.İngiltere'den James Thomas(1893-1976) korneal transplantasyon üzerine ön hazırlık niteliğinde bir rapor hazırladı. Finlandiyalı Ragnar Arthur Granit (1900-1991) retinanın biyoelekrik fenomeni ne sinir sistemil ile ilşkisini ortaya çıkardı.

1933 Amerikan Oftalmik Board Kurulu "American Board of Ophthalmology" 1933'te resmen "Amerikan Oftalmoloji Kurulu" olarak değiştirildi ve organizasyon kurulan ilk özel Amerikan kurulu oldu. Başlangıcından 1979'a kadar kurul oftalmolojide 12.323 hekime sertifika verdi. 1980'lere kadar 4711 sertifika daha verildi. Diğer cerrahi uzmanlık alanlarında olduğu gibi 20.yüzyıl oftalmolojik cerrahide çok sayıda klinik ilerleme gerçekleşti (G13).
Macar oftalmolog Josef Dallos(1905-1979) ilk defa kontakt lensi önerdi.

1935 Finlandiyalı Ragnar Arthur Granit(1900-1991) retinadaki sinapsları deneysel olarak gösterdi..

1937 Almanya'dan İsviçre'li Alfred Vogt(1879-1943) glokom tedavisi için siklodiyatemiyi tanımladı.
Finlandiyalı Ragnar Arthur Granit (1900-1991), renk vizyonunu mükemmelleştr, spektral diferansiyasyonun yayılması için elektro retinografiyi (ERG) kullandı.Yeşil, kırmızı ve mavi renklerin konik hücrelerinde spektral sensivitesini geliştirme çalışmaları yaptı.

1938 Optik sinirin elektriksel kayıtlarıyla ilgili çalışmalar Maldan H. Aldan Kelfer Hartlin (1903-1983) tarafından başlatıldı (Amerikan Journal of Physiology, 121.400) (G05).

1939 Nobel ödülü(1939) İsviçreli fizyolog Ragnar Arthur Granit(1900-1991 ilk defa retina oluşumlarında diferansiyel duyarlılığı incelemeye başladı.

1941 Elektroretinografi Lorrein Andrews Riggs(1912-2008) tarafından tanıtıldı(Proceeding of Society for Experimental Biology and Medicine, 48:204) (G04).

1942 Retrolental fibroplazi ilk kez Lasater Teryy (1899-1946) tarafından rapor edildi (Amer. Jour. Of Ophtal. 25:203-204) (G03).

1947 Retina'nın sensoriel mekanizması Ragnar Arthur Granit(1900-1991) tarafından yayınlandı.

1952 İngiliz oftamolog Nicholas Harold Loyd Ridley(1906-2001) ilk defa katarakt'a karşı intraoküler akrilik lens yerleştirdi (G02).

1957 Trahom etkeni olan Chlamydia trachomotis Fei-Fan Tang ve çalışma arkadaşları tarafından izole edildi.(Chinese Medical Journal, 75:429) (G01).

1967 Finlandiyalı oftalmolog Ragnar Arthur Granit(1900-1991) görme fizyolojisindeki keşifleri nedeniyle Haldan Keffer Hartline(1903-1983) ve George Wold(1906-) birlikte Nobel ödülüne layık görüldüler.

1986 Nobel ödüllü(1967) ABD'li biyolog GeorgeWald(1906-1997) retina'nın görme olayını etkileyen biyokimyasal substratları ortaya çıkardı.

KAYNAKLAR

1.ANTİK KAYNAKLAR

ARE:Areteus Cappodocium(M.S.1.yy.), Mal:Akut ve Kronik Hastalıkların Sebepleri ve Belirtileri.; AUR:Caelius Aurelianus(M.S.5.yy.), Chr:Chronicarum sive tardarum passionum.; CEL:Aulus Cornelius Celsus(M.Ö.1.yy.), Med:De re

Medika.; CIC:Marcus Tullius Cicero(M.Ö.1.yy.), Tus:Tusculanae disputationes.; EMP:Marcellus Empiricus(M.S.yy.), Med:De Medica mentis.; GAL:Cladius Galenus(131-200), AFF:"İlgili yerler", COR:"Organların yaraları"; LİV:Titus Livus(M.Ö.69(?)-M.S.17(?)), Urb:Ab Urbe condita libri.; LRC:Titus Lucretius Carius(M.Ö.95-55), Nat:De Natura rarum.; MİL.Miles gloriosus.; PLA:Titus Maccius Plautus(M.Ö.254-184), MİL.Miles gloriosus,; PLI:Caius Plinus Secundus(23-79)(Yaşlı Plin), Nat:Naturalis Historia.; LRC:Titus Lucretius(M.Ö.98-55), Nat:De Natura rarum.; ULP:Domitus Ulpianus(M.S.II-III.yy.), Gg:Digesta.; VEG:Flavius Renatus(M.S.4-5.yy.); VEG:Flavius Vegetius Renatus(M.S.5.yy.).; Mil:Epitome rei militaris.

2.DİĞER KAYNAKLAR

Çakman, Zeki: Folklorumuzda ve Edebiyatımızda Göz, Külrür Bakanlığı Yayın No:279, Pars Matbaası, Ankara, 1977.
Demours, Antoine Pierre:Traités des Maladies desYeux, Firmin Didot, Paris, 1818.
Feugere, Michel Künzl Ernst, Weisser, Ursula: Les Aiguilles a Cataracte de Montbelles (Die Starnaldeln von Montbellet (Sond. Jahrbuch des RGZM,1985).
Fushs, Johannes:Eski Mısırda Kör Hanende ve Sazendeler, Abottempo, Kitap:1, 1966, s:26-31.
Garrison, Fielding:An Introduction to History of Medicine, W.B.Saunders Co., Philadelphia, 1929.
Hagelin, Ove:Rare Important Medical Boks in the Libary of The Swedish Society of Medicine Sven.Lökar, Stockholm, 1989
Heister, Lorenz:Institustiones Chirurgicae,(1683-1758)(2 vol.) Amsterdam, Janssonius Waesberge, 1739.
Keskinbora,M.Kadircan,Başağaoğlu,İbrahim:Göz Nurunun Ahahtarı ve Neşe Hazineleri,Nobel Tıp,İstanbul,2010.
Künzl, Ernst, Zimmermann, Susanne:Die Antiken der Sammlung Meyer Steıneg in Jena,(sond.Jahrbuch RGZM,1994),(Taf'el:60-62)
Le Febvre, Gustave:La Médecine Egyptienne de I'Epoque Pharaonique, Presses Univ.de France, Paris,s.66-88.
Littré, Emile:Oeuvres Completes d'Hippocrates, Vol.VIII.,Paris (1839-61).
Majno, Guido:The Healing Hand Harvard Univ.Pres, 1975.
Margotta, Roberto:The Story of Medicine, (Ed.by.Paul Lewis)Golden Pres, N.Y.,1967.
Penso, Guiseppe:La Médecine Romaine, Ed.Sueuil, Paris, 1962, S:397 -404;485-486).
Rutkow, Ira M:.Surgery, An Illustrated History, Mosby Co..1993.
Uzel, İlter:Amasyalı Hekim ve Cerrah Sabuncuoğlu Şerefeddin, Amasya Valiliği Yayını, Ankara,2004.
Zinn, Johann Gottfried:Descriptio Anatomica Oculi Humani Iconibus Illustrate, Abram Vanden hoek, Gottingen, 1755.;

3. ELEKTRONİK KAYNAKLAR

(G001): T'ang, F.F.,Chang, H.L.,Y.T.&Wang,K.C. (1957):Studies on the etiology oftrachoma with special reference to isolation of the virus in chick embryo. Chinenese Medikal Journal 75, 429-47.; (G01): Hans Kühner :Between autonomy and planning:The Chinese Academy of Sciences in transition Humanities, Social Sciences and Law Minerva Volume 22, Number 1, 13-44, DOI:10.1007/BF02207555.; (G02): David J.Apple: Sir Nıcholas Harold LIoyd Rıdley Biogr.Mems Fell.R.Soc.53, 285-307(2007); (G03): Terry, T.L.(1942) :Extreme prematurity and fibroblastic overgrowth of persistent vascular she ath be hind each crystalline lens.Part I:Preliminary report. American Journal of Ophthalmology, 25,203-204.; (G04): Proceedings of the Society for experimental Biology and Medicine, 48,204(bulunamadı); (G05): H.K.Hartline: The Response Of Single optic Nerve Fibers of the Vertebrate Eye to Illumınatıon of the Retina Am J Physiol 121:400-415, 1938.; (G06): http://www.andrewgasson.co.uk7opioneers_heine.htm; (G07): Hideyo Noguchi: Experimental Production of A Trachoma-Lıke Condıtıon in Monkeys:By Means of a Mıcro-Organism Isolated From Amerıcan Indian Trachoma J Am Med Assoc.1927;89(10):739-742.; (G08): Verhoeff, F.H.:A new operation for removing cataracts with their capcules. Tr.Am.Ophth.Soc., 25:54 1927; (G09): I.C.Mıchaelson: Error and Discovery in Fundus Dısease Brit.J.Ophthal.(1960)44,524.; (G10): Wolfensberger TJ:Jules Gonin-Pioneer of retina detachment surgery.Indian J Ophthalmol.2003 Dec;51(4):303-8.; (G11): Helga Hammer :Cellular hypersensitivity to pigment confirmed by leucocyte migration test in sympathetic ophthalmitis and the Vogt-Koyanagi_Harada syndrome Brit.J.Ophthal.(1974) 58,773; (G12): Sens FM, Gloor BP: (60 years Alfred Vogt Foundation.The prize winners and their work) Klin Monbl.Augenheilkd.1999May;214(5):351-6.;(G13):.http:77www.abop.org7about7board.asp;(G14): http://www.ncbi.nim.nih.gov/pmc/articles/PMC1312621/pdf/taos00045-0037.pdf(G15): http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC2319375/pdf/brmedj07918-0028.pdf,;(G16): http://biodiversitylibrary.org/bibliography/31749;(G17):http://www.ce4optometry/mediconcept/17.5Whitaker.pdf;(G18):http://web.clark.edu/tkibota/240/Disease/Chlamydia.pdf;(G19):http://www.ncbi.nim.nih.gov/pmc/articles/PMC513697/pdf/brjopthal00480-0019.pdf;(G20):http://www.asrc.org/awards/allvar-Gullstrand.cfm;(G21): http://www.sfo.asso.fr/; (G22): Meyerhof M.A: Short History of Ophthalmaia During the Egyptian Campaigns of 1798-1807.Br J Ophthalmol. 1932;16:129-152 Doi:10.1136/Bjo.16.3.129.; (G23): R.Marcus Gunn: A Contribution to the Minute Anatomy of the Human Retina J anat Physiol. 1877 april;11(Pt 3):357-359,(516).;(G24): http://www.whonamedit.com/doctor.cfm/2075.html; (G25): http://litera4567.biblioman.info/titel_Litera4567.3602.htm; (G26): http://www.google.com.tr/searc?tbs=bks%3A1&tbo=1&q=Klinik+der+Krankheiten+des+Kehlkopfes&btnG=Kitaplar %C+%B1+Ara; (G27) P Henkind On the Anomalies of Accommodation and Refraktion of the Arch Ophthalmol.1986;104(9):1281; (G28) : Sir Stewart Duke-Elder FRS Yazan:P Henkind-1978 http://arcopht.ama-assn.org/cgi/reprint/96/7/1169.pdf; (G29): Zago S, Nurra M, Scarlato G, Silani: V.Bartolomeo Panizza and the discovery of the brainés visual center. Arch Neurol.2000 Nov;57(11):1642-8.(G30) http://www.whonamedit.com/doctor.cfm/273.html; (G31): http://www.archive.org/details/beschreibungeine00helm; (G32) William Cumming: On a luminous appearance of the human eye human eye, and its application to the detection of disease of the retina and posterior part of the eye Med Chir Trans.1846;29;283-296.; (G33) http:whonamedit.com/doctor.cfm/2851.html;(G34)http://www.google.com.tr/search?tbs=bks%3A18tbo=1&q=The+Treatise+on+the+Diseases+of+the+Eye+William+Lawrence&btnG=Kitaplar%C4%B1+Ara; (G35): Http://Www.Sma.Org.Sg/Smj/4605ms1.Pdf Singapore Med J 2005;46(5):208.; (G36): Paul Tower George Frick: Faktorc Influencing Early Nineteenth Century Ophthalmology AMA Arch Ophthalmol.1958;60(6):989-994. http://archopht.ama-assn.org/cgi/content/summary/60/6/989. ; (G37): An Essay on the Morbid Anatomy of the Human Eye.2 volumes;Edingburg,G.Ramsay & Co., 1808-1818(With color plates); (G38): Streg B, Ruprecht KW R.(Johann Gottfried Zinn—a Franconian anatomist and botanist)Klin. Monbl. Augenheilkd.1991(1):57-61.

2. AMASYALI HEKİM VE CERRAH ŞEREFEDDİN SABUNCUOĞLU'NUN (1385-1470?) OFTALMOLOJİYE KATKILARI

Prof. Dr. İlter Uzel

Oftalmik cerrahi ile ilgili Cerrahiyyetü'l - Haniyye'deki otograf tam metnini ve transkripsiyonunu ekte verdiğimiz Amasyalı hekim ve cerrah Şerefeddin Sabuncuoğlu 1385 yılında Amasya'da doğdu. Hekimler yetiştirmiş bir aileye mensuptur. 1308 yılında Selçuklu prensesi Yıldız Hatun tarafından inşa yaptırılan Amasya Darüşşifasında 14 yıl baş hekimlik yapmıştır.
Sabuncuoğlu'nun Cerrahiyyetü'l - Haniyye'den başka bir farmakope çevirisi (Akrabadin), bir de kendi denediği ve başarılı olduğu tedavileri ve tıbbi deneyleri anlatan Mücerrebname'si daha vardır. 1468 yılından sonra (1470?) ölmüştür.

Sabuncuoğlu'nun en önemli eseri 1465 yılında yazarak Fatih Sultan Mehmed'e (1451-1482) armağan ettiği minyatürlü ve alet resimli Cerrahiyyetü'l - Haniyye'dir. Eserin saray nüshası bugün Paris'te Bibliotheque National'de korunmaktadır. Gene onun gibi otograf olan diğer bir kopya da İstanbul'da Fatih Millet Kütüphanesindedir. Bu önemli eser 1993 yılında tam nüsha olarak tarafımızdan inceleme (Türkçe-İngilizce) ve transkripsiyonlu metin olarak iki cilt halinde yayına hazırlanmış ve Türk Tarih Kurumunca bastırılmıştır. Bu sebeple bu bölünde görselleri vermekle yetineceğiz.

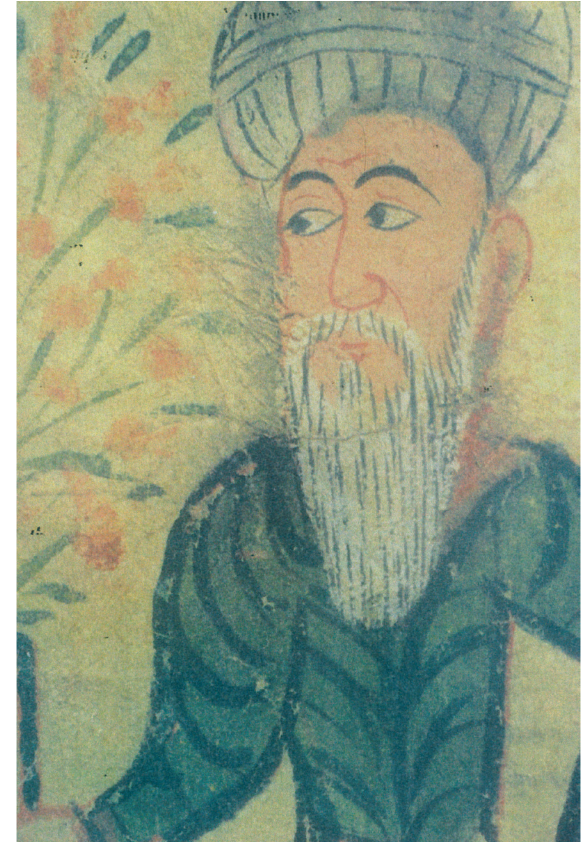
Oftalmoloji ile ilgili bölümler ilk defa Harran Üniversitesi Tıp Fakültesi Göz Hastalıkları Ana bilim Dalı Başkanı Prof. Dr. Halit Oğuz tarafından bir seri makale olarak yayınlanmıştır.

Prof. Dr. Halit Oğuz'un bu çalışmaları dünya oftalmoloji çevresinde ve yazılı basında büyük ilgi ve takdir toplamıştır. Bunlardan ve yayınlarına gelen yanıtlardan bazılarını kronolojik sıra ile aşağıda veriyoruz:

1. Oğuz,H., San,İ., Verit,A., Uzel.İ.:Ophtalmic techniques described by Serefeddin Sabuncuoglu, Clinical and Experimental Ophtalmology, 32: 192-195, 2004.
2. Oguz,H.The evolution of endonasal dacryocytarhinostomy,Surv. Ophtalmolog,543,2004
3. Oğuz, H.: Traitment of pterygium, Surv. Ophtalmolog.49(1): 129-130, 2004.
4. Franzco, G.A.W.: An eye on the past 32: 121-122, 2004.
5. Oğuz, H.: Ophtalmicers of Şerefeddin Sabuncuogu's illustrated surgical book in the 15th century, Annales Ophtalmology,36(1) :49-51, 2006.
6. Oğuz,H.: History of ophtalmology: A distiguished or extinguished field of scholary activity, Acta Ophtalmologica, 359, 2009.
7. Oğuz, H.: Fatih Devri Hekimi Şerefeddin Sabuncuoğlu'nun Optalmolojiye katkıları, TOD Kış Sempozyumu (Dr. Yılmaz Bektaşer Anısın, Retinanın Vasküler Hastalıkları), 19-22 Ocak 2012. Gloria Resort, Antalya.
8. Oğuz, H.: Ophtalmic Procedures in the Early Ottoman Period, Chcago, 2012. (AMERICAN ACADEMY OF OPHTALMOLOGY 2012 BEST POSTER ÖDÜLÜ)

Şerafettin Sabuncuoğlu, Cerrahiyyetü'l-Haniyye, (1465), s: 67a,
Gözde Staphyloma'nın tedavisi
(Prof. Dr. İlter Uzel'in Kompozisyonu)

Şerafettin Sabuncuoğlu'nun Temsili Resmi

. Şerefeddin Sabuncuoğlu, Cerrahiyyetü'l-Haniyye (1465) –Göze inen suyun tedavisi- (Katarakt) (I,12,P 23 b).

. Şerefeddin Sabuncuoğlu, Cerrahiyyetü'l-Haniyye (1465)- Kronik göz yaşarmasının tedavisi (Lakrimasyon) (I,13,P24a).

. Şerefeddin Sabuncuoğlu, Cerrahiyyetü'l-Haniyye (1465)- Göz kapağı düşmesinin tedavisi (Ptozis) (I,15,P25a).

.Şerefeddin Sabuncuoğlu, Cerrahiyyetü'l-Haniyye (1465)- Göz kapağında siğil tedavisi (verru) (II,8,P60a).

.Şerefeddin Sabuncuoğlu, Cerrahiyyetü'l-Haniyye (1465)–Kapaklardaki perde tedavisi, (II,9,59a-59b).

.Şerefeddin Sabuncuoğlu, Cerrahiyyetü'l-Haniyye (1465)- Göz kapağında kist tedavisi (Şırnak) (II,10,P61a).

3. BAŞLANGIÇTAN 1827'YE KADAR TÜRK-İSLAM TIBBINDA OFTALMOLOJİ VE OFTALMOLOG'LAR

Prof. Dr. İlter Uzel

GİRİŞ

Göz hastalıkları ve tedavisi(oftalmoloji) tıpta büyük olasılıkla ilk defa uzmanlık niteliğini kazanan ve çok erken tarihlerde başarılar sergileyen bir alandır Örneğin eski Mısırlılar bazı göz hastalıkları ve onların tedavilerini çok iyi biliyorlardı. Yine Mezopotamyalılar da çeşitli göz hastalıklarının tanısını çok iyi vermişlerdi. Eski Yunanlı hekimler de kendi çalışmalarıyla oftalmolojinin daha da ilerlemesini sağlamışlardır. Bergamalı Galen (131-200) ve Oribasius (325-403) kitaplarında göz hastalıklarını oldukça ayrıntılı bir şekilde ele almışlardı (1).

İslam tıp tarihine göz atacak olursak göz uzmanlığı ve gözle ilgili eser ve bilgilere ve halkın göz hakkındaki bilgilerine özel bir önemi verildiğini görürüz. Doğu, her nedense, göze fazla önem vermiştir. Bunda, hemen bir çok yerde trahom gibi sakat bırakabilen bir hastalığın, göz nezleleri ve görme bozukluklarının ve gözle ilgili inanışların etken olduğu tahmin edilebilir. Tüm bu gereksinimler yalnız göz hastalıklarıyla ilgilenen bir meslek grubunun doğmasına da neden olmuştur.

Bilindiği gibi tarihimizde iki türlü hekim grubu vardır. Bir kısmı sırf ilaç vererek ampirik usullerle hastalıklarını tedavi etmiştir; bir kısmı da ruhsal tedaviye çok inanmıştır ve bu yolla yürümüştür. Bu sonunculardan, bir zaman sonra, hekimlerden ayrı ve hekimlik bilgileri ile ilgili olmayan, yalnız ruhsal telkin yapan bir zümre doğmuştur. Bundan başka, yaralar ve kırıkların tedavileriyle uğraşan ve birbirini yetiştirerek ortaya çıkan hekimlerden ayrı bir cerrah sınıfının tıp tarihimizde yer aldığını görüyoruz. Bunlar, bugünkü küçük cerrahinin içine aldığı her şeyi yaparlardı. Diş çekmek ve belki tedavi etmek bunlara ait iken, geçen yüzyılda bunlarla çoğu kez bu işle berberler meşgul olmuşlardır.

Cerrahlar asla göz tedavisiyle uğraşmazlardı. Böylece "Kehhal" denilen göz uzmanları ayrı ve bağımsız bir yol tutmuşlardır. Bunların nasıl yetiştiklerini bilmiyoruz. Hekim yetiştirmek için bir çok Selçuk ve Osmanlı darüşşifaları vardı. Cerrahların ve kehhallerin toplu olarak yetiştikleri bir kurum da bilmiyoruz. Burada usta ve çıraklık usulü geçerli idi. Cerrah veya kehhal olmaya meraklı herhangi biri, ya arzusuyla yahut oğlu veya akrabasından olduğu için bizzat bu şubelerde çalışanların etkisi ile uygulamalı olarak yetiştirilirlerdi.

Bunlar kendi uzmanlıklarını nasıl ispat etmişlerdir, bunu da bilmiyoruz. Ancak arşiv belgelerinde bir çok kehhal ve cerrahın layık oldukları yerlere inhalarında liyakatlerinden söz edilmektedir. Böyle tayin edildikleri yerlere layık olmayanlar bir müddet sonra azil bile edilmişlerdir.

Kehhalığın bizde ayrı bir yeri vardı ve bunlar önemli bir meslek grubunu temsil ederlerdi. Bunlar eğitimde bir takım göz kitaplarına dayanırlardı. Sırf bilimsel esaslar çerçevesinde yürümeyip bazı ampirik göz ilaçlarının yapılış ve kullanılış tarzlarına ait defterleri içinde dönüp dolaşanların da mevcut olduğu elimize geçen bazı yazma eserlerin içeriğinden anlaşılmaktadır. Bu tip derlemelerde oftalmoloji ile ilgili bir çok bilgiye rastlarız.

Gözle ilgili eserlerde araştırmalar yapıldığı zaman göz anatomisi, hastalıkları ve tedavisi hakkında kehhallerin dayandığı sağlam bilgilerin oluğu görülür. Eski fizik kitaplarında optik konularına gerektiği kadar yer verilirdi. Burada göz kavramı, bir takım fizik olayların ortaya konmasına ve analiz edilmesine çok yaramış, göz canlı bir örnek gibi ele alınmıştır. Böylece gözle ilgili fiziksel konuları bütün eski kehhallerin bu günkü göz uzmanları derecesinde izlediklerine inanabiliriz. Yazarlar görmenin fizik sonuçları üzerinde de uğraşmışlardır. Hatta erken dönemlerde görme olayının fizik esaslarını inceleyerek eser yazan Türk hekimleri de vardı.

İSLAM TIBBINDA BAŞLICA OFTALMOLOJİ ESERLERİ

750'lilerden itibaren antikçağ tıp eserlerinin Arapça'ya çevrilmesiyle, bütün bu bilgiler de İslam Dünyasına kazandırılmıştı. Böylece göz konusunda yapılacak çalışmalar için uygun bir temel oluşmuş bulunuyordu.

İslam Dünyasında göz konusunda ilk yazılan belli başlı eserler arasında şunlar sayılabilir: Bilinen ilk Arapça oftalmoloji kitabı Yuhanna ibn Mesaveyh'in (777-857) "Dağ' ül el-Ayn" adlı eseridir. Eser Arapçadır, Yunanca, Süryanice ve diğer dillerde yazılmış bu konudaki kitaplardan yapılmış bir derleme niteliğindedir. Yuhanna ibn Mesaveyhe'e atfedilen bir oftamoloji kitabı daha vardır: "Ma'arifet Mihnat el-Kehhalin". Bu kitap soru cevap şeklinde yazılmış olup, içinde verilen bilgiler ve teknik terimlere dayanılarak onun Yuhanna ibn Maseveyh'in değil; fakat öğrencileri veya daha geç tarihte bir başka yazar tarafından yazılmış olması gerektiği kabul edilir.

Yine erken tarihli gözle ilgili eserler arasında meşhur bilim adamı Sabit ibn Kurra'nın olduğu iddia edilen bir eser de "Kitab el-Basar v' el-Basiret"dir. Bu kitabın ona ait olması imkansızdır. Çünkü bu eser yaklaşık M.S.930' larda kaleme alınmış olmalıdır. Halbuki Sabit ibn Kurra, bildiğimiz kadarıyla, 903 tarihinde ölmüştür.

Erken dönem oftamoloji eserleri arasında Huneyn ibn İshak'(803-873)›a atfedilen iki eser bulunmaktadır. Bunlardan biri «Kitab el-Mesa'il fi el-Ayn"dır. Eser soru-cevap şeklinde yazılmış olup, 207 soru ve cevabı içerir.Gözün anatomisi, fizyolojisi ve hastalıklar hakkında bilgi veren bu eserin ona ait olduğu kesin değildir. Ancak ikinci eser "Kitab el-Aşer Makalat fi el-Ayn" adını taşır(2). O sadece kendi devrinde değil fakat kendinden sonra da geniş bir etkiye sahip olmuştur. Bunlar arasında meşhur göz hekimlerinden Ali ibn İsa (ölm.1038), İran'lı Ebü Ruh ibn Mansur (Zerrin Dest) ve İspanyol hekim Gafiki (12.yüzyıl) sayılabilir. Burada, Huneyn ibn İshak, Galen'in eserlerinden büyük ölçüde yararlanmış ve Galenin eserlerinden çıkardığı kısımları gayet güzel, becerikli bir şekilde sistematize ederek bize sunmuştur. Eserde ilkin gözün anatomik yapısı, göz siniri (optik sinir), görme ruhu hakında bilgi verilmekte, daha sonra göz hastalıkları ele alınmaktadır. Huneyn ibn ishak, daha önce de ifade edilmiş olduğu gibi, göz konusunda vermiş olduğu bilgilerle, kendisinden sonraki hekimleri etkilemiştir.

Ebubekir Razi (650-932) nin göze dair bir eserini bilmiyoruz. Ama ihtiyarlığında gözlerinin görmemesi nedeniyle öğrencilerinden biriyle tartışmasını öğrenmiş bulunuyoruz. Rivayete göre Razi'nin ihtiyarlığında gözleri görmez olmuştu. Öğrencilerinden bir kehhal kendisine ameliyat teklif eder. Razi de öğrencisi olan kehhale gözün kaç tabaka olduğunu sorar. Talebesinin cevap vermekten aciz kaldığını gören Razi "gözün kaç tabaka olduğunu bilmeyen bir kimseye göz ameliyatı yaptırılamaz: Hem şimdiye kadar

görmekten bıktım, bundan sonrada görmek istemiyorum" diyerek ameliyatı reddeder. Bu fıkra, eskiden bir göz uzmanının gözün yapısını iyi bilmesi gereğini gösteriyor.
El Kanun fı't-Tıbb eserinde İbni Sina (980-1037) göz hastalıklarıyla ve onların tedavileriyle ilgili olarak fevkalade ayrıntılı bilgi vermiştir. O, gözün anatomisini ayrıntılı bir şekilde anlatırken, bugünkü tıp bilgimizle rahatça kabul edebileceğimiz açıklamalar verir: Örneğin alt göz kapağında kas bulunmadığını söyler. Aynı şekilde görme fonksiyonunu, nasıl olduğunu ayrıntılı bir şekilde inceleyen İbni Sina, El-Şifa adlı eserinde onu daha çok optik bir olgu olarak görür.
Daha sonra da Arap, Türk ve İranlı hekimlerin göz hakkındaki bilgilerine kendi yazdıkları eserlerde rastlamak mümkündür. Bunlara birkaç örnek verecek olursak: Cuveyri olarak ünlenen Abdurrahim İbn Ömer ibn Ebubekir el-Dımışki'nin "fi Keşfi'l-Esrar Ashabe'l-Hadid Mine'l-Kehhalin" eseri 12 baptan oluşmaktadır(3). Halife ibn Ehil Muhsin el-Arabi'nin "el Kafi fi'l-Kuhul" eseri vardır(4). Ayrıca Kemalüddin Hasan el-Farisi'nin "el Basir fi İlmü'l-Menazir" eseri optik konular, göz şeması ve tarifler açısından incelenmeye değer bir eserdir(5).

TÜRKÇE OFTALMOLOJİ ESERLERİ

Yukarıda birkaç örneğini verdiğimiz Arapça oftalmoloji eserleri ancak Arapça bilen kehhaller okuyabiliyordu. Giderek Anadolu'da Türkçe tıp eserleri yazılmaya başlandı. Göz bilgisi, "Fenni Kehhali" hakkında Türkçe ilk eseri "Miftahün-Nur fi Hazainüs -Sürür» adıyla II.Murat (1421-1451) adına Sinoplu Mümin bin Mukbil isminde bir hekimimiz yazmıştır. Çeşitli kütüphanelerimizde 8 nüshası bilinen bu eser tıpkıbasım olarak Prof. Dr. Kadircan Keskinbora ve Prof. Dr. İbrahim Başağa tarafından hazırlanarak tıp tarihi ve oftalmoloji çevresine kazandırılmıştır(6). Aynı eser, Miftahü'n-Nur fi'l-Kehhale adıyla da bilinir. 8 makale ve 110 bab'tan oluşan bu eser yalnız oftamoloji hakkında yazılmış önemli bir eserdir. Kitapta bazı şema ve resimler de vardır (7). Sinoplu Mümin'in "Zahire-i Muradiyye" adlı kitabı da göz hastalıkları ve tedavileri ve tedavileri bakımından pek değerlidir (8). Mümin bin Mukbil, bu eserinde kendinden önceki hekim yazarların fikirlerinden yararlandığı yazarları da zikretmektedir. Bu da bize, onun hangi bilim adamlarından etki alığını göstermektedir. Yazar, eserin girişinde de "baş ağrılarıyla, göz renkleri, hastalıkları, onların arazları, sebepleri, tedavileri, tedavileri ve ilaçlarıyla" ilgili bilgi verir. Mümin bin Mukbil gözün anatomik yapısını ve kendi bilgileri ölçüsünde görme fonksiyonu açıkladıktan sonra hastalık ve tedavileri hakkında bilgi verir.
Amasyalı hekim ve cerrah Şerefeddin Sabuncuoğlu›nun (1385-1465) 1465 yılında mesleğinin zirvesinde 83 yaşında yazdığı Cerrahiyyetü›l-Haniyye eseri, içerdiği tıbbi minyatürler ve yaptığı açıklamalarla ve orijinal gözlemlerle ana kaynağı Ebulkasım Zehravi›yi aşmıştır(9). Oftalmoloji tarihiyle ilgilenenler için kitabındaki oftalmik cerrahi bölümlerini ayrıca incelemiş bulunuyoruz.
Hekimbaşı Gevrekzade Hafız Efendi›nin (ölm.1801) biyografisindeki fihristlere geçmeyen bir eseri de göz hakkındadır. «Risale-i Zübdetü'l-Kühliye fi Teşrihü'l Basariye» adında göz anatomisiyle ilgili şemaları olan bir risaledir. El yazısı ile olan bir nüshasını Topkapı Sarayı'nda Hazine Kütüphanesindedir(10).

GÖZ HASTALARI İÇİN KURULAN BAKIM EVLERİ: "KÖR HANELER"

Selçuk ve Osmanlı Türkleri halk için sağlık ve sosyal yardıma çok önem vermişlerdir. Meşhur Arap tarihçisi İbni Batuta, Anadolu'ya geldiğinde hamamlar, kervansaraylar, hastaneler, darülacezeler gibi müesseseleri çokluğunu görünce hayretlere düşmüş ve "El berekatü fi'-Şam ve'l -şefkatü fi-l-Rum" diyerek Rum'da yani Anadolu'daki şefkat müesseselerini Şam'ın o zamanki bereketi ile karşılaştırmış ve bizce yerinde bir kıyas yapmıştır.
Vakfa mal edilen kurumların sayılarını binlerle ifade edilebilir. Acaba bu kurumlar arasında gözü görmeyenler için de mekanlar düşünülmüş müydü? Manisa›daki kör hane (amalar yurdu), şimdiye adar bildiklerimiz arasında en eski ve önemlisidir. Şeriye Mahkemesi sicillerine göre, Manisa mahallelerinden birisinin adı "Kör hane" dir. Bu mahallede vaktiyle körlere ait bir yurdun mevcut olması bu mahallenin böyle anılmasına sebep olmuştur (11).
Manisa körhanesini kuran Saruhan Beyi olmalıdır. Halk bu beye kör hanenin kurucusu anlamında "Kör hane Dedesi" demektedir.
Eskiden kör hanenin bir mescidi de varmış, fakat yakın zamanlarda yıkılmıştır. Manisa Şer'iye Sicillerinden birinde bir kör hane zaviyesi beratından bahis vardır. kurum, yedi yüzyıl önce kurulmuştu.
14. ve 15. inci yüzyıllarda kör hane mahallesi, "amalar" ve "gözsüzler mahallesi" denildiğine göre burasının körlerin dinlenme ve sürünmemelerine meydan vermek için kurulmuş bir darülaceze şubesi gibi olduğuna (bir klinik değil) şüphe etmemelidir.
Kör hanenin yeri, Yavuz Sultan Selim'in eşi Hafsa Sultan'ın 946H/1539M de, Manisa'da yaptırdığı Darüşşifanın karşı tarafına ve Muradiye Camii'nin batısında idi. Buraya "Kör hane Mahallesi" denildiği gibi Saruhanlılar "Devlet han Mahallesi" de demişlerdir.
"Kör hane Dedesi" adı verilen Saruhan oğlu türbesi karşısında, vakti ile "Kör hane Mescidi" bulunduğun göre kurucu, müessesenin yanına defnedilmiştir. Kör hane mescidi önündeki asırlık çınar ağacı şimdilik duruyor. Türbenin bir tarafında Saruhan zade İlyas Bey'e ait kör hane çeşmesinin olduğunu da hatırlayanlar var. Fakat bu gün mevcut değildir. Çeşmeyi hatırlayan ihtiyarlar, üzerinde bir kitabenin mevcudiyetinden de söz etmişlerdi.
Şeriye sicillerinden birinde, "Kör hane zaviyesi yanında Manisada vaki merhum İshak Çelebi'nin validi için bina vakf eylediği kör hane zaviyesi" demekle bu zaviye hala "Hariçli Müderrislerinden işbu rafii tevkii refii hümayun..." "Mevlana Niyazi Hüseyin…" "mezbur Niyazi Hüseyin Medresesesi merkumenin vakfına mütevelli olup…" denilmekte olduğuna göre, 1069H/1658M tarihinde kör hane artık "zaviye" ismini almış ve bir müderris de vakfına mütevelli olmuş demektir. Kör hane mahallesi mescidi Saruhan oğlu İlyas Bey mütevellisi Mustafa Çelebi bin Mahmud'tur. Bu kimse, aynı zamanda Kör hane Mahallesi çeşmesinin de mütevellisi idi. Bu çeşmenin 1062H/1651M de su yolu tamir edilmiştir.
Saruhan Bey 747H/1346M de ölmüştür. Yerine geçen oğlu Fahrettin İlyas'dır (766H/1364M). İlyas'ın yerine, oğlu "Muzafferüddin" lakabı ile İshak geçer. 764H/1361M tarihli Manisa Vakfiyesinde İshak Bey'in alim bir zat olduğu anlaşılıyor. Yine bu asırda Saruhan halkının dilinde dolaşan bir efsane de şöyle idi: «Oğullarından Hızır Şahin'in pek çok sosyal ve bilimsel kuruma ait vakıfları vardır. Kör hane de İshak Beyin babası Saruhan zade İlyas Bey'in adına yapılmış bir hayırdır. Saruhan Bey bir gün sarayına giderken yolda

titreyen körleri ve malülleri görür ve bunlara acır. Bir kör hane yaptırılmasını yemek ve giyeceklerin vakıfça teminini emreder: Bu suretle körler oraya toplanır. Vaktiyle Saruhan türbesi, mescidi ve çeşmesi burada bir kül halinde iken şimdi yol genişletildiğinden oradan geçenler, yalnız kalın duvarları muhkem Saruhan Bey Türbesinin, kör hane banisinin bir hatırası olarak durduğunu görürler."

Bu kurumun ne zamana kadar açık kaldığı konusuna gelince, bunu kesin olarak söyleyemezsek de Şer'iye Sicillerine göre burası 16.yüzyıldan itibaren hizmet vermeye başlamıştır.

Tıp tarihimizde, o da yalnız bir defa Ord. Prof. Dr. Süheyl Ünver (1899-1998) tarafından bildirilen ve bizim de yararlandığımız makalesinde dile getirilen bu kurum, yalnız Türk Oftalmoloji Tarihi açısından değil, sosyal tıp açısından da çok önemlidir. Bir tedavi kurumu olmayan, bir dinlenme, barınma merkezi niteliğindeki bu kurumlardan başka şehirlerimizde de var mıydı? Süheyl Ünver, İstanbul'da Şehzadebaşı›nda böyle bir kurumun mevcut olduğundan bahsedildiğini yazmaktadır.

TIBBİ TEŞKİLATLARIMIZDA GÖZ HEKİMLERİNİN YERİ

Selçuk hastanelerinin de, cerrahlar ve diğer tıp şubeleri uzmanlıkları gibi kehhallere da yer ve önem verilmişti. Mesela 614H/1217M de Sivas'ta açılan I.Keykavus Darüşşifası'nda deneyimli bir kehhalin bulunduğuna dair, 617H/1220M tarihi vakfiyesinde gayet açık kayıtlar vardır(12). Diğer Anadolu şehirlerinde kurulan Selçuk hastanelerinin vakfiyeleri henüz elimize geçmemiştir. Fakat yukarıdaki vakfiyeyi örnek ve esas tutarak diyebiliriz ki Anadolu'da ki hastanelerin kadrolarında müessesenin büyüklüğüne göre bir veya iki göz uzmanı bulundurduğu kuvvetle muhtemeldir.

Selçuk hastanelerinde görev alan kehhaller arasında meşhur olanların isimleri İbni Useybia'nın Uyunü'l-enba fi Tabakatü'l-Etıbba adlı eserinde yazılıdır. Buradan alıntı yapan Şemsettin Sami, Kamusu'l-Alam'ında ve ona benzer Teracüm-i Ahval kitaplarında da bazı göz hekimlerine dair bilgiye rastlarız.

Mesela bu meşhur göz hekimlerinin en eskilerinden birisi 622H/1225M de Herat'ta ölen Tabib İbrahim İbn İsmail İbn Mehmed'dir. Bu kimse, Erbil Atabeki Muzafferüddin İbn Said Gökbörü'nün Erbil'de yaptırdığı hastanede göz uzmanlığı yapmıştı(13).

Bu Türk kurumlarında adını öğrendiğimiz bu göz uzmanının bizce dikkate değer tarafı, tabib olması ve sonradan ihtisasını yaparak kehhallik yapmasıdır. Çünkü bizde eski kehhaller, ayrı bir tıp medresesi veya okulundan çıkmazlardı. Oradan ancak hekim yetiştirdi. Cerrahlar ve kehhaller zümresi, usta-çırak usulünce yetişirlerdi. Mesela bir cerrah veya kehhal, bir çırak yetiştirir, o da günün birinde ustası gibi bir göz uzmanı (kehhal) olurdu. Bu nedenle kehhaller ve cerrahlar daima tabiplerden aşağıda bir sınıfta kalmışlar ve hekimlerin sorumluluğu altında çalışmışlardır.

Tıp tarihi boyunca kehhallerin nasıl yetiştiklerini iyice bilemiyoruz. Fakat yukarıda verdiğimiz Ebubekir Razi'nin(850-932) ihtiyarlığında gözleri görmeyince, kendisine ameliyat yapmağa gelen bir kehhale gözün kaç tabakadan ibaret olduğunu sorması ve buna doğru cevap alamayınca ona ameliyat yaptırmaması dikkate değer bir örnektir.

Ancak bundan, eski kehhallerin göz anatomisi bilmedikleri anlamı çıkarmamalıyız. Onlar da bilgi ile yetişiyorlardı. Zira, Doğuda göz hastalıkları ve tedavisi hakkında hatta fizik optik bakımından gözü inceleyen eserlerin mevcudiyeti, göz uzmanı yetiştirmede bilimsel yoldan yüründüğünü gösterir.

Mısırda Türk Kölemenlerinden Seyfüddin Kalavun'un (683-684H/1284-1285M) de inşa ettirdiği ünlü hastanede, göz hastalığı olanlar için ayrı bir yer yaptırdığını biliyoruz. Mısırda trahom hastalığının fazla miktarda mevcudiyeti ve bu hastalığın Suriye ve Filistin›de çok görülmesi, o bölgede birçok uzmanın yetişmesine sebep olmuş hatta icabında Mısırdan göz uzmanı bile getirilmiştir. Divanı Humayun mühime defterinde de mevcut vesika buna misaldir; "Hekimbaşı bir mektup gönderip emir ile Mısırdan getirilen Mevlana Ahmed Kehhal, kehhal ehliyeti ile maruf hazaketle mevsuf, atebe'iülya'da hizmete layık kimesnedir deyu arzetmektin 30 akçe ile kehhal olunmak buyuruldu." Bu, bir uzman kehhale o zamanda verilen en yüksek ücretti(14).

Anadolu Beylikleri zamanında ve Osmanlı saltanatının başlangıcında Germiyanlı (Kütahyalı) meşhur şair Şeyhi'nin de bir göz uzmanı olduğunu biliyoruz.Bunun Kütahya'da bir de dükkanı varmış(15). Şeyhi bir gün dükkanında otururken bir göz hastası gelir, muayene olur ve ilacını alır. Hasta parasını bırakırken bir kat fazla para öder. Şeyhi "Bu nedir?" diye sorunca: "Görüyorum ki siz de gözlerinizden rahatsız olduğunuz halde kendinizi tedavi etmiyorsunuz. Bir kat fazla parayı, gözlerinizi tedavi etmeniz, ilaç almanız için bırakıyorum" diye cevap verir. Gerçekten Şeyhi'nin gözlerinden rahatsız olduğu söylenmiş ve yazılmıştır.

İstanbul'un fethinden 20.yüzyılın başına kadar Türkler İstanbul'da 50 den fazla hastane kurmuşlardı. Bunların çoğunda bir veya iki kehhal vardır. Bu kehhalleri ustaları yetiştirmiştir. Evliya Çelebi "Kehhalen" esnafından bahsederken: "40 dükkan 80 neferattır. Hazret-i risalet asrında, kehhalların pirinin kabri Asfahandadır" der. Buna göre bir kehhal dükkanında iki kişi yani usta ile çırak beraber çalışıyorlar demektir.

998-1044H/1589-1634M senelerinde "Cerraheyn-i Hassa" dan sayılan "Serkehhal" ve Kehhallerin aldıkları ücrete "mevacip" adı verilirdi ve yıllık olarak alınırdı. Osmanlı saraylarında, bugünkü Sağlık Bakanlığı yetkisi bulunan Hekimbaşıların yanında ayrıca "Cerrahbaşılar" yani "Ser Cerraheyn-i Hassa" yanında bir de "Kehhalbaşılar" "Ser Kehhaleyn-i Hassa" da vardı. Bundan sonra yine saray teşkilatında çalışan çok sayıda hassa kehhalleri vardır ki bunlar itibarlı mevkide oldukları için hastane kehhalliklerine seçilmişler, hatta kehhalbaşı bile olmuşlardır.

Sadrazamların da zaman zaman kehhalleri olmuştur. Mesela 1124H/1712M de kehhal Elhac Mehmed, Sadrazam Nevşehirli Damat İbrahim Paşanın ve sarayının göz uzmanı idi.

Hekimbaşılar yalnız İstanbul hastanelerine değil, İmparatorluğun her tarafındaki sağlık teşkilatına merkezden tayin yapar ve izin verirlerdi. Buna dair iki belge elimizdedir:

Birincisi, 25 b 1202H/1787 de verilmiş bir dilekçedir ki "Göz hastalıklarında ve mil fenninde mahir ve hastalıların araz ve esbab ve alamatına vakıf Filibede sakin Mehmed Emin'e hastalara bakmak için müsaade veriliği" hakkındadır. Bu kayıt bize sıradan bir kimsenin müsaade almadan hasta bakmaya yetkili olmayacağını gösteriyor. Belgede dilekçe sahibi Mehmed Emin'in göz hastalıklarında ihtisası oluğu belirtilmiştir(16).

İkinci belge, 9 s 1212H/1797M de verilmiştir. Bu da bir dilekçedir. «Halep'te kehhal Abdurahman ve Abdülvehhab Efendilerin hazineden mutasarrıf oldukları 50 akçelik beratları kaybolduğundan yenilerinin verilmesiyle" ilgilidir(17).

HASSA KEHHALLERİ

Bu konuyu elimize geçen bazı vesikaları sıralayarak gözden geçirelim:
1125H/1713M de Mehmed Efendinin Reis'ü-Etibbalığı zamanında hassa etibbasından bir Musevi hekim bu göreve yeterli olmadığından görevinden uzaklaştırılmış ve yerine kehhal Hacı Mehmed Efendi günde 8 akçe ile tayin olunmuştur.
1171H/1757M de baş kellahlığa terfi eden ikinci kehhal Süleyman Efendi'nin yerine "erbabı maharet ve mümaresede" Halepli Mehmed Efendi'nin günde 20 akçe ile ikinci kehhallığa tayini hakkında Reisü'l-etibba Mustafa Efendi tarafından verilmiş takrir bu, bize bu tarihte baş kehhallıkla beraber ikinci kehhallık vazifesinin mevcudiyetini ve inhalarının ser etıbba tarafından yapıldığını bildiriyor (18).
1176 H/1763M de başkehhal Müstakim zade Mehmed Said Efendi olmuş yerine ikinci kehhal Süleyman Efendi Reisü'l-ettibba Katibzade hattat mehmed Refii inhasiyle tayin olunmuştur(19). İnhayı yine hekimbaşı yapmıştır.
III.Mustafa'nın (1757-1774) kız kardeşi Esma Sultan'a 1184H/1170M de bir kehhal gerekli olmuş, çevreden araştırma yaptırarak buldurması hakkında Trablușşam Beylerbeyi Mehmed Paşa›ya bir hüküm gönderilmiştir (20). Bu belge bize uzman kehhal nerede bulunuyorsa oraya başvurulduğunu göstermesi açısından ilginçtir.
İstanbul'da kehhal başı Süleyman Efendinin 28 1206H/1791M III. Selim (1789 -1807) Mismari Süca mahallesindeki Darülhadis›te bazı cihetlerin kendisine verilmesi hakkında Müderris Abdurrahim Süruri imzasıyle bir dilekçe vardır(21). Bu kayıt bize kehhal başı Süleyman Efendinin ulemadan olduğunu ve Darülhadis'teki bilimsel konumunu göstermektedir.
1239H/1824M tarihli belge hekimler vazifelerinde günde 22 akçeye mutasarrıf olan ikinci kehhal Mustafa Halife vazifesinin Mehmed Ataullah ve Hayrullah ibn Abdülhak Efendi'lere beşer akça ile verilmesine dair dir. Hekimbaşı Mustafa Behçet Efendi tarafından verilen arz, hassa kehhallarinin hekimlerin payesinde maaş aldıklarını ve öldükleri zaman da yerine geçenin bu kadar paraya istihkakı olanlara fazlasının verildiği anlaşılıyor (22). Nitekim iki kişi bunun ancak beşerden on akçesini alabilmişlerdir.
Baş hekim maiyetinde çalışan hekimlerin başı idi. Kehhal başı ise kehhallerin başı demektir. Hassa kehhalleri de ayrıca görev almışlardır. Bunlar gereğine göre bir kaç kişi olabiliyordu, bilinmiyor. Ancak, "Kehhalbaşılık" ve "Hassa Kehhallikleri" önemli birer unvandı ve hepsi de hassa hekimleri payesini haiz yetenekli ve pratik ve teorik bilgisi yeterli olanlar arasından seçilmiştir.

HASTANE KEHHALLERİ

Hastane kehhalliği de önemli bir paye idi. O kadar önemliydi ki aralarında hassa tabibi sayılan kehhallerden seçildiği gibi buralardan yükselerek hassa kehhali olanlar da az değildi. Elimize şimdiye kadar geçen vesikalara gözden geçirirsek Osmanlı hastanelerinden İstanbulda en eskisinin nasıl idare olunduğunu bildiren, 785H/1471M Fatih Vakfiyesine göre kadroda bir kehhal vardı. Günde 8 akçe alırdı. Bu göz mütehassısı "hazakatla meşhur olacak ve göz hastlalıklarının teşhis ve tedavisiyle meşgul olacaktı". Evliya Çelebi bu göz hekimlerini de "kamil, üstad, hazık" hekimlerden sayar.
1095H/1679M da Hekimbaşı olan Hayatizade Mustafa Fevzi Efendinin arzına göre bu tarihte Haseki'de Kanuni Sultan Süleyman'ın (1521-1566) eşi Hürrem Sultan'ın yaptırdığı darüşşifada kehhal İsmail ölünce yerine "fenn-i kehhalli'yi bilmediği halde" mütevvelinin arzı ile yine aynı hastanede görevli birinci cerrah Tabib Seyit Mehmed inha olunarak "birinci kehhal" olur. Ancak Hekimbaşı Mustafa Fevzi Efendi bunu reddeder ve Seyit Mehmed'in tayinini inha etmez (23). Bu kayıt bize hekimbaşıların yetki derecelerini de göstermektedir.Ayrıca, bu icraatıyla hekimbaşı, mütevelli gibi kimselerin ülkenin gereksiz yere sağlık işlerine müdahalesine verdiği bu doğru kararla mani olmuştur.
Haseki Hastanesi'nde olduğu gibi İstanbul'da Osmanlıların yaptıkları hastanelerde bir veya iki kehhal bulunuyordu. Diğer bir kayıtta Fatih Darüşşifası'ndaki kehhallikle ilgilidir. Günde 3 akçe ile 961H/1559M yılında bu darüşşifada kehhal olan Abdülkadir, hassa kehhalleri arasına katılmak için rica etmiş ancak Abdulkadir'in «Faik adındaki kimseye mahaldir deyu bildirdiğinden kanunları üzre buyruldu" ifadesiyle bu görev başka birine verilmiştir(24). Hastane kehhalliklerine ait bu tip belgeler pek çoktur.

SONUÇ

Hastane kehhalliğinin önemli bir mevki olduğunu yukarıda vurgulamıştık. Buralara tayin olunacak göz hekimlerinin öncelikle uzman olmalarına dikkat edilmiştir. Bütün bunlar modern tıbbın başladığı tarih kabul edilen 1827 ye kadar ülkemizde göz hastalıkları ve tedavileriyle meşgul olan uzman bir kitlenin var olduğunu ve bunlara değer verildiğini göstermektedir

KAYNAKLAR

(1) Sayılı, Aydın: Mısırlılarda ve Mezopotamyalılarda Matematik. Anatomi ve Tıp, Ankara (1982),s.123, 149.; (2) Huneyn ibn İshak: The Book of the Ten Treatises on the Eye, (çev:Max Meyehof), Cairo, 1928.; (3) Süleymaniye Küt., Şehid Ali Paşa Küt.No:1322.; (4) Süleymaniye Küt., Yeni Cami No.924.967H/1559 da yazılmış nüsha.; (5) Süleymaniye Küt., Esat Ef.No:2006 ve Ayasofya no.2452 ve 2598.; (6) Keskinbora, Kadircan, Başağa, İbrahim: Göz Nurunun Anahtarı ve Neşe Hazineleri,Nobel Kit.,İstanbul,2010.; (7) Miftahü'n-Nur fi'l-Kehhale. Nuruosmaniye Küt. No.3585.; (8) Süleymaniye Küt. Bağdatlı Vehbi, No:5507.; (9) Uzel, İlter: Cerrahiyyetü›l-Haniyye, Türk Tarih Kurmu ,Ankara,1993.; (10) Topkapı Sarayı, Hazine Kit.No:571.; (11) Ünver, Süheyl: Türk Göz Hekimliği Tarihine Ait Notlar, Göz Kliniği, (1):1, 1-6, 1951.; (12) Muallim Cevdet: Sivas Darüşşifası Vakfiyesi, Vakıflar Dergisi:No:1.; (13) Ünver, Süheyl: Selçuk Tababeti. Türk Tarih Kurumu Basımevi , 2014,s.26.; (14) Divanı Hümayun Mühimme Defteri, No:4,s.4.; (15) Bkz. Şuaraü'l -Zaman: Süleymaniye Esat Efendi Küt.No.2323,No.4,s.8 (26 Recep 967/1559). (Eskiden hekim muayenehanelerine dükkan denirdi. Burada tabip ve/veya kehhaller dışarıdan gelen hastalara bakarlar ve bazen de ilaçlarını verirlerdi.); (16) Başvekalet Arşivi, Tıb dosyası No.1335.; (17) Başvekalet Arşivi, Tıb dosyası No.838.; (18) Başvekalet Arşivi, Tıb dosyası No.681.; (19) Başvekalet Arşivi, Tıb dosyası No.847.; (20) Başvekalet Arşivi, Saray dosyası No.6797.; (21) Başvekalet Arşivi, Maarif dosyası No.4988.; (22) Başvekalet Arşivi, Tıb dosyası No.23.; (23) Başvekalet Arşivi, eski tasnif dosyası (tıb).; (24) Başvekalet Arşivi, Mühimme Defteri, No:4.

4. ŞANİZADE MEHMED ATAULLAH'ın MİRATÜ'L- EBDAN VE TEŞRİH- İ BEDENÜ'L-İNSAN'daki GÖZ ANATOMİSİ BÖLÜMÜ

Prof. Dr. İlter Uzel

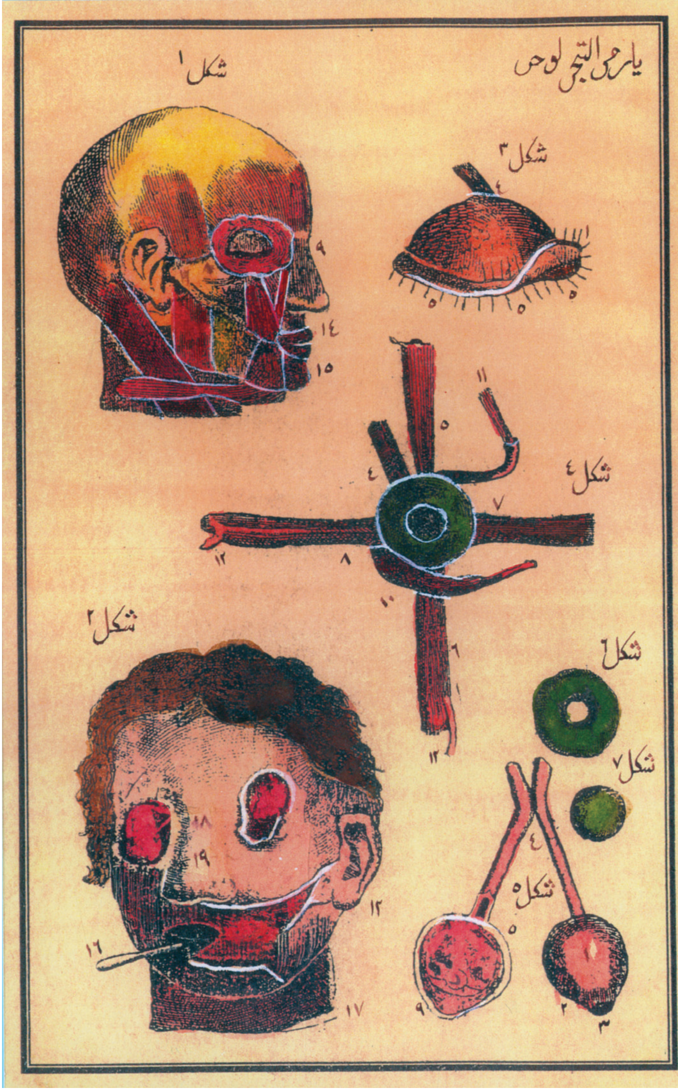
Şanizade Mehmed Ataullah (1771-1826) yalnız tıp alanında değil, tarih matematik, askerlik gibi alanlarda da eserler vermiş bir bilgin ve devlet adamımızdır. Medrese eğitimimden sonra Süleymaniye Tıp Medresesi ve Mühendishane'de okumuş, bildiği doğu dilleri yanında, Latince, İtalyanca ve Yunanca gibi Batı dillerini de öğrenmişti. Devlet hizmetinde, müderris, kadı, Haremeyn Evkaf Müfettişi gibi görevler almıştır. Üstün vasıfları ve derin tıp bilgisi, yazıp yayınladığı çağdaş tıp kitaplarıyla devrin ileri gelenlerinin kıskançlığını üzerine çekmiş, hekimbaşı olması gerekirken Vakanivüslüğe atanmıştır. Daha sonra Yeniçeriliğin kaldırılması sırasında Beşiktaş Cemiyeti İlmiyesi'ne üye olduğundan Bektaşilikle suçlanarak, Tire'ye sürülmüş ve burada ölmüştür.

Beşi tıp, ikisi matematik, biri tarih, dördü askerlik, biri coğrafya olmak üzere on dört eserin yazarıdır.

Aşağıda göz anatomisinin transkripsiyonunu ve göz anatomisiyle ilgili 2 levhasını vereceğimiz Miratü'l-Ebdan eseri 1235H/1820 tarihinde basılmıştır. Eser,"Şanizade Hamsesi" denilen temel tıp ve farmakoloji gibi dört diğer eserle bir arada ciltlenmiştir.

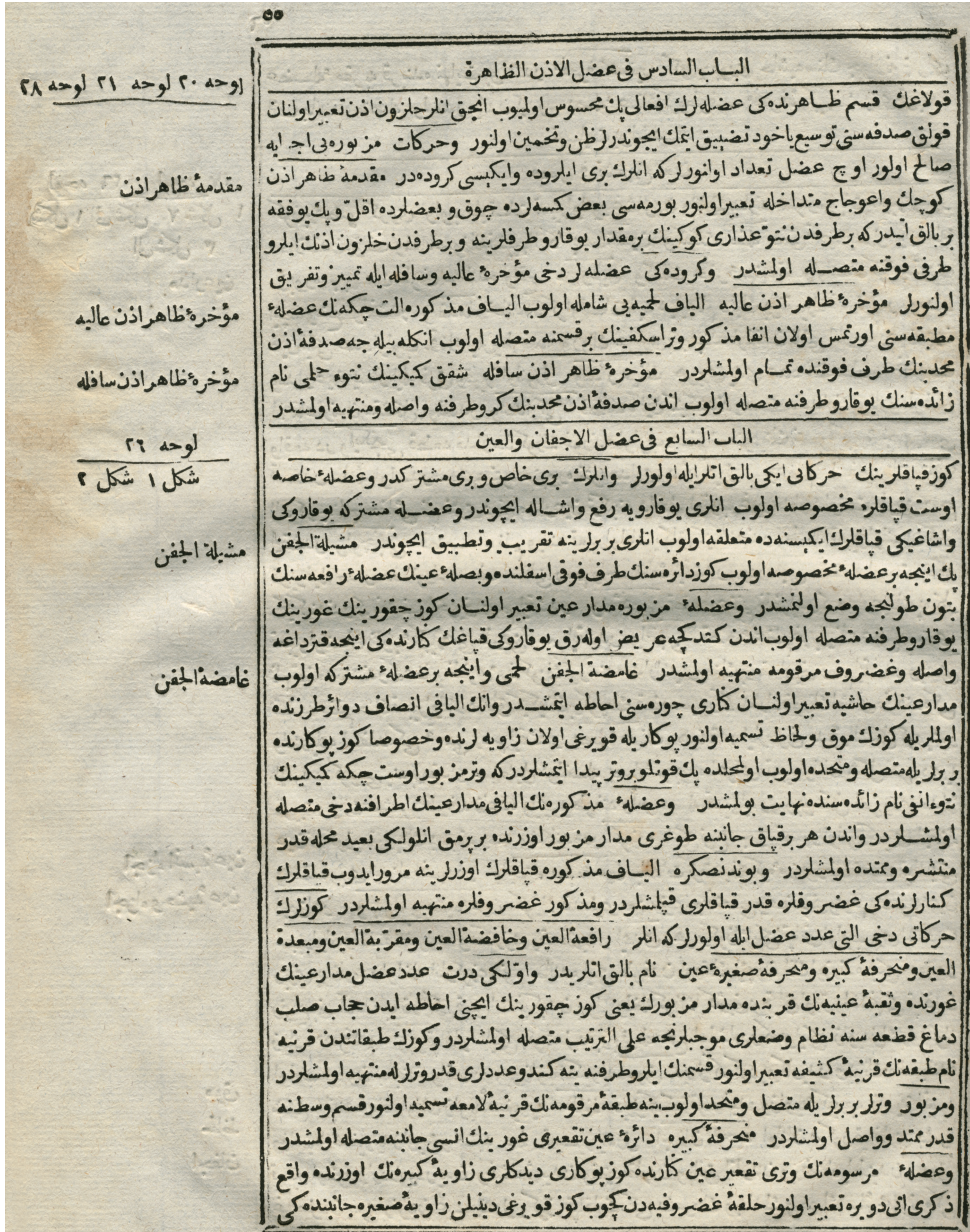
Şanizade'nin İlter Uzel tarafından çizilmiş temsili resmi.

Kitapta bulunan 21 levhanın İlter Uzel tarafından renklendirilmiş hali

EL-BABU'S-S-SABİ' Fİ ADALİ'- ECFAN VE'L - AYN
(Göz Anatomisi Bölümü)

٥٥

لوحه ٢٠ لوحه ٢١ لوحه ٢٨

الباب السادس فی عضل الاذن الظاهرة

قولاغك قسم ظاهرنده‌کی عضله‌لرك افعالی پك محسوس اولمیوب انجق انلر حلزون اذن تعبیر اولنان
قولق صدفه‌سنی توسیع یاخود تضییق ایتمك ایچوندر ظن وتخمین اولنور وحرکات مزبوره‌یی اجرایه
صالح اولور اوچ عضل تعداد اولنورلر که انلرك بری ایلروده وایکیسی کروده‌در مقدمهٔ ظاهر اذن
کوچك واعوجاج متداخله تعبیر اولنور بورمه‌سی بعض کسه‌لرده چوق وبعضلرده اقل وپك یوفقه
بر بالق ایدر که بر طرفدن نتوء عذاری کوکینك بر مقدار یوقارو طرفلرینه وبر طرفدن حلزون اذنك ایلرو
طرفی فوقنه متصله اولمشدر وکروده‌کی عضله‌لر دخی مؤخرهٔ عالیه وسافله ایله تمییز وتفریق
اولنورلر مؤخرهٔ ظاهر اذن عالیه الیاف لحمیه‌یی شامله اولوب الیاف مذکوره الت چکه‌نك عضلهٔ
مطبقه‌سنی اورتمش اولان انفا مذکور وتر اسکفینك بر قسمنه متصله اولوب انکله بیله جه صدفهٔ اذن
محدبنك طرف فوقنده تمام اولمشلردر مؤخرهٔ ظاهر اذن سافله شقق کیکینك نتوء حلمی نام
زائده‌سنك یوقارو طرفنه متصله اولوب اندن صدفهٔ اذن محدبنك کرو طرفنه واصله ومنتهیه اولمشدر

مقدمهٔ ظاهر اذن

مؤخرهٔ ظاهر اذن عالیه

مؤخرهٔ ظاهر اذن سافله

لوحه ٢٦

شکل ١ شکل ٢

الباب السابع فی عضل الاجفان والعین

کوزقپاقلرینك حرکاتی ایکی بالق اتلرایله اولورلر وانلرك بری خاص وبری مشترکدر وعضلهٔ خاصه
اوست قپاقلره مخصوصه اولوب انلری یوقارویه رفع واشاله ایچوندر وعضله مشترکه یوقاروکی
واشاغیکی قپاقلرك ایکیسنه‌ده متعلقه اولوب انلری بربرلرینه تقریب وتطبیق ایچوندر مشیلة الجفن
پك اینجه بر عضلهٔ مخصوصه اولوب کوز دائره‌سنك طرف فوقی اسفلنده وبصلهٔ عینك عضلهٔ رافعه‌سنك
بتون طولنجه وضع اولنمشدر وعضلهٔ مزبوره مدار عین تعبیر اولنان کوز چقوربنك غوربنك
یوقارو طرفنه متصله اولوب اندن کتدکچه عریض اوله‌رق یوقاروکی قپاغك کنارنده‌کی اینجه قتر داغه
واصله وغضروف مرقومه منتهیه اولمشدر غامضة الجفن لحمی واینجه بر عضلهٔ مشترکه اولوب
مدار عینك حاشیه تعبیر اولنان کناری چوره‌سنی احاطه ایتمشدر وانك الیافی انصاف دوائر طرزنده
اولملریله کوزك موق ولحاظ تسمیه اولنور پوکارله قویرغی اولان زاویه‌لرنده وخصوصا کوز پوکارنده
بربرلریله متصله ومتحده اولوب اولمحلده پك قوتلو بروتر پیدا ایتمشلردرکه وتر مزبور اوست چکه کمیکینك
نتوء انفی نام زائده‌سنده نهایت بولمشدر وعضلهٔ مذکوره‌نك الیافی مدار عینك اطرافنه دخی متصله
اولمشلردر واندن هر بر قپاق جانبنه طوغری مدار مزبور اوزرنده بر پرمق انلولکی بعید محله قدر
منتشره وممتده اولمشلردر وبوندنصکره الیاف مذکوره قپاقلرك اوزرلرینه مرور ایدوب قپاقلرك
کنارلرنده‌کی غضروفلره قدر قپاقلری قپلامشلردر ومذکور غضروفلره منتهیه اولمشلردر کوزلرك
حرکاتی دخی التی عدد عضل ایله اولورلرکه انلر رافعة العین وخافضة العین ومقربة العین ومبعدة
العین ومنحرفهٔ کبیره ومنحرفهٔ صغیرهٔ عین نام بالق اتلریدر واولکی درت عدد عضل مدار عینك
غورنده وثقبهٔ عینیه‌نك قربنده مدار مزبورك یعنی کوز چقوربنك ایچنی احاطه ایدن حجاب صلب
دماغ قطعه‌سنه نظام وضعلری موجبلرنجه علی الترتیب متصله اولمشلردر وکوزك طبقاتندن قرنیه
نام طبقه‌نك قرنیهٔ کثیفه تعبیر اولنور قسمنك ایلرو طرفنه ینه کندو عددلری قدر وترلرله منتهیه اولمشلردر
ومزبور وترلر بربرلریله متصل ومتحد اولوب ینه طبقهٔ مرقومه‌نك قرنیهٔ لامعه تسمیه اولنور قسم وسطنه
قدر ممتد وواصل اولمشلردر منحرفهٔ کبیره دائرهٔ عین تقعیری غوربنك انسی جانبنه متصله اولمشدر
وعضلهٔ مرسومه‌نك وتری تقعیر عین کنارنده کوز پوکاری دیدکلری زاویهٔ کبیره‌نك اوزرنده واقع
ذکری اتی دوبره تعبیر اولنور حلقهٔ غضروفیه‌دن کچوب کوز قویرغی دینیلن زاویهٔ صغیره جانبنده‌کی

مشیلة الجفن

غامضة الجفن

Göz kapaklarının harekatı, iki balık etleriyle olur ve onların birisi has, biri müşterektir ve adale-i hassa üst kapaklara mahsup olup onları yukarıya ref ve işale içindir. Ve adale-i müştereke yukarıki ve aşağıki kapakların ikisine de mütallik olup onları birbirine takrip ve tatbik içindir. Müşiletü'l-Cefn, pek ince bir adele-i mahsuse olup, göz dairesinin taraf-ı fevk-i esfelinde ve basale-i aynın adale-i rafiasının bütün tulunca vaz' olunmuştur. Ve adale-i mezbure medar-ı ayn tabir olunan göz çukurunun gavrının yukarı tarafına muttasıl olup andan gittikçe ariz olarak yukarı ki kapağın kenarındaki ince kıtırdağa vasıl ve gudruf-ı merkume müntehiye olmuştur. Gamizatü'l-cefn, lahmi ve ince bir adale-i müştereke olup medar-ı aynın haşiye olunan çevresini ihata itmiştir ve onun elyaf-ı devair tarzında olmalarıyla gözün muvakkı- u lahhaz(ı) tesmiye olunur. Pınarıyla kuyruğu olan zaviyelerinde ve hususan göz pınarında birbirleriyle muttasıle ve müttehide olup ol mahalde pek kuvvetli bir veter peyda etmişlerdir ki veter-i mezbur üst çene kemiğinin nütüv-i enfi nam zaidesinde nihayet bulmuştur. Ve adale-i mezkurenin elyafı, medar-ı aynın etrafına dahi muttasıle olmuşlardır ve ondan her bir kapak canibine doğru medar-ı nezbur üzerinde bir parmak enliliği baid mahalle kadar münteşire ve mümted de olmuşlardır. Ve bundan sonra elvaf-ı mezkure kapakların üzerlerine mürur idüp kapakların kenarlarındaki gutruflara kadar kapakları kaplamışlardır ve mezkur gutruflara müntehiye olmuşlardır. Gözlerin harekatı dahi altı adet adal ile olurlar ki, onlar rafiatü'l-ayn ve hafizatü'l-ayn ve mukarribetü'l-ayn ve münharife-i kebire ve münharife-i sağıra-i ayn nam balık etleridir. Ve evvelki dört adet adal medar-ı aynın gavrında ve sakbe-i ayniyenin kurbunda medar-ı mezburun yani göz çukurunun içini ihata eden hicab-ı salb-i dimağ kıt'asına nizam vad'ları muciplerince alet'-tertib-i muttsıle olmuşlardır ve gözün tabakatından korneğa nam tabakanın kornea-i kesife tabir olunur kısmın ileri tarafına yine kendi adetleri kadar veterlerle müntehiye olmuşlardır. Ve mezbur veterler birbirleriyle muttasıl ve müttehit olup yine tabaka-i merkumenin kornea-i lami'a tesmiye olunur kısm-ı vasatına kadar mümted ve vasıl olmuşlardır. Münharife-i kebire daire-i ayn tak-iri gavrının ünsiye-i canibine muttasıl olmuştur. Ve adale-i mersumenin veter-i tak'iri ayn-ı kenarında göz kapakları dedikleri zaviyeğ-i kebirenin üzerinde vaki zikr-i ati devire tabir olunur halka-i kıtırdakiyyeden geçip göz kapağı denen zaviye-i sağire canibindeki adale-i

عضاريف اجفان

بشره دن ودريدن برقرقلري يوقدر و بونلر قپاقلرك كنارلرنده كي غضاريف اجفان نام اينجه
قيرداقلره منتهي اولمشلردر و اول محللرده انلردن كرپكلر خروج ايتمك ايچون اوفاجق ثقبه لر ومساملر
واردر ومزبور قيرداقلر نصف دائره رسمنده اينجه قوسلردر و بوغضروفلرك اوزرلرنده برمنوال محرر بتن

هدب

هدب تسميه اولنور كرپكلر كوچك قيللردر كه قوسلر طرزنده اشاغيدن يوقارويه واچرودن ايلرويه
طوغري انلرك جمله سي نسق واحد اوزره منجذبدرلر و بونلر كوزه غبار وسائر اشياء خفيفه وطيارهنك
دخوللرينه مانع اولمق ايچوندرلر وقپاقلرك كنارلرنده كي مذكور قيرداقلر كوز قپاقلرينه اچيلوب
قپانمده سهولت اولسون ديو انلري كركين طوتمق ايچوندرلر وكوزلرك وكوز قپاقلرينك عضلاتي
يعني بالق اتلري دخي بوندن اقدمجه ذكر اولندقلري اوزره انلرك حركتلرينه منوط ومتعلقدرلر

لحه

وكوز قپاقلرينك حركتي بعضا پك سرعتلو اولور كه اكا لحه ديرلر و بعضا بطيء اولور كه اكا

اغماض

اغماض ديرلر زيرا كوز قپاقلري كوزي بعضا محافظه ضمننده سريعا اورتوب ينه اچمق ايچون
و بعضا دخي خصوصا نوم اثناسنده برمدت اورتوب طورمق ايچوندرلر و بو كوز قپاقلرينك بعض
هنوز طوغمش چوجقلرده خالا بربرندن فصل اولنميوب يا كليا ياخود بعض قطعه لريله بربرلرينه
متصل بولندقلري واردر كه فن جراحيله قطع و بلا ضرر فصل وتفريق اولنملري قابلدر وكوز
قپاقلرينك ايچرو طرفلرنده بر رغشاء واردر كه قپاقلرك كنارلرينه متصل اولدقلرندنصكره دونوب
كره عينك ايلرو طرفني دخي احاطه ايتمشلردر وغشاء مزبور بوندنصكره طبقات عينده
ذكر اولنه جق طبقه منضمه نام غشادر وقپاقلرك كنارلري طوللرنجه ايچرو طرفلرنده
بعض كوچك قبارنتيلر كوريلورلر كه انلر ايجق خشخاش تخمي مقدارنده اوفاجق برلرك
اوعيه افرازيه لري منفذلريدرلر و بونلر قپاقلرك كنارلرنده كرپكلرك ايچرو طرفلرنده بوصيره ده

غدد هدبيه

اوچردر دراوله رق دزيلمشلردر و بونلره غدد هدبيه تعبير ايدرلر و بونلر قاندن برخلط جلب
وافراز ايتمك ايچوندرلر كه خلط مزبور قپاقلرك ايچرو طرفلريني ترطيب برله اچيلوب قپانملريني تسهيل
وكوز ياشندن لذع اولنملريني منع ايچوندر وكوزلرده ايكيشر عدد بيوك برلر اولوب انلرك برري

غدد دموعيه

كوز پوكارلرنده موضوعدرلر كه غدد دموعيه تعبير ايتدكاري برلر بونلردر و بونلر كذلك بر
ماده لينفاتيقيه افراز ايدرب كوزلري انكله ترطيب ايتدكلرندن بشقه كوز ياشيله دخي مملودرلر وكوز
ياشنك على الدوام جريان ايتمسنه مانع دخي اولورلر و بونلردن بيوك بشقه ايكي برلر دخي واردر كه
انلر يوقاروكي قپاقلرده كوز قويرقلرينه يقين محللرده وضع اولنوب شحم ايله احاطه دخي اولنمشلردر

غدد لحاظيهٔ جفن

و بونلره غدهٔ لاسميه تعبير ايتمشلردر و بعضلر غدهٔ دمعيهٔ كبيره تسميه ايتمشلر لكن بونلر ناموافق
اولمغله برانلره غدهٔ لحاظيهٔ جفن اسمني وضع ايلدك وكوزك زاويهٔ كبيره سنه يعني بوكارينه
يقين محلده ايكي قپاقلرك اوجلري كنارلرنده بركوچك و بياضرك قبارتي واردر وانك بركوچك

ثقبهٔ دمعيه

دابجكي واردر كه اكا ثقبهٔ دمعيه ديرلر وهر بر كوز پوكارنده كائن بو ور چقندبجقلر بر كوجك واينجه

دويره ناظران

غضروفي حلقه لردر كه انلر سالف الذكر ثقبه لرك اغزلريني اچق طوتمق ايچوندرلر وانلره دويره
ديرلر كوز ياشي بونلردن چقار و بو ثقبه لردن اشاغيه بر اينجه وغشائي مجرا الركيدرلر كه انلره ناظران دويره
ديرلر وانلر سموكلي بوجك بوينوزلرينه غايتده مشابهدرلر وقپاقلرك كنارلريني اورتن جلدك التنده

كبسهٔ دمعيه

مستور اوله رق ذكري جائي كبسهٔ دموعيه نام محفظه جانبنه منحرفا كيدوب بورون طرفنده كوز
قپاقلرينك انصال محللرينك اردنده واقع پك قصه بر مجرايه واصل وانده جمع اولورلر و بو مجراي قصير
كندكجه وسعتلنرك بر نوع اوزونجه كبسهٔ غشائيه طرزيني كسب ايتديكندن اكا كبسهٔ دمعيه تعبير

Beşreden ve deriden bir farkları yoktur. Ve bunlar kapakların kenarlarındaki gadarif-i ecfan nam ince kıtırdaklara müntehi olmuşlardır. Ve ol mahallerde onlardan kirpikler huruç etmek için ufacık sakbeler ve mesammeler vardır. Ve mezbur kıtırdaklar nısf-ı daire resminde ince kavislerde ince kavislerdir. Ve bu kıtırdakların üzerinde bu minval muharrer biten hüdüp tesmiye olunur kirpikler küçük kıllardır ki kavisler tarzında aşağıdan yukarıya ve içerden ileriye doğru onların cümlesi neg-i vahid üzere münhanidirler. Ve bunlar göze gubar ve sair eşyay-ı hafife ve tayyaratın duhullerine mani olmak içindirler. Ve kapakların kenarlarındaki mezkur kıtırdaklar göz kapaklarına açılıp kapanmada suhulet olsun diye onları gergin tutmak içindirler. Ve göz kapaklarının adelat-ı yani balık etleri dahi bundan akdemce zikr olundukları üzere onların hareketlerine menut ve mütealliktirler. Göz kapaklarının hareketi bazen pek süratli olur ki buna lemha derler. Ve bazen bati olur ki ona iğmaz derler. Zira göz kapakları gözü bazen muhafaza zımmında serian örtüp yine açmak için ve bazen dahi hususan nevm esnasında bir müddet örtük durmak içindirler. Ve bu göz kapaklarının bazı henüz doğmuş çocuklarda hala birbirinden fasl olunmayıp ya külliyen yahut bazı kıt'aları ile birbirlerine muttasıl bulundukları vardır ki fenn-i cerrahiyle kat ve bila zarar fasl ve tefrik olunmaları kabildir. Ve göz kapaklarının içeri taraflarının içeri taraflarında bir gışa vardır ki kapakların kenarlarına muttasıl olduklarından sonra dönüp küre-i tarafını dahi ihata etmişlerdir. Ve gışa-i mezburbundan sonra tabakat-ı aynda zikrolunacak tabaka-i munzame nam gışadır. Ve kapakların kenarları tullarınca içeri taraflarında bazı küçük kabartılar görünüyorlar ki onlar ancak haşhaş-ı tohumu miktarında ufacık bezlerin ev'iye-i ifraziyeleri menfezleridirler. Ve bunlar kapaklardan kenarlarında kirpiklerini çeri taraflarında ve sırada üçer, dörder olarak dizilmişlerdier ve bunlara guded-i hedbiye tabir ederler. Ve bunlar kandan bir halt celp ve ifraz etmek içindirler ki hılt-ı mezbur, kapakların içeri taraflarını tartib-i(ıslatmak) birle açılıp kapanmalarını teshil ve gözyaşından lez' olunmalarını men' içindir. Ve gözlerde ikişer adet büyük bezler olup onların bireri göz kapakları da mevzudurlar ki, guded-i dumu'iye tabir ettikleri bezler bunlardır. Ve bunlar kezalik bir madde-i linfatikiye ifraz ederek gözleri onunla tartıyb(ıslatmak) ettiklerinden başka gözyaşıyla dahi memludurlar ve gözyaşının aleddevam cereyan etmesine mani dahi olurlar. Ve bunlardan büyük başka iki bezler dahi vardır ki onlar yukarıki kapaklarda göz kuyruklarına yakın mahallerde vazé olunup şahm ile ihata dahil olunmuşlardır. Ve bunlara gudde-i la-ismiye tabir etmişlerdir. Ve bazıları gudde-i dem'ıyye-i kebire tesmiye etmişler lakin bunlar na muvafık olmakla biz onlara lahhziyye-i cefn ismini arz' eyledik. Ve gözün zaviye-i kebiresine yani pınarına pek yakın mahalde iki kapakların uçları kenarlarında bir küçük ve beyaz renk kabartı vardır. Ve onun bir küçük dilciği vardır ki ona sakbe-i dem'iyye derler ve her bir göz pınarında kain bu birer çıkıntıcıklar birer küçük ve ince gudrufi halkalardır ki onlar salifu'z-zikr sakbalarin ağızlarını açık tutmak içindirler. Ve onlara devire derler. Gözyaşı bunlardan çıkar ve sakbelerden aşağıya birer ince ve gışai mecralar giderler ki onlara natıran-ı devire derler. Ve onlar sümüklü böcek boynuzlarına gayete müteşabihtirler ve kapakların kenarlarını örten cildin altında mestur olarak zikr-i caikıse-i dumu'yye nam mahfaza canibiyye munharifen gicip burun tarafından göz kapaklarının ittisal mahallerinin ardında vaki pek kısa bir mecraya vasıl ve onda cem' olurlar. Ve bu mecray-ı kasir gittikçe vüs'atlanarak bir nev'i uzunca kise-i gışaiyye tarzını kesp ettiğinde ona kise-i dem'iyye tabir

عضلهٔ مقربه قربنده نهایت بولمشدر منحرفهٔ صغیره كوزچقوری حاشیه‌سنك جوارنه مجرای
انف جانبنده متصله اولمشدر واندن كیدوب بصلهٔ عینك كروطرفنده منحرفهٔ كبیره‌نك وتری قربنده
نهایت بولمشدر

فصل فی تشریح العین

لوحه ٢٦ لوحه ٢٧

شكل ١ الی شكل ٧ شكل ١ الی شكل ٣

مدار عین

كوز برعضو كروی اولوب طبقات تعبیر اولنور غشالردن وانلرك بینلرنده مملو رطوبات تعبیر اولنور
اخلاطدن مؤلف ولمغله صوغانه تشبیهاً اكا بصلة العین وكذلك مقله دخی تسمیه ایدرلر و بصلهٔ
مزبوره جبهه‌نك طرف اسفلنده واقع مدار عین وكذلك حفرهٔ عینیه تعبیر اولنان كوزچقوری
ایچنه وضع اولنمشدر ومقدما محلنده ذكر اولنان ثقبهٔ عینیه نام دلیك بو تقعیرك غورنده‌در ومدار
عین ایكی عدد اولوب خفك ایلرو طرفنده بورونك هر بری برجانبنده اولمقدن ناشی انلر مدار عین یمین
ومدار عین یسار ایله فرق وتمییز اولنورلر ومدار عینك هر بری یدی عدد قطعات عظمیه‌نك
اجتماعلرندن متشكل اولمشدر وابتدا كی قطعه آلین كمیكندندر كه مدارك یوقارو طرفنده
واقعه در وایكنجی قطعه مدار مذكورك غورنده اولوب عظم اسفنودینك نتوء كبیرهٔ جبهیه‌سی
قسمندن حادثه اولمشدر كه نتوء مزبوره نتوء مداری دخی دیرلر وعظم اسفنودینك سالف
الذكر جناح خفاشی نام نتوی دخی مدار عین تركیبنه داخل اولوب غور مدارك اوست طرفنی رسم
ایتمشدر واوچنجی قطعه عظم وجنه تعبیر اولنان یكاق كمیكندندر ولحاظ تعبیر اولنان كوز
قویرغیله مدار مذكورك نصف اسفلنی رسم واحداث ایتمشدر ودردنجی قطعه اوست چكه
كمیكندندر كه نصف اخرینی رسم ایتمشدر وبشنجی قطعه عظم ظفریدر كه مدار عینك بوكار
تعبیر اولنان زاویهٔ كبیره‌سی طرفنی رسم ایتمشدر والتنجی قطعهٔ عظم غربالینك عظم مستوی
نام قطعه‌سندندر كه عظم ظفری مذكورك كروسنده مدارك ایلروسنك برمقدارینی رسم ایتمشدر ویدنجی
قطعه عظم حنك تعبیر اولنان داماق كمیكینك بركوچك قطعه‌سیدر كه مدارك غورنك اشاغی طرفنده كی
والكززیاده اسفلده كی قسمنی رسم ایتمشدر بصلهٔ عینك هرنه قدر ایلرو طرفی مدور الشكل كورینور
ایسه ده كروسی ینه برمقدار مستطیل اولمغله بصلهٔ مزبوره اهرامی تعبیر اولنان شكل مرودی‌یه
قریبدر وانك طشره‌رو طرفنه قاعده وایچرو طرفنه رأس بصله تعبیر ایدرلر و بو شكل امرودی مدار
عین نام كوزچقورینك بطبقه رسم وشكلنده‌در كوزده ایكی نوع اجزاء تصور اولنور كه بری اجزاء

اجزاء انسیهٔ عین

وحشیه وبری اجزاء انسیه‌در واجزاء انسیهٔ عین بالذات كرهٔ عینله كرهٔ مزبوره‌نك محتویه اولدیغی

اجزاء وحشیهٔ عین

اجزادر واجزاء وحشیهٔ عین كوزك غده‌لری یعنی بزلری وشحمی وعضلاتی واوعیهٔ دمویهٔ عین
تعبیر اولنور مطلقا طمرلری وسكیرلری وقپاقلریدر ایمدی هر بر كوزك ایكی قپاغی اولوب بری اشاغیده
وبری یوقاروده اولمغله انلر كوزی نوم حالنده ایكی طرفدن اورتمك ایچون انك اوزرنده ایكی پرده‌لردر
ونوع بنی آدمده یوقارو كی قپاق اشاغیكیدن بیوك اولمغله كوزك اكثرینی بو قپاق اورتر واشاغیكی قپاقدن
زیاده متحركدر وبو قپاقلر ایكی كوشه‌لرده بربرلریله جمع اولمشلردر كه بو ایكی زاویه‌لرك بری بیوك

موق

اولوب بورون جانبنده واقعه‌در و بو زاویهٔ كبیره‌یه موق دیرلر كه كوز پوكاریدر و بونك مقابلنده

لحاظ

شقق جانبنده واقع اولان زاویهٔ صغیره‌یه لحاظ دیرلر كه كوز قویرغیدر وزاویهٔ كبیره‌یه زاویهٔ انسیه

اجفان

وزاویهٔ صغیره‌یه زاویهٔ وحشیه دخی تعبیر ایدرلر اجفان تسمیه اولنان بو كوز قپاقلری بشره
تعبیر اولنور زاردن ودریدن وغشاء ثریدن وقترداقلردن و بالق اتلرندن و برغشاء باطندن وخوق
غده‌لردن یعنی بزلردن عبارتدرلر وكوز قپاقلرنده كی بشره‌نك وجلدك وجهك سائر محللرنده كی

بشره‌دن

Mukarrabe kurbunda nihayet bulmuştur. Munharife-i sagıre göz çukuru haşiyesinin civarı mecra-i enf canibinde muttasıl olmuştur. Ve ondan gidip basale-i aynın geri tarafında münharife-i kebirenin veteri kurbunda nihayet bulmuştur.

FASLUN Fİ TEŞRİHİ'L-AYN

Göz bir uzvu kürevi olup tabakat tabir olunur gışalardan ve onların beynlerinde memlu rutubat tabir olunur ahlattan müellef olmakla soğana tesbihen ona basaletü'l-ayn ve kezalik mukle dahi tesmiye ederler. Ve basale-i mezbure cephenin tarafı esfelinde vaki medar'ı ayn ve kezalik hufre-i ayniye tabir olunan göz çukuru içine vaz' olunmuştur. Ve mukeddema mahallinde zikrolunan sakbe-i ayniye nam deli bu tak'irin gavrındadır ve medar-ı ve medar-ı ayn iki adet olup kıhfın ileri tarafında burnun her canibinde olmaktan naşi onlar medar-ı ayn-ı yemin ve mader-ı ayn-ı yesar ile fark ve temyiz olunurlar. Ve medar-ı aynın her biri yedi adet kıtaat-ı azmiyenin içtimalarından müteşekkil olmuştur ve ibtida ki kıt'a alın kemiğindendir ki medarın yukarı tarafında vakıadır. Ve ikinci kıt'a medar-ı mezkurun gavrında olup azm-ı isfininin nütüv-i kebire-i cebhiyesi kısmından hadis olmuştur ki nütu-i mezbure nütu-i medarı dahi derler. Ve azm-ı isfininin salifü!z-zikr cenah-ı huffaşi nam nütüvvü dahi medar-ı ayn terkibine dahil gavr-ı medarın üst tarafını resm itmiştir. Ve üçüncü kıt'a-i vecne tabir olunan yanak kemiğindendir. Ve lahhaz tabir olunan göz kuyruğuyla medar-ı mezkurun nısf-i esfelini resm ve ihdas etmiştir. Ve dördüncü kıt'a üst çene kemiğindendir ki nısfı ahirini resm etmiştir. Ve beşinci kıt'a azm'ı zıfridir ki medar-ı aynın pınar tabir olunan zaviyesi kebiresi tarafını resm etmiştir. Ve altıncı kıta-i azm-ı gırbalinin azm-i müstevi nam kıt' asındandır ki azm-ı zıfri-i mezkurun gerisinde medarın ilerisinin bir miktarını resmetmiştir. Ve yedinci kıt'a azm'i hanek tabir olunan damak kemiğinin bir küçük kıt'asıdır ki medarın gavrının aşağı tarafındaki ve en ziyade esfelindeki kısmını resmetmiştir. Basale-i aynın her ne kadar ileri tarafı müdevverü'ş-şekil görünüyor ise de, gerisi yine bir miktar müstatil olmakla basale-i nezbure ehramı tabir olunan şekl-i şekli mezburiyeye karibtir ve onun dış tarafına kaide ve içeri tarafına re'-i basele tabir ederler. Ve bu şekl-i emrudi, medar-ı ayn nam göz çukurunun bir tabaka-i resm ve şeklindedir. Gözde iki nev-ı ecza tasavvur olunur ki biri ecza-i vahşiye diğeri ecza-i insaniyedir. Ve ecza-i insaniye-i ayn bizzat küre-i ayn ile küre-i nezburenin muhtevi olduğu eczadır. Ve ecza-i vahşiye-i ayn gözün gıdaları yani bezleri ve şahmı ve adalatı ve ev'iye-i dümüye-i ayn tabir olunur ve mutlakan damarları ve sinirleri ve kapakları tabir olunur. İmdi her bir gözün iki kapağı olup biri aşağıda ve biri yukarıda olmakla onlar gözü nevm halinde iki tarafından örtmek için onun üzerinde iki perdelerdir. Ve nev-i beni ademde yukarıdaki kapak aşağıdakilerden büyük olmakla gözün ekserisini bu kapak örter. Ve aşağıdaki kapaktan ziyade müteharriktir. Ve bu kapaklar iki köşelerde bibirleriyle cem olmuşlardır ki, bu iki zaviyelerin biri büyük olup burun canibinde vakidir. Bu zaviye-i kabireye muvakkı dirler ki, göz pınarıdır. Ve bunun mukabilinde şakak canibinde vaki olan zaviye-i sağıreye lahhaz dirler ki göz kuyrığudur ve zaviye-i kebireye ,zaviye-i ünsiye ve zaviye-i sağireye, zaviye-i vahşiye dahi tabir ederler. Ecfan tesmiye olunan bu göz kapakları beşre tabir olunur zardan ve deriden ve gışa-i seriden ve kıtırdaklardan va balık etlerinden ve bir gışa-i batiniyeden ve çok guddelerden yani bezlerden ibarettirler. Ve göz kapaklarındaki beşrenin ve cildin vechin sair mahallerindeki

ایتمشلردر کبسهٔ مزبوره کوزك زاویهٔ کبیره سنه متصله اولان سابق البیان عضلهٔ غامضه نك وتری
بعدنده وقسم لحمیسنك باشلادیغی محلده موضوعه در و بو کیسه نك کیدرك اشاغی طرفی ینه
طارلشوب برکوچك ماصوره جك طرزنه منقلب اولور که ماصورهٔ مرقومه بورونك ایچنه قبة الحنكك
وراسنده منفذ افرازی ومنفذ دمعی نام ایکی رأسلرله منتهیه اولور کوزك طبقات تعبیر اولنور
غشالری برمعتاد ایکی قسمه منقسم اولورلر که انلرك برینه طبقات مشترکه و برینه طبقات خاصه دیرلر
طبقات مشترکهٔ عین یا الکز کرهٔ عینی قپاقلره ربط ایدن طبقهٔ منضمه ایله عضلات اربعه نك وترلرندن
تکون ایدن غشاء بیضاء اولمیوب بلکه کوزك جمیع اخلاطنی احاطه ایدن غشالریدر وطبقات
خاصهٔ عین غشاء بللوری وغشاء زجاجی کبی یالکز خلط واحدی احاطه ایدن طبقه لردر وطبقات
مشترکهٔ عین بش عدد اولوب اولکیلری طبقهٔ منضمه وکذلك صفاق محیط تعبیر اولنور
غشاء درکه کوزك قپاقلرینه ملاصق اولدیغی کبی مدار عین تعبیر اولنان سالف التعریف کوز
چقورینه دخی منضم ومتصل اولمغله کوزی اکار بط ایتمشدر وغشاء مزبور بیاض عینی یعنی
کوز آقینی قپلیوب اندن قرنیهٔ لامعه نام قسمك اوزرینه قدر ممتد وقسم مزبوره منتهی ومتصل اولمشدر
وکوزك باقی محلنه تجاوز ایتمیوب شوقدر که انك بك ضعیف برنسج مشیمیسی تجاوز ایتمشدر که نسج
مزبور شراینن وعروقدن منسوج اولمغله انلر رمد حار تعبیر اولنور التهاب عینده شبشوب قزاردقلرنده
کوزك اوزرنده ظاهر اولورلر وایکنجیلری بیاض اولمق تقریبیله طبقهٔ بیضاء ایله مسمی اولان
غشاء در وعضلهٔ اربعهٔ مستقیمه نك بیصی و یوفقه وترلرندن حاصله اولمشدر که اوتار مزبوره بالاتحاد
کرهٔ عینك اوزرینه کریلملریله طبقهٔ قرنیه نك لامعه اولدیغی موضعده نهایت بولان بو غشاء بیاضی
ایجاد واحداث ایتمشلردر بناء علیه بعضلر بوکا طبقهٔ وتریه تعبیر ایدرلر واوچنجیلری طبقهٔ قرنیه در
بو طبقه جمله طبقاتك اعظم واصلب واغلظیدر و بالجمله کرهٔ عینی احاطه ایتمشدر وعصب عینی احاطه
ایدن حجاب صلب دماغك فرعیدر دیمشلر و بو طبقهٔ قرنیه نك ایلرو طرفی مجلی وشفاف ولامعدر
فلذلك طبقهٔ مزبوره نك برقسمنه قرنیهٔ لامعه تعبیر ایدرلر و باقی اقسامنه قرنیهٔ کثیفه دیرلر که انك
قسم اکبریدر ولونی حجاب صلبك رنکنه مشابهدر ودردنجیلری طبقهٔ عنبیه نام غشاء درکه طبقهٔ
قرنیه نك بلافاصلهٔ التنده واقع اولمشدر وسیاه اوزوم قبوغنه مشابه اولدیغندن عنبیه تعبیر ایتمشلردر
و بوکا طبقهٔ مشیمیه دخی دیمشلردر زیرا جنینی احاطه ایدن مشیمه کبی عضو بصری احاطه ایدوب
عضو مزبوره غذا انفاق ایدن اوعیه واوردهیی شاملدر و بو طبقهٔ عنبیه طبقهٔ قرنیه یه نظرا پك
یوفقه در وعصب عینك جوهر مخیه سنی محیط اولان حجاب رقیق دماغك ذیلی وفرعیدر وحدقه
تعبیر اولنان کوز قاره سی که اجناس اشخاصده الوان متنوعه ایله در حدقهٔ مزبوره طبقهٔ عنبیه نك
برقسمیدر وانك سطحی اوزرنده قرنیهٔ لامعه نك آردندن کورینور بر دائرهٔ واسعه در که سیاه الا
وکوك الا وصاری الا تعبیر ایتدکلری وامثالی الوانله ظاهر اولور وحدقه نك اورطه سنده ناظر
تسمیه اولنان و بعضلرك دخی انسان العین تعبیر ایتدکلری سیاه دلیجك کورینور که کوز بیکی دیدکلری
دلیکدر وثقبهٔ مزبوره نوع انسانده مدور الشکلدر وکوز بیکی شعاع نوره ممر ومدخلدر
وانده مشاهده اولنان سیاهلق طبقهٔ عنبیه نك ایچرو طرفنك لونندندر زیرا طبقهٔ مزبوره ذکر
اولندیغی اوزره برسواد ایله اورتولمشدر وحدقهٔ مذکوره برخلط مائیك ایچنده مستغرق اولمقدن
ناشی سریع الحرکه در فعلی هذا نظر اولنان شیٔ پك منور یاخود کوچك اولدقده یاخود پك یقین
اولوب لکن دقتی موجب اولدقده کوز بیکی کوچیلوب حدقه بیومك و بالعکس نظر اولنان شیٔ مظلم

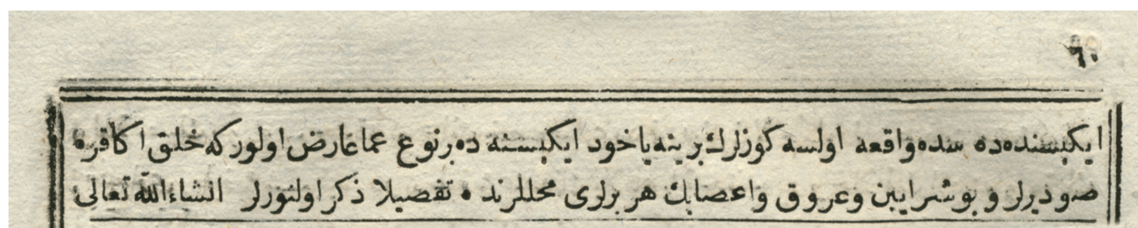
اولدقده

طبقات مشترکهٔ عین
طبقات خاصهٔ عین
طبقهٔ منضمه
بیاض عینی
طبقهٔ بیضاء
طبقهٔ قرنیه
قرنیهٔ لامعه قرنیهٔ کثیفه
حدقه
ناظر

Etmişlerdir. Kıse-i mezbure gözün zaviye-i kabiresine muttasıl olan sabiku'l beyan adale-i gamizan'ın veteri bu'dunda ve kısmi lahmisinin başladığı mahalde mevzuadır ve bu kisenin aşağı tarafı yine darlaşıp bir küçük masuracık tarzına münkalıp olur ki masura-i merkume buranın içine kubbetü'l-hanek verasında menfez-iifrazi ve menfez-i dem'i nam iki ra'slarla müntehiye olur. Gözün tabakat tabir olunur gışaları ber mu'tad iki kısma münkasim olurlar ki onların birine tabakat-ı müşterike ve birine tabakat-ı hssa denir. Tabakat-ı müştereke-i ayn yalnız küre-i aynı kapaklara rabt eden tabaka-ı munzama ile adelat-ı erba'anın veterlerinden sükun eden gışa-i beyza olmayıp belki gözün cemi-ı ahlatını ihata eden gışalarıdır ve tabakat-ı hassa-i ayn-ı gışa-i billuri ve gışa-i zücaci gibi yalnız halt-ı vahidi ihata eden tabakalardır. Ve tabakat-ı müştereke-i ayn beş adet olup, evvelkileri tabaka-ı munzama ve kezalik sıfak-ı muhıt tabir olunur gışadır ki, gözün kapaklarına mülasık olduğu gibi medar-ı ayn tabir olunan salifü't-ta'rif göz çukuruna dahi munzam ve mumtasıl olmakla gözü ona rapt etmiştir. Ve gışa-i mezbur beyaz-ı aynı, yani göz akını kıplayıp ondan kornea-ı lami'a nam kısmın üzerine kadar mümted ve kısmı mezbura müntehi ve muttasıl olmuştur. Ve gözün baki mahalline tecavüz etmeyip şu kadar ki, onun pek zayıf bir nesc-i meşimiyesi tecavüz etmiştir ki nesci mezbur şerayin ve uruktan mensuc olmakla onlar remed-i har tabir olunur iltihab-ı aynide şişip kızardıklarında gözün üzerinde zahir olurlar ve ikincileri beyaz olmak takribiyle tabaka-i beyza ile müsemma olan gışadır ve adale-i erba'a müstakimenin yassı ve yufka veterlerinden hasıl olmuştur ki evtar-ı mezbure bil ittihat küre-i aynın üzerine gerilmleriyle tabaka-i korneanın lami'a olduğu mevzuda nihayet bulan bu gışa-i beyazı icad ve ihdas etmişlerdir. Binaenaleyh bazıları buna tabaka-ı veteryye tabir ederler. Ve üçüncüleri tabaka-ı kornie'dir. Bu tabaka cümle tabakatın a'zam ve asleb ve ağlazıdır. Ve bil cümle küre-i aynı ihata eden hicab-ı salb, dimağın fer'idir demişlerdir. Ve bu tabaka-ı korneanın ileri tarafı mücella ve şeffaf ve lami'adır. Fe-lizalik tabaka-ı mezburenin bir kısmına kornea-ı lami'a tabir ederler ve baki aksamına kornea-ı kesife derler ki onun kısm-ı ekberdir. Ve levni hicab-ı salbin rengine müşabihtir. Ve dördüncüleri tabaka-ı ınebiyye nam ğışadır ki, tabaka-i korniyenin bila fasıla altında vaki olmuştur. Ve siyah üzüm kabuğuna müşabih olduğundan inebiyye tabir etmişlerdir. Ve buna tabaka-ı meşimiye dahi demişlerdir. Zira cenini ihata eden meşimiye gibi uzv-u basarı ihata edip uzv-u mezbure gıza(gıda) infak eden ev'iye ve evrideyi şamildir. Ve bu tabaka-ı inebbiye tabakaya nazaran pek yufkadır ve asab-ı aynın cevheri muhiyesini muhit olan hicab rakik dima'ın zeyli ve ferdir. Ve hadaka tabir olunan göz karası ki, ecnas-ı eşhasda elvan-ı mütenevvia'a iledir. Hadaka-i mezbure tabaka-ı ayniyenin bir kısmıdır. Ve onun sathı üzerindeki korneayı lamia'anın ardından görünür bir daire-i vasi'adır ki, siyah ala ve gök ala ve sarı ala tabir ettikleri ve emsali elvanla zahir olur. Ve hadakanın ortasında nazır tesmiye olunan ve bazılarının dahi insanü'l-ayn tabir ettikleri siyah delik görünür ki göz bebeği dedikleri deliktir. Ve sakbe-i mezbure nevi insanda müdevverü'ş- şekildir. Ve göz bebeği şu'a-ı nura mümer ve medhaldir.Ve onda müşahade olunan siyahlık tabaka-ı ayniyenin içeri tarafının içeri tarafının levnindendir. Zira tabaka-i mezbure zikrolunduğu üzere bir sevad ile örtülmüştür. Ve hadaka-i mezkure bir hılt-ı mainin içinde müstağrak olmaktan naşi seri'ul-harekedir. Fe ala haza nazar olunan şey pek münevver yahut küçük oldukta yahut pek yakin olup lakin dikkati mucip oldukta göz bebeği küçülüp hadaka büyümek ve bilakis nazar olunan şey muzlim

٥٩

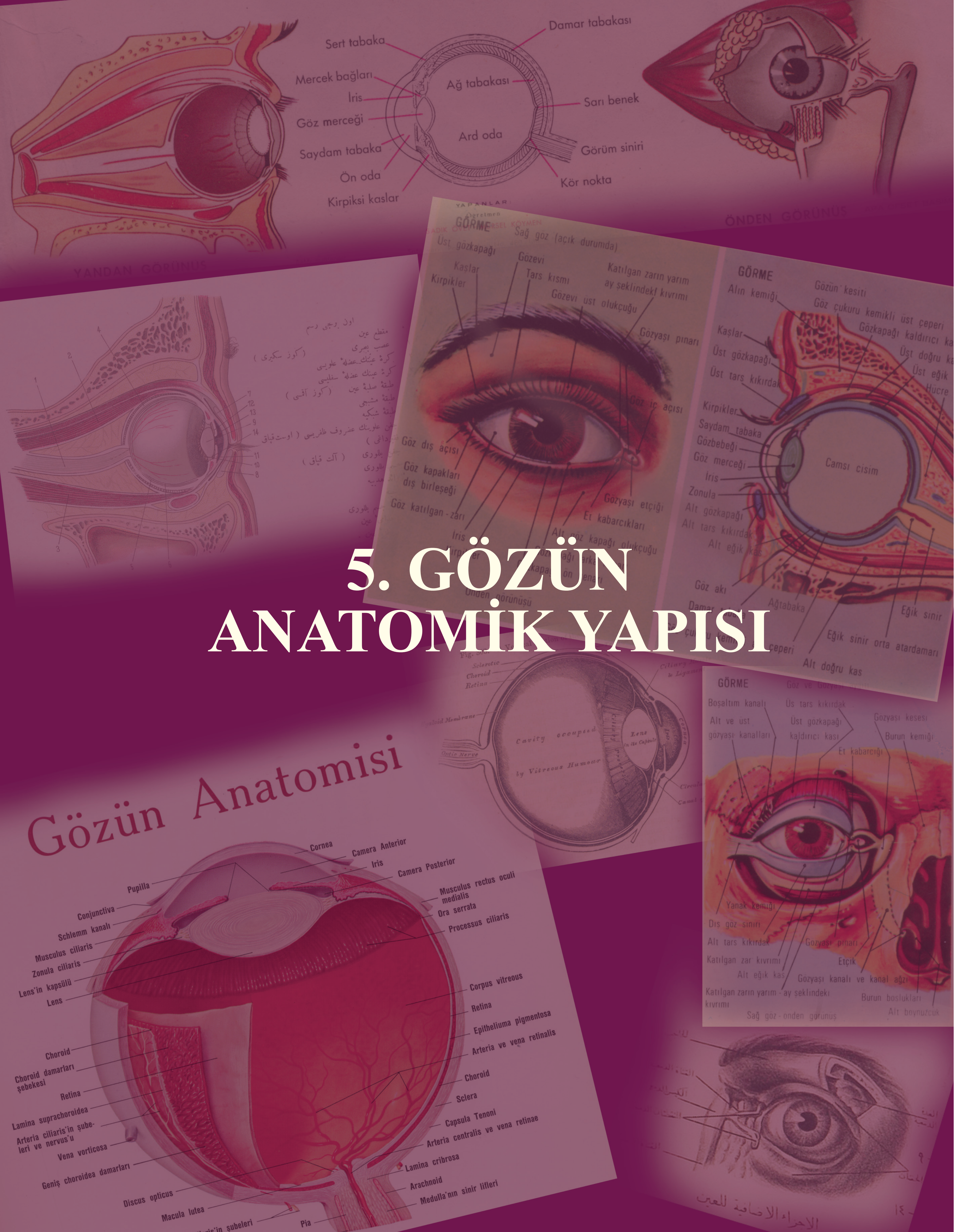
اولدقده بك يو يوب حدقه كوچيلك خصوصلرى دخى بوندن لازم كلورلر طبقات مشتركه نك
طبقات شبكيه
بشنجيلرى طبقهٔ شبكيه دركه طبقهٔ عنبيه نك بلافاصله تحتنده در واخلاطك اردينه اوروبحك
آغى كبى چكلمشدر وبو پك يوفقه وبياضرك برمنسوجدركه عصب عينك جوهر مخيه سى تحللندن
تكون ايتمشدر وخلط زجاجينك اكثرينى بلاحائل احاطه ايتمشدر زيرا شبكهٔ مزبوره كوزك كوكندن
رباط هدبى يه قدر ممتده اولمشدر ورباط مزبوره متصله اولمشدر ومنظوراتك نقشى بوطبقه نك
اوزرينه طبع ورسم اولنور وقرنيهٔ لامعه نك چوره سنده بركوچك دائرهٔ غشائيه كورينوركه خلط
رباط هدبى
زجاجى طبقه سنه متصله اولمشدر ودائرهٔ مزبوره يه رباط هدبى تسميه ايدرلر و رباط مزبور طبقهٔ
عنبيه دن صدور ايتمشدر وعنبيه نك برقطعه سى اولان حدقه ودخى طبقهٔ شبكيه بوكا متصل
اولمشلردر وكذلك رباط مرقومك زياده قريبنده طبقهٔ عنبيه قطعهٔ قرنيهٔ كثيفه نك ايلرو طرفى
كناربنه وقرنيهٔ كثيفهٔ مزبوره نك هنوز لامعه اولمديغى محله متصله اولمشدر كوزك تركيبنده اوچ
خلط مائى
نوع اخلاط دخى واردركه انلر خلط مائى وخلط بلورى وخلط زجاجيدر خلط مائى حياتده
اولان آدمده تازه يمرطه اقنه پك مشابه اولمغله بعضلرك رطوبت بيضيه تعبير ايتدكلرى ماده دركه
دبقى ولزج برخلط اولوب مالح وشفاف ورايحه سزدر وقرنيهٔ لامعه نك سطح داخلى بينى ايله خلط
بلورينك وكذلك خلط زجاجينك وجه مقدملرى بينينى املاء ايتمشدر وبوذكر اولنان سعه يى ايكى
قسم اعتبار ايتمك ممكن اولمغله قرنيه نك سطح داخلندن حدقه يه وارنجيه قدر اولان قسم اوله
بيت مقدم بيت مؤخر
بيت مقدم وحدقه دن ايلروده كى قسمه بيت مؤخر ديرلر وبو خلط مائينك كوزك غوربنه
منصب اولمديغنك سببى خلط زجاجى ايله انك مملو ومخلوط اولديغيدر وخلط مائينك منبع ومنشئ
كلهٔ اهل تشريح بينلرنده مختلف فيه اولوب بعضلر حدقه نك اوجنده موضوع بعض كوچك
بزلردر ديمشلر وبعضلر خلط مزبور طبقهٔ قرنيه نك سطح داخلنده واقع اولوب رأسلرى اوعيهٔ
لينفاتيقيه يه منتهى اولان ومنهالرى واروب حدقه يه منتشر اولان غايتده اينجه شريانلردن كلور
خلط بلورى
ديمشلردر خلط بلورى بعضلرك رطوبت جليديه تعبير ايتدكلرى ماده در مع هذا مادهٔ مزبوره
نه خلط ونه رطوبتدر بلكه بلور كبى صلابتلو وثقيل وشفاف برجسمدر وخلط مائى ايله خلط زجاجى
بيننده كوز ببكينك مقابلنده موضوعدر لكن بالكليه كوزك مركزنده واقع اولموب بلكه طبقهٔ
شبكيه طرفندن زياده طبقهٔ قرنيه سمتنه يقيندر وكالله مدور الشكل دكلدر ايجق مسطحدر وايلرو
طرفنه طوغرى كرو طرفندن زياده محدبجه در وغاية الغايه يوفقه بر زار ايچنده موضوعدر وخلط مزبور
خلط زجاجينك تمام وسطنده خلقه كبى برتقعيرك ايچنه ذكر اولنان غشا اسيله محفوظ اوله رق وضع
محفظهٔ بلوريه
اولنمشدر وغشاء مذكوره محفظهٔ بلوريه ديرلر كه كوزك طبقات خاصه نام غشالرندندر وبو
محفظهٔ بلوريه برطرز ايله تقسيم اولنمشدر كه انك برقطعه سى خلط زجاجى يى مشتمل اولمشدر
خلط زجاجى
وبرقطعه سى ايلروده خلط بلورى يى احاطه ايتمشدر خلط زجاجى اركين سبشه يه مشابه بر
محفظهٔ زجاجيه
مادهٔ شفافه اولوب محفظهٔ زجاجيه نام برغشاء خاص ايله احاطه اولنمشدر وخلط مزبور رباط
هدبى وخلط بلورينك بينلريله طبقهٔ شبكيه بيننده موجوده مسافه نك جمله سنى طولدرمشدر
كوزلرك شراييني سباتئ وحشى وسباتئ انسى نام شريانلردن كلورلر وسباتئ وحشيدن كلنلر
كوزك طشره وطرفلرينه وانسيدن كلنلر ايچرو طرفلرينه منتشر اولمشلردر وكوزلرك عروقى
وداج ظاهر ووداج غائر نام طمرلره واروب افراغ اولنورلر وكوزلرك برجسيم شعبهٔ عصبيه لرى
واردركه انلره عصب عينى ديرلر وانلر اعصاب دماغك زوج ثانيسيدرلر بونلرك برنده ياخود

٦٠

ايكيسنده ده سده واقعه اولسه كوزلرك برينه ياخود ايكيسنه ده برنوع عما عارض اولوركه خلق اكا قره
صو ديرلر و بوشراين وعروق واعصابك هر برلرى محللرنده تفصيلا ذكر اولنورلر انشاء الله تعالى

Oldukta bebek büyüyüp hadaka küçülmek hususları dahi bundan lazımdır. Tabakat-ı müşterekenin beşincileri tabaka-ı şebekıyyedir ki tabakay-ı ayniyenin bila fasıla tahtındadır. Ve ahlatın ardında örümcek ağı gibi çekilmiştir. Ve bu pek yufka ve beyaz renk bir mencustur ki asab-ı aynın cevher-i muhiyesi tahalhulundan tekevvün etmiştir. Ve halt-ı zücacinin ekserini bila ihata etmiştir. Zira şebeke-i mezbura gözün kökünden ribat-ı hedbiye kadar mümted de olmuştur. Ve ribat-ı mezbure muttsıla olmuştur. Ve manzuratın nakşı bu tabakanın üzerine tab' ve resm olunur. Ve kornia-i lami'anın çevresinde bir küçük daire-i gışaiye görünüyor ki halt-ı züccaci tabakasına muttasıla olmuştur. Ve daire-i mezbureye ribat-ı hedebi tesmiye ederler ve ribat-ı mezbur tabaka-ı inebiyyeden sudur etmiştir. Ve i'nebiyyenin bir kıtası olan hadaka ve dahi tabaka-i şebekyye buna muttasıl olmuşlardır ve kezalik ribat-ı merkumun ziyade karibinde tabakay-ı inebiyye kıtay-ı kornie-i kesifenin ileri tarafı kenarına ve kornie-i kesife-i mezburenin henüz lami'a olmadığı mahalde muttasıl olmuştur. Gözün terkininde üç nev-i ahlat dahi vardır ki onlar, hılt-ı mai, halt-ı billuri ve halt'ı züccacidir. Hılt-ı mai hayatta olan ademde taze yumurta akına pek müşabih olmakla bazılarının rutubet-i beyziyye tabir ettikleri maddedir ki, debki ve lezc bir hılt olup malih ve şeffaf ve rayihasızdır. Ve kornea-ı lami' anın sath-ı dahili beyni ile halt-ı billurinin ve kezalik halt-ı zücacinin vech-i mukaddemleri beynini(arasını) imla etmiştir. Ve bu zikrolunan sahayı iki kısım itibar etmek mümkün olmakla kornienin sathı dahilinden hadakaya varıncaya kadar kısm-ı evvele beyt-i mukaddem ve hadakadan ilerdeki kısma beyt-i muahhar derler ve halt-ı mainin gözün gavrına munsab olmadığının sebebi hılt-ı zücaci ile onun memlu ve mahlut olduğundandır. Ve hılt-ı mainin menba' ve menşei, kemele-i ehl-i teşrih beyinlerinde muhtelefün fih olup, bazıları hadakanın ucunda mevzu bazı küçük bezlerdir. Ve bazıları halt-ı mezbur tabaka-ı kornienin sath-ı dahilinde vaki olup ra'sları ev'iyye-i lifatikiyyeye münteha olan ve müntehaları varıp hadakaya münteşir olan gayet de ince şereyanlardan gelir demişlerdir. Halt-ı billuri bazıların rutubet-i cildiye tabir ettileri maddedir. Mea haza madde-i mezbure ne halt ne rutubettir, belki billur gibi salabetli ve sakil ve şeffaf bir cisimdir. Ve hılt-ı mai ile halt-ı zücaci beyninde göz bebeğinin mukabilinde mezburdur. Lain bi'l-külliye gözün merkezinde vaki olmayıp belki tabaka-ı şebekyye tarafından ziyade tabaka-ı kornie semtine yakındır. Ve kemalle müdevverü'ş-şekil değildir. Ancak müsattahtır ve ileri tarafına doğru geri tarafından ziyade muhadebcedir ve gayetü'l gaye yufka bir zar içinde mevzudur. Ve halt-ı mezbur halt-ı zücaciyenin tamam-ı vasatında halka gibi bir tak'irin içine zikrolunan gışasıyla mahfuz olarak vaz olunmuştur. Ve gışa-i mezkure mahfaza-ı billuriyedirler ki gözün tabakat-ı hassa nam gışalarındandır. Ve bu mahfaza-ı billuriye bir tarz ile taksim olunmuştur ki, onun bir kıt'ası hılt'ı zücaciyeye müştemil olmuştur. Ve bir kıt'ası ileride halt-ı billiruyeyi ihata etmiştir. Hılt-ı zücaci ergin şişeye müşabih bir madde-i şeffafe olup, mahfaza-i zücaciye nam bir gışa-i has ile ihata olunmuştur. Ve hılt-ı mezbur, ribat-ı mezbur, ribat-ı hedebi ve hılt-ı billurinin beynleriyle tabakay-ışebekiyye beyninde mevcut mesafenin cümlesinin mesafenin cümlesini doldurmuştur. Gözlerin şerayini, sübati-i vahşi ve sübati-i insi nam şereyanlardan gelirler. Ve sabati-i vahşiden gelenler, gözün dışarı taraflarına ve insiden gelenler içeri taraflarına münteşir olmuşlardır. Ve gözlerin uruku vedac-ı zahir ve vedac-ı gair nam damarlara varıp ifrağ olunurlar. Ve gözlerin birer cism-i şu'a-i asabiyeleri vardır ki, onlara asab-ı ayni derler ve onlar a'sab-ı dimağın zevc-i sanisidirler. Bunların birinde yahut

İkisinde de sedde vaki' olsa, gözlerin birine yahut ikisine de bir nev-i ama arız olur ki, halk ona kara su derler ve bu şerayin ve uruk a'sabın her birileri mahallerinde tafsilen zikr olunurlar, İnşaalahü Teala.

5. GÖZÜN ANATOMİK YAPISI

5. GÖZÜN ANATOMİK YAPISI

5.1. Sağlıklı Gözün Anatomik Yapısı

Görüş ve Orbita Bölgenin Organı: Kaslar

19. yy (Bourgery-Jacop; s.264, Tome 3. Plate 74.)

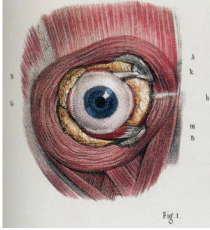

Fig.1. in situ sağ göz küresi, vücut tabakasının yörünge, orbicilarius oculi kas parçası. önden görünüş

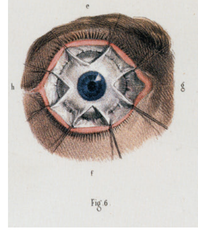

Fig.2. in situ durumda gözbebekleri. Üst görünüm. üst oblik, tıbbi rektus üst rektus ve dış rektus kasları

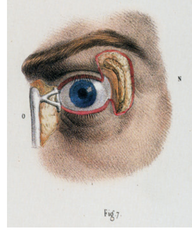

Fig. 3. in situ durumda gözbebekleri. Alt Görünüm. Alt oblik, medial rektus, alt rektus ve dış rektus kasları

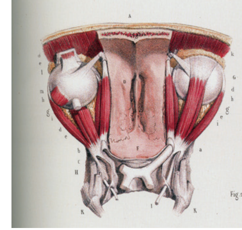

Fig.4. in situ durumda sol göz küresi. Yan görünümü. üst rektus. lateral rektus, alt rektus.

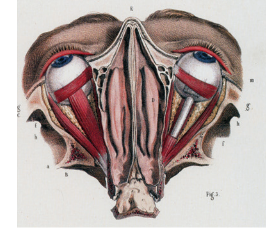

Fig. 5. sağ göz küresi. Yan görünümü. üst rektus, alt rektus ve levator palpebra kasları Superioris

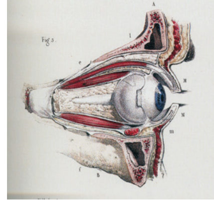

Fig. 6. yerinde sağ göz küresi. ön görünümü. dört rektus ve levator palpebra üst kas yerleştirilmesi

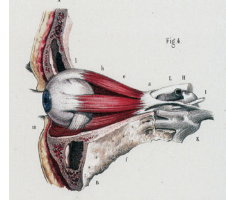

Fig. 7. sol büyük üstün ve aşağı lakrimal lakrimal aparat lakrimal kanalikül, lakrimal kese ve nazolakrimal kanal

Görme Organı: Gözyaşı Sisteminin ve Göz Küresinin Damarları

19. yy (Bourgery-Jacop; s.266, Tome 3. Plate 75.)

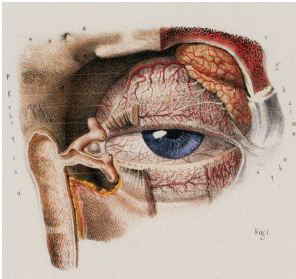

Fig.1. Sol gözyaşı aparat. lakrimal bezi, üst ve alt lakrimal canaliculus, lakrimakese ve nazolakrimal kanal.

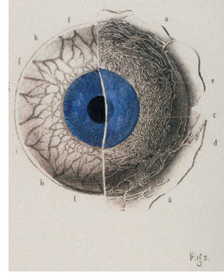

Fig.2. Lenfatik konjonktiva damarları ve iris ve koroid damarları. ön görünüm

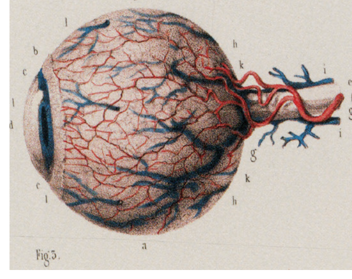

Fig.3. arterler ve sklera damarları . Orta görünüm

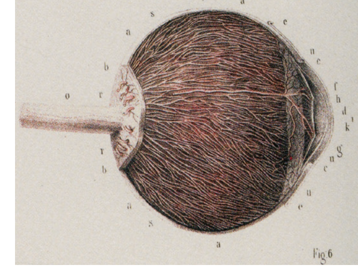

Fig.4. koroid sinir ve kısa siliyer sinirler orta görünüm.

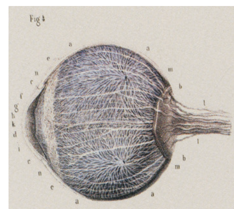

Fig.5. koroid damarları

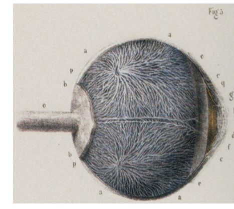

Fig. 6 koroidal arterler

19. yy (Bourgery-Jacop; s.267, Tome 3. Plate 76.)

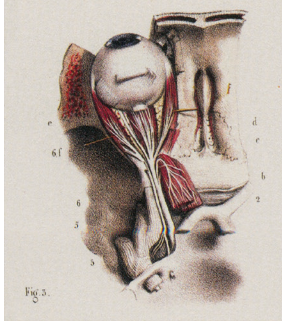

Fig.1. Sol yörünge ve göz kapağının yüzeysel sinirler.

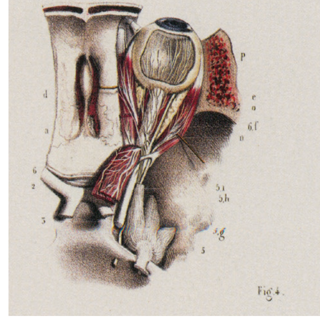

Fig 2.Gözbebekleri ve yörünge boşlukların sinirleri. üst görünüm

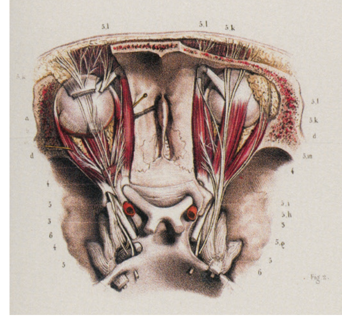

Fig 3.Sağ göz küresi ve orbita boşluğuna sinirleri . üst görünüm

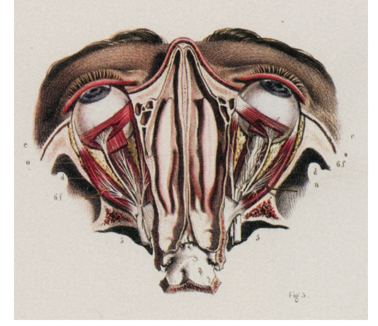

Fig 4.Sağ göz küresi ve orbita boşluğuna sinirleri. Kirpiksi isnirlerin incelenmesi.

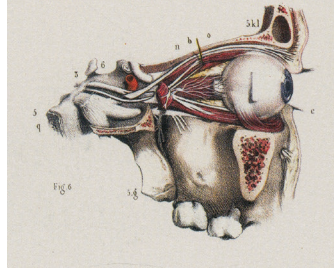

Fig 5.Gözbebekleri ve yörünge boşlukların sinirleri. alt görünüm

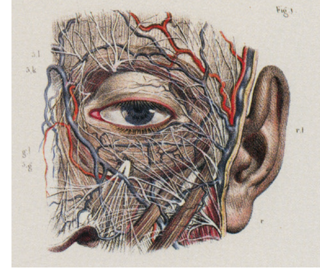

Fig 6.Sağ göz küresi ve orbita boşluğuna sinirleri.yan görüntü

19. yy (Bourgery-Jacop; s.268, Tome 3. Plate 77.)

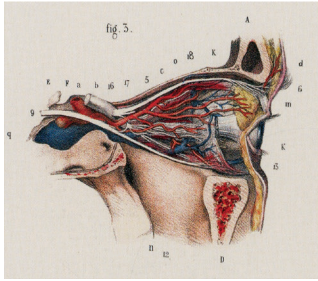

Fig.1. Arterler ve gözbebekleri ve yörünge boşlukların damarları. Üst görünüm.

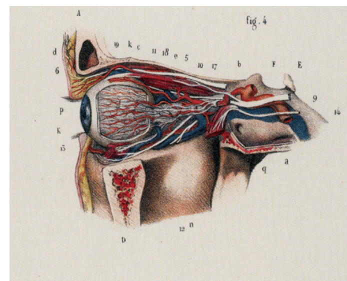

Fig.2. Arterler ve gözbebekleri ve yörünge boşlukların damarları. Alt görünüm.

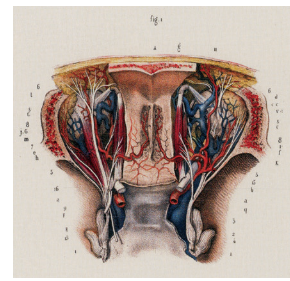

Fig.3. Arterler ve sağ gözbebekleri ve yörünge boşlukların damarları. Yan görünüm.

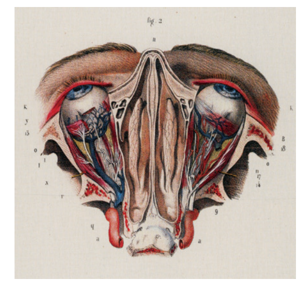

Fig.4. Arterler ve gözbebekleri ve yörünge boşlukların damarları. Yan görünüm.

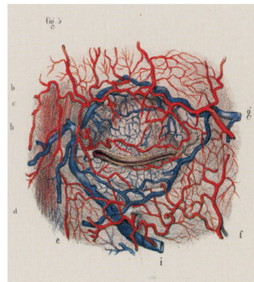

Fig.5. Arterler ve göz kapaklarının damarları. Yan görünüm

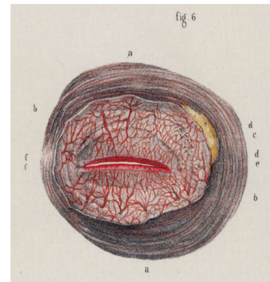

Fig.6. Kılcal damarların arka görünümü

Görme Organı: Gözün Yapısı

19. yy (Bourgery-Jacop; s.269, Tome 3. Plate 78.)

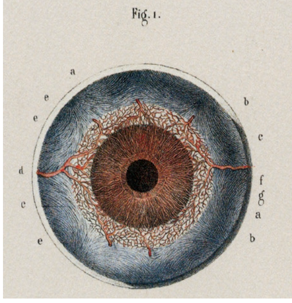

Fig.1. Arterler ve iris koroid damarları. yeni doğmuş. Ön görünüm

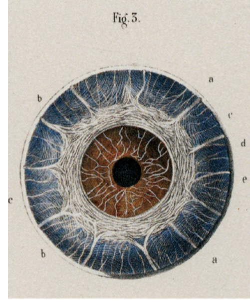

Fig. 2. Arterler ve iris koroid damarları.

Fig. 3. Kirpiksi sinirler ve iris sinirleri. Yetişkin. Ön görünüm.

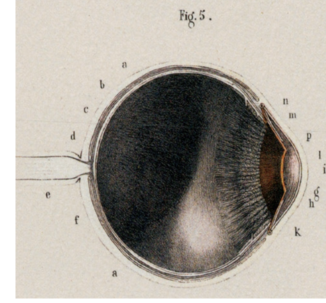
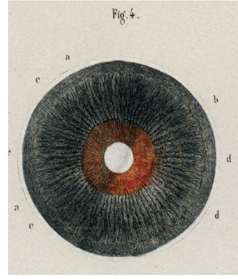

Fig. 4. Kirpiksi sinir ve cisimler. Arka görünüm.

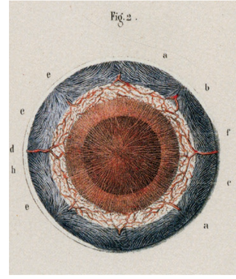

Fig. 5. Gözün sagittal kesiti.

Görme Organı: Mikroskopik Yapı

19. yy (Bourgery-Jacop; s.270, Tome 3. Plate 79.)

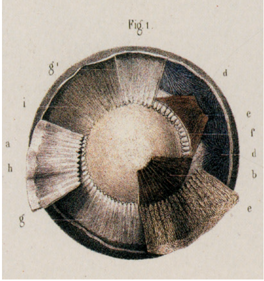

Fig.1. İris ve cismin kirpiksi yapısı. Arka görünüm.

Fig. 2. İris ve cismin kirpiksi arterleri. Ön görünüm

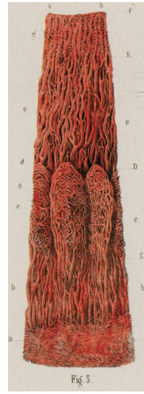

Fig. 3. İris ve cismin kirpiksi arterleri. arka görünüm

Fig. 4. İris ve cismin kirpiksi sinirleri. Arka görünüm

Fig. 5. Kristalin lens profilinde görünümü.

Fig. 6. Kristal lensler . arka görünüm.

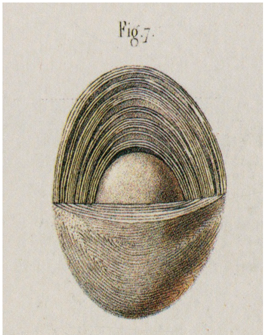

Fig. 7. Kristal lens yapısı. Profilden görünüm.

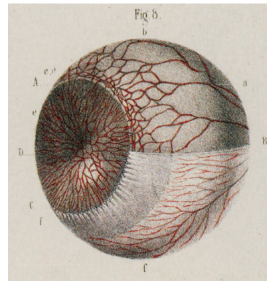

Fig. 8. Gözbebeklerinin arterleri.

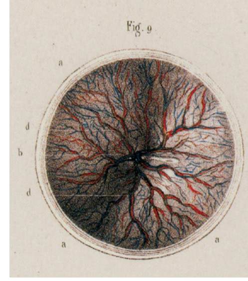

Fig. 9. Arterler ve sinirlerin retinadaki arka bölümü. Ön görünüm.

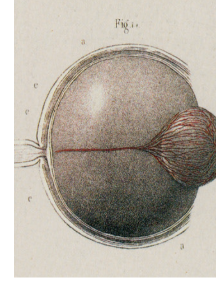

Fig. 10. Sagittal bölüm

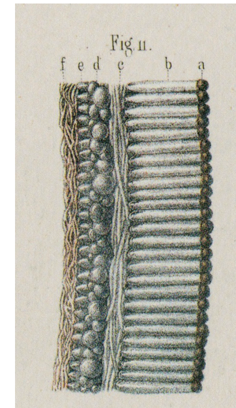
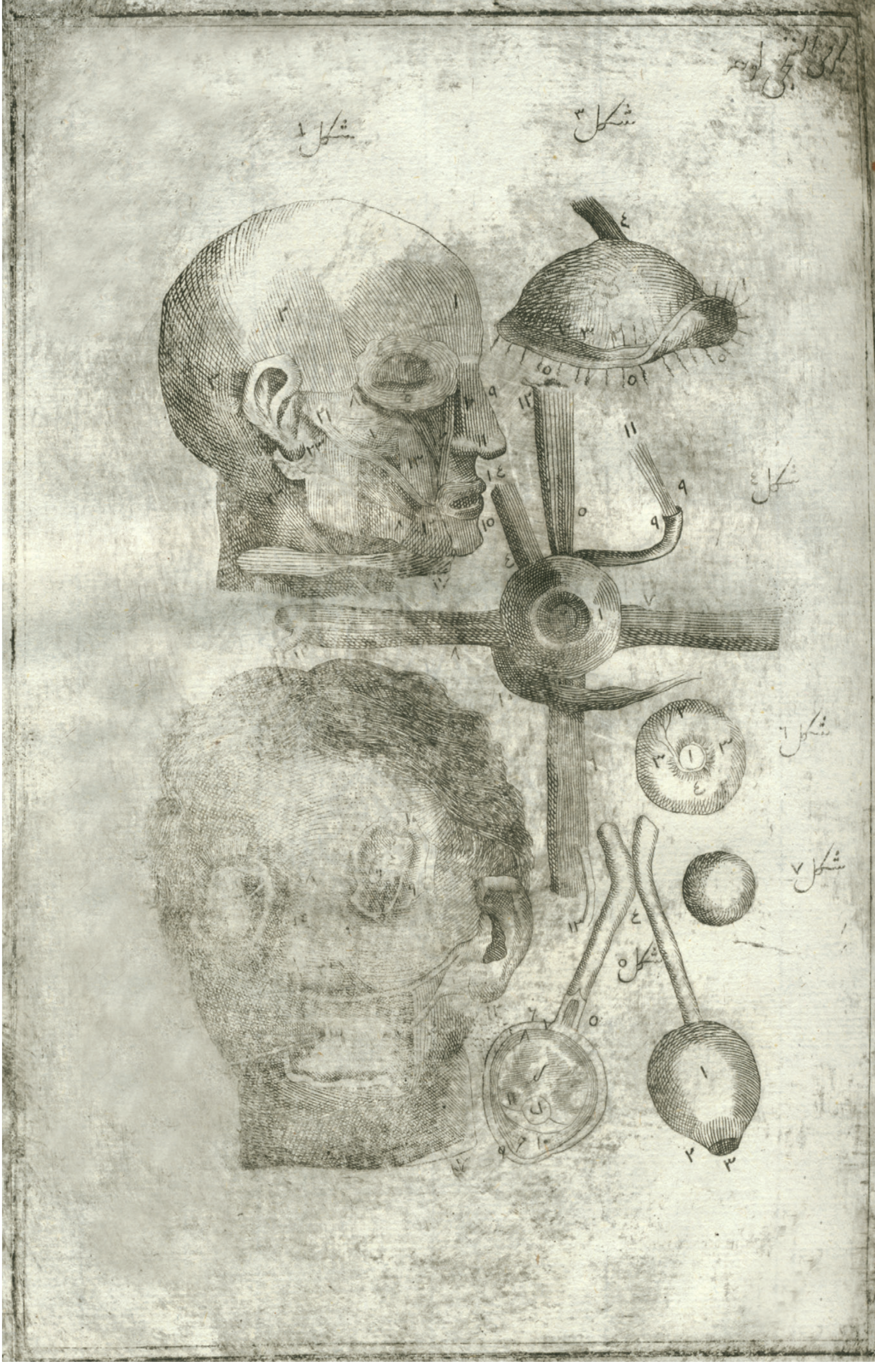

Fig. 11. Retinanın bölümleri

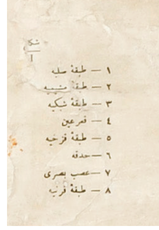
ŞANİZADE MEHMED ATAULLAH'ın
MİRATÜ'L- EBDAN VE TEŞRİH- İ BEDENÜ'L-İNSAN'daki
GÖZ ANATOMİSİ BÖLÜMÜNDEKİ ÜÇ LEVHA

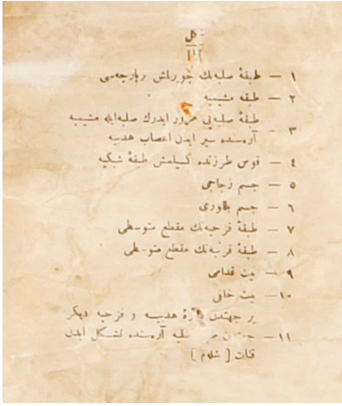

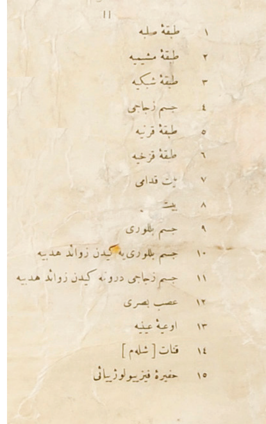
Cihâz -ı Basarî

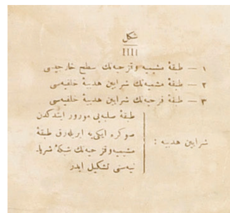
Şekil – I
1-Tabaka-i Sulbiye
2-Tabaka-i Meşîmiyye
3-Tabaka-i Şebekiyye
4-Kar'-i 'Ayn
5-Tabaka-i Kuzahiyye
6-Hadeka
7-'Asb-i Basarî
8-Tabaka-i Karniyye

Şekil – II
1-Tabaka-i Sulbiyye
2-Tabaka-i Meşîmiyye
3-Tabaka-i Şebekiyye
4-Cism-i Zücâcî
5-Tabaka-i Karniyye
6-Tabaka-i Kuzahiyye
7-Beyt-i Kuddâmî
8-Beyt-i Halfî
9-Cism-i Billûrî
10-Cism-i Billûriye giden Zevâid-i Hedbiyye
11-Cism-i Zücâcî derûna giden Zevâid-i Hedbiyye
12-'Asb-ı Basarî
13-Ev'iyye 'Ayniyye
14-Kanat [Şilem?]
15-Hufeyra-i Fizyolojiyâî

Şekil – III
1-Tabaka-i Sulbiyye'nin çevrilmiş bir Parçası
2-Tabaka-i Meşîmiyye
3-Tabaka-i Sulbiyyeyi mürûr ederek Sulbiyye ile Meşîmiyye
4-Arasında seyr eden a'sâb-ı hedbiyye
5-Kavs tarzında kesilmiş tabaka-i şebekiyye
6-Cism-i Zücâcî
7-Tabaka-i Kuzahiyye'nin makta'i mütevassıtî
8-Tabaka-i Karniyye'nin makta-i mütevassıtî
9-Beyt-i Kuddâmî
10-Beyt-i Halfî
Bir cihetten dâire-i Hedbiyye ve kuzahiyye
11-Diğer cihetden tabaka-i sulbe arasında teşekkül eden
Kanat [Şilem?]

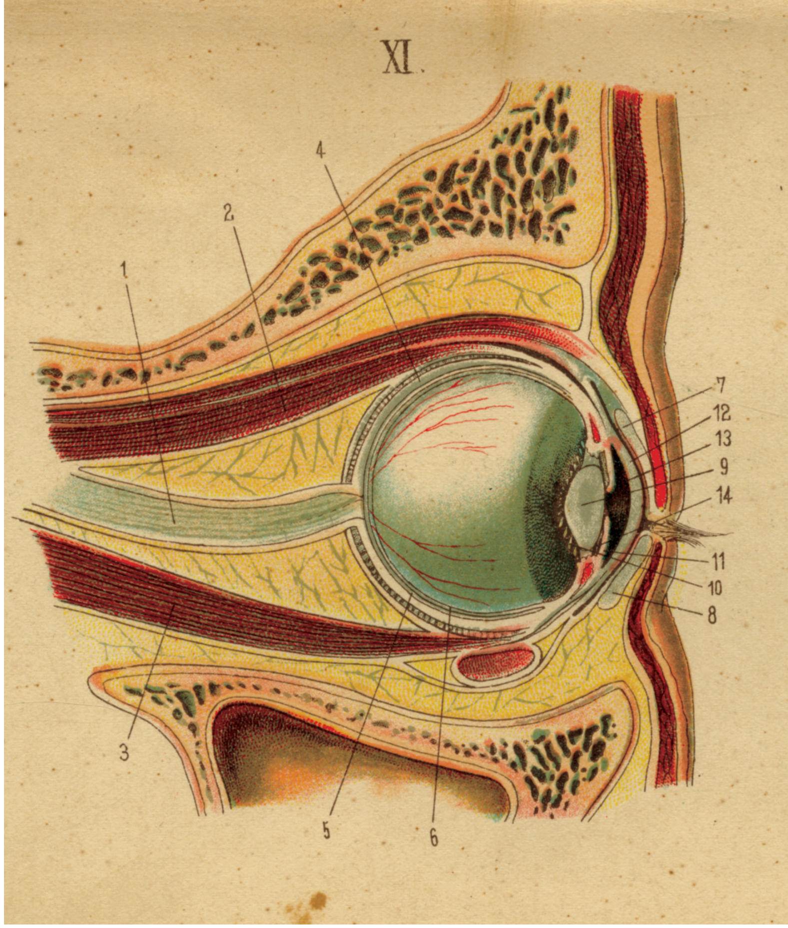
Şekil – IV
1-Tabaka-i Meşîmiyye ve Kuzahiyye'nin sath-ı hâricîsî
2-Tabaka-i Meşîmiye'nin şerâyîn-i hedbiye-i halfiyyesi
3-Tabaka-i Kuzahiyye'nin şerâyîn-i hedbiyye-i halfiyyesi

Şerâyîn-i Hedbiyye: Tabaka-i Sulbiyyeye mürûr etdikden sonra ikiye ayrılarak tabaka-i meşîmiyye ve kuzahiyye'nin şiryâniyyesini teşkil eder

Cihâz -ı Basarî

İnsan Vücudu - İstanbul Kanaat Kütüphanesi

Şekil XI

Göz

1. Görme siniri.
2. Üst düz adale.
3. Alt düz adale.
4. Gözün sert kılıfı (Tabakai sulbe).
5. Gözün derimsi örtüsü (Tabakai meşimiye).
6. Gözün ağımsı örtüsü. (Tabakai şebekiye).
7. Üst gözkapağı.
8. Alt gözkapağı.
9. Duru cisim, camsı cisim (Cismi zücacî).
10. Zinn mıntakası.
11. İris (Tabakai kuzahiye).
12. Kornea (Tabakai karniye).
13. Ön oda.
14. Arka oda.

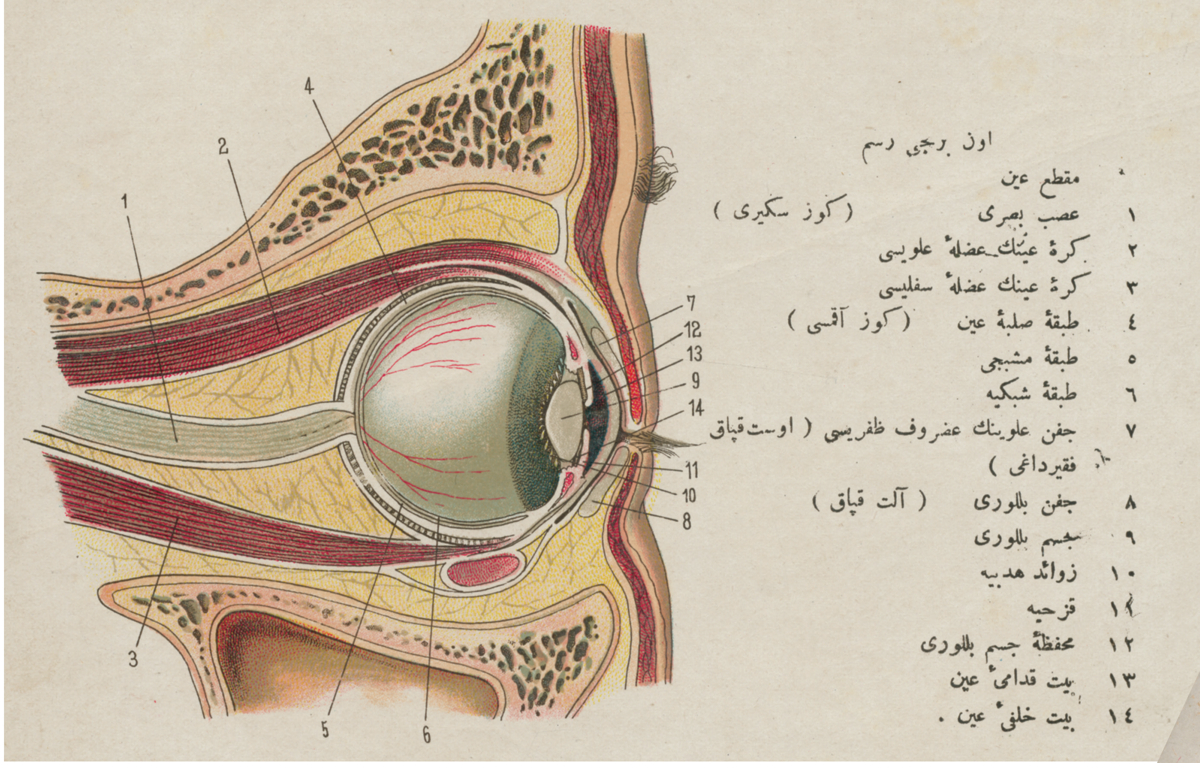

Şekil X

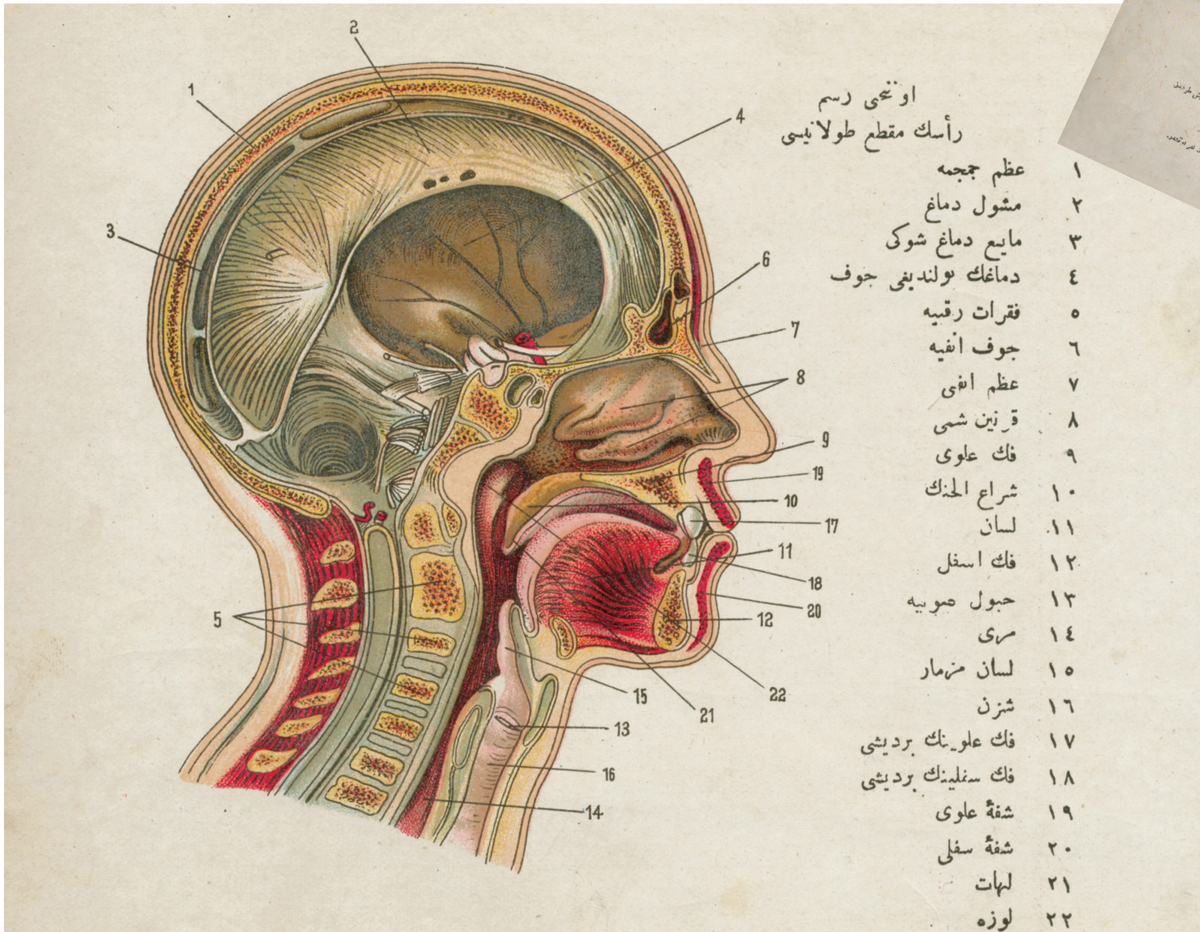
Başın uzunluğuna maktaı

1. Kafatası.
2. Beyin orağı [*] (Mişveli muh).
3. Beynin ceybi.
4. Kafa kemiği.
5. Fıkralar.
6. Alın ceybi.
7. Köşeli kemiğin (azmı vetedî) ceybi.
8. Burun kornası.
9. Ağız tavanı (Kemik kısım).
10. Ağız tavanı (Yumuşak kısmı).
11. Dil.
12. Alt çene kemiği.
13. Gırtlak.
14. Manca - Kızıl önlük (Meri).

[*] «Orak»tan

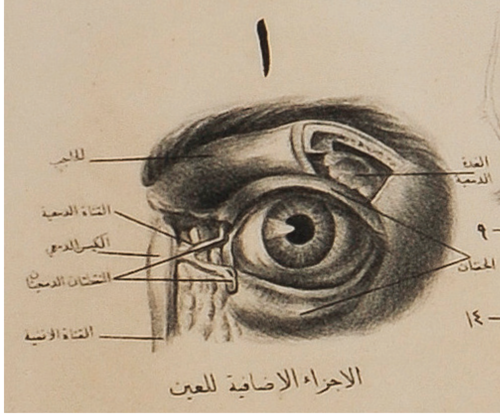

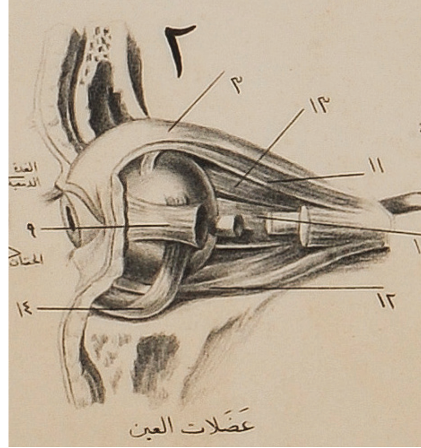
Göz ve gözün özellikleri.

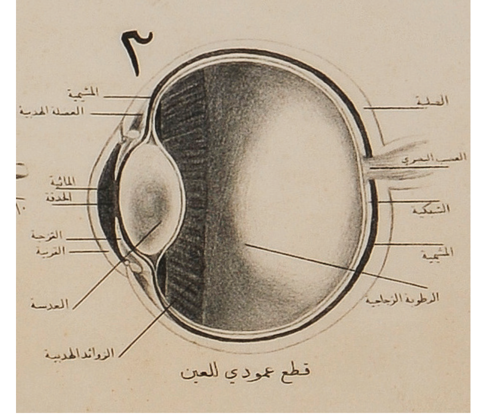

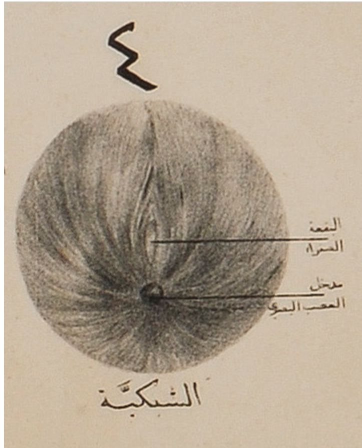
Kafanın içerisinde ki özellikler ve bunların isimleri.

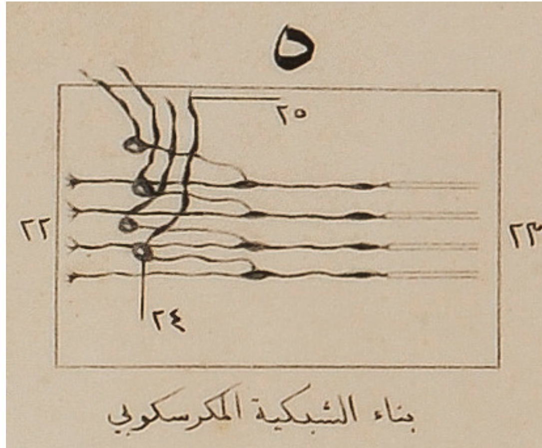
Terner 1873: ATLAS Fİ'T-TEŞRÎHİ VE'L FİSYULUCYA CESED VE FİZYOLOJİ ATLASI
Edinburgh Üniversitesinde fizyoloji hocası tarafından kaleme alınmıştır.Eser 1873 senesinde Beyrut'ta basılmıştır. Eser Arapçadır.

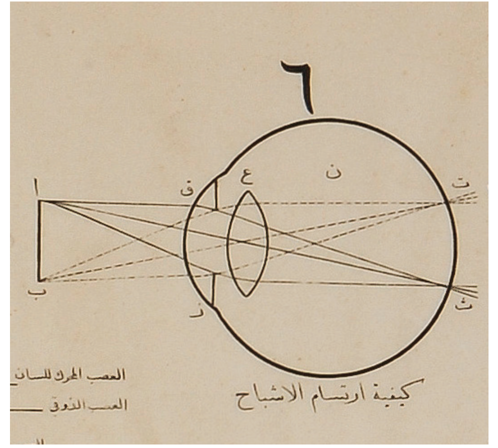

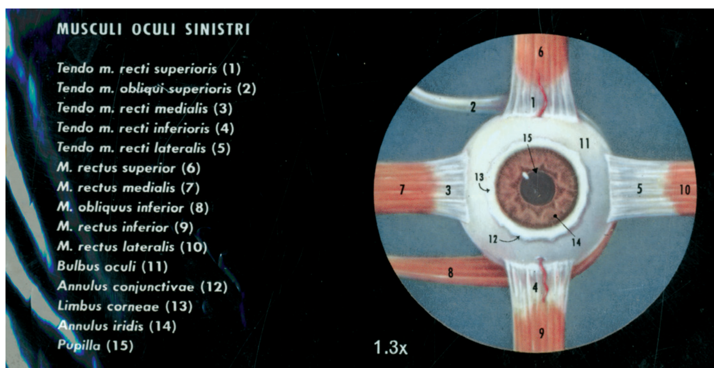

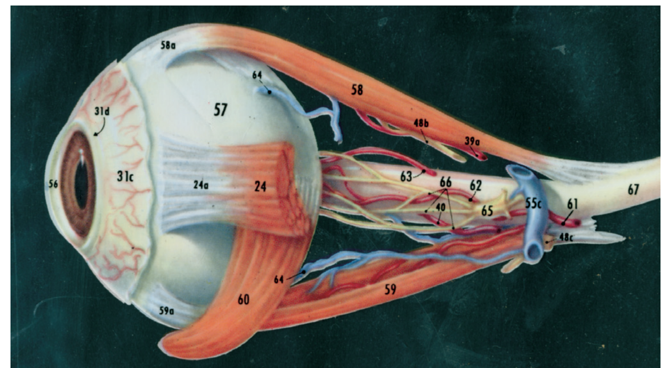

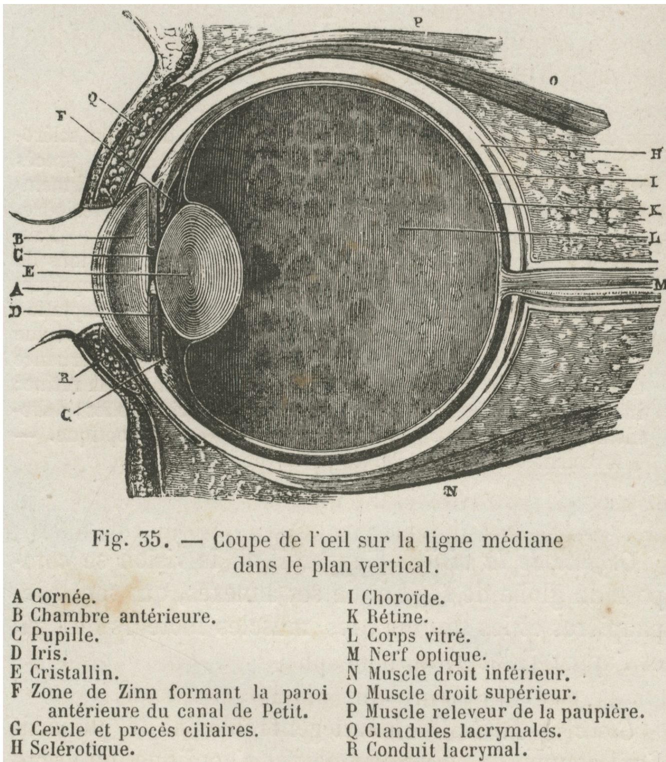

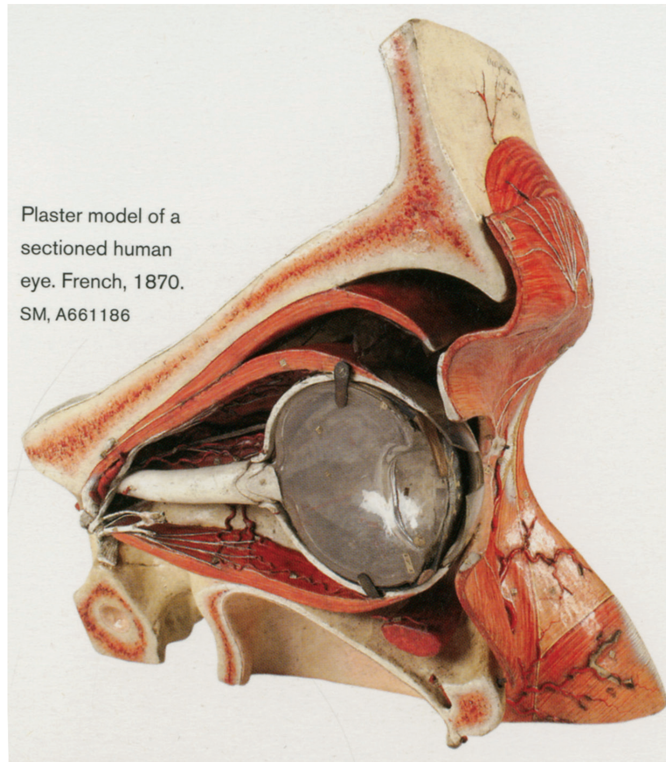
Abbott İlaç Fabrikası
Doktorların hasta ve talebelerle konuşmaları sırasında
anatomi konusunda açıklamalara yardım gayesiyle
abbott bu şeffat atlası takdim etmektedir.

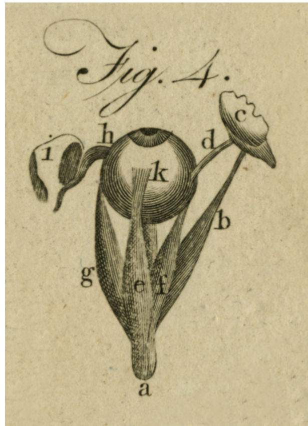

Pileur 1883; s.188.

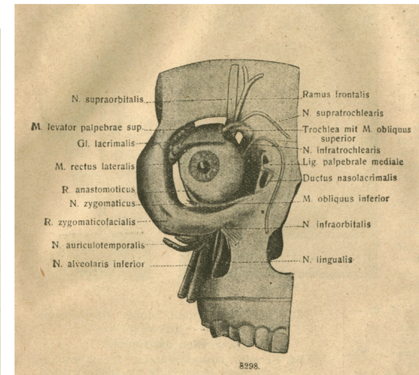

Medice Man The Forgotten Museum of Henry Welcome
Ed. By Ken Arnord and Danielle Olsen 2003 London
Bir kesitli insan gözünün alçı modeli fransız 1870

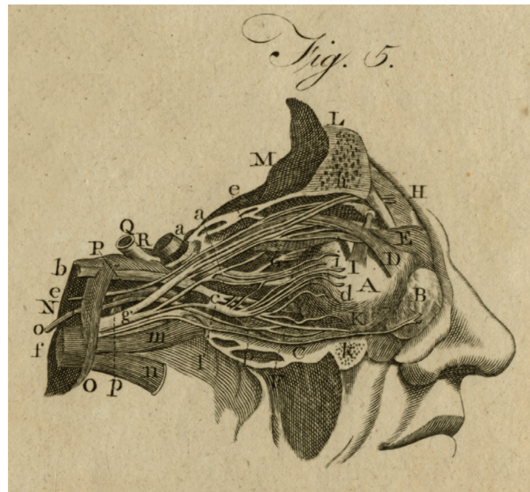

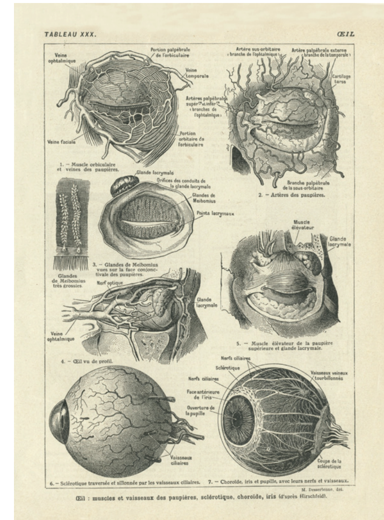

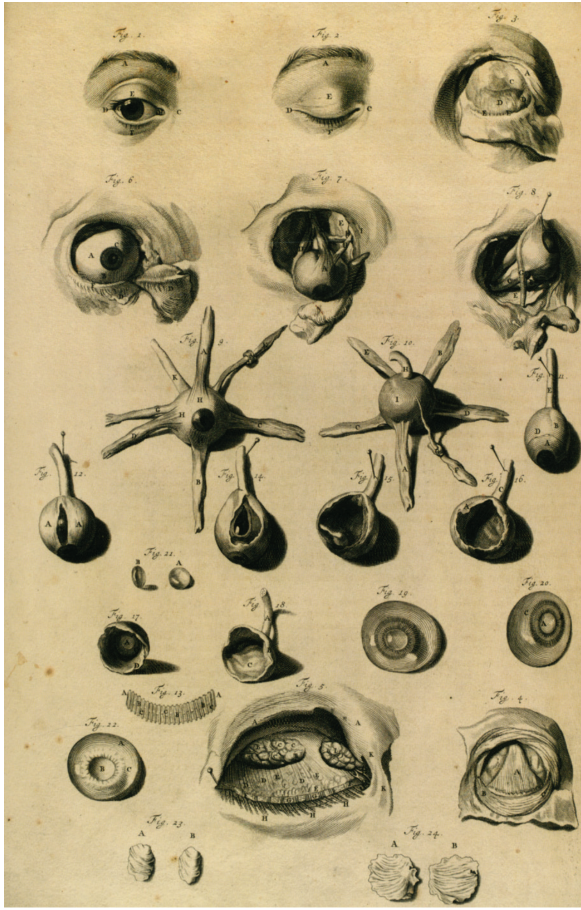
Haupt-Katalog no.33, (1900 başı)
Medicinesches Waarenhaus, Berlin

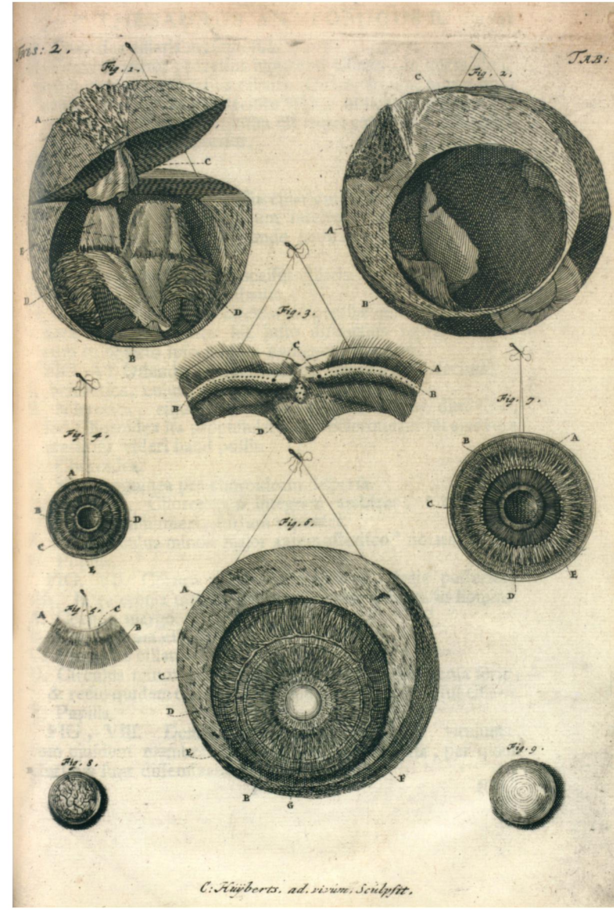

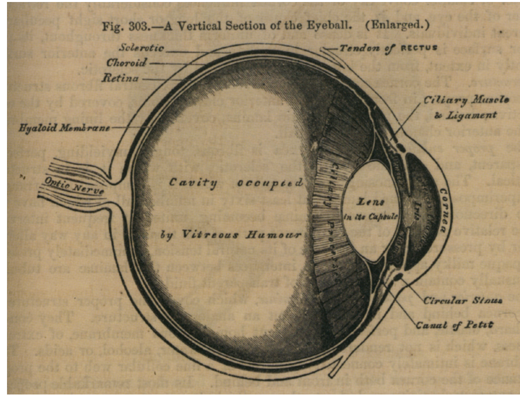
Larouse Medical Katalog, 1924

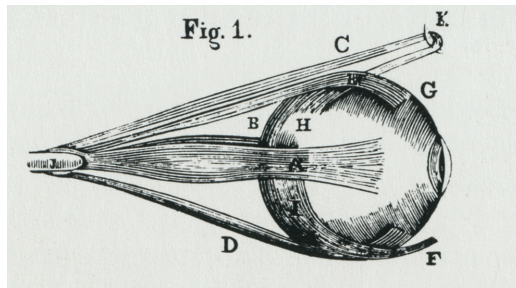
Human Anatomy 2011, s.143'de William Cowper'in 1698 tarihli The Anatomy of Humane Bodies eserinden alınmıştır.

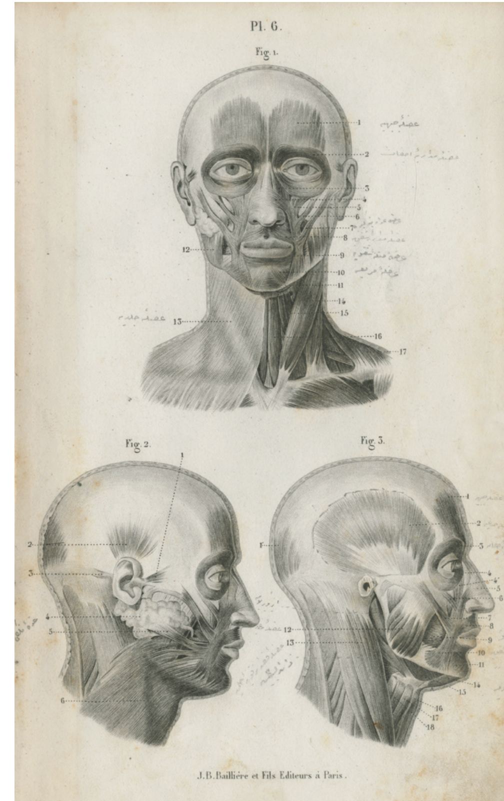

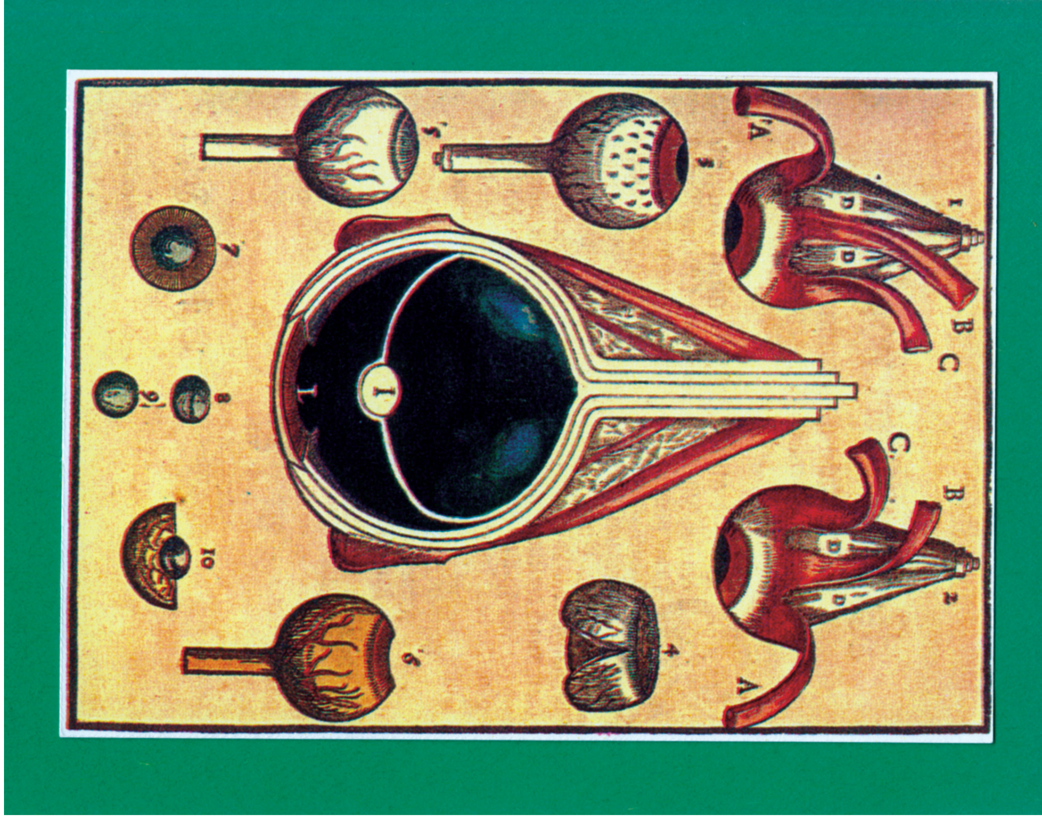
Human Anatomy 2011, s.157'de Frederik Ruysch'nin 1701-1716 tarihli Thesaurus anatomicus primus adlı eserinden alınmıştır

Human Anatomy 2011, s.303'de Henry Gray'in Anatomy, 1858 tarihli Descriptive and Surgical adlı eserinden alınmıştır.

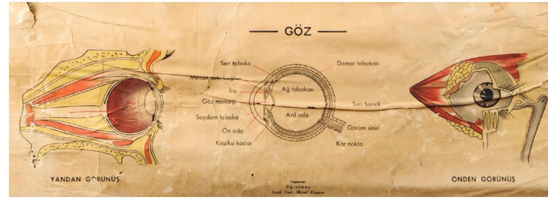

İlter Uzel'den alınmıştır.

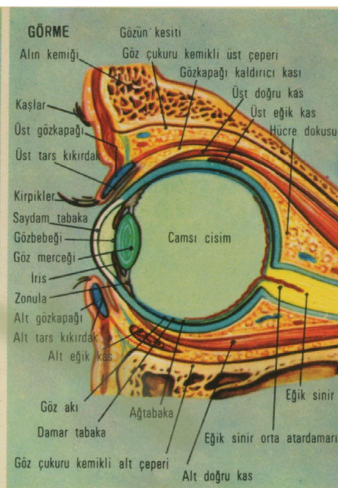
32.G. Bortisch, Ophalmoduleia, 1583, Dresden.

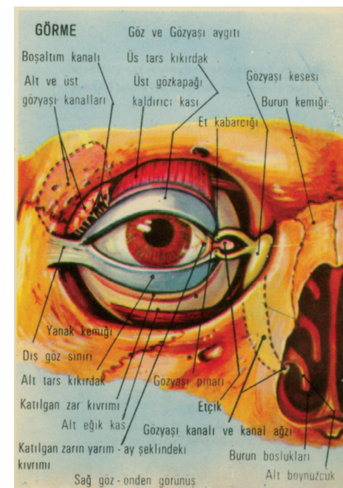

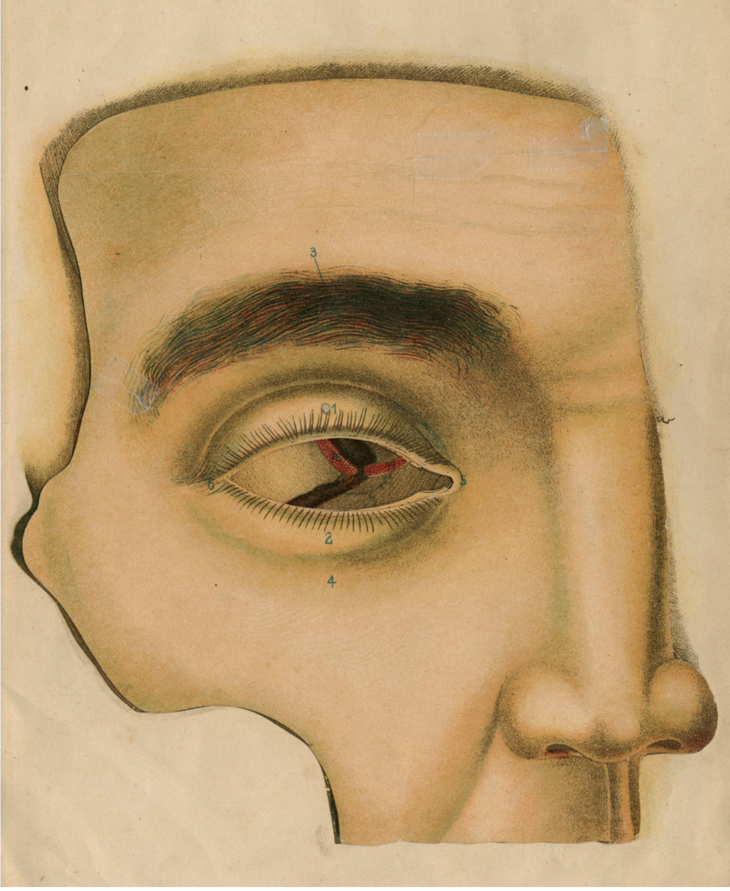

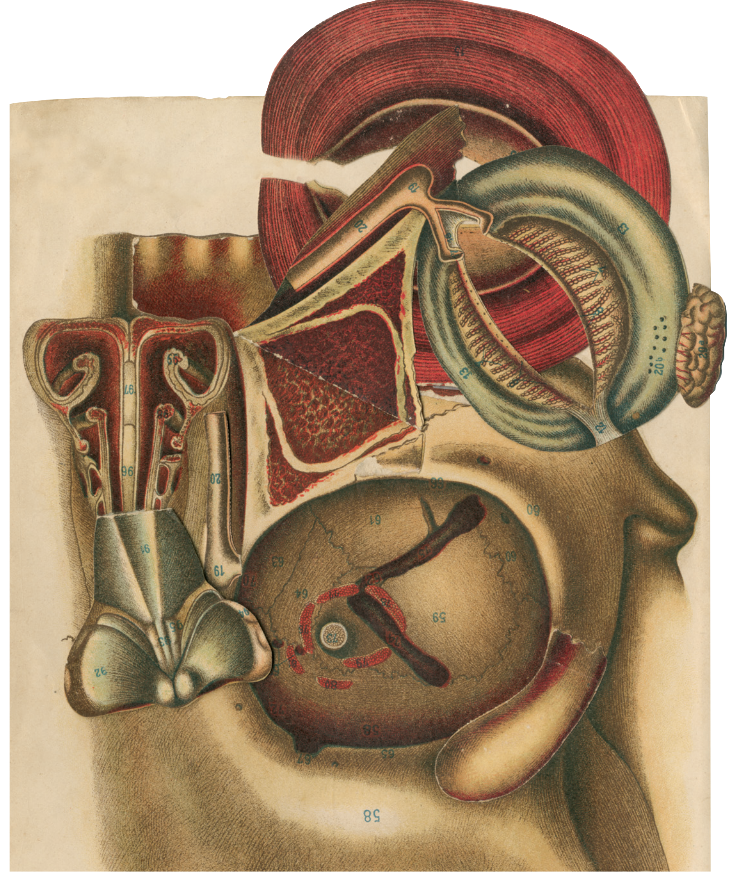

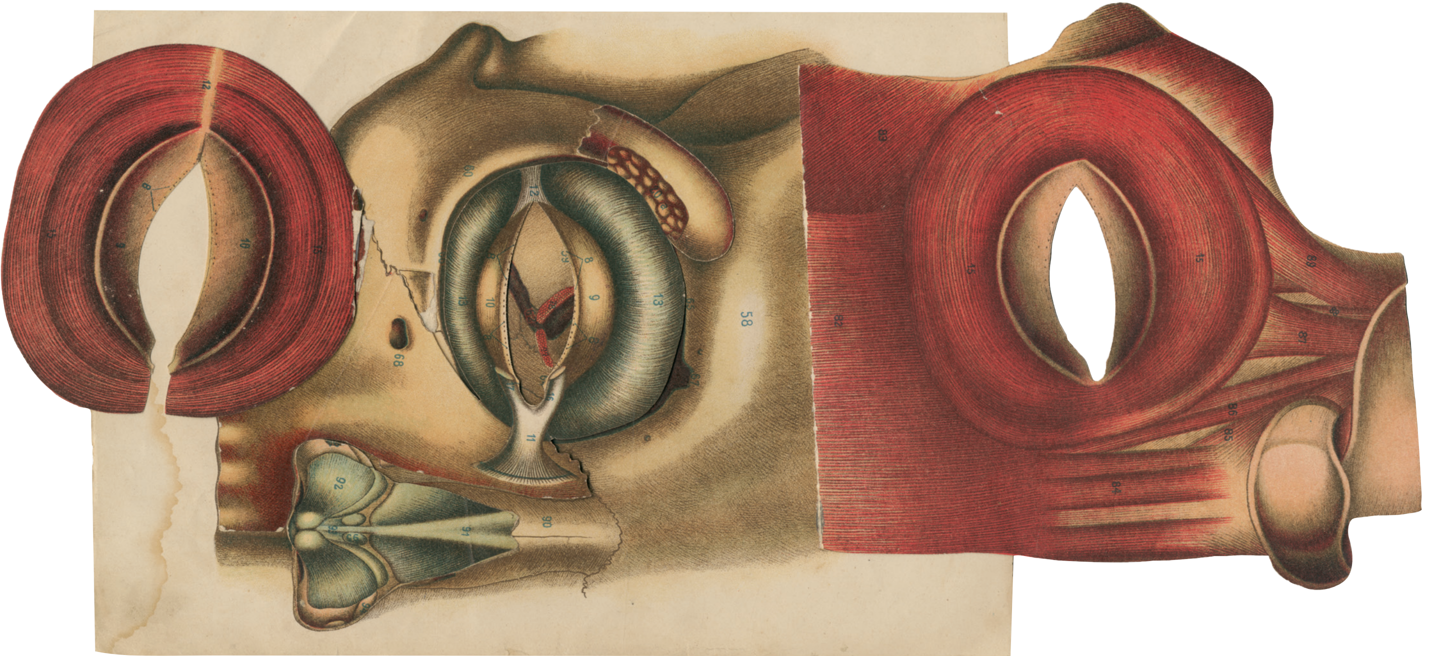

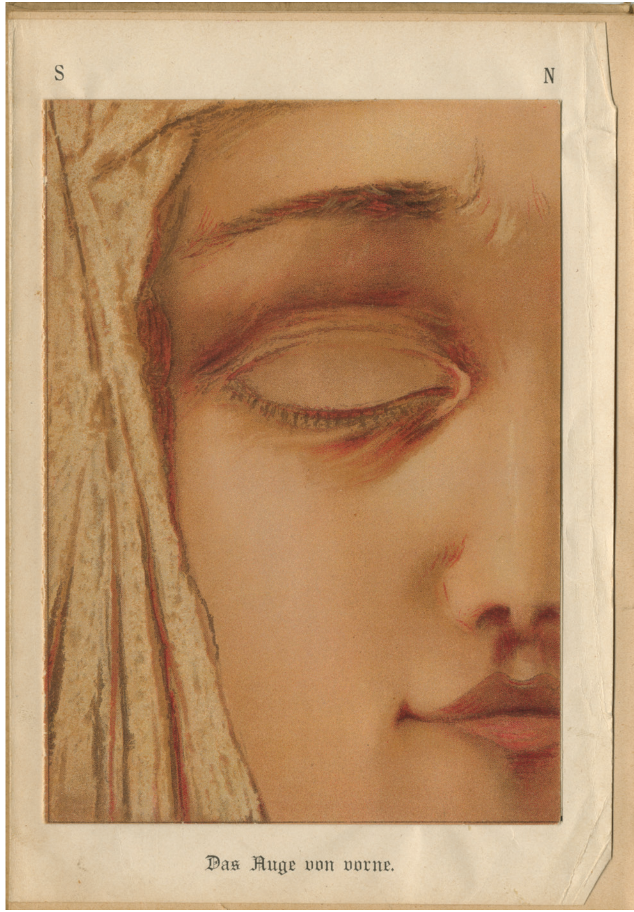
Katlı Göz Atlasları

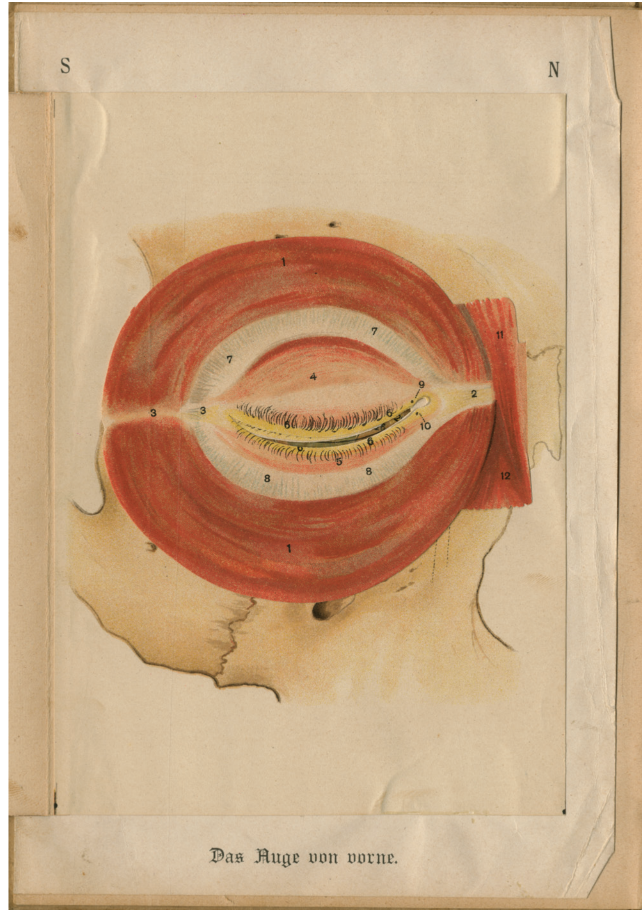

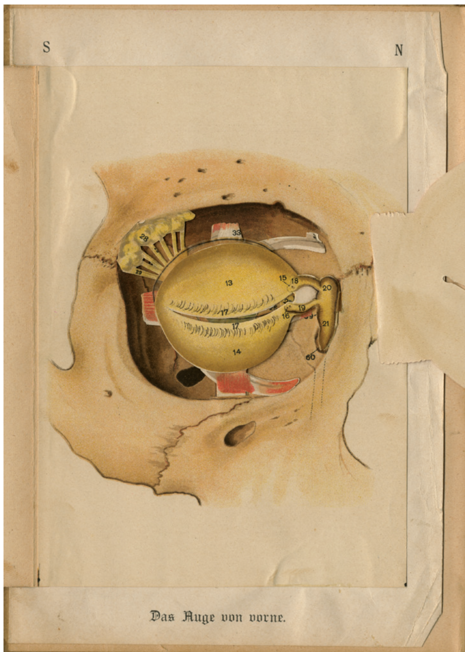

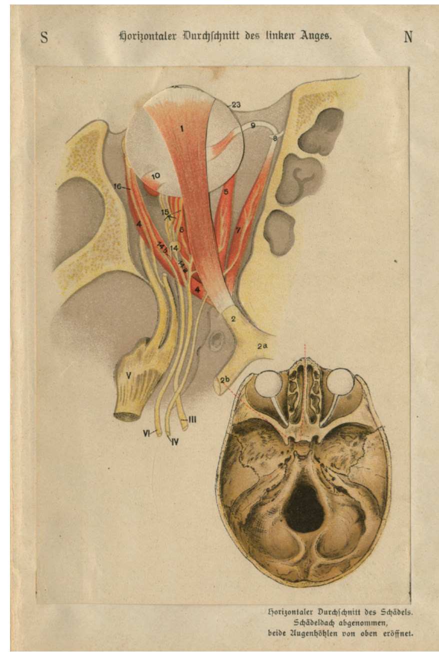

Das Auge Des Menchen In Zerlegbaren Abbıldungen

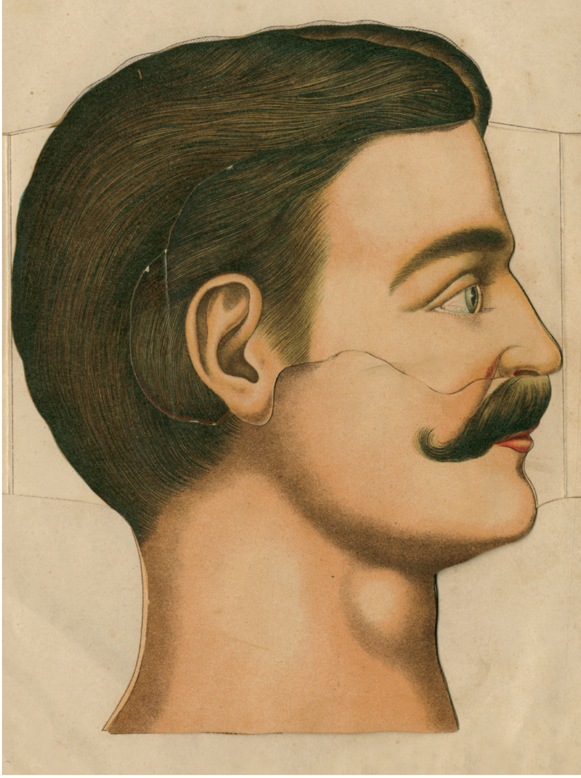

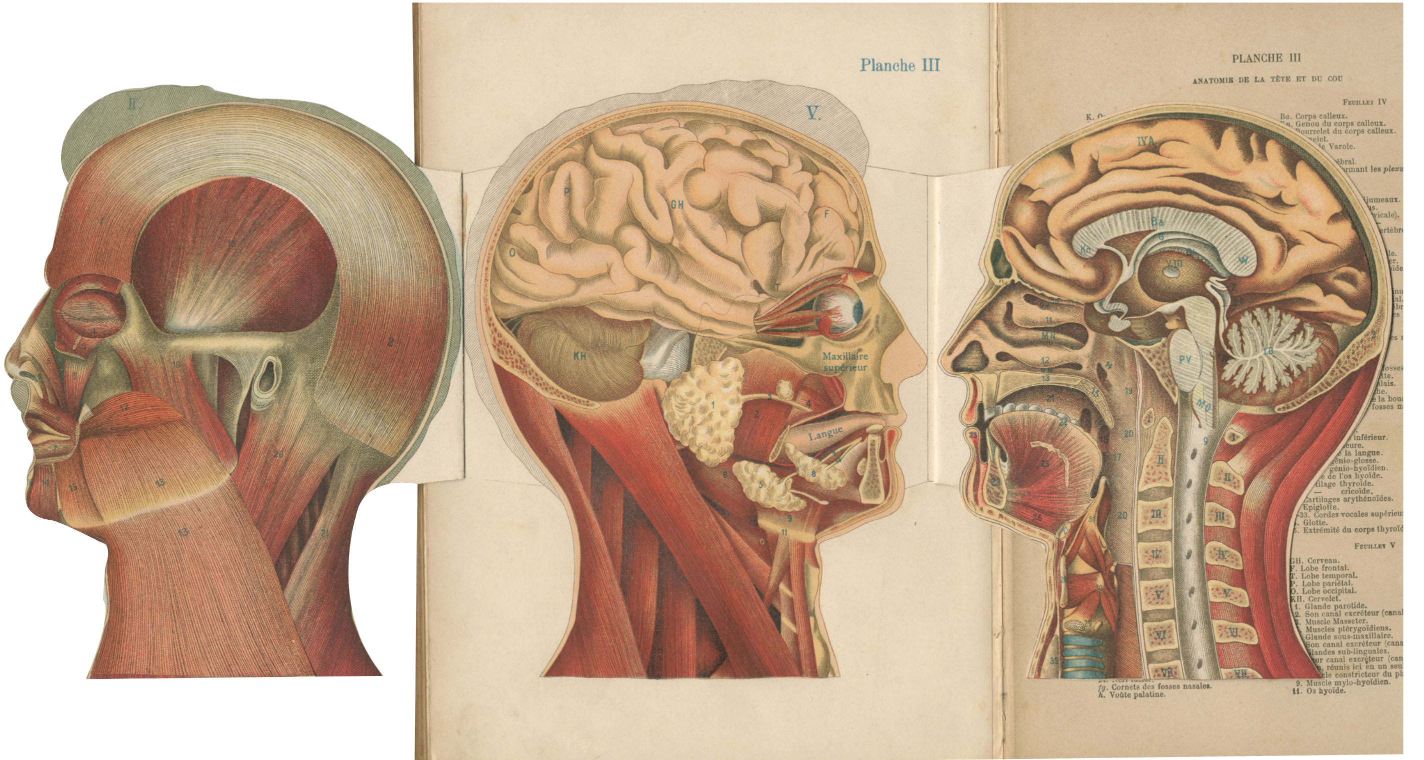

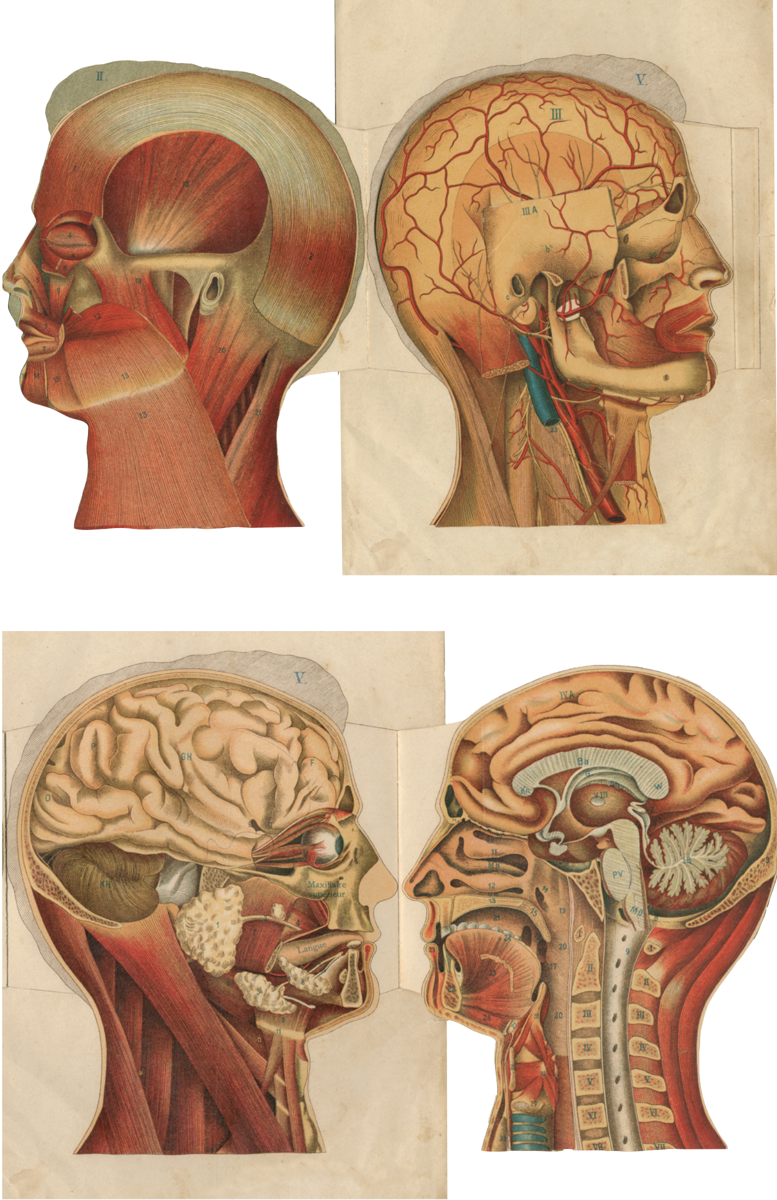

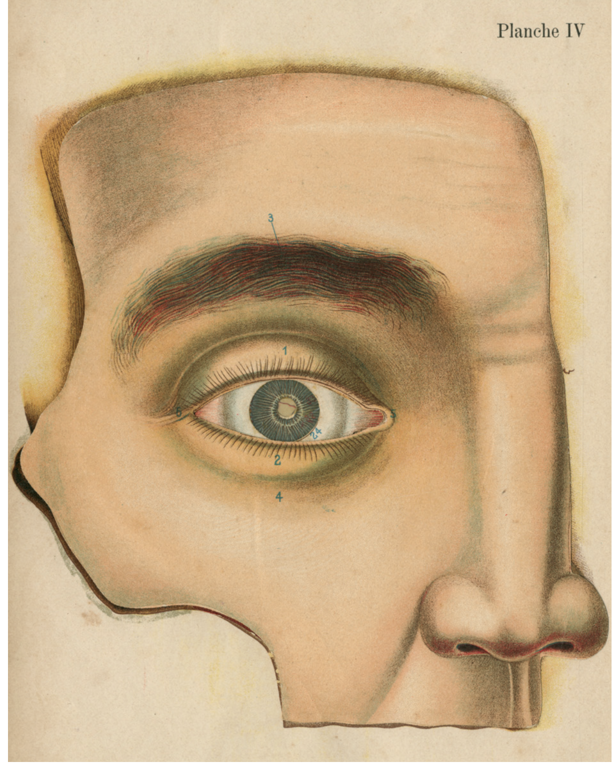

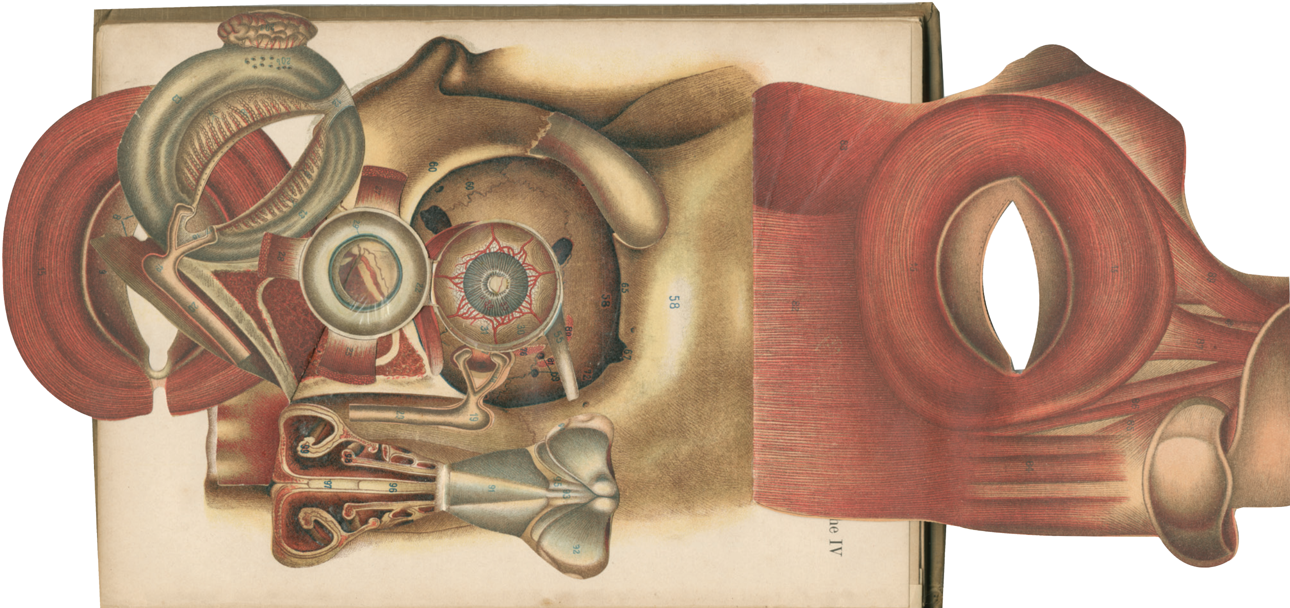

IA.
IB

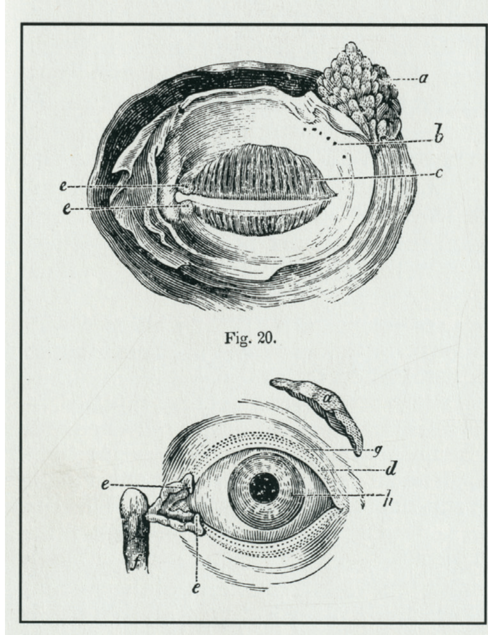

Planche III
V.
Maxillaire supérieur
Langue
PLANCHE III
ANATOMIE DE LA TÊTE ET DU COU

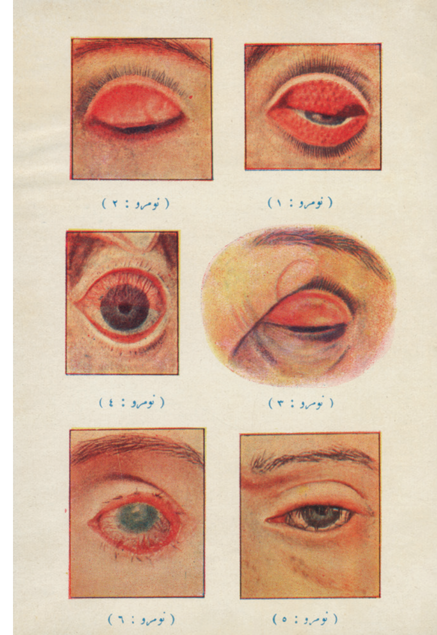

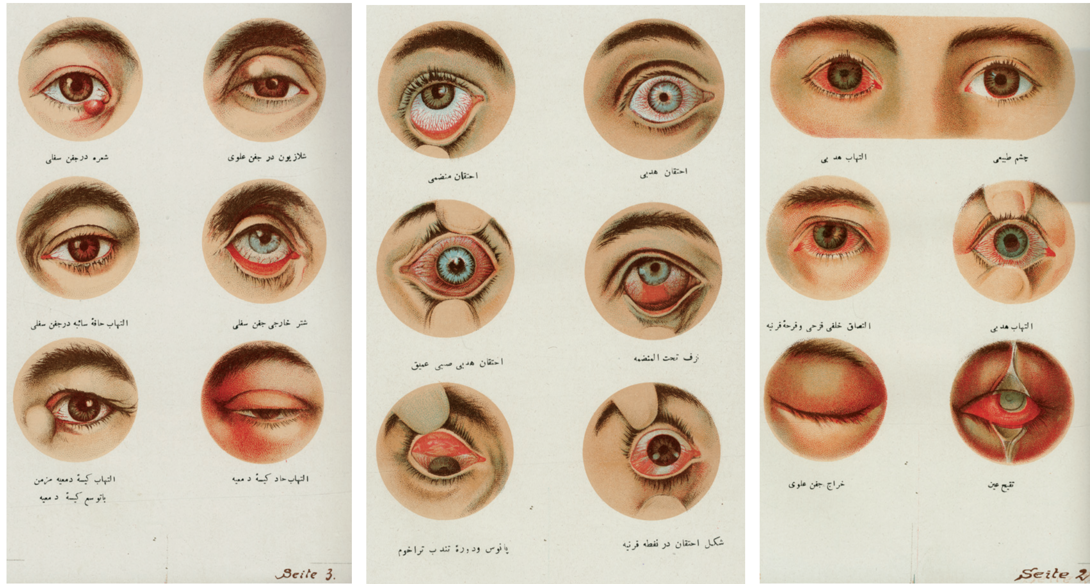

Planche IV

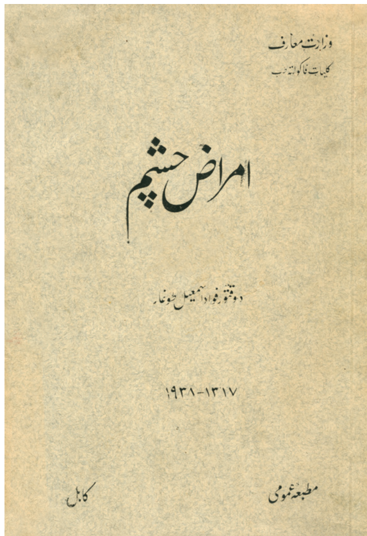

5.2. Hastalıklı Gözün Anatomik Yapısı

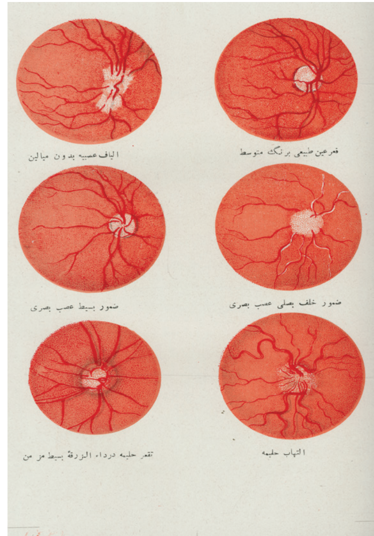

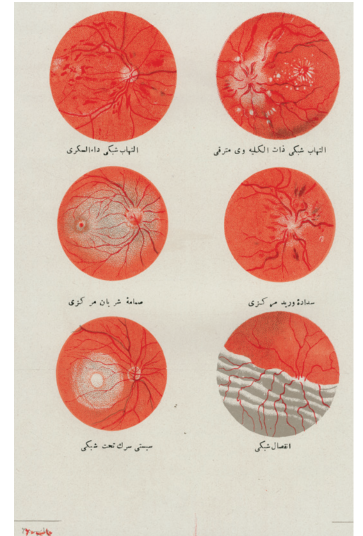

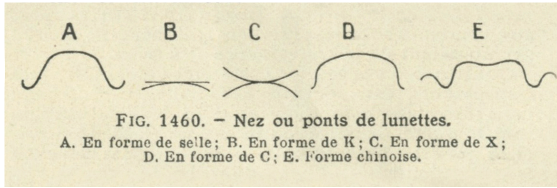

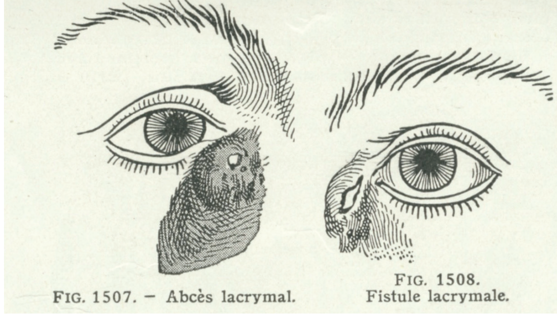

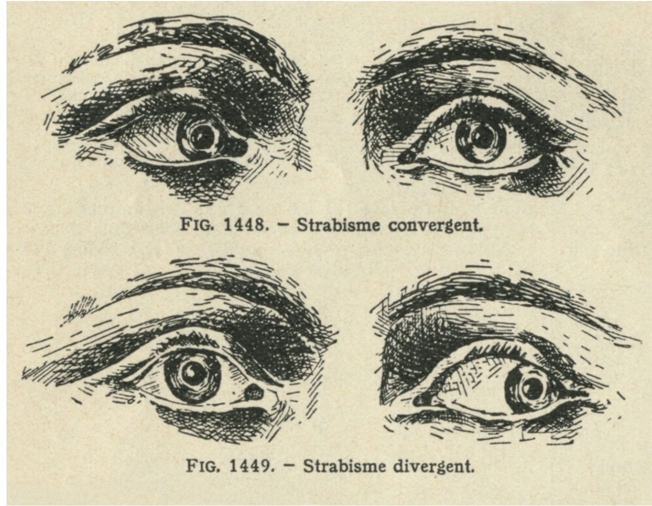

Emrazı Çeşm Doctor Fuad İsmail Togay

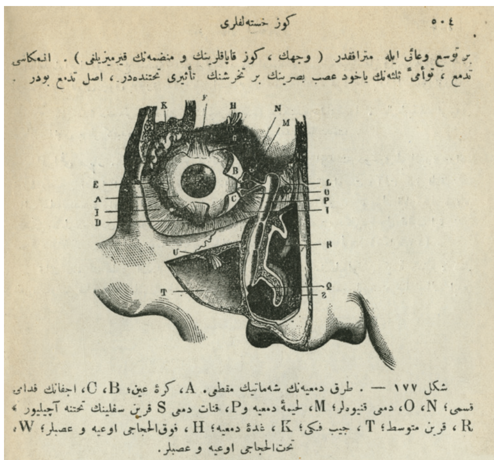

Larousse Medical Illustre 1924: Paris.Larousse 1924:

٥٠٤ کوز خسته‌لقلری

بر توسع وعائی ایله مترافقدر (وجهک ، کوز قاپاقلرینک و منضمه‌نک قیرمیزیلغی) . انعکاسی تدمع ، توأمی ثلثه‌نک یاخود عصب بصرینک بر تخرشنک تأثیری تحتنده‌در ، اصل تدمع بودر .

شکل ۱۷۷ — . طرق دمعیه‌نک شه‌ماتیک مقطعی. A، کرهٔ عین؛ B، C، اجفانک قدامی قسمی؛ N، O، دمعی قنیودلر؛ M، لحیمهٔ دمعیه و P، قنات دمعی S قرین سفلینک تحتنه آچیلیور ، R ، قرین متوسط؛ T ، جیب فکی؛ K ، غدهٔ دمعیه؛ H ، فوق‌الحجاجی اوعیه و عصبلر؛ W، تحت‌الحجاجی اوعیه و عصبلر.

Göz Hastalıkları
Bir tevessü' ve 'âî ile müterakkıfdır. (Vechin, göz kapaklarının ve menzamanın kırmızılığı) İnmekâsî tedemmü', tevâmi-i selâsenin yâhud asb-ı basarînin bir te'sîri tahtındadır, asıl tedemmü' budur.

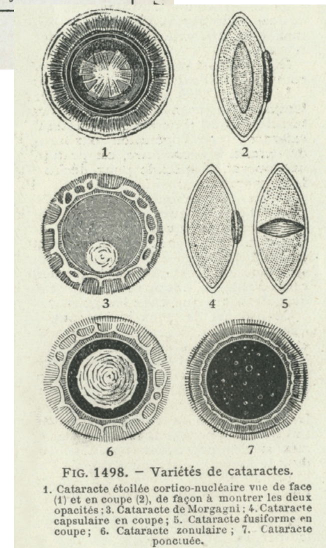
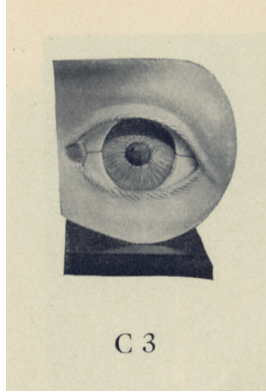
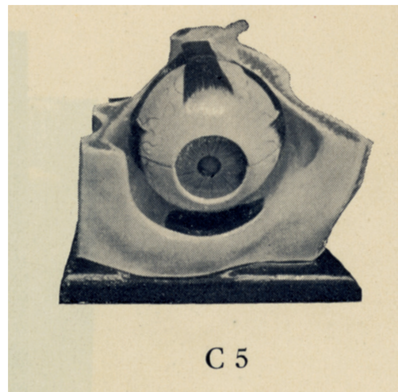

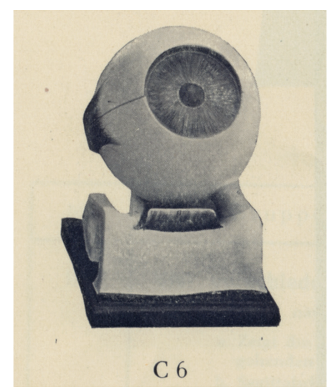
FIG. 1498. – Variétés de cataractes.
1. Cataracte étoilée cortico-nucléaire vue de face (1) et en coupe (2), de façon à montrer les deux opacités; 3. Cataracte de Morgagni; 4. Cataracte capsulaire en coupe; 5. Cataracte fusiforme en coupe; 6. Cataracte zonulaire; 7. Cataracte ponctuée.

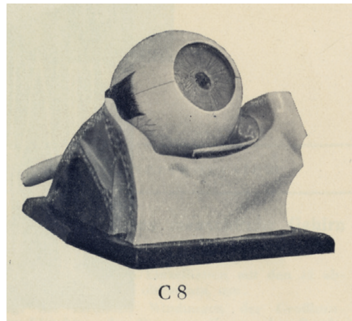
Göz Model Kalıpları

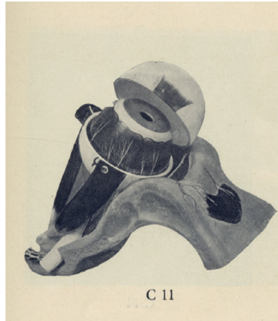

C 1

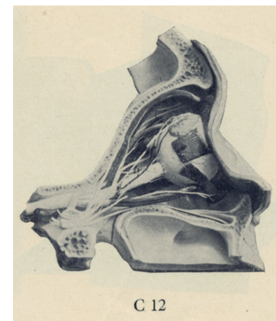

C 3

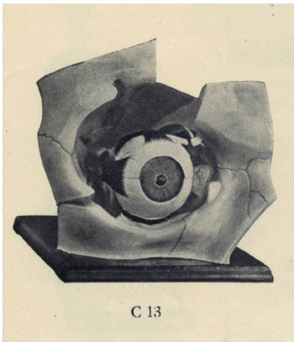

C 5

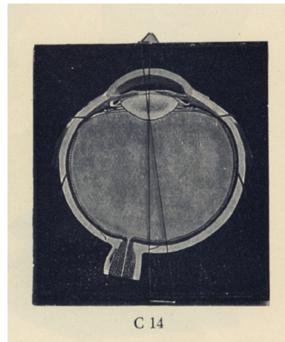

C 6

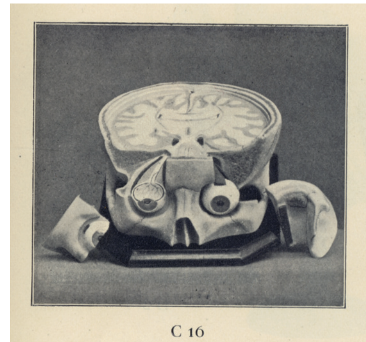

C 8

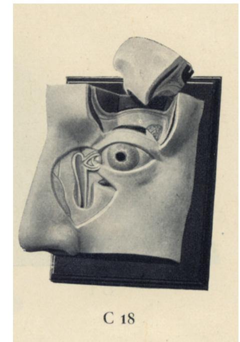

C 11

C 12

C 13

C 14

C 16

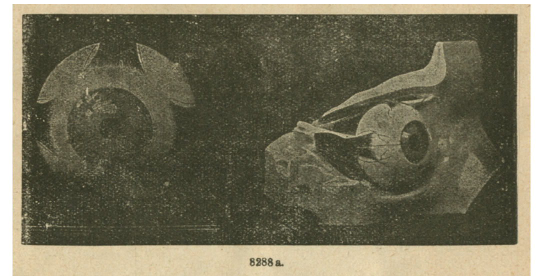

C 18

Katalog Anatomischer Modelle Kitabından alınmıştır

8285/86.

Haupt-Katalog no.33, (1900 başı) Medicinesches Waarenhaus, Berlin

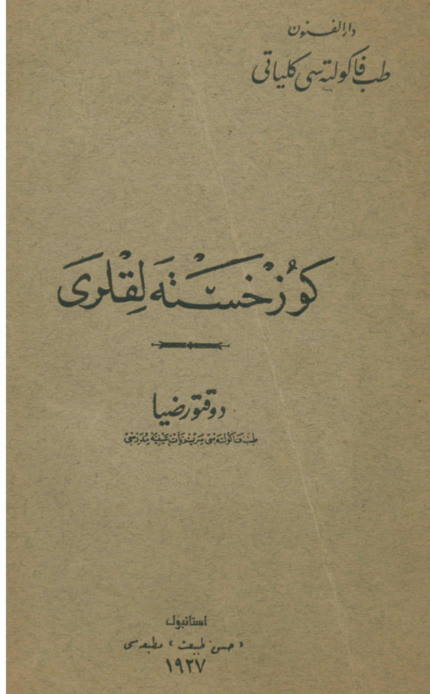

8288 a.

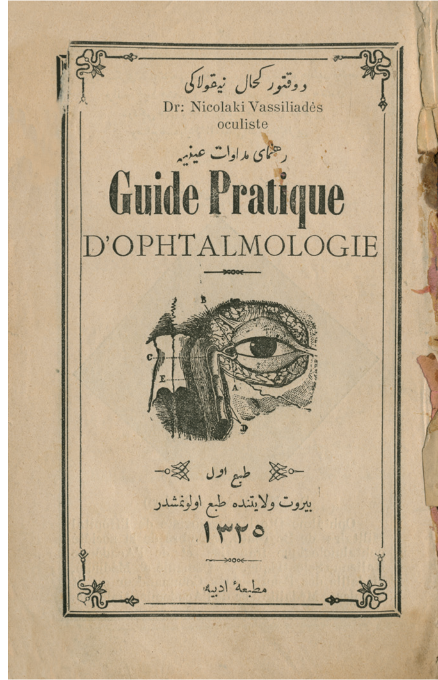
Haupt-Katalog no.33, (1900 başı) Medicinesches Waarenhaus, Berlin

6. GÖZ HEKİMLİĞİ İLE İLGİLİ YAYIN ÖRNEKLERİ

Kitaplar

Göz Hastalıkları
Doktor RızaTıb Fakültesi
Seririyat-ı Ayniye Müdiri
Hüsnü Tabiat Matbaası - İstanbul - 1927

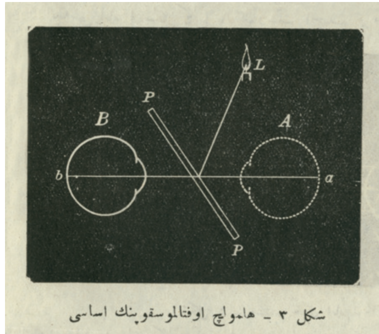

Doktor Nikolaki Vassiliades
1320
Sanayi Nefise ve İtalya Akademesi
altın madalyalarına sahip Tabib Binbaşı

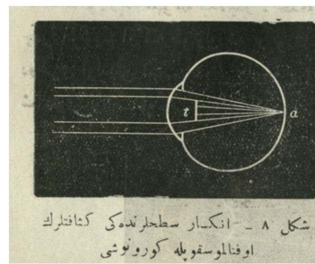
Kitabın Sayfalarından Seçme Örnekler

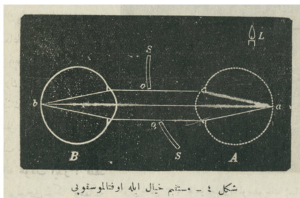
Porkenj -Sansasyon hayalleri siyâh kars mu'âyene olunan gözün.

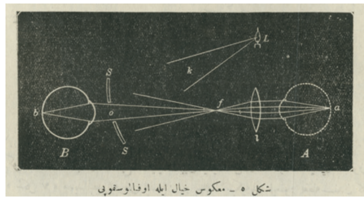
Helmuç oftalmoskopinin esası.

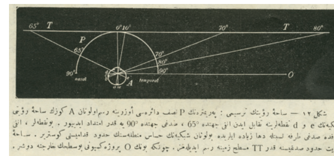
İnkisar satıhlarında ki kesâfetlerin Ofnalmoskopla görünüşü

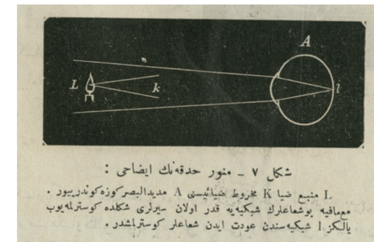
Müstakim hayâl ile Optalmoskopi.

Ma'kûs hayâl ile Optalmoskopi.

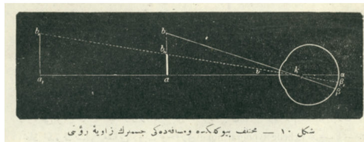
Sâha-i ru'yetin tersîmî: Perimetrenin P dâiresi üzerine resm olunan A gözün sâha-i ru'yetî şebekenin e ve d noktalarına tekâbül eden enfî cihetinde 65 derece, sadgî cihetine 90 derece'ye kadar imtidâd ediyor. Bu noktalar, enfî taraf da sadgî tarafına nicbetle daha ziyâde ileride bulunan şebekenin hassâs mıntıkasının hudûd-u kuddâmîsini gösterir. Sâha-i ru'yet hudûd sadgîsine kadara TT müstah zemîne resm edilemez. Çünkü bunun O projeksiyonu bu sathın hâricine düşer.

: Menur hadika'nın îzâhî. L menba'-i ziyâ K mahrût-i ziyâîsi A Medîdü'l-basar göze gnderiyor. me'a mâ-fîh bu şua'ların şebekeye kadar olan seyirleri şeklinde gösterilmeyip yalınız I şebekesinden 'avdet eden şu'â'lar gösteriliyor.

Göz menba'-i ziyâyâ tatbîk olundukda şu'âların seyri

Muhtelif büyüklükde ve mesâfede ki cisimlerin zâviye-i ru'yetî

Göz Hakkında Bir Konferans

Meslekdaşlarıma, zâbit arkadaşlarıma hediyedir.
Silâh isti'mâl edecek bir neferin ru'yetî, nişangâh tanzîmine derece-i ru'yetin dahlî ve asgarî derece-i ru'yetin mikdârî hakkında bi'l-cümle zâbitân ve etıbbâ-yı 'askeriyye ve mülkiyye için blinmesi elzem ma'lûmât-ı mühimmeyî câmi'dir.
'Umûm içinde müfîd ma'lûmâtî hâvîdir.

Hayudar Paşa Askerî Hastahânesi Emrâz-ı 'Ayniyye Şefi, Cem'iyyet-i Tıbbiyye-i Şâhâne a'zâ-yı dâimesinden, devr-i meşrûtiyyetin bir kıt'a sanâyi' madalyasını hâmil
Binbaşı Abdî Tevfîk
İstanbul - "Kader" Matba'ası - 1330

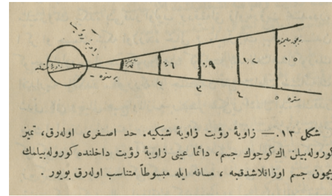

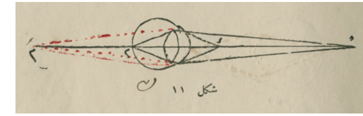
Sâhib-i Eser 'Abdî Tevfîk Bey

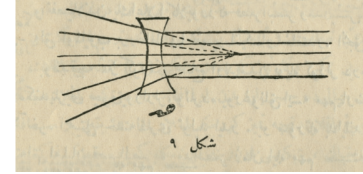
Kitabın Sayfalarından Seçme Örnekler

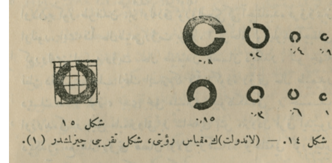
٣٥

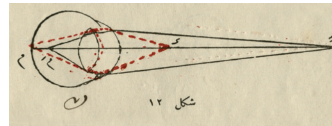
ممالك	خدمت مسلحه ايچون قبول اولنان رؤيت	غير مسلحه ايچون
فرانسه	½ بر كوز ، ½ ديكر كوز	½ دن ¼ قدر برى ديكرى ½
المانيا	½ دن زياده بر كوز ، 1/10 ديكرى	¼ دن زياده بر كوز ، 1/20 ديكرى
اوستريا	½ دن زياده هر ايكى كوز	¼ بر كوز ، 1/20 ديكرى
ايتاليا	⅓ هر ايكى كوز، ياخود رؤيتى فنا اولان نهايت 1/12 دن دون اولمايه جق	»
اسوج	8/20 برى، 6/20 ديكرى ياخود 9/10، 1/20	1/20 ، ⅓
اسويچره	½ هر ايكى كوز ، ياخود ١ برى، ديكرى ⅛	»
بلچيقا	½ صاغ كوز ، 1/20 صول	»
انكلتره	½ برى ، ⅙ ديكرى	»
ژاپون	½ هر ايكى كوز	»
آمريقا	١	»

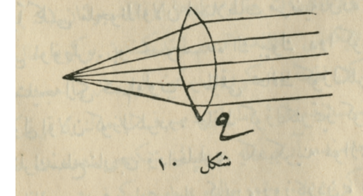

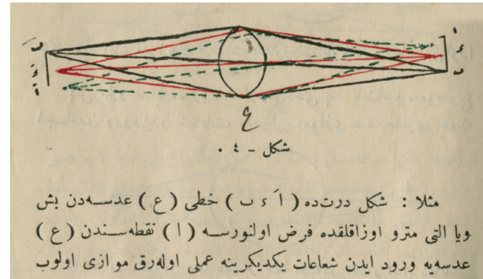

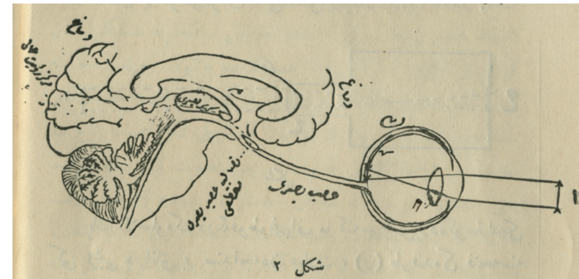

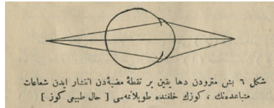

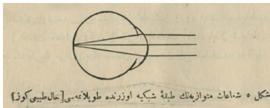

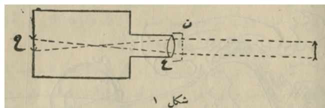

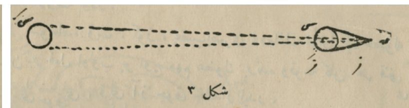

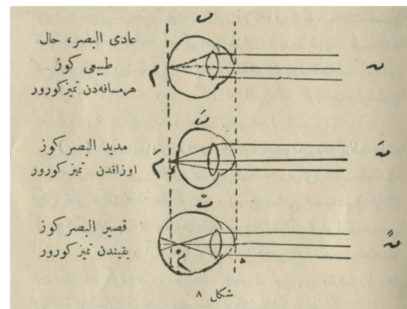

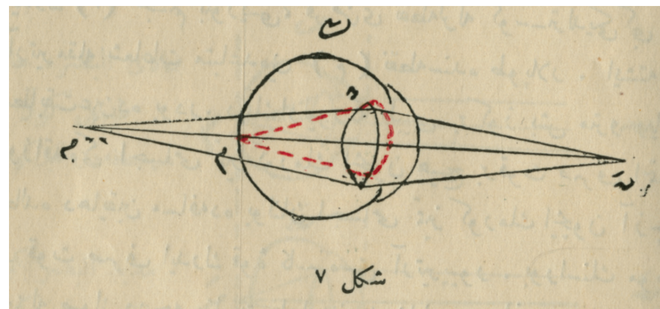

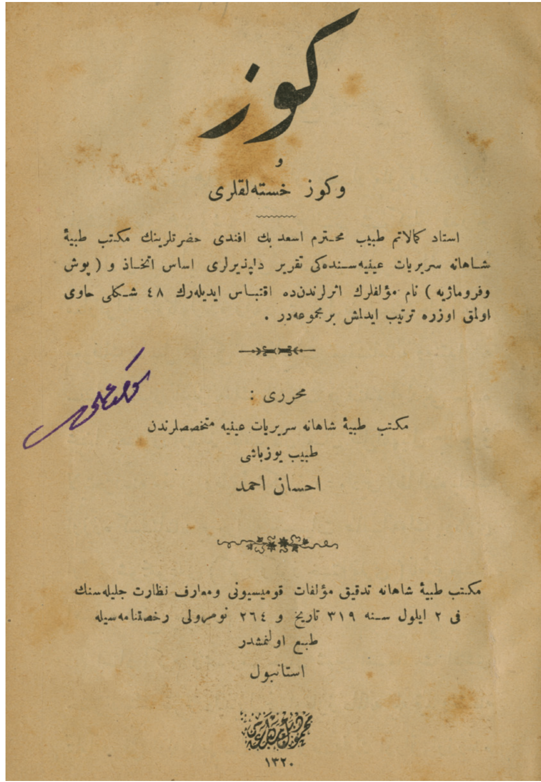

كوز
و
وكوز خسته‌لقلری
استاد كالاتم طبيب محترم اسعد بك افندی حضرتلرینك مكتب طبیهٔ
شاهانه سریریات عینیه‌سنده‌كی تقریر دایدیرلری اساس اتخاذ و (پوش
وفروماژیه) نام مؤلفلرك اثرلرندن اقتباس ایدیلەرك ٤٨ شكلی حاوی
اوراق اوزره ترتیب ایدلش برمجموعه‌در .
محرری :
مكتب طبیهٔ شاهانه سریریات عینیه متخصصلرندن
طبیب یوزباشی
احسان احمد
مكتب طبیهٔ شاهانه تدقیق مؤلفات قومیسیونی ومعارف نظارت جلیله‌سنك
فی ٢ ایلول سنه ٣١٩ تاریخ و ٢٦٤ نومرولی رخصتنامه‌سیله
طبع اولنمشدر
استانبول
١٣٢٠

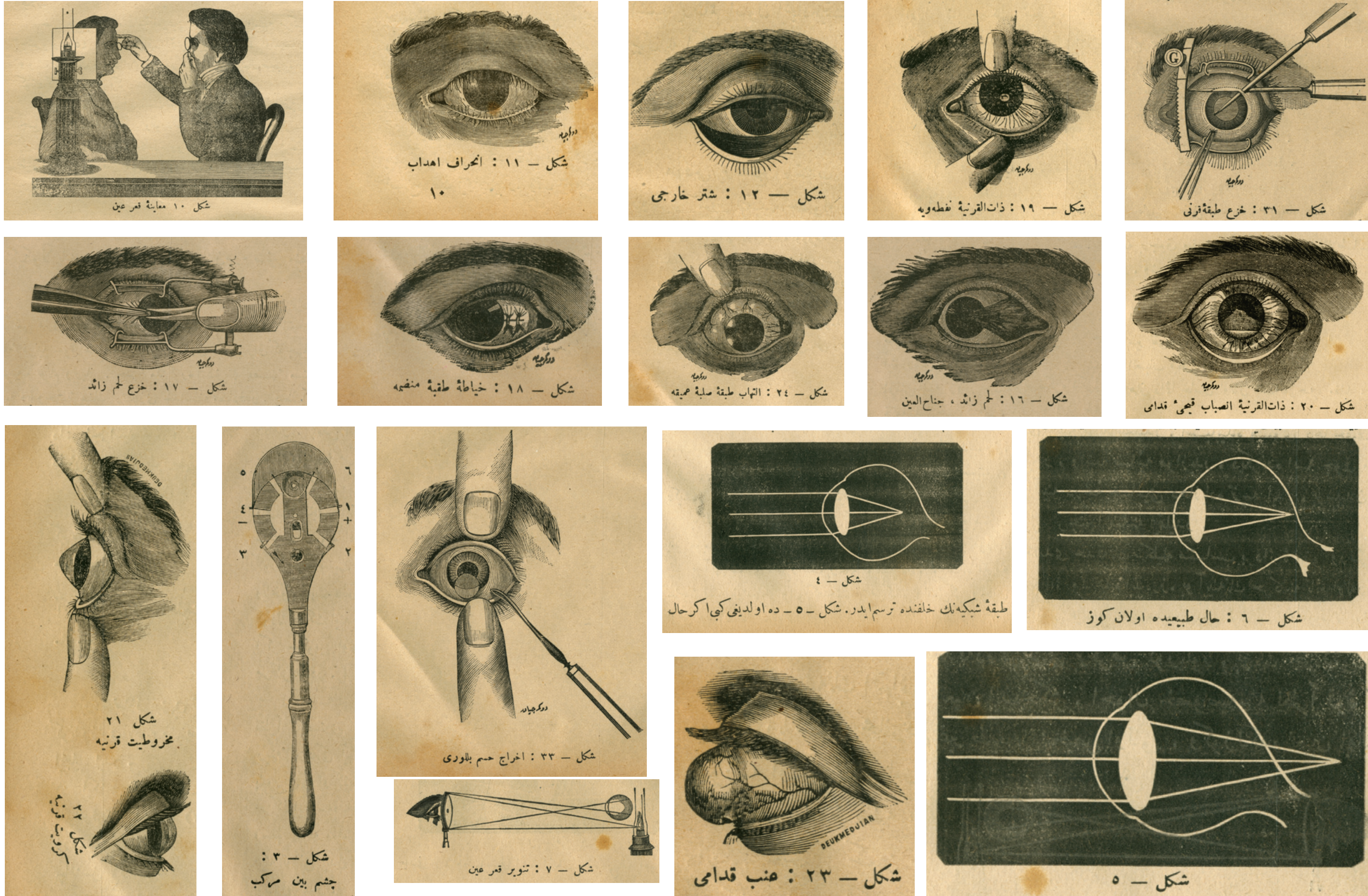
Göz ve Göz Hastalıkları

Muharriri: Mekteb-I Tıbbîyye-I Şahane
Seririyyât-ı Ayniye mütehassıslarından tabib yüzbaşı
İhsân Ahmed

Mahmud Bey Matbaası 1320 [1904]
Mekteb-I Tıbbîyye-i Şahane Tetkik_i Müelefat Komisyon ve Maarif Nezareti Celilesinin fi 2 Eylül sene 319 tarih ve 264 numaralı ruhsatnamesiyle tab olunmuştur.
İstanbul

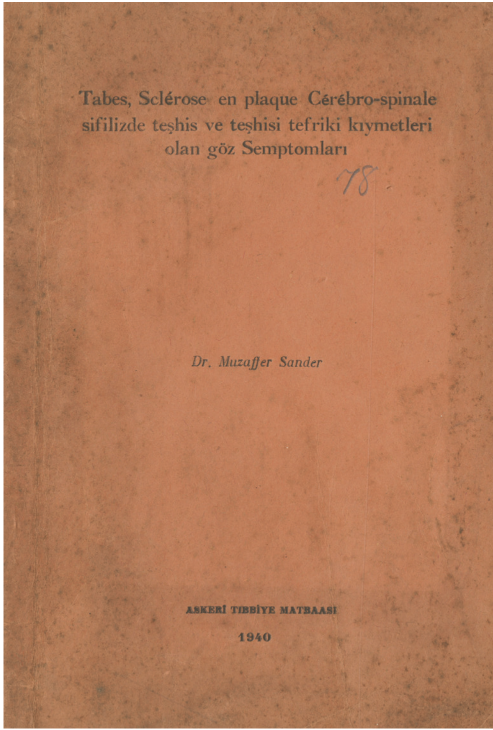
İmza: Şevket Ali (Kitabın Sahibi)

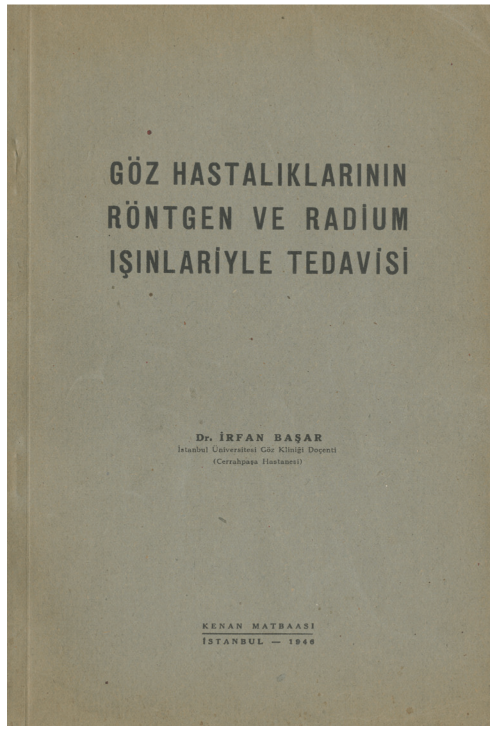
Kitabın Sayfalarından Seçme Örnekler

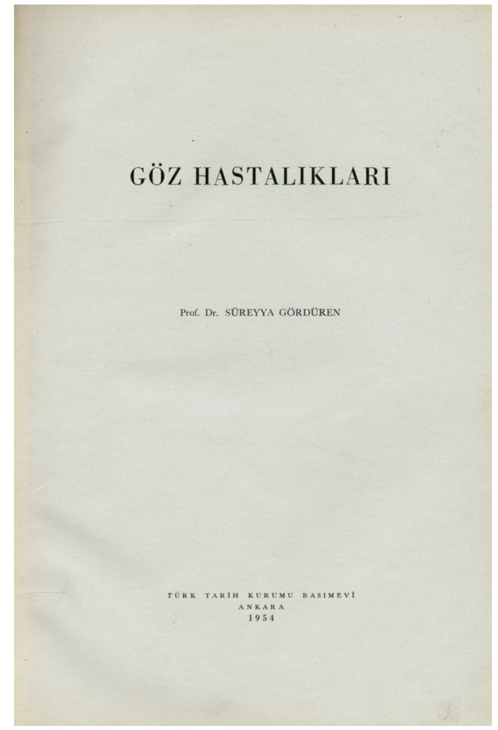

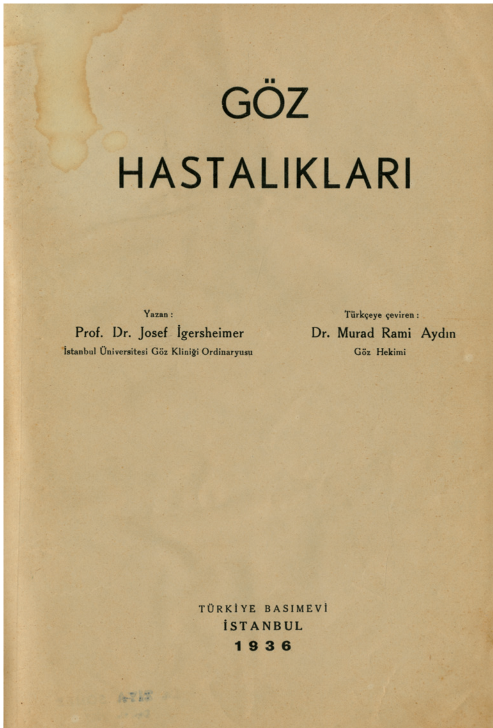
Göz Hekimliği ile İlgili Türkçe Yayınlar

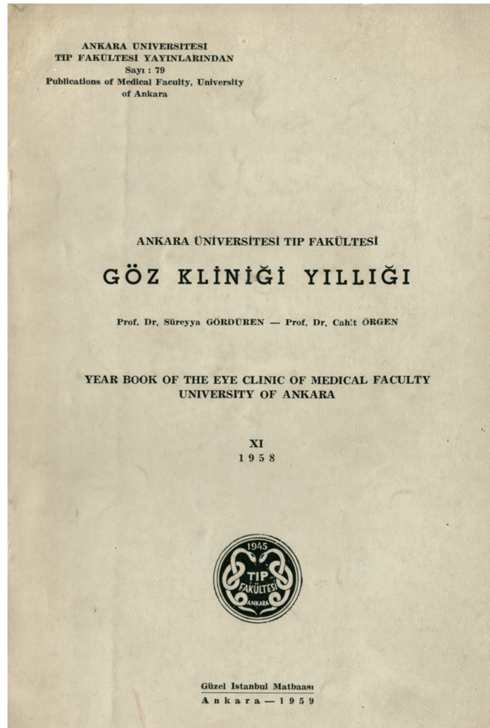

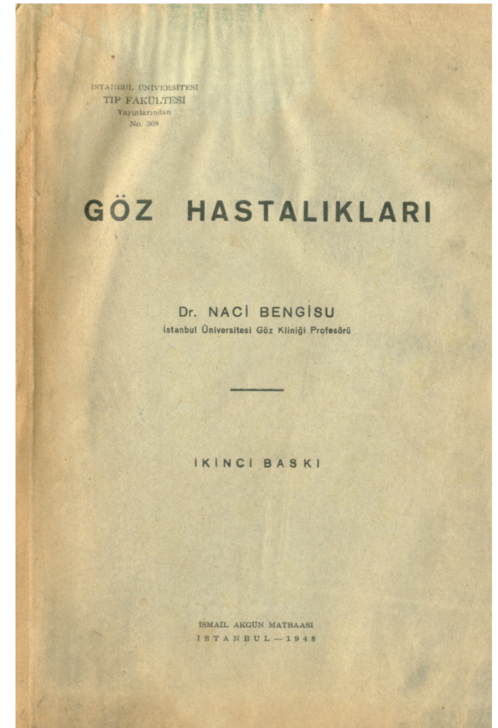

7. GÖRME ENGELLİLER

7. GÖRME ENGELLİLER

Mısır Döneminde Görme Engellilerin Resmedildiği Örnekler (İlter Uzel'den alınmıştır).

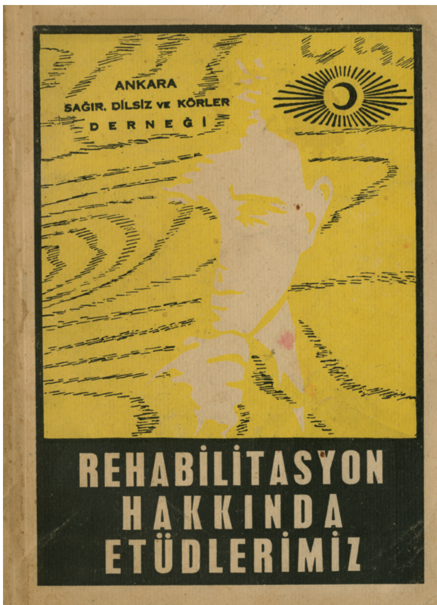
7.1. Görme Engellilerin Dernek Faaliyetleri

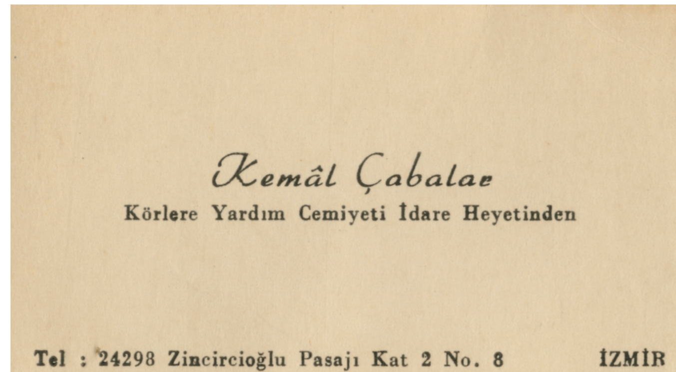
Görme Engelli Okul Yürüyüşü

Görme Engelli Okul Konuşması

Görme Engellilerin Derneğine Ait
Yayın Örneği

Görme Engellilerin Derneğine Ait Kartvizit Örneği

7.2. Görme Engellilerin Eğitimi

№ 71

T. C.

SIHHAT VE İÇTİMAÎ MUAVENET VEKÂLETİ

SAĞIR DİLSİZLER VE KÖRLER MÜESSESESİ

şehadetname

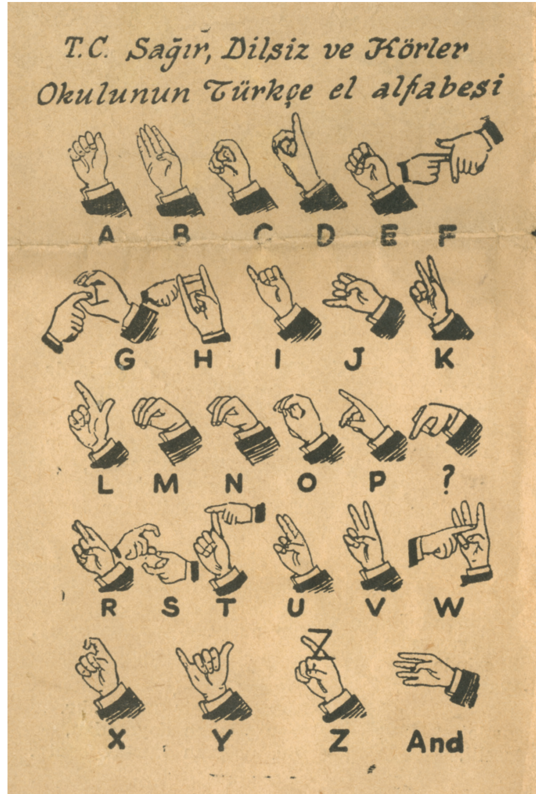
Mezun talebenin ismi ve künyesi: Havva 1336 Darülaceze „ Adam „

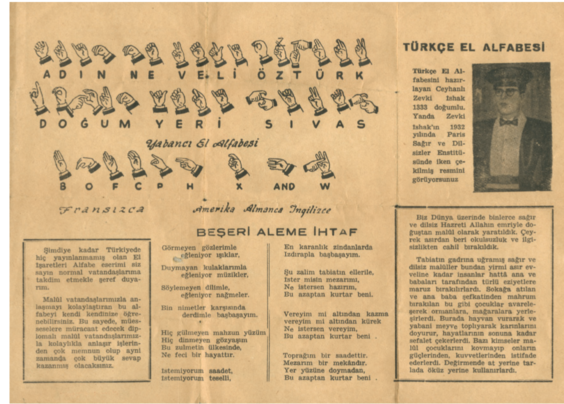
Sanat şubesi: Müzik - Piyano -

Sağır dilsizler ve körler müessesesine bin dokuz yüz otuz tarihinde girmiş olan bin üç yüz otuz altı doğumlu Darülaceze den ~~oğlu~~ Havva yedi senelik amelî ve nazarî tedrisatı takıp etmiş ve imtihanlarda muvaffak olmuş bulunduğundan malûmatı iptidaiye ve umumiye ile mütahassıs olduğu Müzik - Piyano - şubesinde Virtüs derecesinde muvaffakiyet gösterdiğinden bu şehadetname kendisine verildi. 15 . Mayıs 937

Müdür mütahassıs Doktor	Mütahassıs Tabip	Muallim	Muallim	Atelye ustası

Görme Engelli Diploması

A D I N N E V E L İ Ö Z T Ü R K

D O Ğ U M Y E R İ S İ V A S

Yabancı El Alfabesi

B O F C P H X AND W

Fransızca — Amerika Almanca İngilizce

TÜRKÇE EL ALFABESİ

Türkçe El Alfabesini hazırlayan Ceyhanlı Zevki İshak 1333 doğumlu. Yanda Zevki İshak'ın 1932 yılında Paris Sağır ve Dilsizler Enstitüsünde iken çekilmiş resmini görüyorsunuz

BEŞERİ ALEME İHTAF

Şimdiye kadar Türkiyede hiç yayınlanmamış olan El İşaretleri Alfabe eserimi siz sayın normal vatandaşlarıma takdim etmekle şeref duyarım.

Malûl vatandaşlarımızla anlaşmayı kolaylaştıran bu alfabeyi kendi kendinize öğrenebilirsiniz. Bu sayede, müesseselere müracaat edecek diplomalı malûl vatandaşlarımızla kolaylıkla anlaşır işlerinden çok memnun olup ayni zamanda çok büyük sevap kazanmış olacaksınız.

Görmeyen gözlerimle
eğleniyor ışıklar,

Duymayan kulaklarımla
eğleniyor müzikler,

Söylemeyen dilimle,
eğleniyor nağmeler.

Bin nimetler karşısında
derdimle başbaşayım.

Hiç gülmeyen mahzun yüzüm
Hiç dinmeyen gözyaşım
Bu zulmetin ülkesinde,
Ne feci bir hayattır.

İstemiyorum saadet,
İstemiyorum teselli,

En karanlık zindanlarda
Izdırapla başbaşayım.

Şu zalim tabiatın ellerile,
İster misin mezarımı,
Ne istersen hazırım,
Bu azaptan kurtar beni.

Vereyim mi altından kazma
vereyim mi altından kürek
Ne istersen vereyim,
Bu azaptan kurtar beni .

Toprağım bir saadettir.
Mezarım bir mekândır.
Yer yüzüne doymadan,
Bu azaptan kurtar beni .

Biz Dünya üzerinde binlerce sağır ve dilsiz Hazreti Allahın emriyle doğuştan malûl olarak yaratıldık. Çeyrek asırdan beri okulsuzluk ve ilgisizlikten cahil bırakıldık.

Tabiatın gadrına uğramış sağır ve dilsiz malûller bundan yirmi asır evveline kadar insanlar hattâ ana ve babaları tarafından türlü eziyetlere maruz bırakılırlardı. Sokağa atılan ve ana baba şefkatinden mahrum bırakılan bu gibi çocuklar avareleşerek ormanlara, mağaralara yerleşirlerdi. Burada hayvan vurarak ve yabani meyve toplıyarak karınlarını doyurur, hayatlarının sonuna kadar sefalet çekerlerdi. Bazı kimseler malûl çocuklarını kovmayıp onların güçlerinden, kuvvetlerinden istifade ederlerdi. Değirmende at yerine tarlada öküz yerine kullanırlardı.

Onuncu asırdan sonra Fransız Rahib merhum Petro Pans, ma'lûl insanlara yapılan iskenceleri önleyecek tedbirler bulmak gayesiyle tefekküre daldı. O sıralarda mektep arkadaşı İtalyan Alimi merhum Jeron Goldan ile birleşerek Radulf işaretleri denilen bir öğretim sistemi kurdular. Bir çok malûl kimseye tatbik edilen dudak hareketleriyle sessiz okuma yazma öğretmiş ve ayrı dershanede bir çok körlere daktilo ve musiki de öğretmişlerdi.

Bugün malûllere gösterilen ilgi sayesinde birçoğu muhtelif mesleklere intisap etmiş hattâ bazıları Cerrahi Profesöre kadar birer mevki sahibi olmuşlardır. Bizde de böyle bir ilgi gösterildiği takdirde bir çok malûl vatandaş okuyacak, çalışacak ve birer meslek sahibi olacaklardır.

Bu hazırladığım El Alfabesini siz sayın normal vatandaşlarımın öğrenmeye teşebbüs etmeyiz bu malûl vatandaşların yükselmesi için birinci basamakdır. A m e r i k a d a normallerin % 35i, Fransada % 27 si, Almanyada % 25i, İtalya ve Romada % 22 si El Alfabesini bildiği halde bizde yok gibidir. Ama bizde de kısa zamanda bunun öğrenileceğinden ümitvarım.

H ü r m e t l e r,

Hazırlayan ve Yazan
Manyatizör
ZEVKİ İSHAK

Her hakkı mahfuzdur.

T.C. Sağır, Dilsiz ve Körler
Okulunun Türkçe el alfabesi

A B C D E F
G H I J K
L M N O P ?
R S T U V W
X Y Z And

Beşeri en büyük varlıklardan mahrum Türkiyenin tanınmış yegâne ilk Türk

(SAĞIR ve DİLSİZ)

26 Senelik Emekli, Rejisör, İllizyonist ve Hipnotizmacı

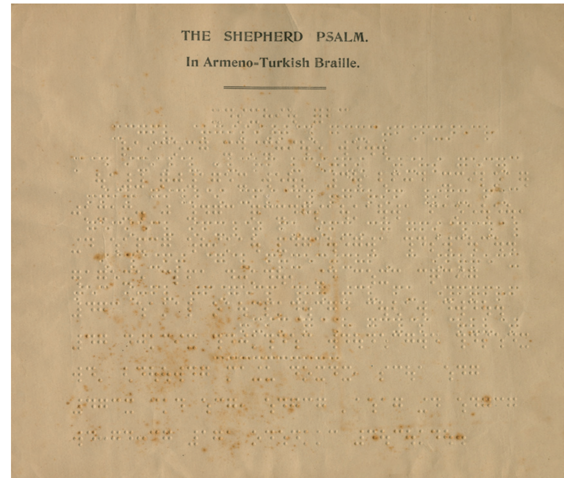
ZEVKİ İSHAK

yavruları ile birlikte çekilmiş bu resimli hatırasını ve El Alfabesini siz sayın hamiyetli vatandaşımıza sunmakla şeref duyar, bunun haricinde yapacağınız insanî bir yardımı esirgemiyeceğinizi bekler, bilvesile derin saygılarımla yad eylerim.

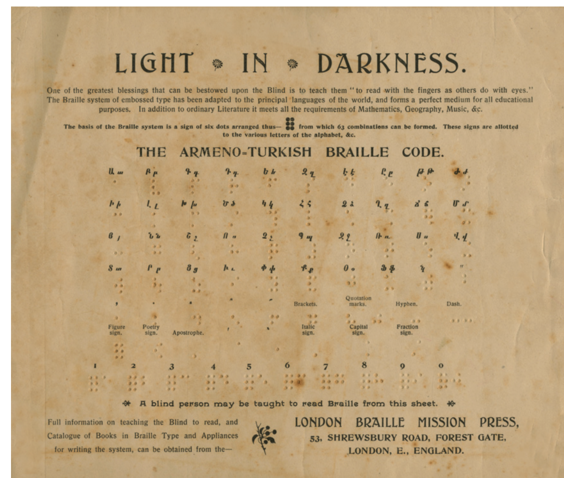
Vicdan size aittir

Fiatı 1 Liradır

Görme Engelli (Braille) Alfabe Tanıtım Broşürü

THE SHEPHERD PSALM.

In Armeno-Turkish Braille.

LIGHT IN DARKNESS.

One of the greatest blessings that can be bestowed upon the Blind is to teach them "to read with the fingers as others do with eyes." The Braille system of embossed type has been adapted to the principal languages of the world, and forms a perfect medium for all educational purposes. In addition to ordinary Literature it meets all the requirements of Mathematics, Geography, Music, &c.

The basis of the Braille system is a sign of six dots arranged thus— ⠿ from which 63 combinations can be formed. These signs are allotted to the various letters of the alphabet, &c.

THE ARMENO-TURKISH BRAILLE CODE.

Brackets. Quotation marks. Hyphen. Dash.

Figure sign. Poetry sign. Apostrophe. Italic sign. Capital sign. Fraction sign.

1 2 3 4 5 6 7 8 9 0

A blind person may be taught to read Braille from this sheet.

Full information on teaching the Blind to read, and Catalogue of Books in Braille Type and Appliances for writing the system, can be obtained from the—

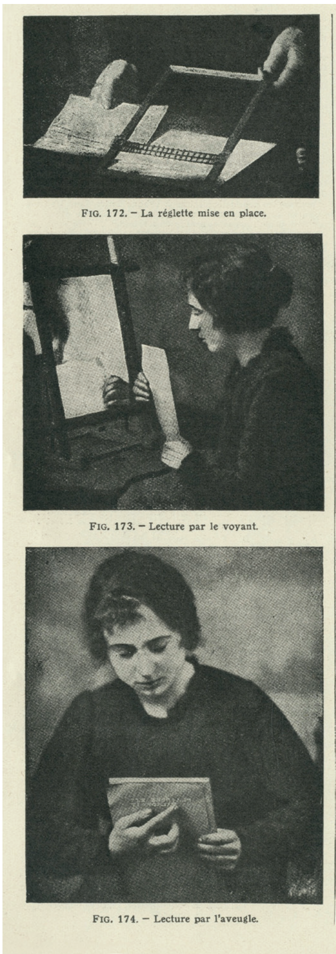
LONDON BRAILLE MISSION PRESS,
53, SHREWSBURY ROAD, FOREST GATE,
LONDON, E., ENGLAND.

Görme Engelli (Braille) Alfabesi

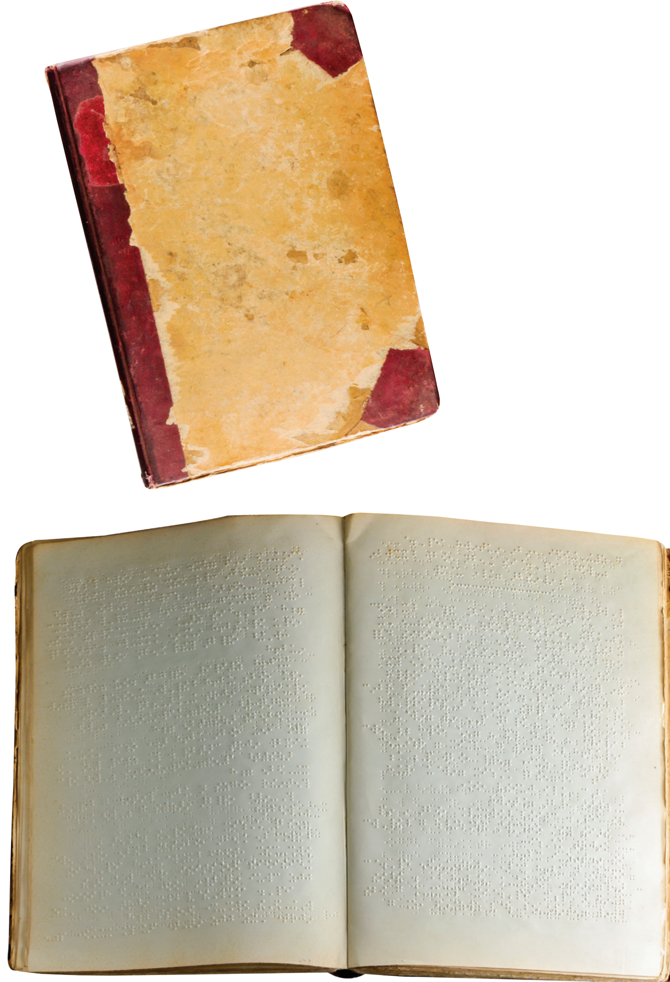
7.3. Görme Engellilerin Kullandığı Araçlar
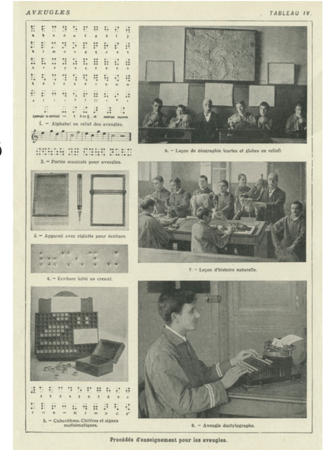
Braille Alfabesi

1821 yılında Louis Braille tarafından geliştirilmiş görme engelli insanların okuyup yazması için kullanılan alfabe yöntemidir. 2 kolon taşıyan dikdörtgen düzen üzerine dizilmiş altı kabartılmış noktalardan meydana gelir. Her 2 kolonda 3'er nokta bulunur. Noktalarda her biri 64 farklı şekillerde dizilir. Bu harfleri isimlendirmek için noktaların bulunduğu her bir pozisyon, yerlerine göre söylenir; yukarıdan aşağı, sol yanda 1' den 3'e kadar sağ ve sol yandan birinci. Braille sistemi aslında Chartes Borbier' in Napolyon' un talebi üzerine, askerlerin gece karanlığında ışık olmaksızın anlaşmalarını sağlamak için geliştirildiği sisteme dayanır. Braille yazım sistemi ise, karakterleri dünyada ilk kez şema ile gösteren yazı sistemidir. Yaklaşık 600 yıl önce Suriye'li Prof. Zain-Din el Hamidi notlarını tutmak ve kitaplarını yazmak için kendi geliştirdiği bir sistemi kullandı. Doğduktan kısa bir süre görme yetisini kaybeden Prof. buna rağmen hukuk ve yabancı diller konusunda kendisini, kendi hazırladığı alfabeye çevirttiği kitapları okuyarak oldukça geliştirdi.

Fig. 172. – La réglette mise en place.
Fig. 173. – Lecture par le voyant.
Fig. 174. – Lecture par l'aveugle.

Larouse Medical Katalog, 1924.

Larouse Medical Katalog, 1924.

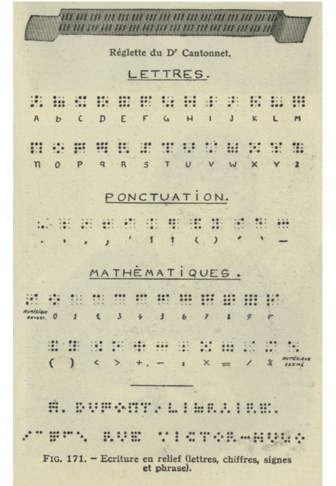

Fig. 171. – Ecriture en relief (lettres, chiffres, signes et phrase).

Larouse Medical Katalog, 1924.

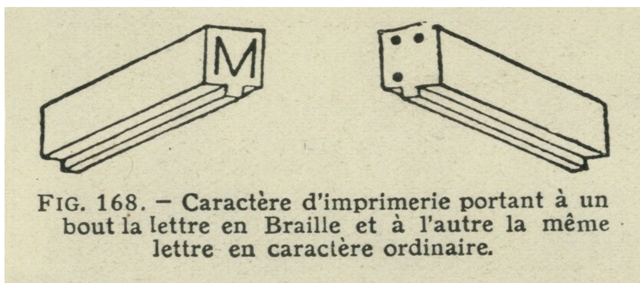
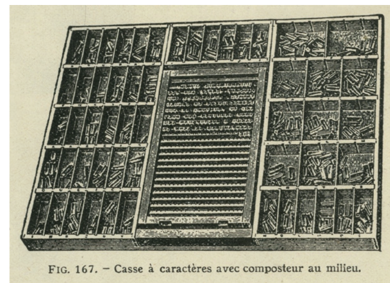
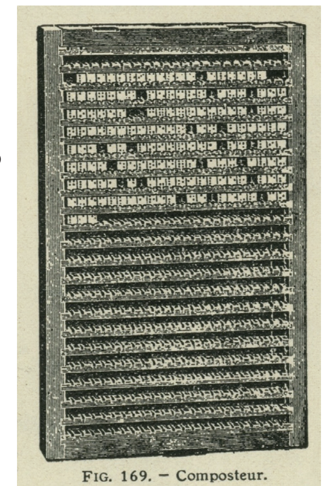

Fig. 168. – Caractère d'imprimerie portant à un bout la lettre en Braille et à l'autre la même lettre en caractère ordinaire.

Fig. 167. – Casse à caractères avec composteur au milieu.

Larouse Medical Katalog, 1924.

Fig. 169. – Composteur.

Larouse Medical Katalog, 1924.

Görme Engelli Daktiloları

Görme Engelliler için Tasarlanmış Cep Saati

Görme Engelliler için Tasarlanmış Kol Saatleri

7.4. Görme Engellilerin Dernekleri ve Yardım Faaliyetleri

Görme Engelliler İçin Eğitim Bağış Makbuzları

GÖRME ENGELLİLER
DAYANIŞMA DERNEĞİ
İSTANBUL ŞUBESİ
İL KODU: 34-75/044
Rıhtım Cad. Reşit Efendi Sk.
Ak İşhanı No.32/3-12 KADIKÖY
Tel: 0216 - 346 37 65 Fax: 0216 - 346 07 36

ESKİŞEHİR ÖZÜRLÜLER TARIMSAL REHABİLİTASYON MERKEZİ

100.000 (YÜZ BİN TL.)

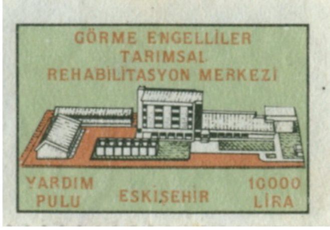
SERİ A №. 008562

2860 sayılı Yardım Toplama Kanunu'na istinaden İçişleri Bakanlığı Emniyet Genel Müdürlüğü'nün 03.07.1997 gün ve B.05.01.EGM.0.12.02.08.34.75.044/2860/97-138234 sayılı emirleri ile Eskişehir ilinde yapımı devam eden Özürlüler Tarımsal Rehabilitasyon Merkezi bünyesindeki Kornea Göz Nakil Hastanesi'nin tamamlanması, körlüğün önlenmesi, tedavileri, eğitimi, rehabilitasyonu, istihdamı ve barınma sorunlarının çözümüne katkıda bulunmak üzere ülke genelinde matbu makbuzla 30.6.1997-30.6.1998 tarihleri arası (bir yıl müddetle) yardım toplanmasına müsaade edilmiştir.

Görme Engelliler Dayanışma Derneği

Görme Engellilere Giden Postalara Yapıştırılan İkaz Pulu

Görme Engelliler Tarımsal Rehabilitasyon Merkezi

TÜRKİYE
Görmezleri Eğitim ve Himaye Derneği
Gen. Mer. : Kırtasiyeci Sok. Çandarlıoğlu Apt. No. 32 K. 2 D. 3
Kadıköy, İstanbul
Tel. 37 26 73

Kamu yararına çalışan derneklerden sayılması içişleri Bakanlığını 9/6/1972 tarih ve 81-103/(T)-(851)/315 sayılı yazısı ve Danıştay Genel Kurulunun 3/7/1972 tarih ve 1972/35-44 sayılı kararı üzerine 3512 sayılı kanunun 37ci maddesine göre Bakanlar kurulunca 25.7.1972 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Bağış Makbuzu

(500) Krş. SERİ B.

Kadıköy Ziraat Bankası Hesap No. 39370
Kadıköy İş Bankası Hesap No. 679

Bağışı yapan : ....

№ 27745 Tahsil Eden

Soğuk Damgasız ve kılişesiz Makbuz Muhteber değildir.

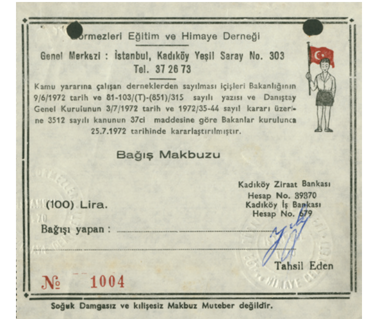

Göz Sağlığını Koruma ve Görme Engellilere Hizmet Derneği

Görmeyen Kültür ve Birleşme Derneği

Görmezleri Eğitim ve Himaye Derneği
Genel Merkezi : İstanbul, Kadıköy Yeşil Saray No. 303
Tel. 37 26 73

Kamu yararına çalışan derneklerden sayılması içişleri Bakanlığının 9/6/1972 tarih ve 81-103/(T)-(851)/315 sayılı yazısı ve Danıştay Genel Kurulunun 3/7/1972 tarih ve 1972/35-44 sayıl kararı üzerine 3512 sayılı kanunun 37ci maddesine göre Bakanlar kurulunca 25.7.1972 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Bağış Makbuzu

(100) Lira.

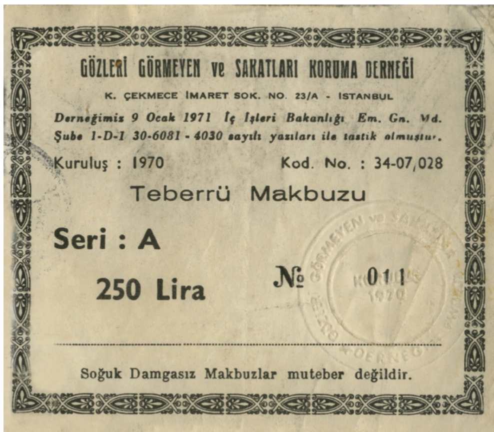
Kadıköy Ziraat Bankası Hesap No. 39370
Kadıköy İş Bankası Hesap No. 679

Bağışı yapan : ....

№ 1004 Tahsil Eden

Soğuk Damgasız ve kılişesiz Makbuz Muteber değildir.

Türkiye Görmezleri Eğitim ve Himaye Derneği

GÖZLERİ GÖRMEYEN ve SAKATLARI KORUMA DERNEĞİ
K. ÇEKMECE İMARET SOK. NO. 23/A - İSTANBUL
Derneğimiz 9 Ocak 1971 İç İşleri Bakanlığı Em. Gn. Md. Şube 1-D-1 30-6081 - 4030 sayılı yazıları ile tastik olmuştur.
Kuruluş : 1970 Kod. No. : 34-07,028

Teberrü Makbuzu

Seri : A

250 Lira № 011

Soğuk Damgasız Makbuzlar muteber değildir.

Gözleri Görmeyen ve Sakatları Koruma Derneği

GÖZ SAĞLIĞI DERNEĞİ

TEBERRU MAKBUZU

50 Lira № 3600

Bay
Bayan .... dan
aidat alındı. İmza

Göz Sağlığı Derneği

Türkiye Sağır-Dilsiz-Körler Toplum Derneği

Altı Nokta Körleri Eğitme ve Kalkındırma Derneği

Körleri Eğitim ve Kalkındırma Derneği

Körleri Eğitim ve Kalkındırma Derneği

Bursa Görmezleri Himaye Derneği

TÜRKİYE SAĞIR DİLSİZ ve KÖRLER TESANÜT CEMİYETİ
GENEL MERKEZİ
KURULUŞ TARİHİ 1930
№ 129553
50 KURUŞ
YARDIM MAKBUZU

TÜRKİYE SAĞIR DİLSİZ ve KÖRLER TESANÜT CEMİYETİ
GENEL MERKEZİ
KURULUŞ TARİHİ 1930
5 LİRA
YARDIM MAKBUZU

Cilt 5 Türkiye № 1189
YOKSUL KÖRLERİ KALKINDIRMA DERNEĞİ
Seri B GENEL MERKEZİ İstanbul
5 Lira
FAHRİ ÜYE AİDAT MAKBUZU

Cilt 3 Türkiye № 228
YOKSUL KÖRLERİ KALKINDIRMA DERNEĞİ
Seri B GENEL MERKEZİ İstanbul
2.5 Lira
FAHRİ ÜYE AİDAT MAKBUZU

TÜRKİYE SAĞIR DİLSİZ ve KÖRLER TESANÜT CEMİYETİ
GENEL MERKEZİ
№ 36022
2,5 LİRA
YARDIM MAKBUZU

TÜRKİYE SAĞIR DİLSİZ ve KÖRLER TESANÜT CEMİYETİ
GENEL MERKEZİ
KURULUŞ TARİHİ 1930
№ 254
25 LİRA
YARDIM MAKBUZU

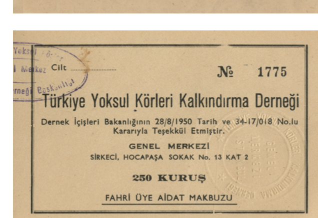

TÜRKİYE SAĞIR DİLSİZ ve KÖRLER TESANÜT CEMİYETİ
GENEL MERKEZİ
№ 36022
2,5 LİRA
YARDIM MAKBUZU

Cilt 12 Türkiye № 1148
YOKSUL KÖRLERİ KALKINDIRMA DERNEĞİ
Seri B GENEL MERKEZİ İstanbul
250 Kuruş
FAHRİ ÜYE AİDAT MAKBUZU

Cilt: 74 № 7311
TÜRKİYE SAĞIR DİLSİZ ve KÖRLER TESANÜT CEMİYETİ
50 KURUŞ
Yukarıda yazılı (50) kuruş fahri aza aidatı olarak alınmıştır.
Tarih: Tahsildar

Cilt: 4 № 322
TÜRKİYE SAĞIR DİLSİZ ve KÖRLER TESANÜT CEMİYETİ
100 KURUŞ
100 Kuruş
YARDIM MAKBUZU

Cilt 1 № 3
TÜRKİYE
Yoksul Körleri Kalkındırma Derneği
Seri A Genel Merkezi İstanbul
(250 Kuruş)
YARDIM MAKBUZU

Cilt № 1775
Türkiye Yoksul Körleri Kalkındırma Derneği
Dernek İçişleri Bakanlığının 28/8/1950 Tarih ve 34-17/018 No.lu Kararıyla Teşekkül Etmiştir.
GENEL MERKEZİ
SİRKECİ, HOCAPAŞA SOKAK No. 13 KAT 2
250 KURUŞ
FAHRİ ÜYE AİDAT MAKBUZU

CİLT 23 № 2275
TÜRKİYE SAĞIR DİLSİZ ve KÖRLER TESANÜT CEMİYETİ
Seri: A GENEL MERKEZİ İstanbul
100 kuruş
YARDIM MAKBUZU

CİLT 7 № 276
TÜRKİYE SAĞIR DİLSİZ ve KÖRLER TESANÜT CEMİYETİ
Seri: A 2 GENEL MERKEZİ
250 Krş.
YARDIM MAKBUZU

Cilt № 1773
Türkiye Yoksul Körleri Kalkındırma Derneği
Dernek İçişleri Bakanlığının 28/8/1950 Tarih ve 34-17/018 No.lu Kararıyla Teşekkül Etmiştir.
GENEL MERKEZİ
SİRKECİ, HOCAPAŞA SOKAK No. 13 KAT 2
250 KURUŞ
FAHRİ ÜYE AİDAT MAKBUZU

Cilt 1 № 85
TÜRKİYE
Yoksul Körleri Kalkındırma Derneği
Seri A Genel Merkezi İstanbul
(100 Kuruş)
YARDIM MAKBUZU

CİLT 60 № 3788
TÜRKİYE SAĞIR DİLSİZ ve KÖRLER TESANÜT CEMİYETİ
Seri: A 1 GENEL MERKEZİ İst. - And.
500 Krş.
YARDIM MAKBUZU

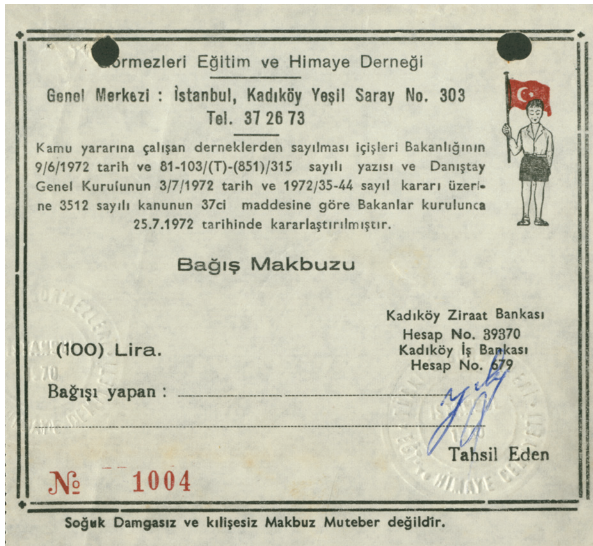

Cilt: 8 № 788
TÜRKİYE SAĞIR DİLSİZ ve KÖRLER TESANÜT CEMİYETİ
500 KURUŞ
Yukarıda yazılı (500) kuruş fahri aza aidatı olarak alınmıştır.
Tarih: Tahsildar

Cilt 6 Türkiye № 139
YOKSUL KÖRLERİ KALKINDIRMA DERNEĞİ
Seri B GENEL MERKEZİ İstanbul
100 Kur.
FAHRİ ÜYE AİDAT MAKBUZU

Cilt 2 Türkiye №
YOKSUL KÖRLERİ KALKINDIRMA DERNEĞİ
Seri B GENEL MERKEZİ İstanbul
100 Kuruş
FAHRİ ÜYE AİDAT MAKBUZU

Türkiye Sağır-Dilsiz ve Körler Tesanüt Cemiyeti

Türkiye Yoksul Körleri Kalkındırma Derneği

Görmezleri Eğitim ve Himaye Derneği

Genel Merkezi : İstanbul, Kadıköy Yeşil Saray No. 303
Tel. 37 26 73

Kamu yararına çalışan derneklerden sayılması içişleri Bakanlığının 9/6/1972 tarih ve 81-103/(T)-(851)/315 sayılı yazısı ve Danıştay Genel Kurulunun 3/7/1972 tarih ve 1972/35-44 sayıl kararı üzerine 3512 sayılı kanunun 37ci maddesine göre Bakanlar kurulunca 25.7.1972 tarihinde kararlaştırılmıştır.

Bağış Makbuzu

Kadıköy Ziraat Bankası
Hesap No. 39370
Kadıköy İş Bankası
Hesap No. 679

(100) Lira.

Bağışı yapan :

Tahsil Eden

№ 1004

Soğuk Damgasız ve kılişesiz Makbuz Muteber değildir.

Türkiye Görmezleri
Eğitim ve HİmayeDer-
neği-Çanakkale Şubesi

KÖRLERE YARDIM CEMİYETİ
5 GENEL MERKEZİ
LİRA İZMİR
Seri: A ÜYE / BAĞIŞ MAKBUZU № 08413
Adı, Soyadı :
Adresi : / /19
Yalnız Beş Lira Tahsil edildi. Tahsil Eden
Vekiller H-yetinin 4/5035 sayı ve 6/5/1955 tarihli kararları ile (umumi menfaatlere hadım) Cemiyetlerden sayılmıştır. Resmi Gazete : 9024 sayı 9/6/1955 tarihlidir

(250) kuruş Seri : A
Yalnız ikiyüzelli kuruştur № 14165
KÖRLERE YARDIM CEMİYETİ
GENEL MERKEZİ İZMİR
ŞUBELERİ : Ankara-İstanbul-Diyarbakır-Kırıkkale
Kuruluşu : 15. 3 1948
İzmir T,C. Ziraat Bankası Hesap No. (75)
Telefon No. 2 4 2 9 8
H. Makbuzu
1) Bakanlar kuruluun 6-5. 1955 tarih ve 4/5035 sayılı kararı ile (umumi menfaatlere hadim) Cemiyetlerdendir.
2 Soğuk damgasız makbuzlar muteber değildir.

(100) Kuruş Seri : A
Yalnız Yüz Kuruş № 7486
KÖRLERE YARDIM CEMİYETİ
GENEL MERKEZİ
İZMİR
Kuruluşu : 15. 3. 1948
Telefon No. 2 4 2 9 8
İzmir T.C. Ziraat Bankası Hesap No. (37667)
BAĞIŞ / AİDAT Makbuzu
1) Bakanlar kurulunun 6.5.1955 tarih ve 4/5035 sayılı kararı ile (umumi menfaatlere hadim) cemiyetlerdendir.
2) Mühürsüz makbuzlar muteber değildir.

KÖRLERE YARDIM DERNEĞİ
1 LİRA GENEL MERKEZİ №
İZMİR
Seri : B ÜYE / BAĞIŞ MAKBUZU № 07491
Adı, Soyadı : Bay Hikmet Şendil
Adresi : / /1954
Yalnız Bir lira tahsil edildi. Tahsil Eden
İş Bankası Yenigün Ajanı Hesap No. 55 - İzmir

Körlere Yardım Cemiyeti İzmir

GÖZ NURUNU KORUMA VAKFI İSTANBUL 1984
GÖZ NURUNU KORUMA VAKFI
İSTANBUL
Bayrampaşa Hastane
Tel.: 576 65 80 - 544 84 69
Çağlayan Poliklinik
Tel.: 131 75 56 - 146 44 48
SERİ № 8209
HASTANE BAĞIŞ MAKBUZU
80.000 Türk Lirası
Yukarıda miktarı yazılı (SEKSEN BİN) Lira Hastanemizde verilen hizmete karşılık makbuz sahibinden tahsil edilmiştir.
Vakfımıza, Bakanlar Kurulu'nun 31-5-1985 Tarih ve 85/9544 sayılı kararı ile Vergi Muafiyeti tanınmıştır. Gelir Vergisi Kanunu'nun 89-2 ve Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 14-6. cı maddeleri gereğince makbuzda gösterilen meblağ vergi matrahından tenzil edilebilir.
VAKIF SOĞUK DAMGASI

26 MART 1992
GÖZ NURUNU KORUMA VAKFI
İSTANBUL
Bayrampaşa Hastane
Tel.: 576 65 80 - 544 84 69
Çağlayan Poliklinik
Tel.: 131 75 56 - 146 44 48
SERİ № 09451
HASTANE BAĞIŞ MAKBUZU
65.000 Türk Lirası
Yukarıda miktarı yazılı (ATMIŞ BEŞ BİN) Lira Hastanemizde verilen hizmete karşılık makbuz sahibinden tahsil edilmiştir.
Vakfımıza, Bakanlar Kuru'u'nun 31-5-1985 Tarih ve 85/9544 sayı'ı kararı ile Vergi Muafiyeti tanınmıştır. Gelir Vergisi Kanunu'nun 89-2 ve Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 14-6. cı maddeleri gereğince makbuzda gösterilen meblağ vergi matrahından tenzil edilebilir.
VAKIF SOĞUK DAMGASI

GÖZ NURUNU KORUMA VAKFI
BAYRAMPAŞA GÖZ HASTANESİ
TEL.: 567 10 19 - 576 65 80
İSTANBUL
SERİ № 16588
23 ARALIK 1988
HASTANE GELİR MAKBUZU
7500 Türk Lirası
Yukarıda miktarı yazılı (YEDİBİN BEŞYÜZ) Lira Hastanemizde verilen hizmete karşılık makbuz sahibinden tahsil edilmiştir.
Vakfımıza, Bakanlar Kurulu'nun 31-5-1985 Tarih ve 85/9544 sayılı kararı ile Vergi Muafiyeti tanınmıştır. Gelir Vergisi Kanununun 89 2 ve Kurumlar Vergisi Kanununun 14-6 cı maddeleri gereğince makbuzda gösterilen meblağ vergi matrahından tenzil edilebilir.
VAKIF SOĞUK DAMGA

19 MART 1990
GÖZ NURUNU KORUMA VAKFI
BAYRAMPAŞA GÖZ HASTANESİ
TEL.: 576 47 07 - 576 65 80
İSTANBUL
SERİ № 11522
HASTANE GELİR MAKBUZU
5000 Türk Lirası
Yukarıda miktarı yazılı (BEŞ BİN) Lira Hastanemizde verilen hizmete karşılık makbuz sahibinden tahsil edilmiştir.
Vakfımıza, Bakanlar Kurulu'nun 31.5.1985 Tarih ve 85/9544 sayılı kararı ile Vergi Muafiyeti tanınmıştır. Gelir Vergisi Kanunu'nun 89-2 ve Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 14-6 cı maddeleri gereğince makbuzda gösterilen meblağ vergi matrahından tenzil edilebilir.
VAKIF SOĞUK DAMGASI

GÖREDAS
GÖRMEZLER DAYANIŞMA
SANDIĞI
GENEL MERKEZİ
P.K. 397 KADIKÖY-İSTANBUL

F. 50.000.- TL.

(Göredaş) Görmezler Dayanışma Sandığı- İstanbul

GÖZ NURUNU KORUMA VAKFI
Emekli Subay Evleri Blok 1 Kat 7
D. 15 Gayrettepe - İstanbul
Tel.: 166 31 38 — 169 02 00
BAYRAMPAŞA GÖZ HASTANESİ
BAĞIŞ MAKBUZU
SERİ № 022
Cilt No.
Tarih 6/3/1986
VAKIF SOĞUK DAMGASI

BAĞIŞI YAPANIN	Adı ve Soyadı : Nebun A.Ş.		
	Adresi : İstanbul		
BAĞIŞIN ŞARTLI OLUP OLMADIĞI			TÜRK LİRASI #70.000#
YALNIZ : Yetmiş bin			Türk Lirasıdır.
BAĞIŞI TAHSİL EDEN YETKİLİNİN	Adı ve Soyadı :		Tarih /198
	Görevi :		İMZA
	İmzası		

Vakfımıza, Bakanlar Kurulu'nun 31.5.1985 Tarih ve 85/9544 sayılı kararı ile Vergi Muafiyeti tanınmıştır. Gelir Vergisi Kanunu'nun 89-2 ve Kurumlar Vergisi Kanunu'nun 14-6 ncı maddeleri gereğince makbuzda gösterilen meblağ vergi matrahından tenzil edilebilir.

Göz Nuru nu Koruma Vakfı

TÜRKİYE
SAĞIR DİLSİZ KÖRLER TOPLUM DERNEĞİ
GENEL BAŞKANLIĞI
(250)
İki Yüz Elli TL.
Seri : A № 4345
Damgası olmayan makbuzlar sahtedir.

TÜRKİYE
SAĞIR DİLSİZ KÖRLER TOPLUM DERNEĞİ
GENEL BAŞKANLIĞI
(500)
Beş Yüz Liradır.
Seri : A № 3617
Damgası olmayan makbuzlar sahtedir.

TÜRKİYE
SAĞIR DİLSİZ KÖRLER TOPLUM DERNEĞİ
GENEL BAŞKANLIĞI
(1000)
Bin Liradır.
Seri : A № 1037
Damgası olmayan makbuzlar sahtedir.

Türkiye Sağır-Dilsiz-Körler Toplum Derneği

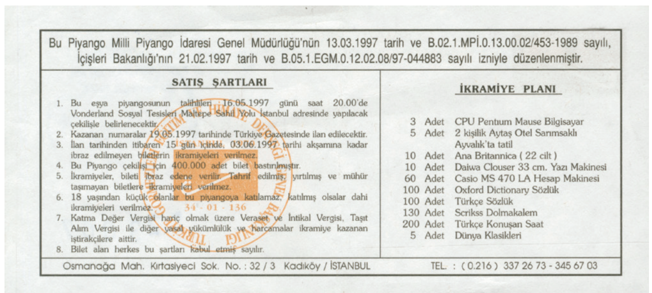
Görme Engelliler Derneklerince Düzenlenmiş Piyango Biletleri

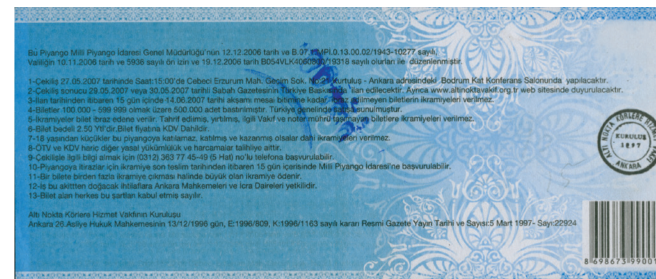

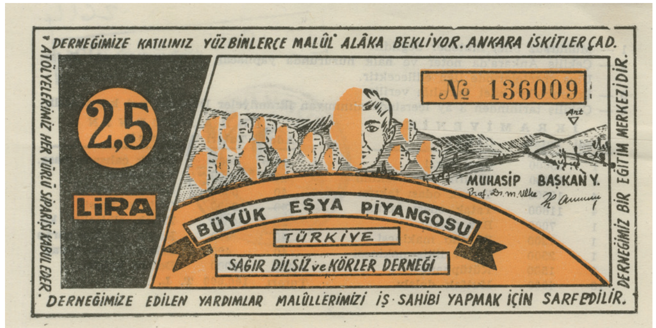

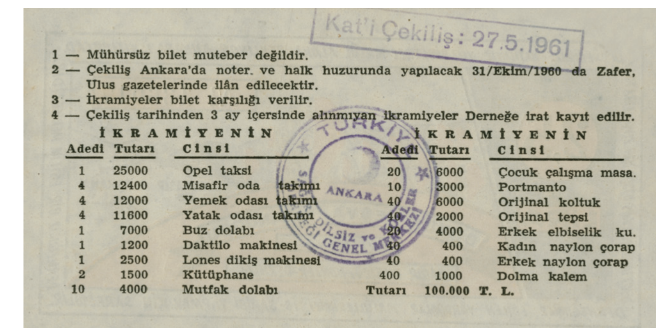

GÖZ HASTANESİ
GÖZ NURUNU KORUMA VAKFI
OTOMOBİL VE EŞYA PİYANGOSU
9 Mart 1987
№ 68910
Başkan
Sedat Ferit Tunçay
Sayman
İlhan İlkkaracan
1000.TL.

İKRAMİYE
1 ADET RENAULT 9 OTOMOBİL
1 ADET ŞAHİN OTOMOBİL
3 ADET KARTAL OTOMOBİL
2 ADET 1350 AEG BUZDOLABI
2 ADET AEG LAVALUX ÇAMAŞIR MAKİNESİ
6 ADET AEG TURBOSTAR FIRIN
Dünyanın en değerli varlıkları olan Çocuklarımız kör olma tehlikesine maruz kalmasınlar diye göz taraması yaptırıyor, arızalı çocukları hastahanemizde tedavi ve gereğinde ameliyat ettiriyoruz. Bu ulvi hizmette sizler de bize yardımcı olunuz.
Göz Nurunu Koruma Vakfı
Tel: 576 47 07—576 65 80
Adres: Numune Bağ Cad. Özgür Sok. No.5 İSTANBUL

ALTI NOKTA KÖRLERE HİZMET VAKFI
27 MAYIS 2007
EŞYA PİYANGOSU
2.50 YTL
226460

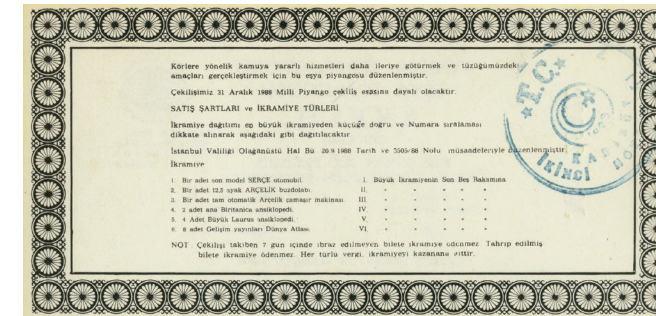

DERNEĞİMİZE KATILINIZ YÜZBİNLERCE MALÛL ALÂKA BEKLİYOR. ANKARA İSKİTLER CAD.
DERNEĞİMİZ BİR EĞİTİM MERKEZİDİR.
DERNEĞİMİZE EDİLEN YARDIMLAR MALÛLLERİMİZİ İŞ SAHİBİ YAPMAK İÇİN SARFEDİLİR.
ATÖLYELERİMİZ HER TÜRLÜ SİPARİŞİ KABUL EDER.
№ 136009
2,5
LİRA
MUHASİP
BAŞKAN Y.
BÜYÜK EŞYA PİYANGOSU
TÜRKİYE
SAĞIR DİLSİZ ve KÖRLER DERNEĞİ

Kat'i Çekiliş: 27.5.1961
1 — Mühürsüz bilet muteber değildir.
2 — Çekiliş Ankara'da noter ve halk huzurunda yapılacak 31/Ekim/1960 da Zafer, Ulus gazetelerinde ilân edilecektir.
3 — İkramiyeler bilet karşılığı verilir.
4 — Çekiliş tarihinden 3 ay içersinde alınmıyan ikramiyeler Derneğe irat kayıt edilir.
İKRAMİYENİN
Adedi Tutarı Cinsi
1 25000 Opel taksi
4 12400 Misafir oda takımı
4 12000 Yemek odası takımı
4 11600 Yatak odası takımı
1 7000 Buz dolabı
1 1200 Daktilo makinesi
1 2500 Lones dikiş makinesi
2 1500 Kütüphane
10 4000 Mutfak dolabı
İKRAMİYENİN
Adedi Tutarı Cinsi
20 6000 Çocuk çalışma masa.
10 3000 Portmanto
40 6000 Orijinal koltuk
40 2000 Orijinal tepsi
20 4000 Erkek elbiselik ku.
40 400 Kadın naylon çorap
40 400 Erkek naylon çorap
400 1000 Dolma kalem
Tutarı 100.000 T. L.

ALTI NOKTA KÖRLER DERNEĞİ GENEL MERKEZİ
17. Sokak 63/1-2 Bahçelievler / ANKARA
Tel : (312) 222 68 28 - 435 91 61
75.000.TL
KAMU YARARINA DERNEK
Karar No : 4/0057
Tarih : 11/03/1958
Res.Gaz. No. : 9886
EŞYA PİYANGOSU
Çekiliş Tarihi : 20.01.1996
ŞANS NO
№ 216875
EVRENİN TÜM KARANLIĞI TEK MUM IŞIĞINI BİLE YOKEDEMEZ
ALTI NOKTA KÖRLER DERNEĞİ KÜLTÜR MERKEZİ YAPIMI YARARINA
Turhan İÇLİ
Genel Başkan
Fermani KURTEL
Genel Sayman

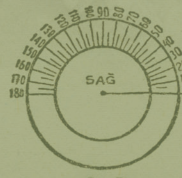

İKRAMİYE PLANI
SATIŞ ŞARTLARI
No:76075
21 EYLÜL 1995

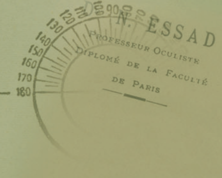

KÖRLER FEDERASYONU
EŞYA PİYANGOSU
1000 TL.
BİN LİRA
KÖR OLMAK SUÇ DEĞİLDİR
ONLARI BÜNYENİZDEN AYIRMAYINIZ
Başkan
Necati ADIBELLİ
Mali Sekreter
Bahattin TAŞKIN
Osmanoğlu Mah.
Nüzhet Efendi Sokak
No. 70 / 1 Kat 1 D 2
KADIKÖY
ÇEKİLİŞ TARİHİ : 31 ARALIK 1988
№ 28972

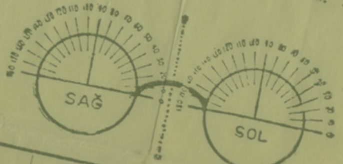

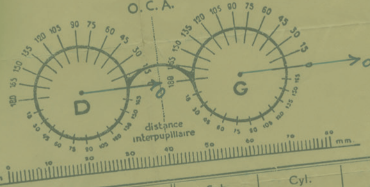
8. GÖZ HEKİMLİĞİ

8. GÖZ HEKİMLİĞİ

8.1. Göz Hekimleri

Mehmet Esat Işık

Mehmet Esat Işık, Türk Göz Hekimliği Tarihinde önemli yeri olan bir isimdir. Dr. Esat Paşa, Pariste ki eğitimi sırasında tıp litaratürüne "Dr. Esat oftalmoskopu" olarak geçen çift aynalı oftalmoskopu geliştirmiştir. 1899'da İstanbul'daki Askeri Tıbbıye Mektebi bünyesinde Türkiye'nin ilk model göz kliniğini kurmuştur.

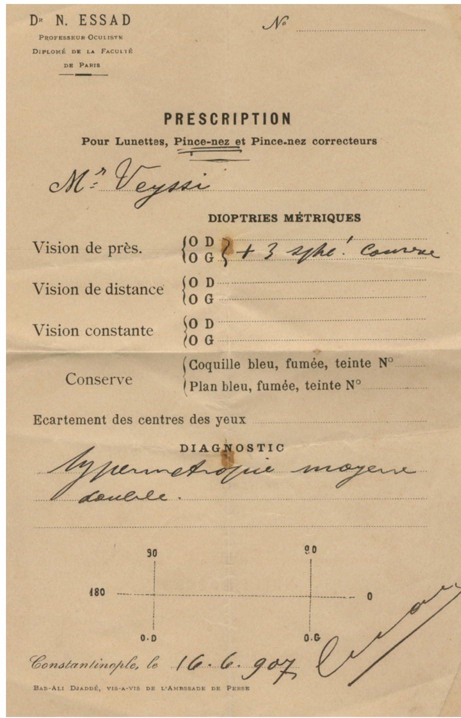

Sarı, Akgün, Kurt: 2011, İstanbul.

Sarı, Akgün, Kurt: 2011, İstanbul.

Dr N. ESSAD
Professeur Oculiste
Diplomé de la Faculté
de Paris

№ ....

PRESCRIPTION
Pour Lunettes, Pince-nez et Pince-nez correcteurs

Mr Veyssi

DIOPTRIES MÉTRIQUES

Vision de près. O D / O G + 3 sphé. convexe
Vision de distance O D / O G
Vision constante O D / O G
Conserve: Coquille bleu, fumée, teinte N° / Plan bleu, fumée, teinte N°
Ecartement des centres des yeux

DIAGNOSTIC
hypermétropie moyenne double.

90 90
180 0
O.D O.G

Constantinople, le 16.6.907

Bab-Ali Djaddé, vis-a-vis de l'Ambssade de Perse

Mehmet Esat Işık'a ait Reçete Örneği

Mehmet Esat Işık'ın Odası
Sarı, Akgün, Kurt: 2011, İstanbul.

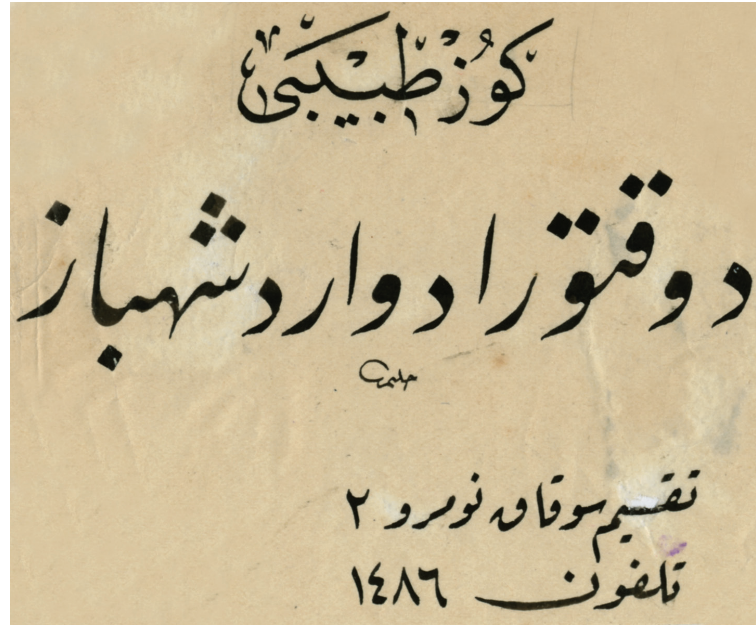

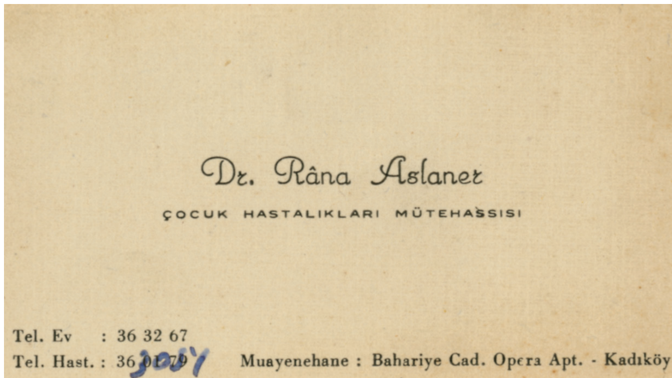

Sarı, Akgün, Kurt: 2011, İstanbul.

8.2. Göz Hekimlerinin Kartvizit Örnekleri

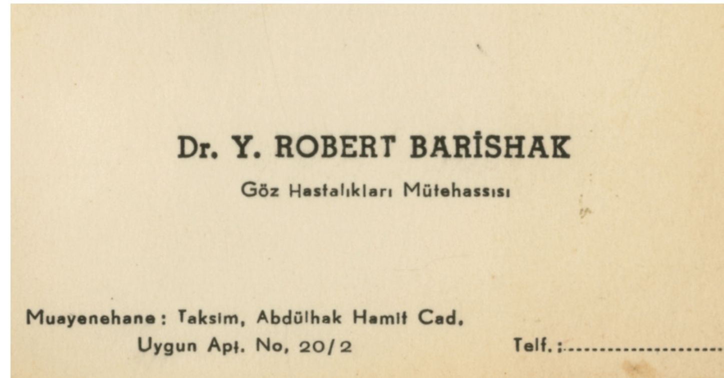
Hattat Mustafa Halim Özyazıcı tarafından kartvizit olarak çini mürekkeple hazırlanmış çalışma.
Göz Tabibi; Doktor Edvard Şehbâz; Taksim Sokak numero: 2; Telefon: 1486.

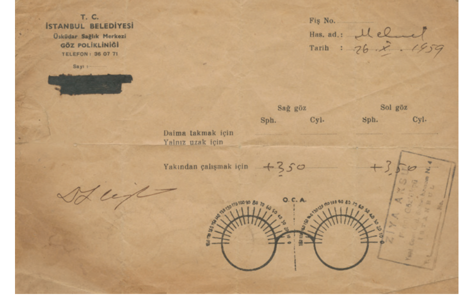

8.3. Göz Hekimliği Reçete Örnekleri

T. C.
İSTANBUL BELEDİYESİ
Üsküdar Sağlık Merkezi
GÖZ POLİKLİNİĞİ
TELEFON : 36 07 71

Sayı :

[redacted]

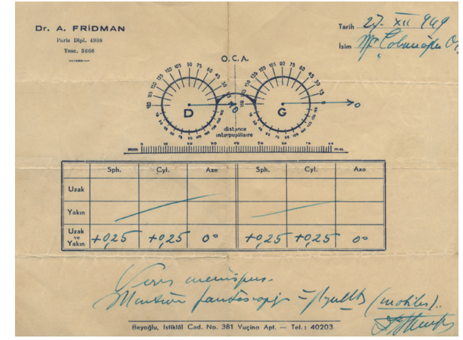
Fiş No.
Has. ad.:
Tarih : 26. X. 1959

	Sağ göz Sph.	Sağ göz Cyl.	Sol göz Sph.	Sol göz Cyl.
Daima takmak için / Yalnız uzak için				
Yakından çalışmak için	+3,50		+3,50	

O. C. A.

ZİYA AKSU

Dr. A. FRİDMAN
Paris Dipl. 4998
Tesc. 3666

Tarih 27. XII. 949
İsim

O.C.A.

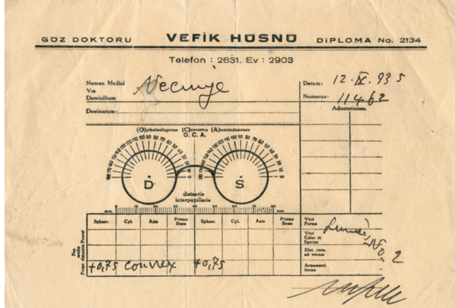
D G

distance interpupillaire

	Sph.	Cyl.	Axe	Sph.	Cyl.	Axe
Uzak						
Yakın						
Uzak ve Yakın	+0,25	+0,25	0°	+0,25	+0,25	0°

Beyoğlu, Istiklâl Cad. No. 381 Vuçino Apt. — Tel.: 40203

Klişe Örnekleri

GÖZ DOKTORU VEFİK HÜSNÜ DİPLOMA No. 2134

Telefon : 2631. Ev : 2903

Nomen Medici / Via / Domicilium
Destinatum :
Datum: 12. IX. 935
Numerus: 11462
Adnotationes.

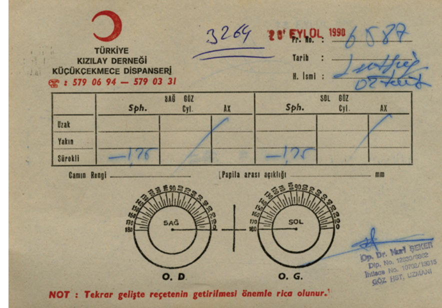
(O)pthalmologorum (C)onventus (A)mstelodamensis
O. C. A.

D S

distantia interpupillaris

	Sphaer.	Cyl.	Axis	Prisma Basis	Sphaer.	Cyl.	Axis	Prisma Basis
Pro								
media								
Prope distantia Procul	+0,75 convex				+0,75			

Vitri Forma
Vitri Color et Species
Dist. corn. ad vitrum
Armamenti forma

TÜRKİYE
KIZILAY DERNEĞİ
KÜÇÜKÇEKMECE DİSPANSERİ
☎ : 579 06 94 — 579 03 31

3264
28 EYLÜL 1990
Pr. No. : 6587
Tarih :
H. İsmi :

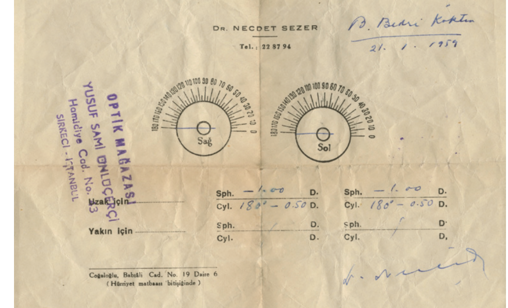
	SAĞ GÖZ Sph.	Cyl.	AX	SOL GÖZ Sph.	Cyl.	AX
Uzak						
Yakın						
Sürekli	−1,75			−1,75		

Camın Rengi .... Papila arası açıklığı .... mm

SAĞ SOL
O. D O. G.

Op. Dr. Nuri ŞEKER
Dip. No. 12830/9362
İhtisas No. 10702/13015
GÖZ HST. UZMANI

NOT : Tekrar gelişte reçetenin getirilmesi önemle rica olunur.

Dr. NECDET SEZER
Tel. : 22 87 94

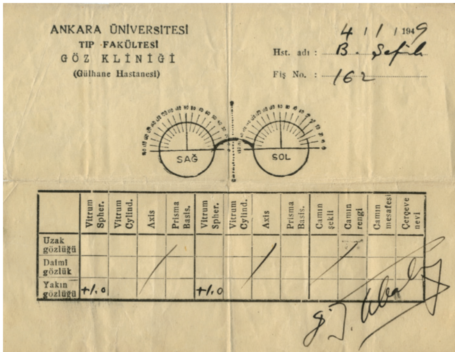
B. Bedri Koktan
21. 1. 1959

OPTİK MAĞAZASI
YUSUF SAMİ ÖNLÜÇERÇİ
Hamidiye Cad. No. 3
SİRKECİ - İSTANBUL

Sağ Sol

	Sağ	Sol
Uzak için	Sph. −1.00 D. / Cyl. 180° − 0.50 D.	Sph. −1.00 D. / Cyl. 180° − 0.50 D.
Yakın için	Sph. D. / Cyl. D.	Sph. D. / Cyl. D.

Coğaloğlu, Babıâli Cad. No. 19 Daire 6
(Hürriyet matbaası bitişiğinde)

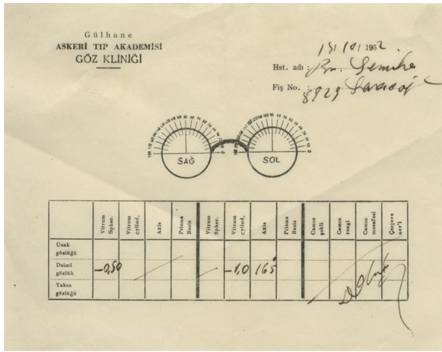

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
TIP FAKÜLTESİ
GÖZ KLİNİĞİ
(Gülhane Hastanesi)

4 / 1 / 1949
Hst. adı : B. Safile
Fiş No. : 162

SAĞ SOL

	Vitrum Spher.	Vitrum Cylind.	Axis	Prisma Basis.	Vitrum Spher.	Vitrum Cylind.	Axis	Prisma Basis.	Camın şekli	Camın rengi	Camın mesafesi	Çerçeve nevi
Uzak gözlüğü												
Daimi gözlük												
Yakın gözlüğü	+1,0				+1,0							

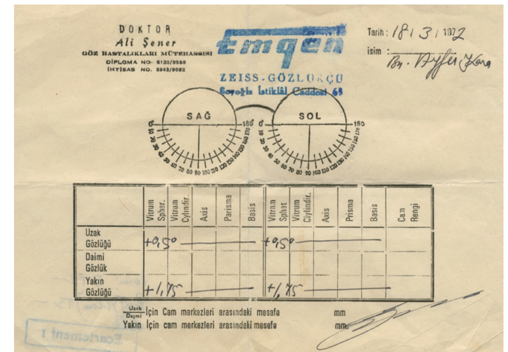

Gülhane
ASKERÎ TIP AKADEMİSİ
GÖZ KLİNİĞİ

13 / 10 / 1952
Hst. adı : Bn. Semiha
Fiş No. : 8929

SAĞ SOL

	Vitrum Spher.	Vitrum cylind.	Axis	Prisma Basis	Vitrum Spher.	Vitrum cylind.	Axis	Prisma Basis	Camın şekli	Camın rengi	Camın mesafesi	Çerçeve nev'i
Uzak gözlüğü												
Daimi gözlük	−0,50					−1,0	165					
Yakın gözlüğü												

DOKTOR
Ali Şener
GÖZ HASTALIKLARI MÜTEHASSISI
DİPLOMA NO. 6120/9588
İHTİSAS NO. 5943/9082

Emgen
ZEISS-GÖZLÜKÇÜ
Beyoğlu İstiklâl Caddesi 65

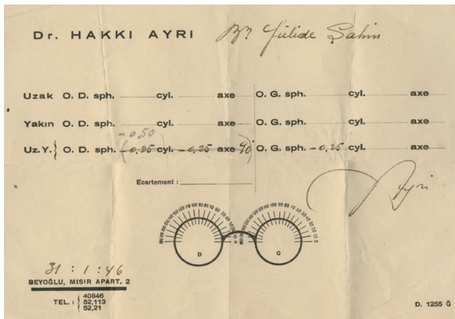
Tarih : 18 / 3 / 1972
isim :

SAĞ SOL

	Vitrum Spher.	Vitrum Cylindir.	Axis	Parisma	Basis	Vitrum Spher.	Vitrum Ciylindir.	Axis	Prisma	Basis	Cam Rengi
Uzak Gözlüğü	+0,50					+0,50					
Daimi Gözlük											
Yakın Gözlüğü	+1,75					+1,75					

Uzak / Daimi İçin Cam merkezleri arasındaki mesafe mm
Yakın İçin cam merkezleri arasındaki mesafe mm

Ecartement :

Dr. HAKKI AYRI

Bn. Gülide Şahin

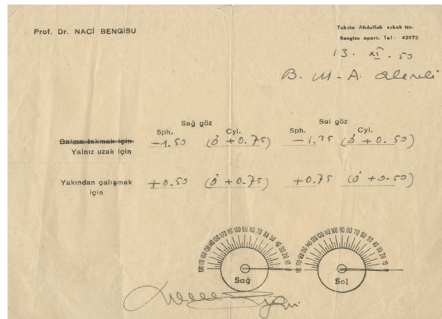
Uzak O. D. sph. .... cyl. .... axe .... O. G. sph. .... cyl. .... axe ....
Yakın O. D. sph. .... cyl. .... axe .... O. G. sph. .... cyl. .... axe ....
Uz. Y. { O. D. sph. −0,50 (~~−0,25~~ cyl. ~~−0,25~~ axe 90) O. G. sph. −0,25 cyl. .... axe ....

Ecartement : ....

D G

31 : 1 : 46
BEYOĞLU, MISIR APART. 2
TEL. : { 40846 52,113 52,21

D. 1255 Ğ

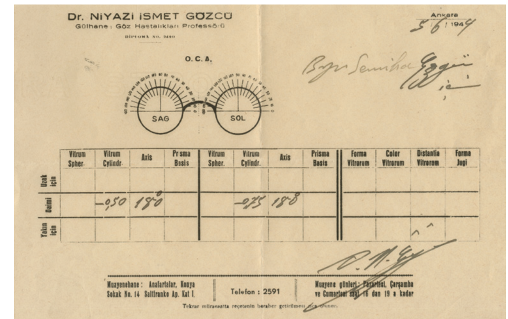
Prof. Dr. NACİ BENGİSU

Taksim Abdullah sokak No.
Bengisu apart. Tel : 42972

13. XI. 50

	Sağ göz Sph.	Sağ göz Cyl.	Sol göz Sph.	Sol göz Cyl.
~~Daima takmak için~~ Yalnız uzak için	−1.50	(0° +0.75)	−1.75	(0° +0.50)
Yakından çalışmak için	+0.50	(0° +0.75)	+0.75	(0° +0.50)

Sağ Sol

Dr. NIYAZİ İSMET GÖZCÜ
Gülhane : Göz Hastalıkları Professörü
DİPLOMA NO. 2440

Ankara
5 / 6 / 1944

O. C. A.

SAG SOL

	Vitrum Spher.	Vitrum Cylindr.	Axis	Prisma Basis	Vitrum Spher.	Vitrum Cylindr.	Axis	Prisma Basis	Forma Vitrorum	Color Vitrorum	Distantia Vitrorum	Forma Jugi
Uzak için												
Daimi		−0,50	180			−0,75	180					
Yakın için												

Muayenehane : Anafartalar, Konya Sokak No. 14 Saltiranko Ap. Kat I. | Telefon : 2591 | Muayene günleri : Pazartesi, Çarşamba ve Cumartesi saat 16 dan 19 a kadar

Tekrar müracaatta reçetenin beraber getirilmesi rica olunur.

طب فاكولته سى

PRESCRIPTION

Pour Lunettes, Pince-nez et Pince-nez correcteurs

M.

DIOPTRIES MÉTRIQUES

Vision de près … O D / O G

Vision de distance. O D / O G

Vision constante … O D / O G

Conserve … *Coquille bleu, fumée teinte No / Plan bleu, fumée, teinte No*

Ecartement des centres des yeux

90 90 180 0 OD OG

Constantinople, le … 19 …

№

PRESCRIPTION

pour lunettes, pince–nez et pince–nez correcteur

DIOPTRIES MÉTRIQUES

Vision de près O D / O G 7 + 2 d. sphero-convex

Vision de distance O D / O G

Vision de constante O D / O G

Conserve Coquille, Bleu, Fumée, Teinte No / Plan bleu, Fumée, Teinte No

OBSERVATION

hypermétropie légère double

90 90 180 0 O. D. O. G.

Nom

Constantinople, le … 190

Le Dr Oculiste

IMP. GEORGES CHICHMANN

1587

Gülhane tatbikat mektep ve Hastanesi göz seririyatı

PROTOKOL № 5146

Dioptries Métriques

Vision de Près … O D – 5,0 spher. / O G – 3,0 concave

Vision de distance … O D – 8,0 spher. / O G – 6,0 concave

Vision costante … O D / O G

Forme de monture : Lunette, Pince-nez, Smart, Correcteur

Forme de verre : ov l rond, coquille

Teinte : blanc, fumée, fieuzal No

ZİYNET FENNİ GÖZLÜKLER MAĞAZASI İstanbul Yenicami Caddesi Makulyan Han № 45

№ 2390 19/8/9..

DIAGNOSTIC

90 90 180 0 180 O. D. O. G.

Constantinople, le 19 / 8 / 1932

Dr.

GÖZ HEKİMİ

Dr. RİFAT AHMED GÖZBERK

Diploma : 2199

25/11/ 1957

Hastanın ismi B. Teoman

O. D. O. G.

Vision de loin

Sph. –2,50 Cyl. … Sph. 2,50 Cyl. …

Vision de près

Sph. … Cyl. … Sph. … Cyl. …

Tabo

Monture Lunettes

Forme des verres Périscopiques

Couleur des verres

R. B. Gözberk

Cağaloğlu, Babıâli Cad. Dr. Prof. Besim Ömer evi No. 18 — Saat 2.30 - 5

DOÇENT DOKTOR

Cahit Örgen

Göz Hastalıkları Mütehassısı

Hâl karşısı, Yeni Çarşı kat. 3.

Tel : 18710

8 / 9 / 1955

Hst. adı: Bn. Tuluğ Saraçoğlu

SAĞ SOL

	Vitrum Spher.	Vitrum Cylind.	Axis	Prisma Basis	Vitrum Spher.	Vitrum Cylind	Axis	Prisma Basis
Uzak gözlüğü	-1,25				-1,25			
Daimi gözlük								
Yakın gözlüğü								

Asya Diş Polikliniği - Teşhis ve Tedavi Dispanseri

Üsküdar, Molla Eşref Sok. No. 4 - İstanbul Tel. : 33 02 91

Dr. OSMAN TÜR

Göz Hastalıkları Mütehassısı

Dipl. No. 1073/4541

Tarih 4 3 1978

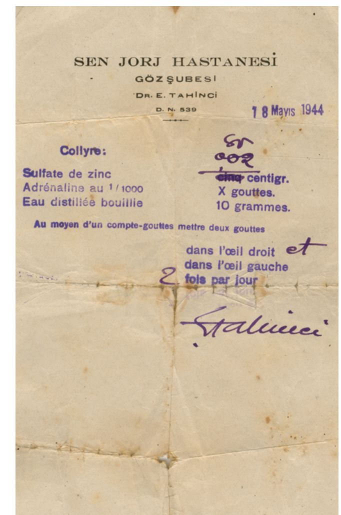
Hasta Adı : Mehmed

Prot. No. : Aksay

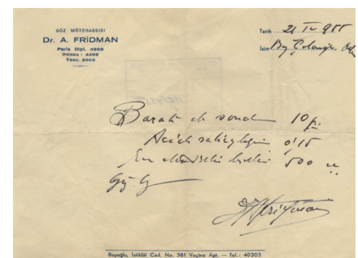
SAĞ SOL

	O. D.				O. G.			
	Vitrum Spher	Vitrum Cylindr	Axis	Prisma Basis	Vitrum Spher	Vitrum Cylindr	Axis	Prisma Basis
Uzak için								
Daimi								
Yakın için	+4.50	+1.00	180		+4.50	+1.00	180	

Tekrar gelişte Reçetenin beraber getirilmesi rica olunur.

SEN JORJ HASTANESİ
GÖZ ŞUBESİ
DR. E. TAHİNCİ
D. N. 539
18 Mayıs 1944

Collyre:
Sulfate de zinc — centigr.
Adrénaline au 1/1000 — X gouttes.
Eau distillée bouillie — 10 grammes.
Au moyen d'un compte-gouttes mettre deux gouttes
dans l'œil droit et
dans l'œil gauche
2 fois par jour

GÖZ MÜTEHASSISI
Dr. A. FRIDMAN

Göz Kliniği Mektup Örneği

İngiliz Göz Hastahanesi-Kudüs. [Damga]

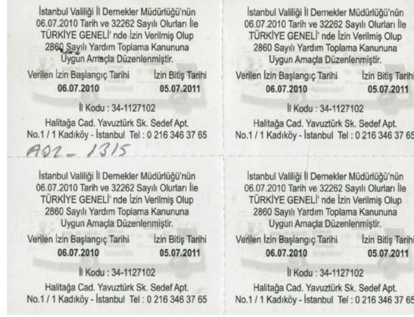
Huzûr-u ‘âlî-i veliyyu’n-ni’amîlerine
el-Ma’rûz
Lutf ve ihsân buyurulan hediye-i mün’imânelerine ‘âilece teşekkürât ederek kemâl-i ta’zîm ile ellerinizden öper ve dâimâ teveccühâtınızın bekâsını ve ‘umûm hânedân ‘âlîleriyle ömrünüzün müzdâd olmasını Cenâb-ı Hak’dan temenni ve istirhâm eylerim efendim.
Fî 1-8-[1]333 [1 Ekim 1917]
Kudüs İstasyon Anbar Memuru Mülâzım-ı Evvel

“Huzûr-u ‘âlî-i veliyyu’n-ni’amîlerinize”

9. GÖZ MUAYENESİ

9. GÖZ MUAYENESİ

Göz Sağlığı Taramaları Erken Teşhis ve Tedavi Projeleri

Göz Muayene Odası

9.1. Göz Hastalığı Tanı Setleri

Diameter

Çap çember yada yayların çaplarının ölçüsünü alır. Gözün çapını, göz bebeğinin çapını ölçer. Kornea' nın ölçülmesinde yardımcıdır.

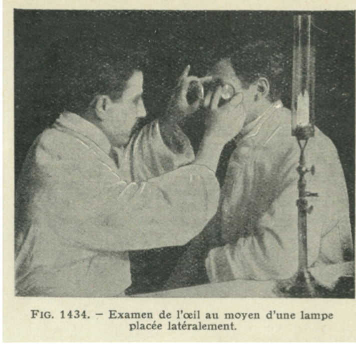

Fig. 1434. – Examen de l'œil au moyen d'une lampe placée latéralement.

Larouse Medical Katalog, 1924.

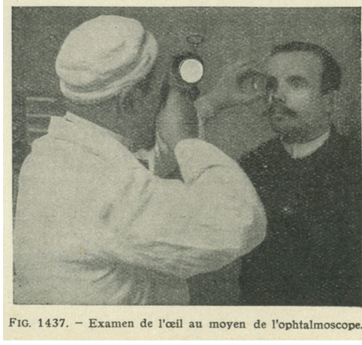

Fig. 1437. – Examen de l'œil au moyen de l'ophtalmoscope.

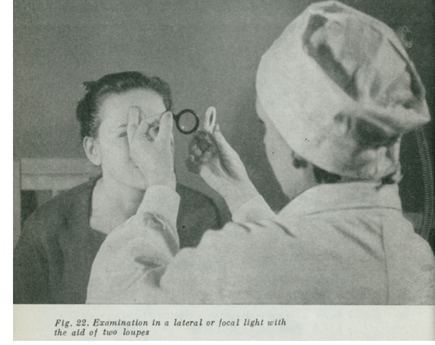

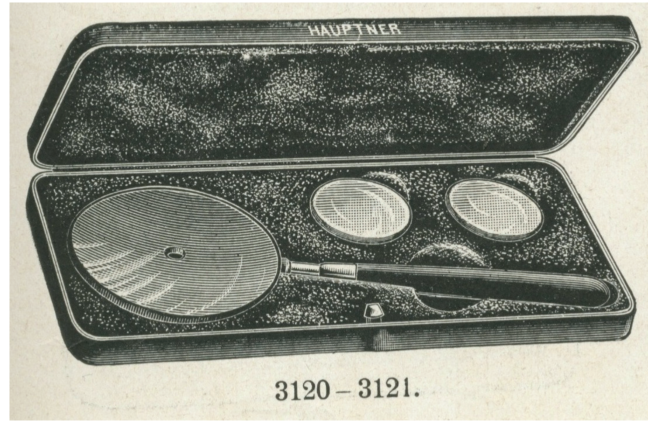
Fig. 22. Examination in a lateral or focal light with the aid of two loupes

Larouse Medical Katalog, 1924.

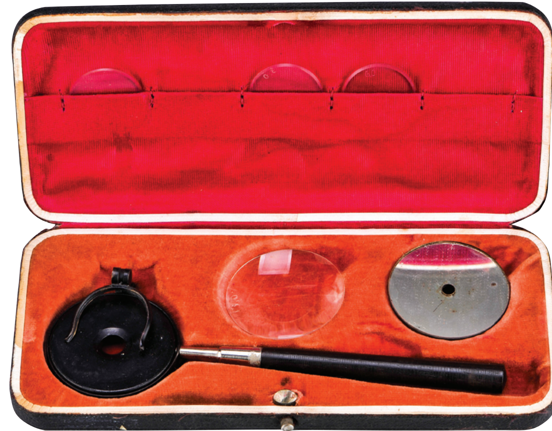

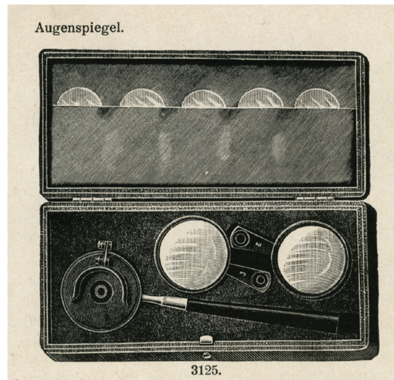

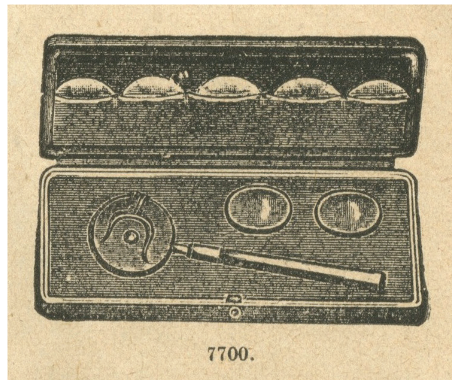

H.Hauptner (1913), Berlin

H.Hauptner (1913), Berlin

Haupt-Katalog no.33, (1900 başı) Medicinesches Waarenhaus, Berlin

Oftalmoskop

Göz doktorlarının gözün içini yani, göz küresinin, funduz (göz dibi) denilen iç kısmını muayene etmek için kullanılan Oftalmoskop, 1851'de Helmholtz tarafından bulunan oftalmoskop âleti, oftalmolojide hayal edilemeyecek ufuklar açtı. Oftalmoskop – 1852' de Maressal de Marsilly tarafından oftalmoskopi kelimesinden türetilmiştir. Augenspiegel – "göz aynası" olarak tanımlamıştır.

Nişantaşı Müzayede Kataloğundan alınmıştır.

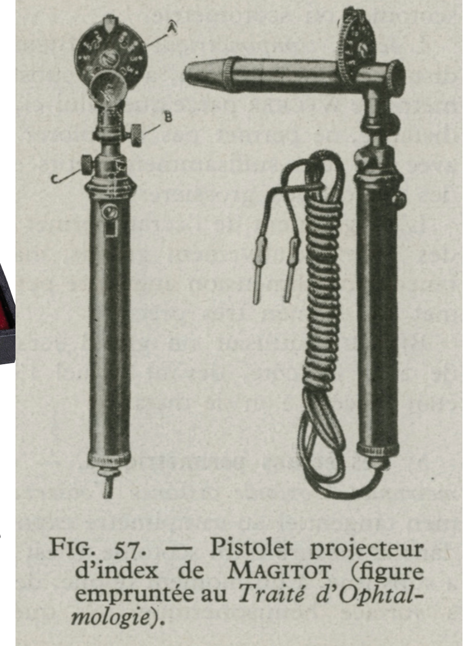

FIG. 57. — Pistolet projecteur d'index de MAGITOT (figure empruntée au *Traité d'Ophtalmologie*).

Ophalmologie Clinique Paul Bonnet, Paris 1952.

Drei Geräte in Einem!

Das Oculus-Universal-Ophthalmoskop ist ein elektrischer Handaugenspiegel von vielseitiger Verwendbarkeit. Es vereinigt in vollkommener Weise

- **ein Ophthalmoskop** höchster optischer Leistung,
- **eine Handspaltlampe** von intensiver Leuchtkraft,
- **eine Durchleuchtungslampe** von größter Wirksamkeit.

Eine hervorragend durchdachte mechanische Anordnung der Einzelteile erlaubt schnellstes Wechseln der Elemente und sofortigen Übergang von der einen zur anderen Untersuchungsmethode ohne Zeitverlust.

Mit einem Fingerdruck vollzieht sich die Umstellung des Gerätes vom Ophthalmoskop und Refraktions-Augenspiegel zur Handspaltlampe, mit einem Handgriff ist die Umwandlung zum Diaphanoskop vollendet.

Dem Augenarzt mit großer Praxis wie dem Nicht-Spezialisten ist hier ein Gerät höchster Vollendung geschaffen worden, dessen einfache Handhabung eine unübertreffliche Lösung darstellt.

Als Lichtquelle dient eine handelsübliche Punktlicht-Glühlampe von

—2—

9 Volt Spannung. Zur Stromentnahme aus einem Gleichstrom-Lichtnetz verwendet man vorteilhaft einen Vorschalt-Widerstand und bei einer Wechselstromleitung einen Transformator. Steht keine Lichtleitung zur Verfügung, so kann unter Benutzung einer 4 Volt-Glühlampe der Strom einer Batterie entnommen werden. Ein am Unterteil des Griffs befindlicher Kordelring bewirkt das Ein- und Ausschalten der Glühlampe.

Das optische System des Beleuchtungsapparates besteht aus einem zweiteiligen Kondensor, einem Projektionsobjektiv und einer Hilfslinse. Letztere ist oberhalb des Beleuchtungsrohres in einem Gehäuse angebracht und läßt sich leicht vor- und abschalten. In der gleichen Weise kann ein Mattglas vorgeschaltet werden, um ein stark zerstreuendes Lichtbüschel zu erzeugen. Die Vorteile dieser Anordnung zeigen sich beim Gebrauch des Gerätes als Ophthalmoskop.

Zur Beobachtung des Augengrundes im aufrechten Bild können zwei verschiedene Beleuchtungsarten zweckentsprechend benutzt werden.

Das optische Grundsystem, ohne Verwendung einer Zusatzlinse, liefert einen scharf begrenzten Lichtkreis, der sich als besonders zweckmäßig erweist, wenn man einen bestimmten Bezirk des Fundus systematisch untersuchen will. Dabei ist die Helligkeit des Bildes besonders bemerkenswert.

Schaltet man das Zusatz-Mattglas vor, so

—3—

entwirft das Beleuchtungssystem ein stark divergentes Strahlenbüschel, das ein überraschend großes, helles Leuchtfeld erzeugt. Ohne Drehung des Ophthalmoskops ist hierdurch bei gleichmäßiger Beleuchtung die Beobachtung eines großen Teiles des Augenhintergrundes möglich. Das große Leuchtfeld erweist sich als sehr zweckmäßig zur Inspizierung des Macula-Bezirks. Die Reflexe im Fundus sind dabei sehr gering und speziell der auch sonst belanglose Hornhaut-Reflex wird auf ein Minimum herabgemindert.

Zur Einstellung des Beobachterauges bei Ametropen und zur Bestimmung der Refraktion dient eine Rokoss-Scheibe, die in Verbindung mit einer zweiten Hilfsscheibe die Werte von — 20 bis + 20 Dptr. zu messen erlaubt.

Rotfreie bezw. rotarme Beleuchtung erhält man durch Vorschalten der Filter, die gemeinsam mit der Spaltblende in einer drehbaren Scheibe gefaßt sind. Sie ragt im oberen Teil des Handgriffs gerade soweit heraus, daß eine leichte Bewegung mit dem Daumen genügt, die Umschaltung zu vollziehen.

Das schwache **Blaufilter** entspricht der Wirkung der Tageslichtlampen. Das zweite, strengere **Rotarmfilter** zeigt den Fundus in blaugrünlichem Licht, wobei sich die Gefäße dunkel vom Augengrund abheben.

Der durch das Filter entstehende Lichtverlust läßt sich durch vermehrte Stromzufuhr genügend ausgleichen. Die Glühlampe verträgt vorübergehend

—4—

auch eine Überlastung bis zu 12 Volt, so daß bei verständiger Handhabung die Untersuchung störungsfrei durchgeführt werden kann.

Das optische System des Beleuchtungsapparates zeigt seine Überlegenheit besonders auch bei der Untersuchung **im umgekehrten Bild.**

Ohne Einschaltung der vorschiebbaren Hilfslinse erhält man ein schwach divergentes Strahlenbüschel, das in einer Entfernung von ca. 40 cm einen Durchmesser hat, wie ihn die gebräuchlichen Ophthalmoskoplinsen aufweisen.

Für die Beleuchtung geht deshalb kein Licht verloren und in Verbindung mit der, dem Gerät beigegebenen Ophthalmoskoplinse erhält man einen scharf begrenzten Lichtpunkt.

Das auf diese Weise erzeugte Beleuchtungsfeld ist schattenfrei. Die Helligkeit des Bildes ist hervorragend, wobei volle Stromstärke durchaus nicht erforderlich ist.

Eine besondere Bedeutung gewinnt in diesem Zusammenhang die dem Gerät beigegebene Ophtalmoskopierlinse. Im Gegensatz zu den gebräuchlichen Linsen dieser Art stellt sie eine wesentliche Verbesserung dar. Die Verteilung der Flächenkrümmungen ist nämlich so gewählt, daß die sonst sehr störenden Reflexe an den spiegelnden Linsenflächen auf ein geringstes Maß verkleinert werden.

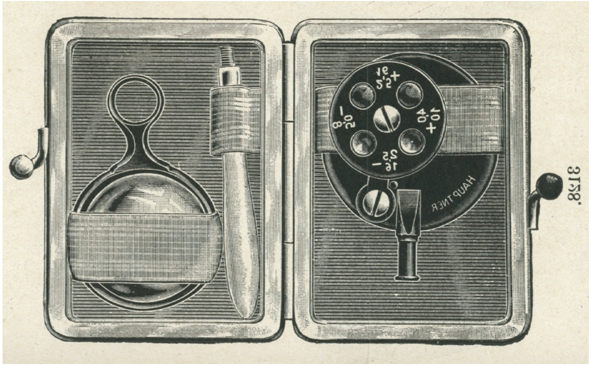
Hand-Spaltlampe.

Der Spalt wird stets in Verbindung mit der vorschiebbaren Hilfslinse benutzt. Die hohe Präzision der Optik

—5—

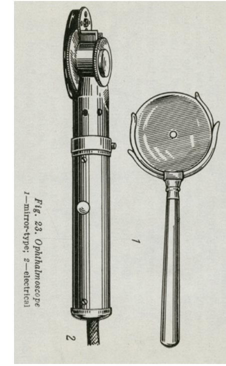
Oftalmoskop Kullanım Klavuzu

H.Hauptner (1913), Berlin

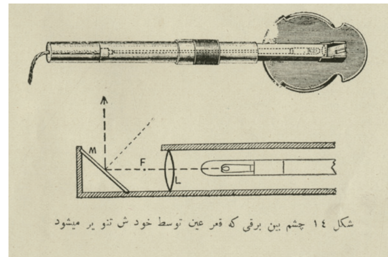
Haupt Katalog, 1910, medicinisches Waarenhause s.109.

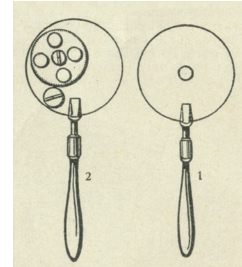

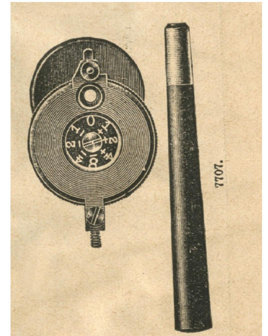

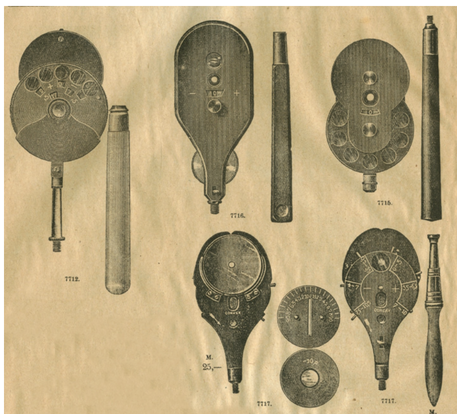
çeşm-i beyn berfî ki ka'r 'ayn tevassuf hodeş tenvîr-i mişod

Larouse Medical Katalog, 1924.

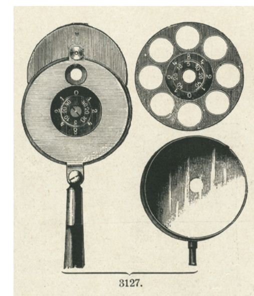
Haupt-Katalog no.33, (1900 başı) Medicinesches Waarenhaus, Berlin

Haupt-Katalog no.33, (1900 başı) Medicinesches Waarenhaus, Berlin

Çeşm-i beyn berâ-yı tashîh hatâ-yı inkisâr-ı merîz ve müşâhede. Çeşm-i beyn fezdâr ki derîk-i taraf ân â'îne mak'ar ve der taraf-ı diğer ân â'îne mestah-ı mevcûd est.

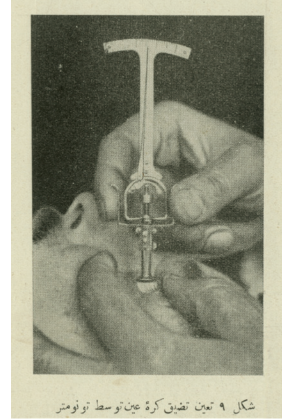

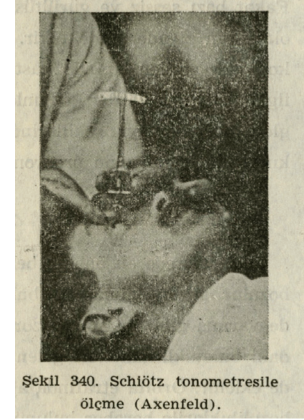
H.Hauptner (1913), Berlin

Tonometer (Göz Tansiyonu)

Halk arasında “Karasu” olarak da bilinen ve genelde ilerleyen yaşa bağlı olarak da ortaya çıkan göz tansiyonu (glakom), göz içinde yer alan göz içi sıvısının basıncının artması ve bu basıncın görme izlevini gerçekleştirmeye yardımcı sinirlere baskı yapıp zarar vermesiyle meydana gelir. Basıncı gören bu sinirler yeteri kadar beslenmeyip görevini yerine getiremez bu nedenle görmede azalma oluşur, hatta tam körlüğe bile sebep olabilir. Tarihte bilinen en erken örneği 1905 de yapılan Schiötz Tonometresidir. En yaygın kullanılan ise Goldmann’ ın Tonometresidir. Bu aygıt ile muayene hasta mümkün olduğu kadar yatar durumda olmalıdır. Bunun için ya bir yatak veya biraz açılır bir koltuk lazımdır. Burada da korneanın duyarlığı giderilir. Oynayan saptan tutularak kornea üzerinde durur oynayan iğne herhangi bir bölme üzerinde durur,göz ne kadar seri ise iğnenin yeri sıfıra o kadar yakındır.

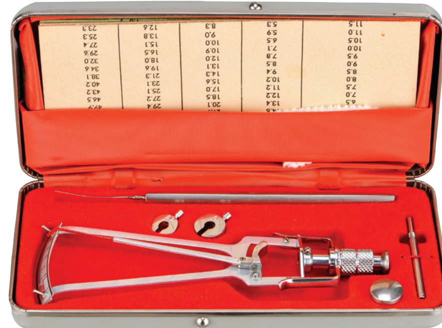

N. Bengisu, 1948 , Göz Hastalıkları, İstanbul

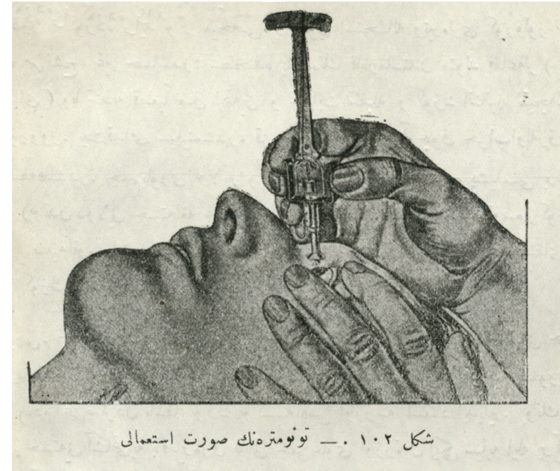

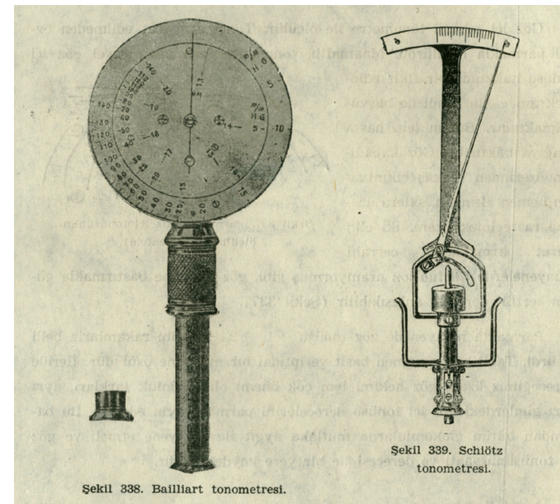

Şekil 102:Tonometre'nin sûret-i isti'mâlî.

N. Bengisu, 1948 , Göz Hastalıkları, İstanbul.

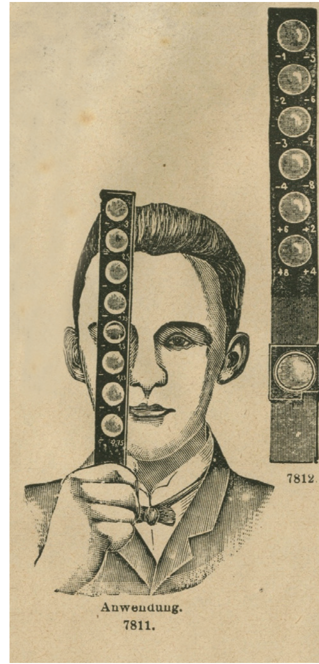
Diğer Muayene Aletleri

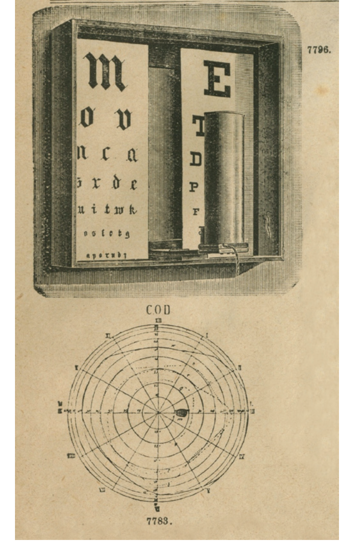

Disk Şeklinde Optik Muayene Projeksiyonları.
Ernst Leitz, 1831, Berlin Nw6. p49

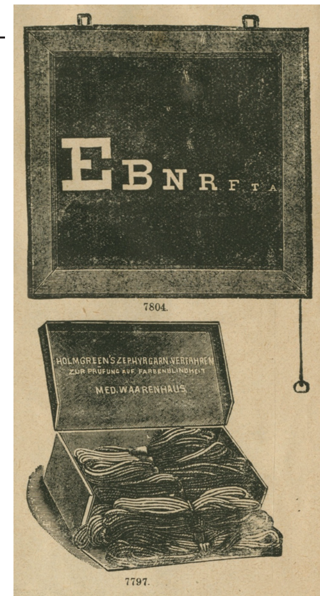

H.Hauptner (1913), Berlin

Haupt Katalog, 1910, medicinisches Waaren-hause s.114.

Haupt Katalog, 1910, medicinisches Waaren-hause s.114.

Carl Zeiss Jena

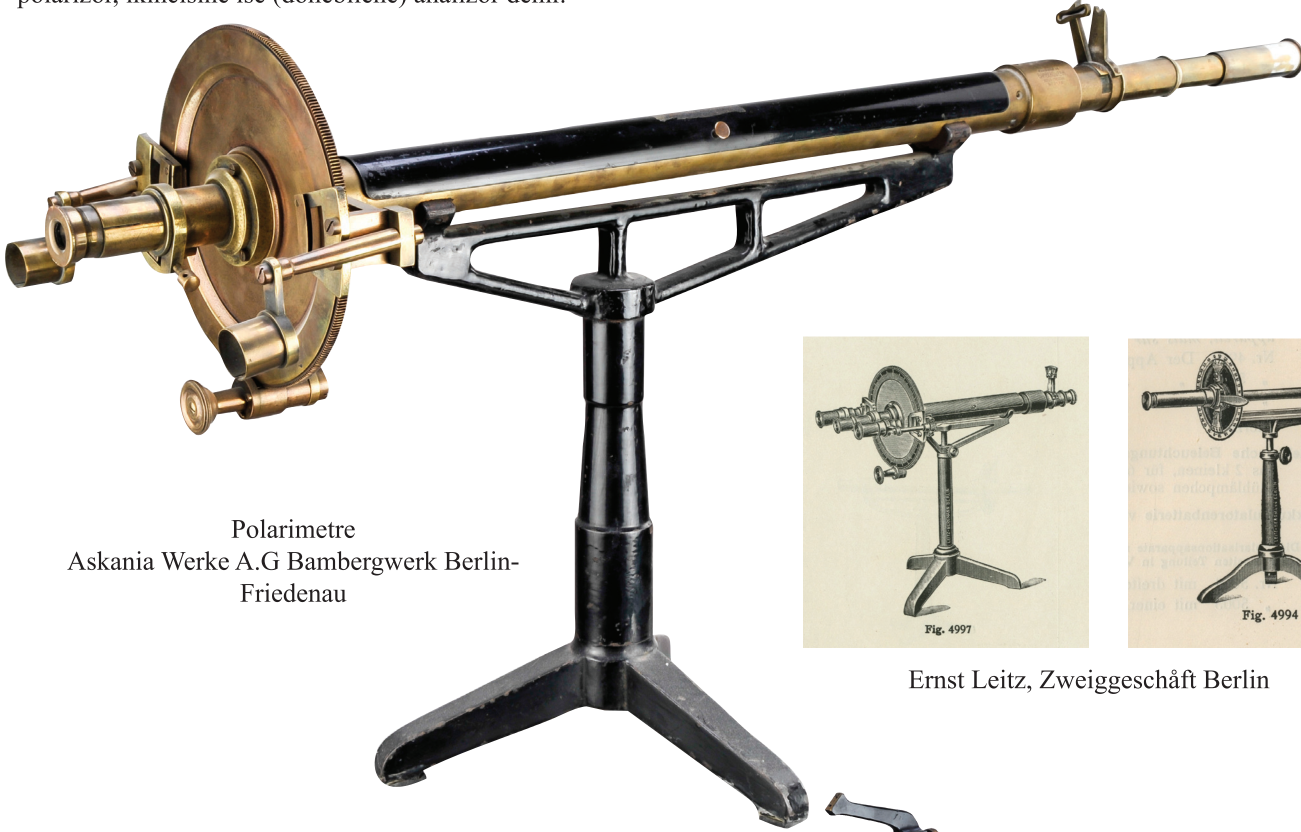

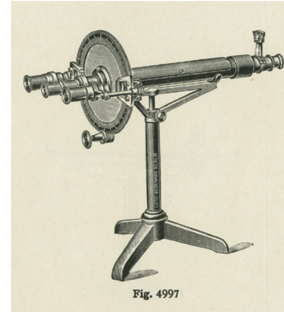

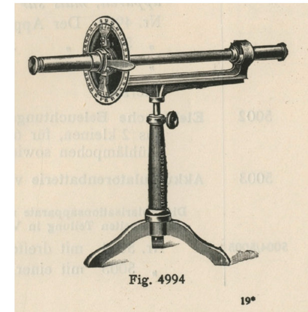
Polarimetre

19. yüzyılın sonunda Berlin' de mekanik Franz Schmidt Alexandrinenstrasse bulunan bilimsel cihazlar için yaptığı küçük bir dükkanda çalışmaktadır. Aynı zamanda mekanik ve gözlükçü Herman n Haensch Adalbertstrasse 82 ve üstü Karlsstrabe 8 küçük şirket kurmayı başarmıştır. 1864 yılının nisanın da ortak bir gelişim başlatmışlar ve ilk üretilen polorimetre cihazını sunmuşlardır. Polarimetre, maddelerin optikçe aktifliklerini[a] ölçen cihazdır. Polarimetre (polariskop da denir), biri sabit diğeri düşey bir düzlemde dönebilen iki kutuplayıcıdan meydana gelir. Kutuplayıcı olarak çoğunlukla kalsit kristalleri kullanılır. Bu iki kristalden birincisine (sabit olana) polarizör, ikincisine ise (dönebilene) analizör denir.

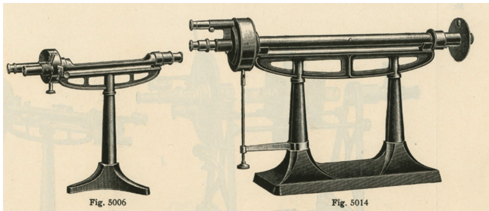

Polarimetre
Askania Werke A.G Bambergwerk Berlin-Friedenau

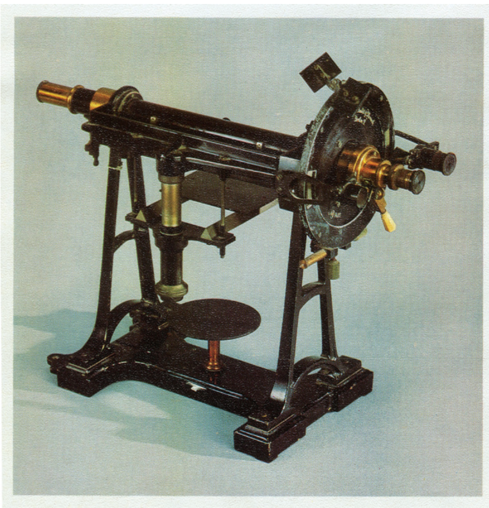

Ernst Leitz, Zweiggeschåft Berlin

Ernst Leitz, Zweiggeschåft Berlin

Polarimetre
Franz Schmidt & Haensch (11704) Berlin

9.2. Biyomikroskopi

Yarıklı lamba ile kornea mikroskopu gözün ön bölümündeki değişiklikleri incelemeye yarayan alettir. Kerna mikroskopu ilk defa Abbe (1881) tarafından ortaya atılmış yarıklı lamba (Slit Lamb) ile aydınlatılan kombine şekli ise Gullstrand (1911) tarafından bulunmuştur. Gözde histolojik muayenelere yakın bir büyütme temin eden bu alet ve muayene biyomikroskopi denir.

Slit Lamb

İlk olarak 1911 de Gullstrand tarafından geliştirmiştir. Göz içine ince bir tabaka ışık, parlamaya odaklı yüksek yoğunluklu ışık kaynağı oluşturan araçtır.Biomikroskopla bağlantılı kullanılır. Lamba bir inceleme kolaylaştıran ön segment ve arka segment olan insan gözünü içerir. Göz kapağı, sklera, konjektiva, iris doğal kristal lens ve konreanın bioküler yarık lamba muayenesinde göz çeşitli koşullar için yapılacak anatomik tanıları sağlayan ayrıntılı göz yapılarının bir stereospik büyütülmüş görünümünü sağlar.

Runge & Kaulfuss Rathenow (3554)
1900-Lensmeter

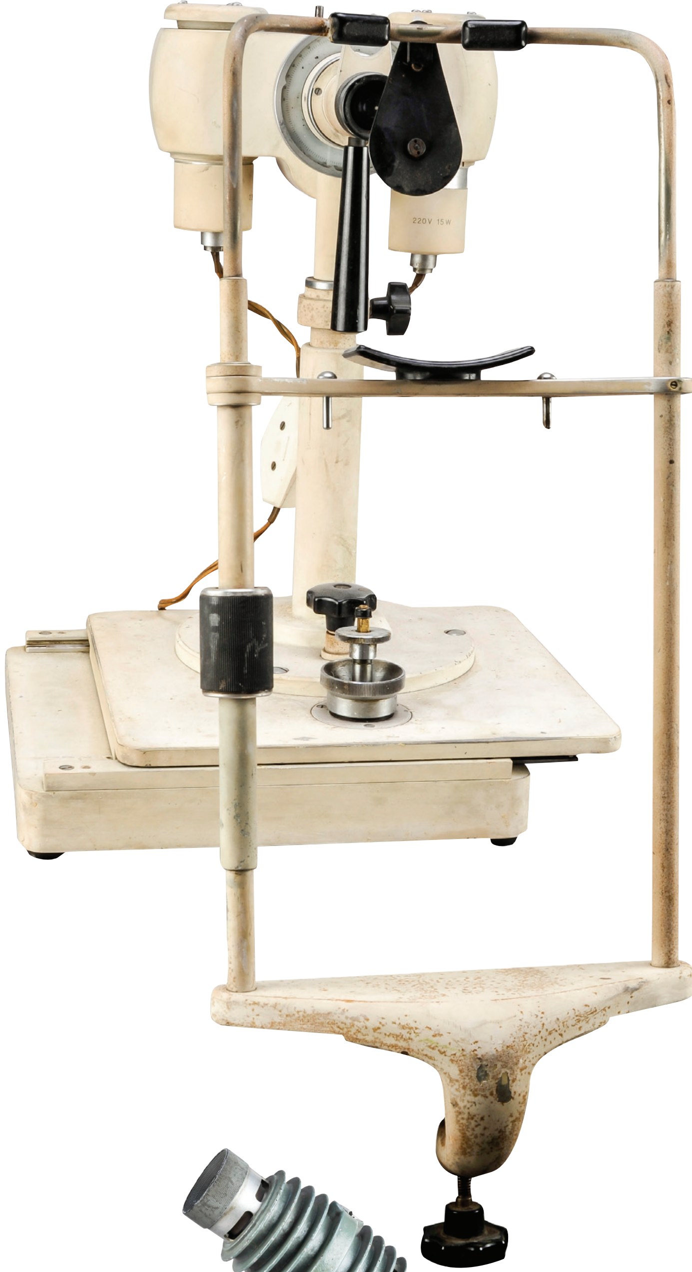

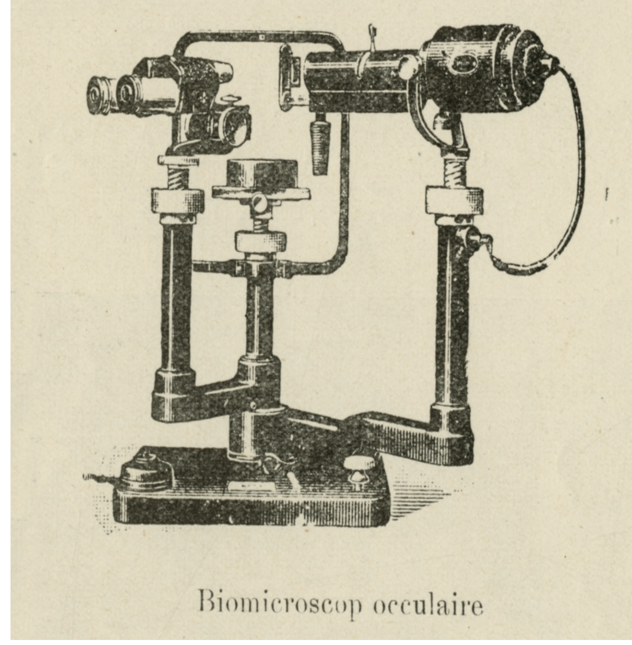
Patents For Usa (3,463,579)

Carlzeiss Jena (9141)

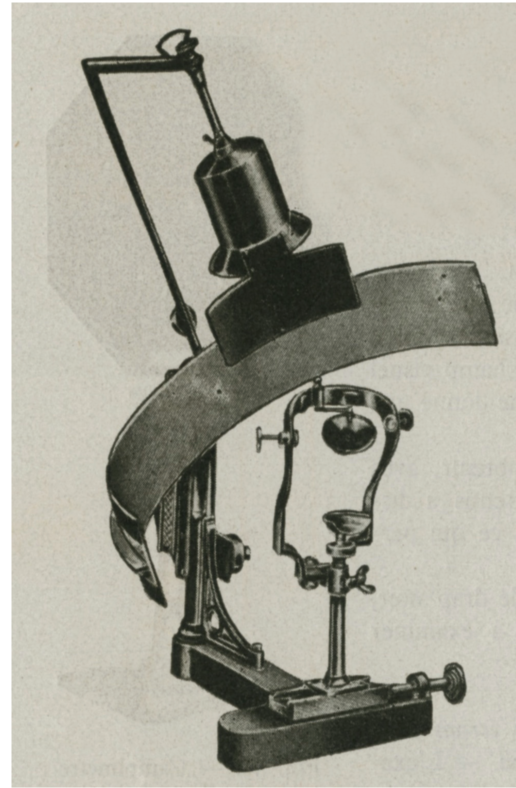

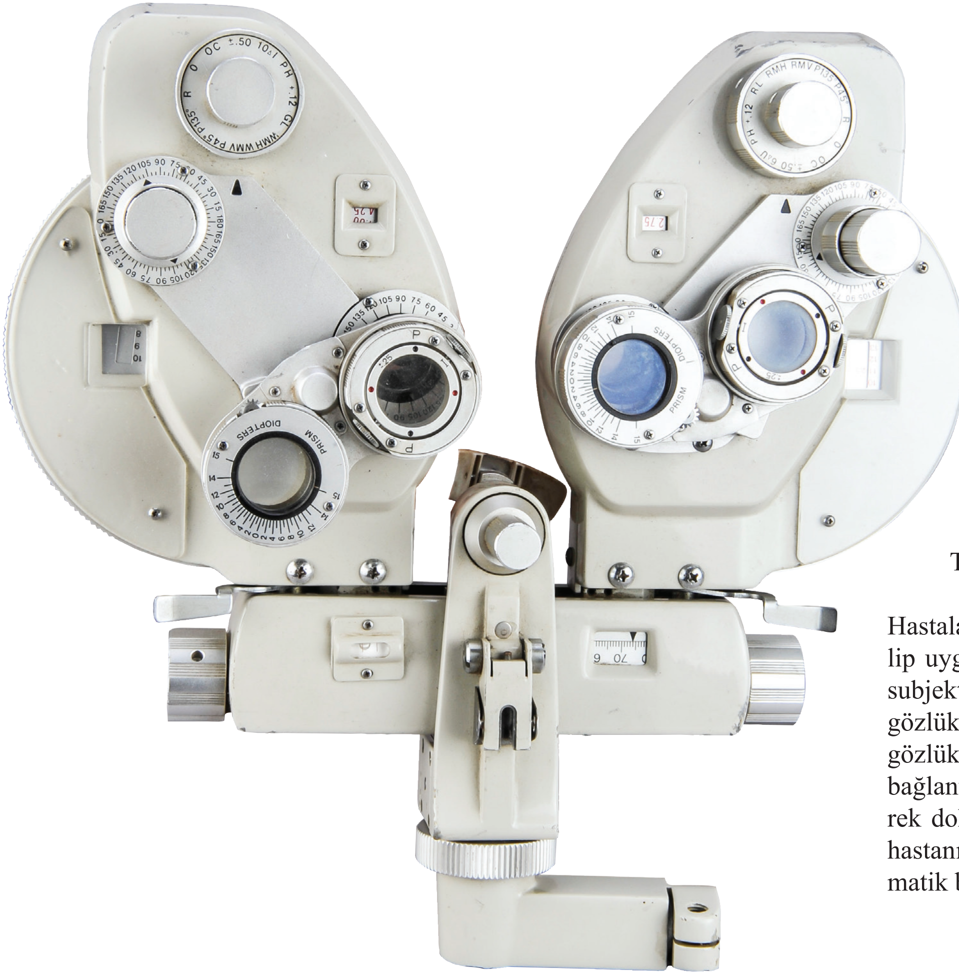
Biomicroscop occulaire

Watson Barnet (129397)

Ophalmologie Clinique Paul
Bonnet, Paris 1952

Takagi (model. MT 338- No:3696)

Foropter

Hastaların refraksiyon kusurlarının tespit edilip uygun camlı gözlükler verilmesi sırasında subjektif muayenin yapıldığı tam otomatik gözlük muayene gözlük cihazıdır. Bu cihaz gözlük camlarını içinde bulunduran bilgisayar bağlantılı bir cihazdır. Gözlerin önüne getirilerek doktorun dijital tablodan seçtiği camların hastanın baktığı deliklere gelmesini sağlar otomatik bir gözlük kutusu işlevini görür.

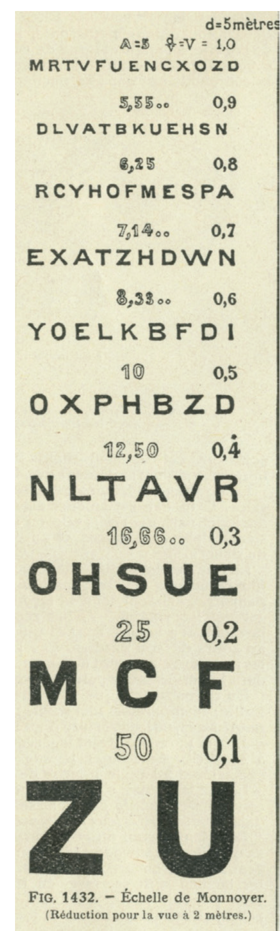

Möller-Wedel Vısutron

Göz Kontrol Tabelaları

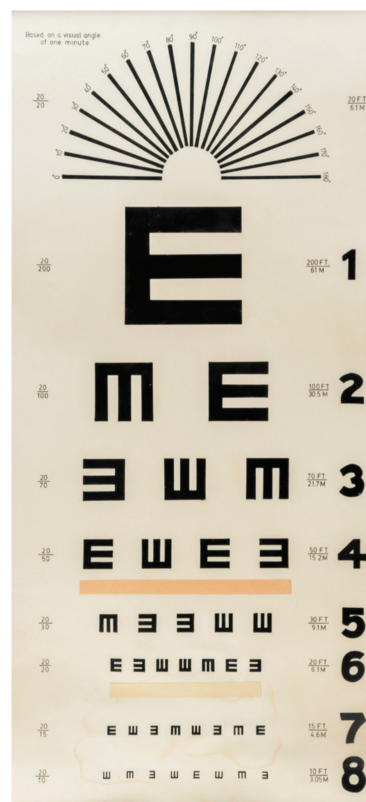

Larouse Medical Katalog, 1924.

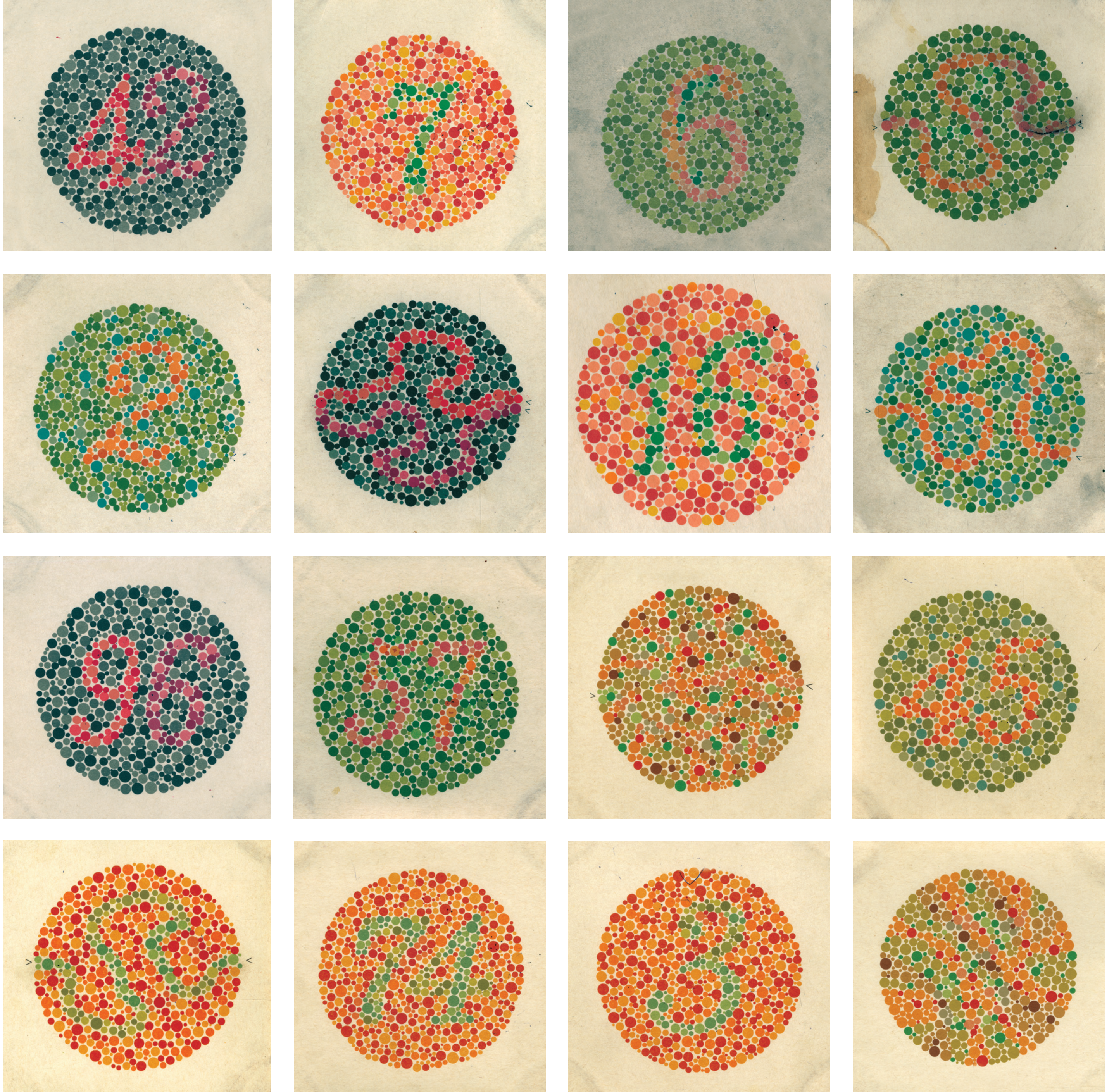
optotypes hâ-yı muhtelife berâ-yı mu'âyene-i kuvve-i ru'yet

Renk Körlüğü Muayenesi

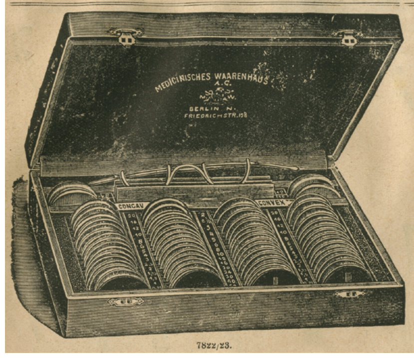
Renk duyusu gözün retina tabakasında yer alan konilerle oluşmaktadır. Genellikle doğumsal olarak bu hücrelerin renk algılamadaki yetersizlikleri sonucunda kalıtsal renk körlükleri ortaya çıkmaktadır. Bunları birçok yöntemle ortaya çıkartmak mümkündür Bunlardan biri de renk körlüğü kartelası ile yapılan testtir. Kişinin bu renk levhalarındaki rakamları doğru şeklide algılaması gerekir, aksi taktirde renk körlüğünden söz edilebilir.

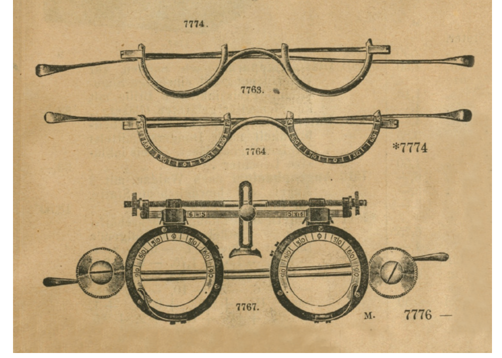
9.3. Mercek Takım Çantaları

Göz muayenesi esnasında, gözün harfleri ve sayıları hangi numaralı mercekte daha rahat görebildiğini anlamak için kullanılan ve camsız bir çerçeve aparatıyla kullanılan mercek takımlarıdır. Günümüzde bu muayene uygulaması çok nadir olsa da kullanılmaktadır.

Haupt Katalog, 1910, medicinisches Waarenhause s.115.

Haupt-Katalog no.33, (1900 başı) Medicinesches Waarenhaus, Berlin

10. GÖZ BAKIM VE TEDAVİSİ

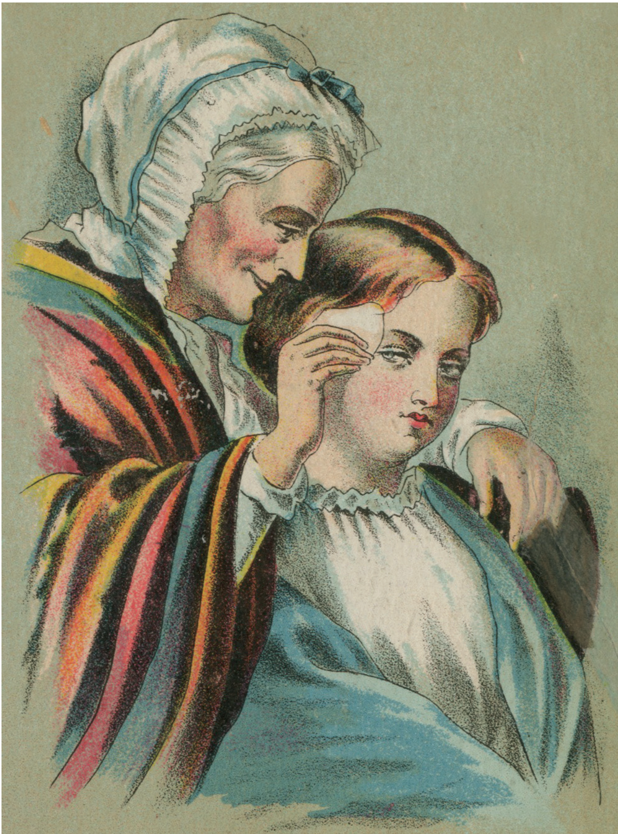
10. GÖZ BAKIM VE TEDAVİSİ

10.1. Göz Bakımı

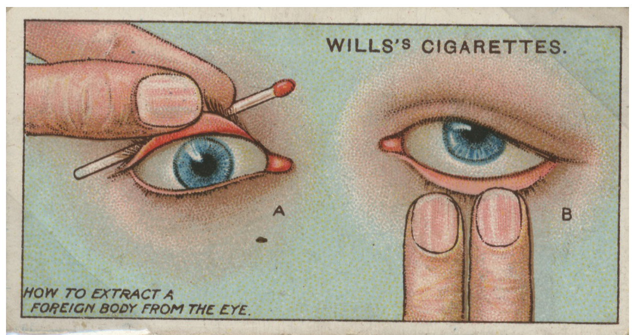
10.1.1. Göz Bakımı ile İlgili Fotograflar

10.2. Sürme ve Sürmedanlıklar

Mısır'da hem uzmanlar, hem de pretisyenler ve veteriner cerrahlar vardı. Bunların en önemlisi olan oftamologa, sıcak Mısır ikliminde çok iş düşerdi. Mısırlılar evlerinde gözlerine sürdükleri sürmeleri süs ve sağlık için sürerlerdi. Bu amaç için malahit ile galen kullanılırdı, ve çoğu sürmelikte 2 mineral için ayrı bölümler bulunurdu. Yeşil olan malahit öncelikle kozmetik amaçlıdır. Galenin siyah rengi, Mısır güneşinin parıltısını yansıtır. Galenin ayrıca kurşun içeriğinden dolayı sinekleri uzaklaştırır, göz hastalıkları ve körlüğe yol açan organizmalar için ölümlüdür. Ayrıca sürmenin görme duyusunu açıcı özelliği olduğuna da inanılmaktadır. Sürmeler tahta yada bronz spatüller kullanılarak sürülüyordu.

Luristan (M.Ö. 1000) Sürmedanlıkları

Benzerlerini Luristan Bölgesi' nde gördüğümüz sürme kutularının benzerleri için ayrıntılı bilgi Houshang Mahboubian, Art Of Anceient Iran (Copper and Bronze) kataloğunda vardır.

Roma Dönemi Sürme Kutusu ve Sürme Çubukları

Bizans Dönemi

Selçuklu Dönemi

Osmanlı Dönemi (20. yy) Sürmedanlar

Avrupa 19.yy Sürme Çubuğu

Sürme Hazırlama ve Uygulama Çubukları

Sürme Karıştırma Çubukları

Antik dönemde sürme yapım aşamasında çeşitli çubuklar kullanılmaktadır. Sürmenin ham maddesi toz ve gereken diğer malzemeler ile karıştırmak için Roma Dönemi'nde kullanılan bronz çubukların yanı sıra kökeninin Afgan Bölgesi olduğu düşünülen diğr bronz karıştırma çubukları ilgi çekici örnekler arasındadır.

Roma Dönemi **19. - 20.yy**

İlter Uzel'den alınmıştır.

Sürme

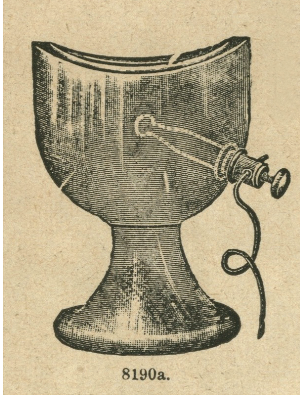

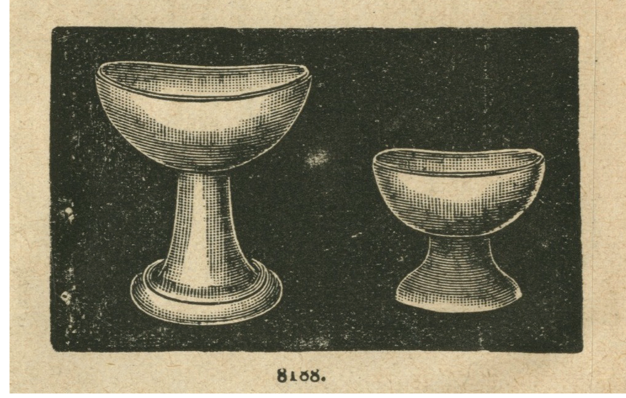

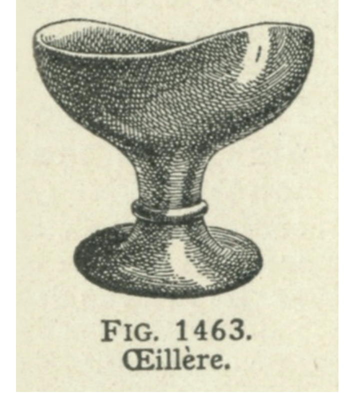
10.1.3. Göz Banyo Kadehleri

Göz hastalığı ve nezlesi sırasında, göze bir takım ilaçlarla yapılan tedavide göz kadehlerinden yararlanılır. Göz kadehi, camdan yapılmış, ayaklı, ufak bir fincandır. Göze uyacak bir biçimde yapılmıştır. Her zaman lüzumu olabileceği için, ev eczanelerinde daima bir göz kadehi bulundurulması ve bunun kapalı kutularda saklanarak tozlanıp kirlenmesine meydan verilmemesi uygun olur. Halk tarafından rağbet görülen Yalova kaplıcasındaki şifalı sular ile tedavi çok yaygındır. Banyolardan akan su ile gözlerini pansuman eden halk, hastalıklarına bu su ile tedavinin iyi geldiğine inanmaktadır. Belli bir tarife göre yapılan bu tedavinin 1920'li yıllardan, günümüze yaygınlığı hala devam etmektedir.

Medicinisches Waarenhause, 1920, page. 126, Berlin N.W. (8188,8190a)

Larouse Medical Katalog, 1924.

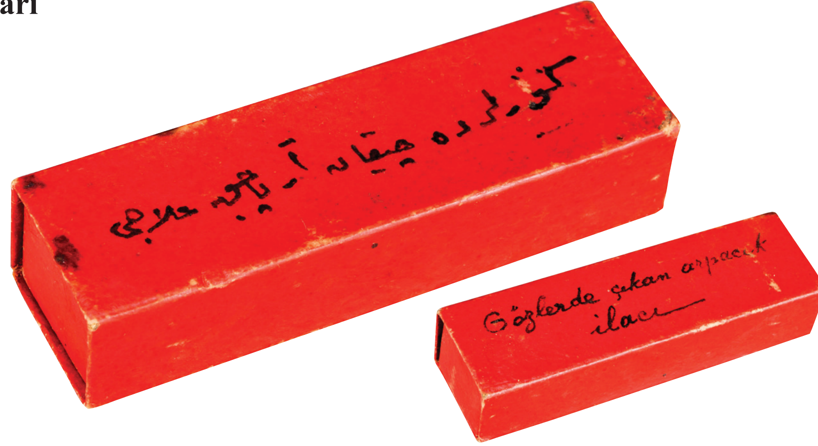
Ken Arnord and Danielle Olsen 2003 London.

19 yy eye bahts, s.348.

Rayiha
BEBEMİN
GÖZ
KADEHİ

10.1.4. Göz İlaçları

Gözlerde Çıkan Arpacık İlacı (20.yy)

Göz Tedavisi İçin Kullanılan İlaç ve Merhemler

Göz İlaçları Tanıtım Reklamları

(PFİZER)

TERRAMYCİN

GÖZ MERHEMİ VE

GÖZ DAMLASI

Bütün göz enfeksiyonlarında korkmadan kullanılacak en emin ilâçtır.

Türkiye umumi mümessili
Ortaşark Ticaret T.A.Ş.
Beyoğlu, Meşrutiyet Cad. No. 40

GÖZ HASTALIKLARINDA

PFİZER PREPARATLARI

VİSİNE

- Toz, duman gibi yabancı cisimlerden ileri gelen tahrişler ve buna bağlı yanma, kaşıntı, sulanma ve konjestiyon hallerinde.
- Güneş ve tuzlu sudan ileri gelen iritasyonlarda.
- Fazla okumadan ileri gelen göz kanlanmalarında.

günde 4 defa 2 damla

CORTRİL GÖZ MERHEMİ

- Allerjik konjonktivit, fliktenli konjonktivit
- Had, kronik veya allerjik blefarit
- Oftalmik herpes zoster, neo-vaskülarizasyon
- Sklerit, episklerit, irit ve iridosiklitler, sklerokeratit
- Keratoplastilerde post-operatif tedavi için

günde 3 defa

TERRAMYCİN GÖZ MERHEMİ

- Göz kapağı, kornea ve konjonktiva enfeksiyonları
- Trahom
- Keratit, üveit, kornea ülserleri
- Göz cerrahisinde pre ve post-operatif profilaksi

günde 3 defa

TERRA-CORTRİL GÖZ MERHEMİ SUSPANSİYONU

- Blefarit, spastik entropion ve konjonktivit
- Blefarokonjonktivit,
- Gözyaşı kanalı iltihabı
- Keratitler, irit ve iridosiklit
- Sklerit, episklerit, neo-vaskülarizasyon

günde 3 defa

Pfizer Sağlık Hizmetinde İlim

KAĞIT VE BASIM İŞLERİ A.Ş.

Sigmamycin*

MÜESSİR dir.
Her 10 hastadan9 'u
SİGMAMYCİN'e
fevkalâde cevap verir.

LOUGHLIN VE ARKADAŞLARININ ÇALIŞMALARI

	VAK'A	ŞİFÂ
Kolesistit ve Kolanjit	105	97
Peritonit	15	14
Amebiasis	237	222
Enterit	41	31
Diğer enfeksiyonlar (Pankreatit· apandisit, kolit v.s.)	27	23
Loughlin, E. H. et al. : Antibiot. Med. 7:739 (Dec.) 1960.	425	387

«Gastro-entestinal şikâyetleri olan 221 hastadan 214 ü SIGMAMYCİN'le şifâya kavuştular.
Diyare, Gastro-enterokolit, amebiasis,
VİRAL HEPATİT tedavisinde

Sigmamycin*

fevkalâde neticeler vermektedir.

Lara Navarette, A. : Revista Medicina 806:482 (Oct. 25) 1958.

Sanginolo, F. : Therapeutic Action of the Tetracycline Oleandoycin (Sigmamycin) Minerva Med. 48:2679 (Aug. 25) 1957.

EMİN dir.

Senelerden beri yapılan sayısız tetkikler neticesinde :

- FEVKALÂDE KLİNİK MÜESSİRİYET VE TOLERABİLİTE. Bethenod 1961
- UZUN SÜRELİ TATBİKE RAĞMEN HİÇBİR YAN TESİRE RASTLANMADI. Weber R. 1960
- MASİF DOZLARDA DAHİ YAN TESİR YARATMADAN TOLERE EDİLDİ. Fischman 1961

HALBUKİ

David S. Feingold 1963 senesinde :
Aplastik anemi ve diğer toksik tesirleri dolayısıyla "otoritelerin çoğu chloramphenicol'u sadece spesifik endikasyonlarda ve sıkı hekim kontrolu altında tatbik edilecek bir ilâç olarak kabul etmektedirler" demektedir.

Davis S. Feingold M. D. Antimicrobial Chemotherapeutic agents : The nature of their action and Selective toxicity. New Eng. J. Med. (Oct. 31) 1963.

Pfizer Dünyanın En Büyük Antibiyotik İmalâtçısı

OFTALMİN

CEVAD

20 seneden beri hekimlerimizin emniyetle kullandığı Gümüş preparatı. Stabl. Filtre. kat'iyyen muharriş olmayan emin bir lokal antiseptik. Göz, Kulak, Boğaz, Çocuk ve bilumum pratik hekimlikte senelerdenberi muvaffakiyetle kullanılmaktadır.

İsmi, ambalajı ve imâl şekli patentelidir.

10.2. Göz Hekimliği ile ilgili Aletler

10.2.1. Antik Dönem Katarakt İğneleri

Gözdeki katarak ameliyatlarında kullanılmaktadır. Jackson, bazı iğneler için iğne koter olabileceği söylemektedir. Katarakta göz merceğinin ayrılması tekniğinde Celsus şöyle der: "..sonra çok ince olmayan, fakat girebilecek kadar sivri bir iğne yerleştirilecek…" Kataraktın çökertilmesi işleminin tam tanımı Paul tarafından şöyle verilmiştir: "Çekirdek genişliğini iristen kantus dışına ölçeriz. Sonra katarakt iğnesi zeytin sonda ucuna takılır. Burası perfore edilecek yerdir. Katarakt sol gözde ise sağ elle; sağda ise sol elle çalışırız. Perforatorün sivri ucunu yuvarlatarak, aradan, kapalı olan boş yere gelinceye kadar iteriz. Perforasyonun derinliği korneanın eni kadar olmalı, sonra kataraktın tepesi iğne ile kaldırılarak kataraktın alt tabakasına çökertilmelidir. İğne, doğrudan korneanın transparan tabakasına yöneltilmeli, kataraktı çöktürdükten sonra dönen hareketlerle çekilmelidir." (Milne 1970; s.70' den alınmıştır.)

Demir Çağ (Luristan?)
Perk 2012, s.50-51.

Yunan(?) Dönemi
Perk 2012, s.50-51.

Roma Dönemi.
Perk 2012, s.50-51.

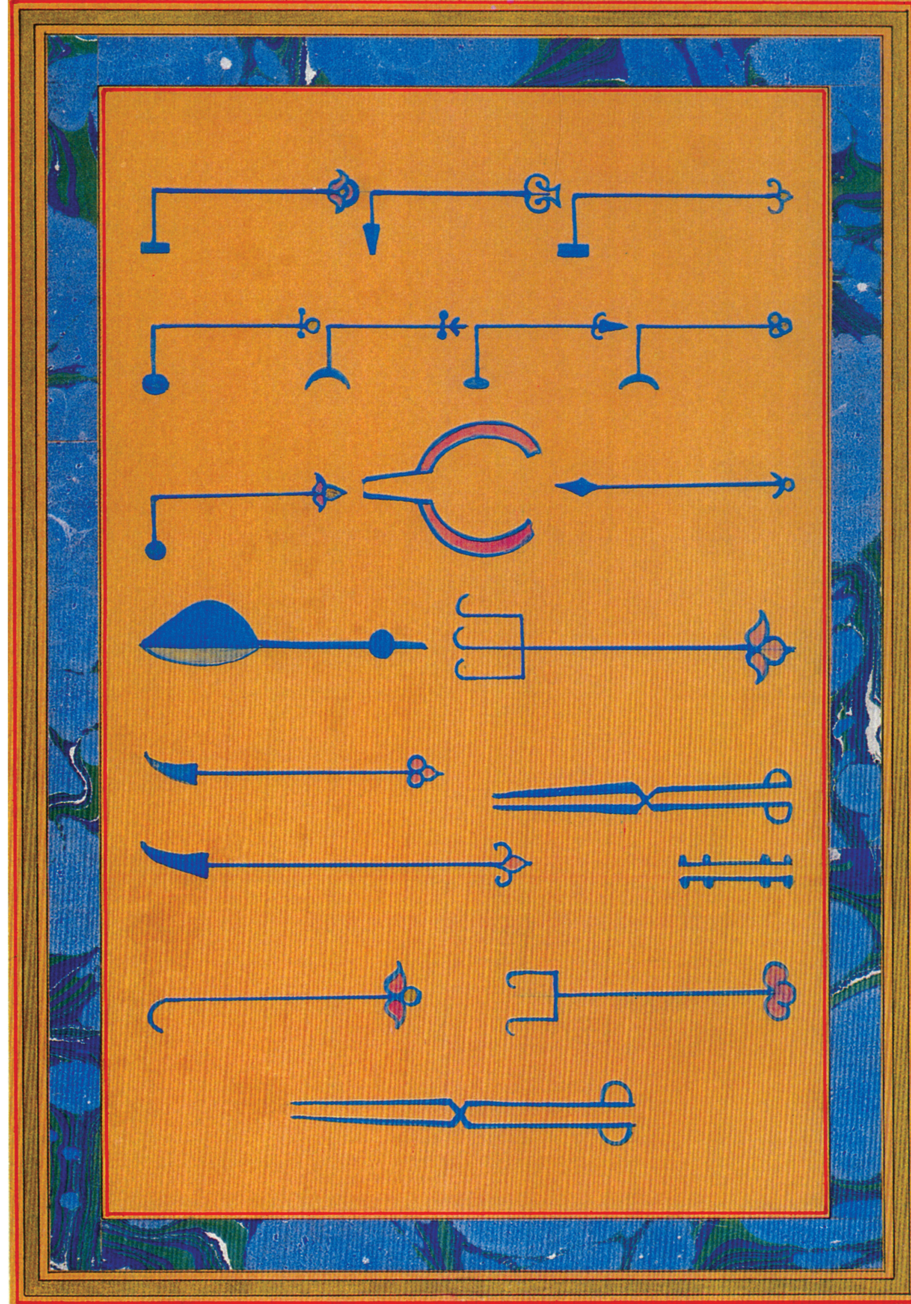
Roma Dönemi.
Perk 2012, s.50-51.

Roma Dönemi
Perk 2012, s.50-51.

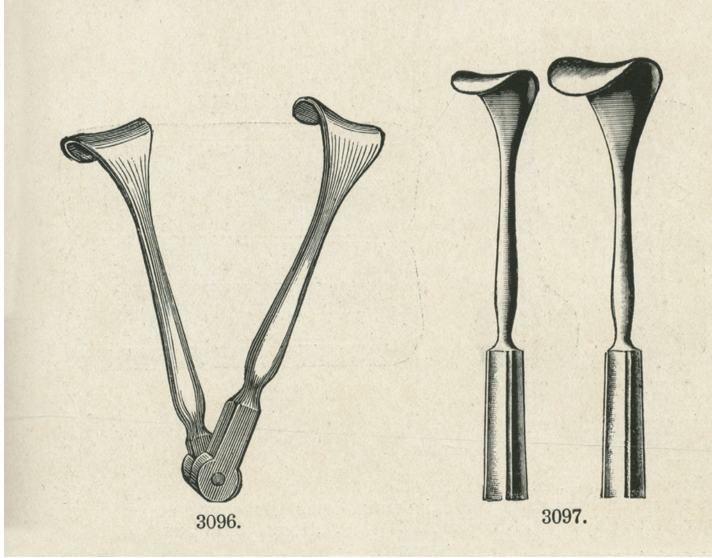
Roma Dönemi
Perk 2012, s.50-51.

Şerafettin Sabuncuoğlu (1385 - 1468)'nin kullandığı
göz hekimliği aletleri
(Prof. Dr. İlter Uzel'in Kompozisyonu)

10.2.2. Modern Göz Hekimliği Aletleri

Desmares ekartörü, göz yuvarlağını ve kornea'yı kapak yarığına kadar çıkarma ve kaldırma işlevini görür. Muayenede alt ve üst kapağın aynı anda kaldırılması durumunda da bu ekartör kullanılır.

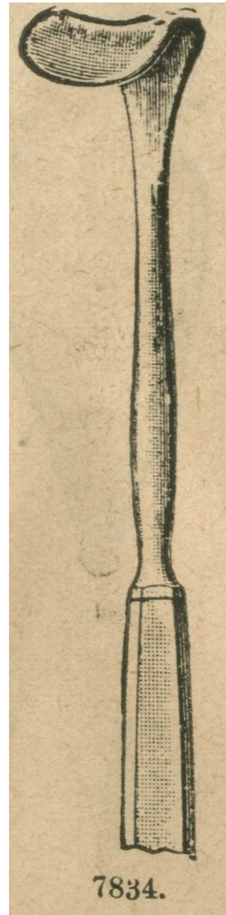

H.Hauptner (1913), Berlin

Tarîk-i isti'mâlî meb'ad-i berâ-yı bâz-gerden-i ecfân

Haupt-Katalog no.33, (1900 başı) Medicinesches Waarenhaus, Berlin

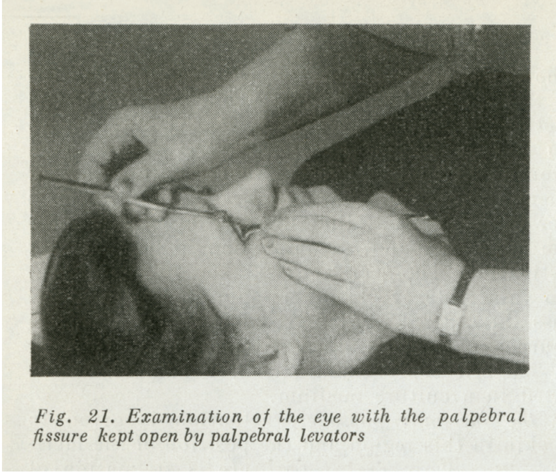
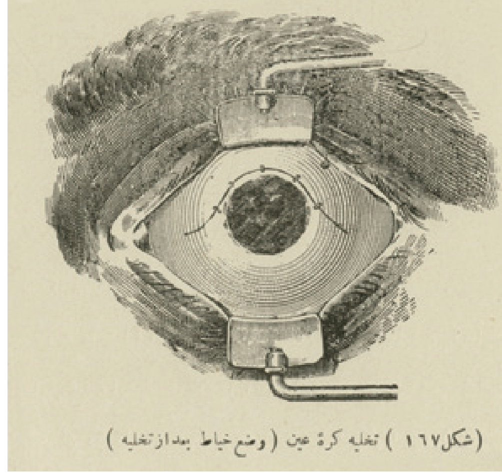
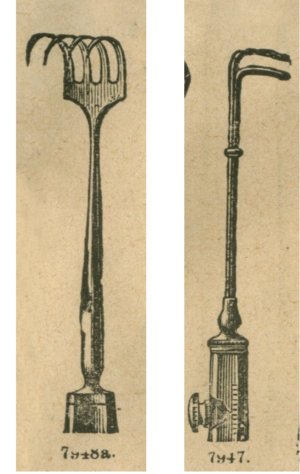

Fig. 21. Examination of the eye with the palpebral fissure kept open by palpebral levators

(شكل ١٦٧) تخليه كرهٔ عين (وضع خياط بعد از تخليه)

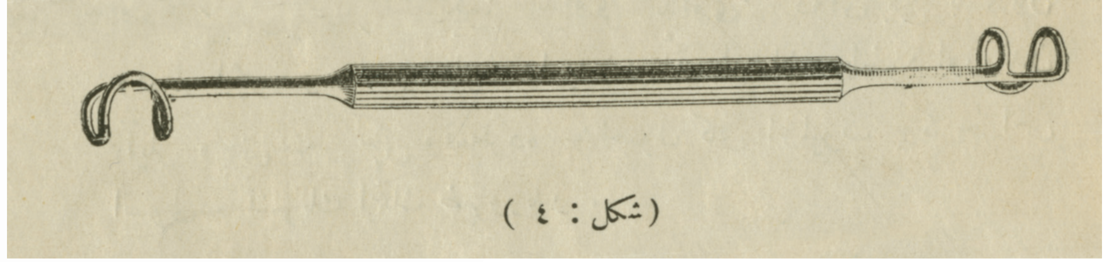
Tahliyye-i küre-i 'ayn (Vaz'-ı hayyat ... tahliyye)

Haupt-Katalog no.33, (1900 başı) Medicinesches Waarenhaus, Berlin

Trahom ekartörü, gözün ışıktan korkma ve göz yaşı fazlalaşmasıyla meydana gelen trahom rahatsızlığı genellikle tahriş olarak bilinmektedir. Muayene sırasında göz kapağı iki defa çevrilme suretiyle ekartör kullanılır ve göz içi incelenir. Trahom rahatsızlığı hastalığın aşamasına ve göz kapağının değişikliğine göredir.

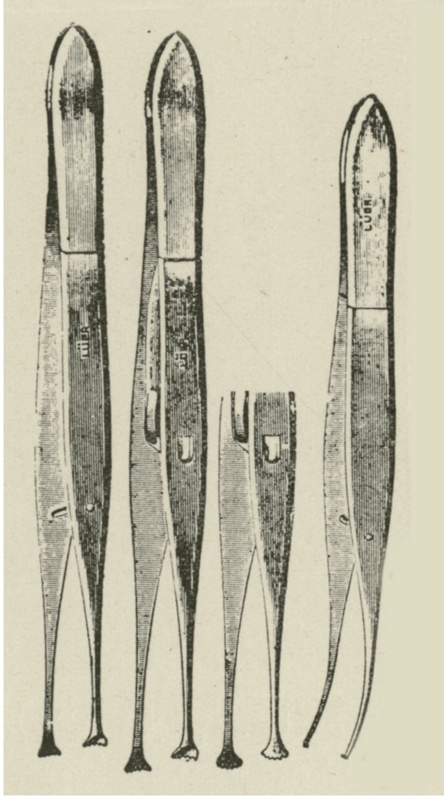
H.Hauptner (1913), Berlin

Göz Cerrahisinde Kullanılan Forseps Çeşitleri

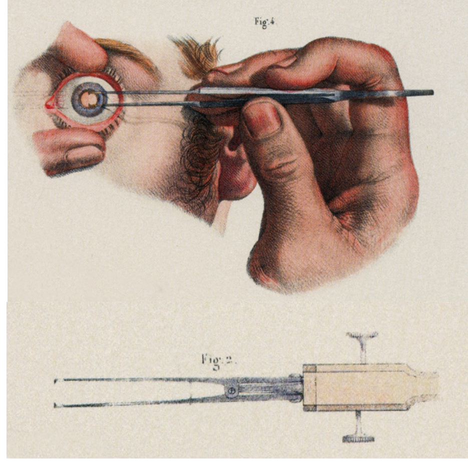

Göz Cerrahisinde Kullanılan Forsepsler

Geniş Uçlu Kirpik Forsepsler

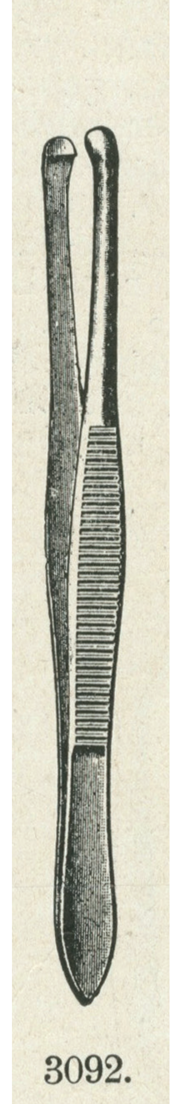

(شکل ۸ ۲) قیچی مستقیم ، منحنی و زاویه دار قزحیه ، پنس سه مفصل دار قزحیه ، پنس
منحنی قزحیه . پنس تثبیت قیردار

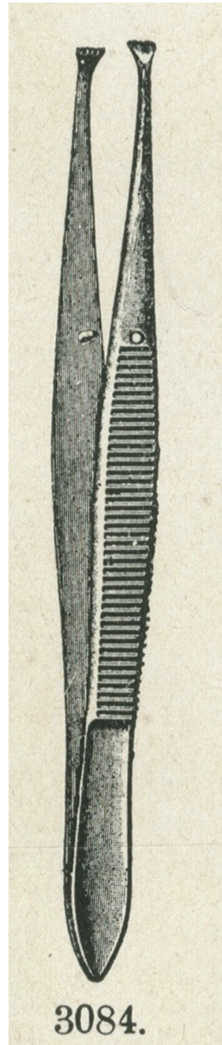
19. yy (Bourgery-Jacop; s.541, Tome 7. Plate 10.)

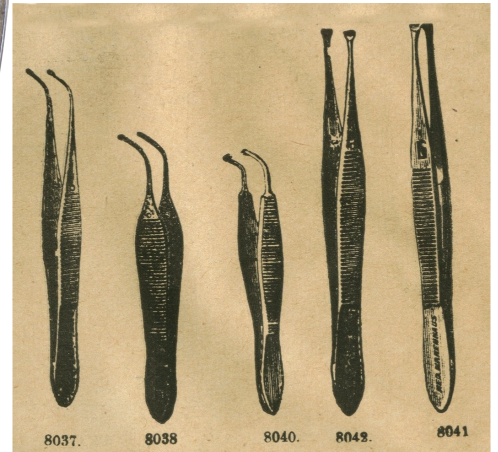
H.Hauptner (1913), Berlin

H.Hauptner (1913), Berlin

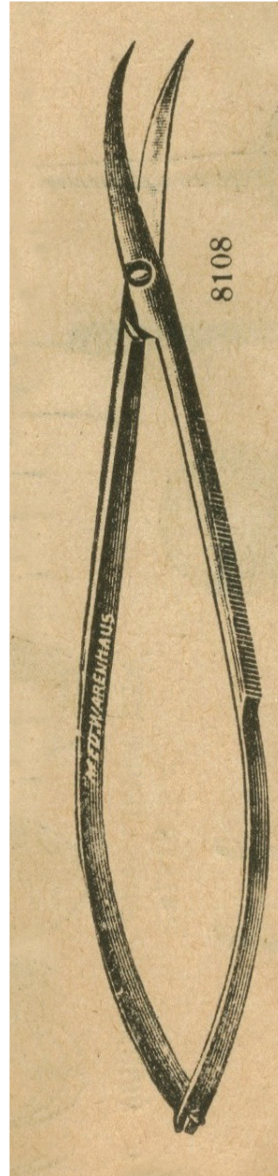

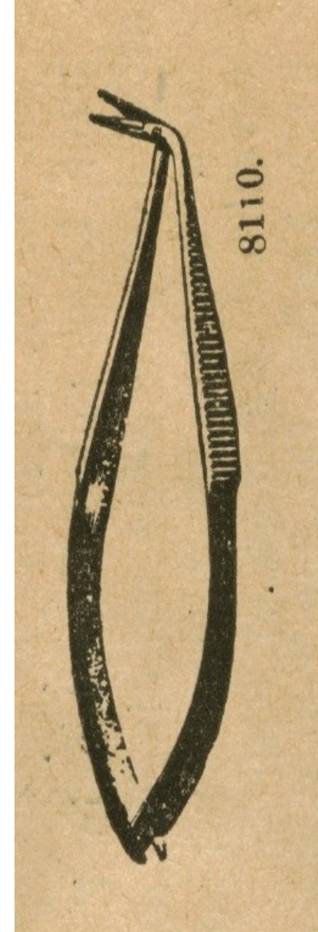
Haupt-Katalog no.33, (1900 başı) Medicinesches Waarenhaus, Berlin

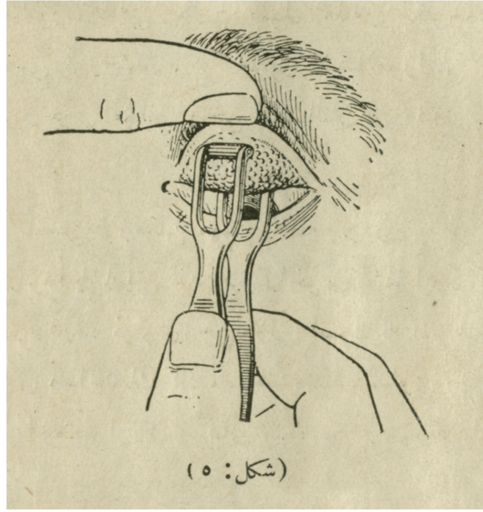

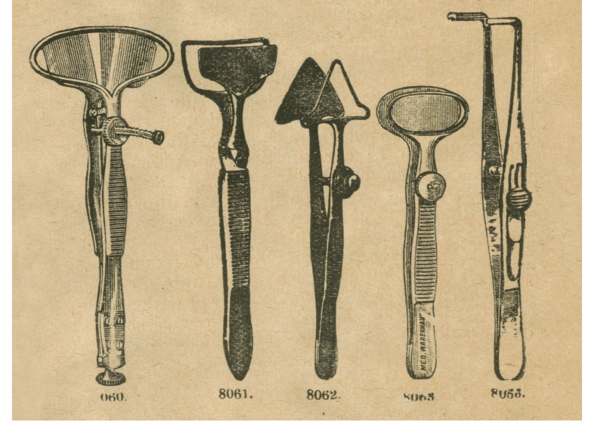

Haupt-Katalog no.33, (1900 başı) Medicinesches Waarenhaus, Berlin

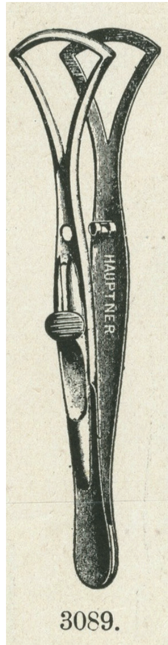
Göz Speculumları

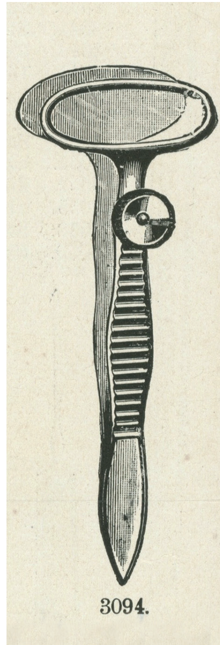

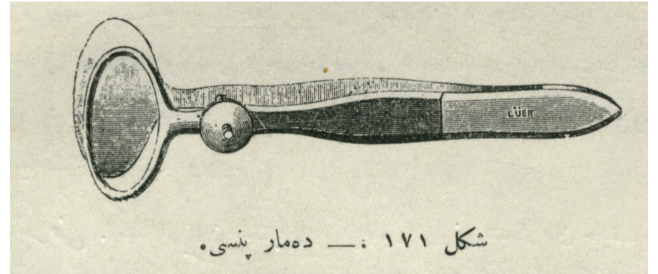
Haupt-Katalog no.33, (1900 başı) Medicinesches Waarenhaus, Berlin

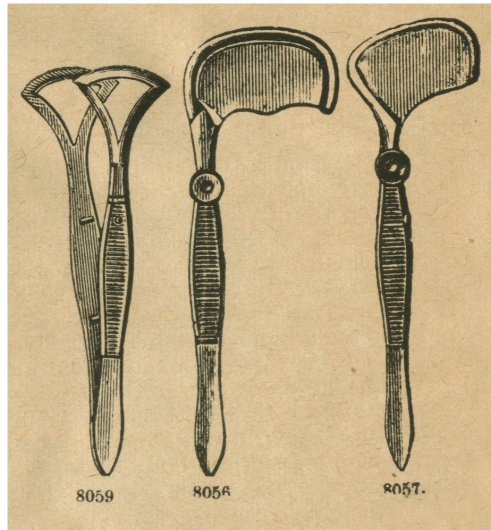

H.Hauptner (1913), Berlin

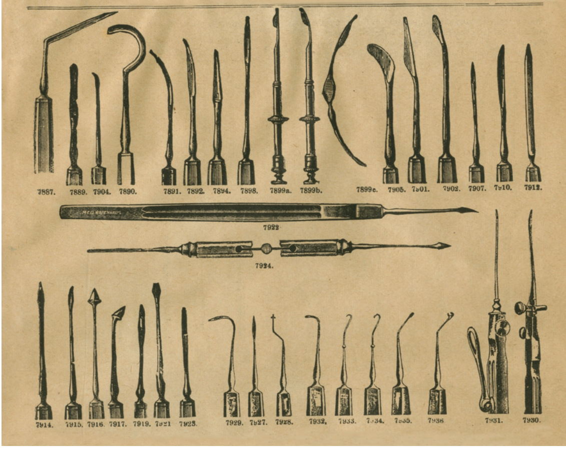

Haupt-Katalog no.33, (1900 başı) Medicinesches Waarenhaus, Berlin

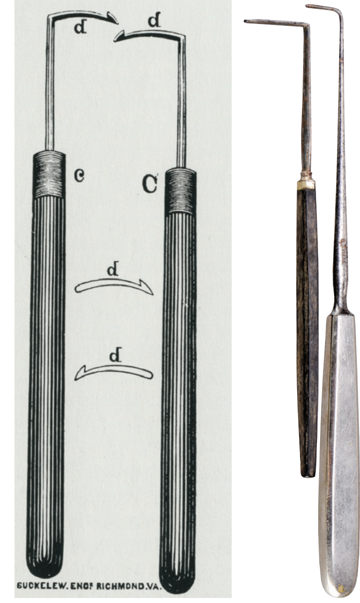

Göz Ameliyatında Kullanılan Kancalar

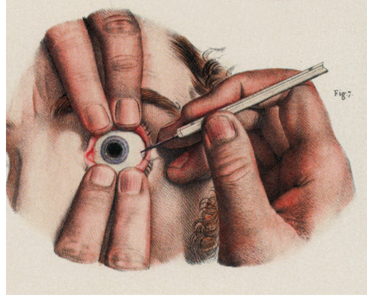

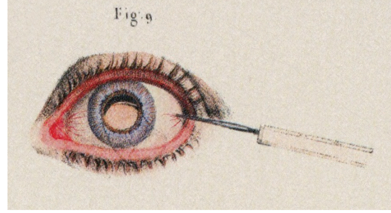
Haupt-Katalog no.33, (1900 başı) Medicinesches Waarenhaus, Berlin

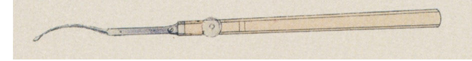

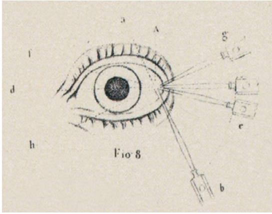

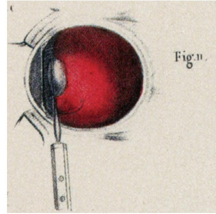

19. yy (Bourgery-Jacop; s.541, Tome 7. Plate 10.)

İleriletme Dördüncü zaman

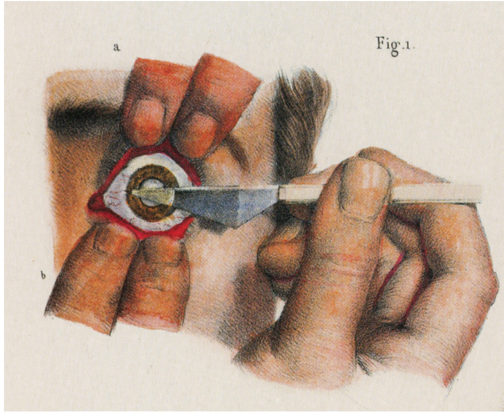

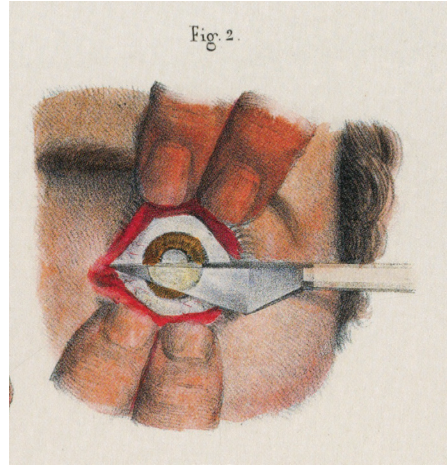
19. yy (Bourgery-Jacop; s.541, Tome 7. Plate 10.)

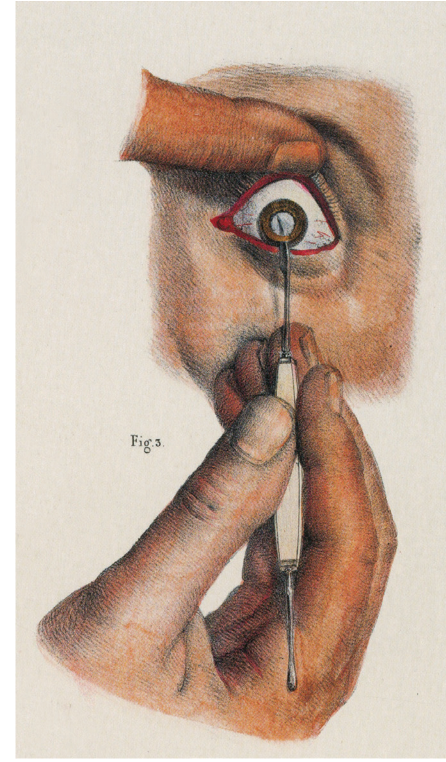

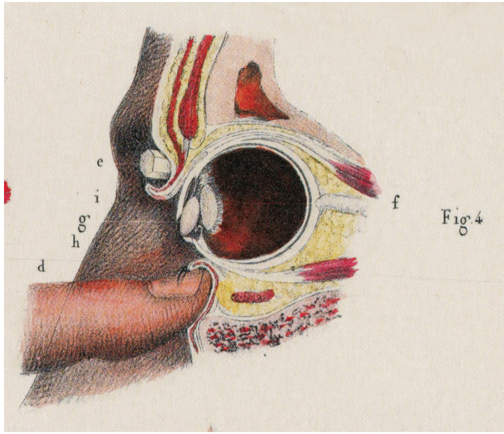

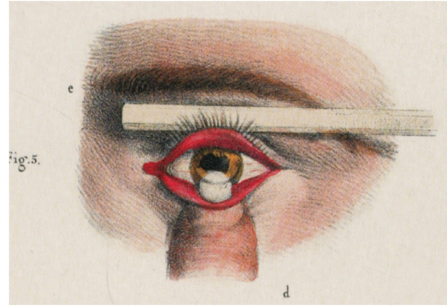
Göz Ameliyatında kullanılan Cerrahi Aletler 19. yy (Bourgery-Jacop; s.531, Tome 7. Plate 2.)

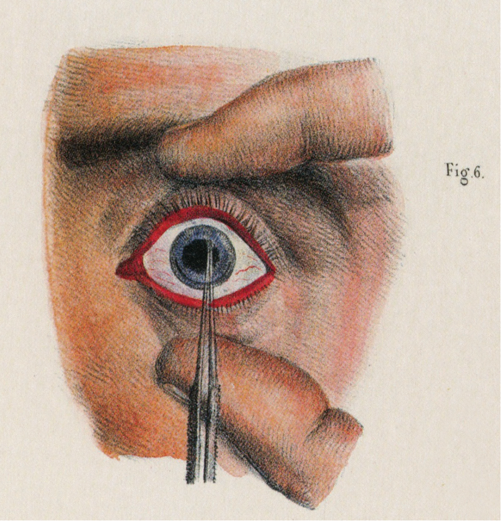

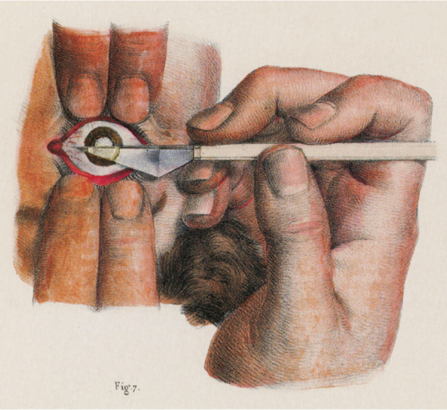

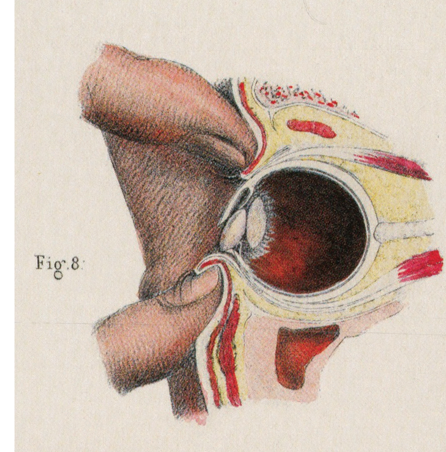

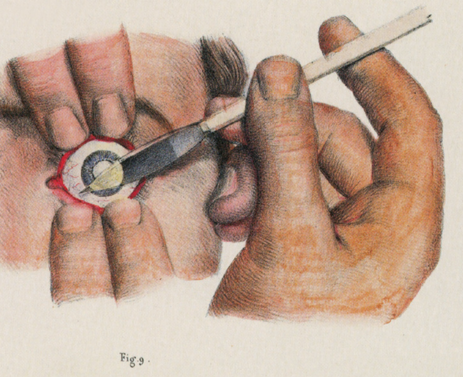

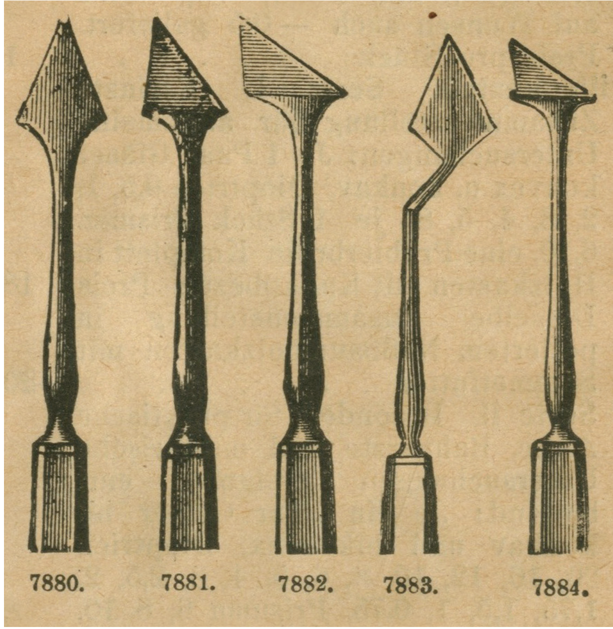

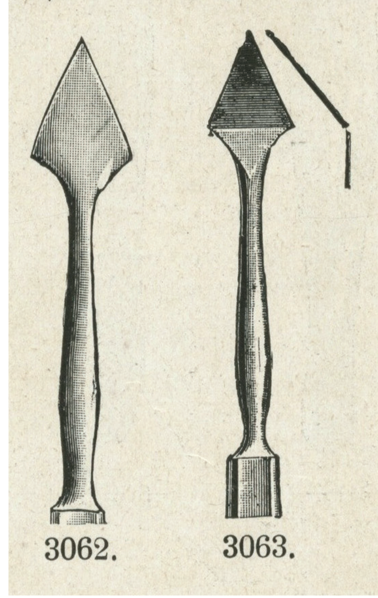

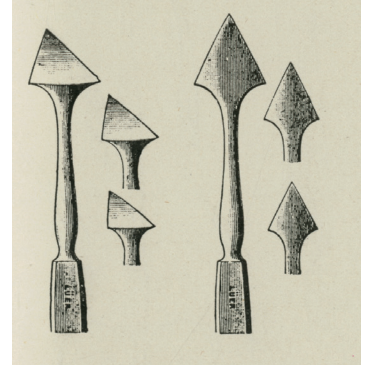
Katarakt Ameliyatı
19. yy (Bourgery-Jacop; s.540, Tome 7. Plate 9.)

Göz Neşter Örnekleri

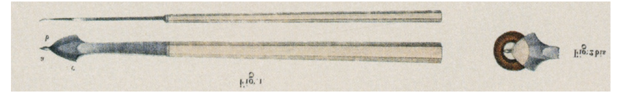
Haupt-Katalog no.33, (1900 başı) Medicinesches Waarenhaus, Berlin

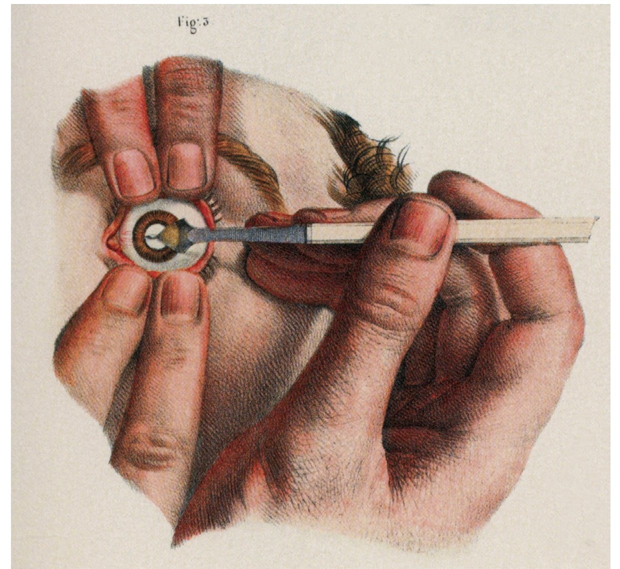

H.Hauptner (1913), Berlin

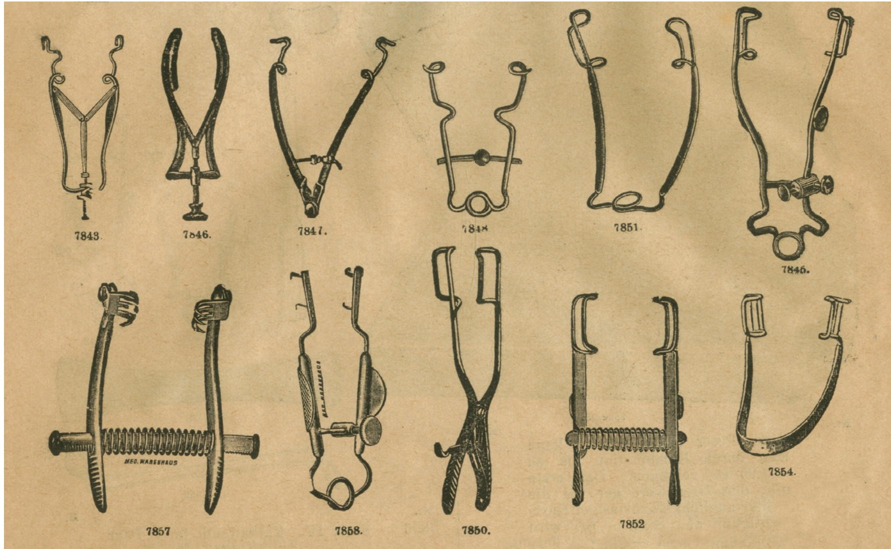

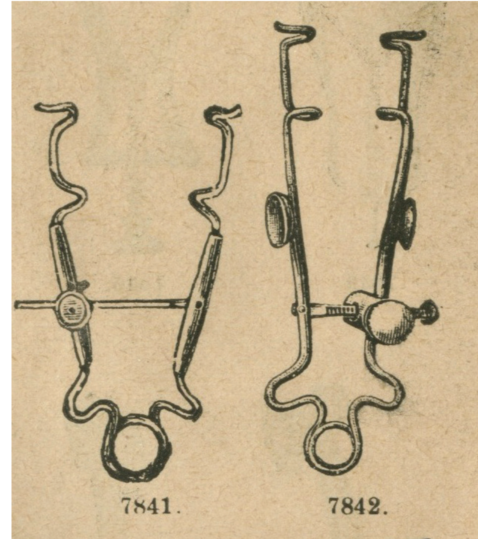

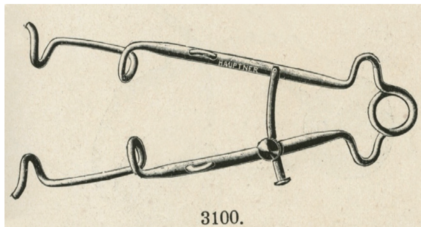
19. yy (Bourgery-Jacop; s.541, Tome 7. Plate 10.)

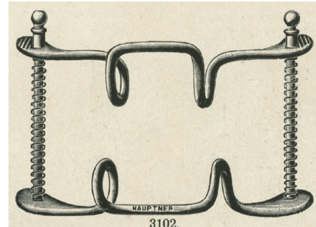
Göz Cerrahisinde Kullanılan Retraktörler

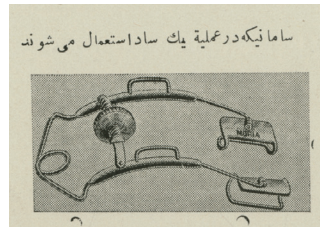

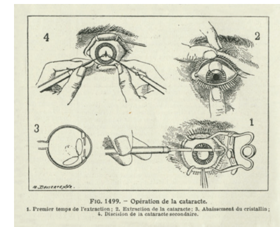

Haupt-Katalog no.33, (1900 başı) Medicinesches Waarenhaus, Berlin

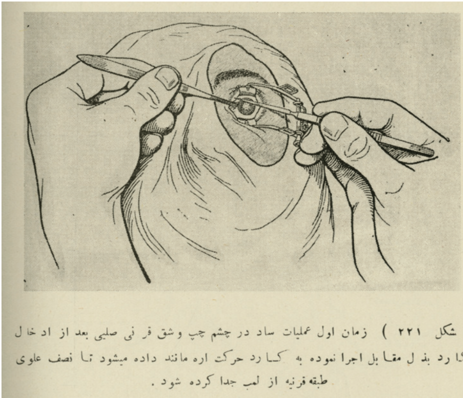

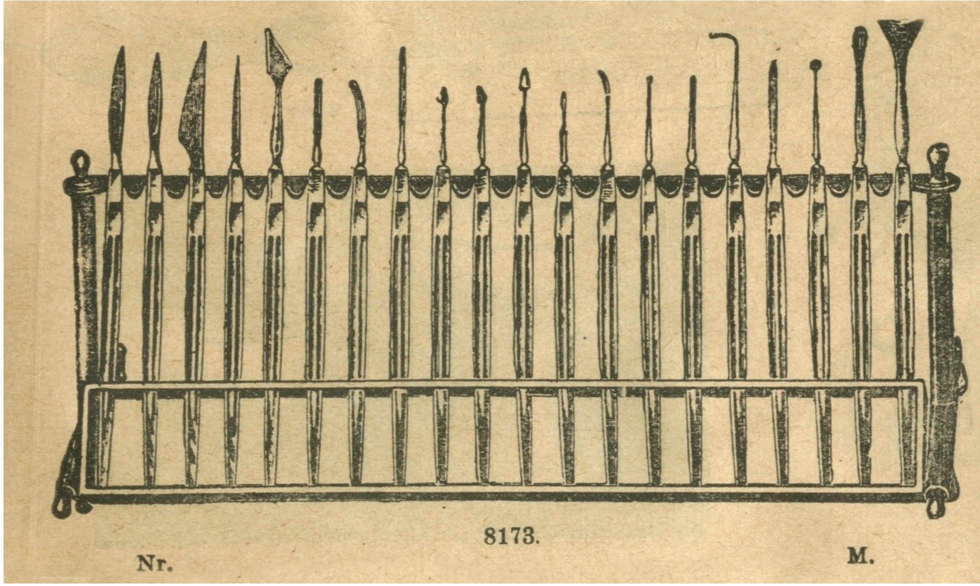
H.Hauptner (1913), Berlin

zeman-ı evvel 'ameliyyat sâd der-çeşm-i ve şakk-ı karnî salbî ba'de ez adhâl kâred bezl bel icrâ enmûde bih güsâr hareket ere mânend dâde mişod tâ nısf 'ulvî tabaka-i karniyye az lebb-i cidâ gerde şod

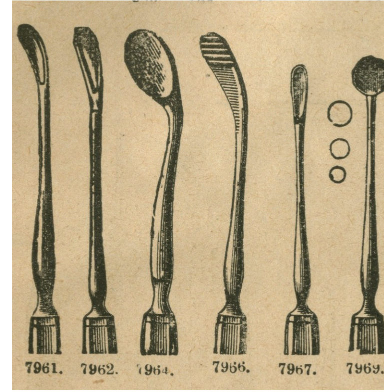

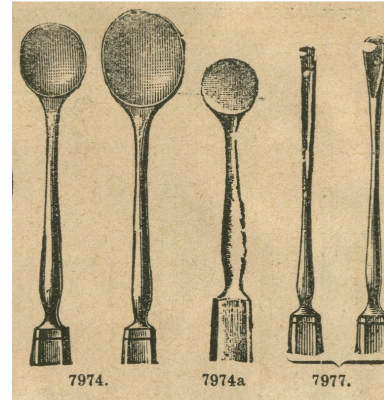
Göz Cerrahi Alet Takımları

Haupt-Katalog no.33, (1900 başı) Medicinesches Waarenhaus, Berlin

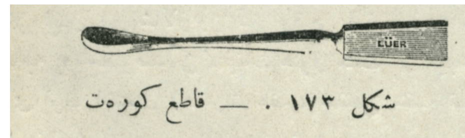

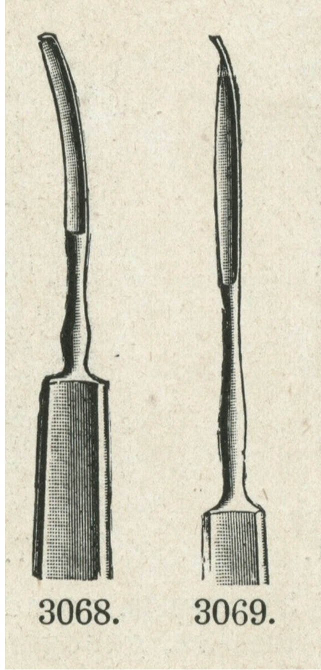
Haupt-Katalog no.33, (1900 başı)
Medicinesches Waarenhaus, Berlin

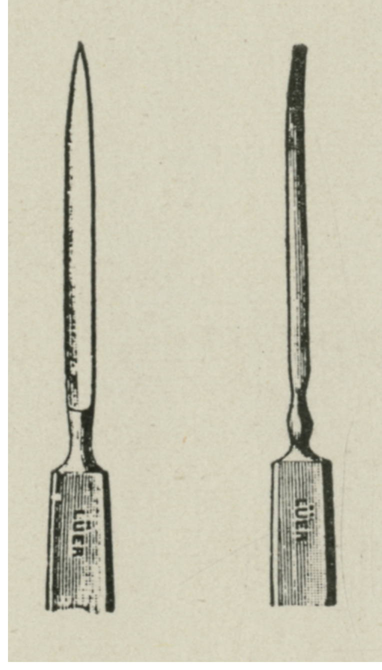

Haupt-Katalog no.33, (1900 başı)
Medicinesches Waarenhaus, Berlin

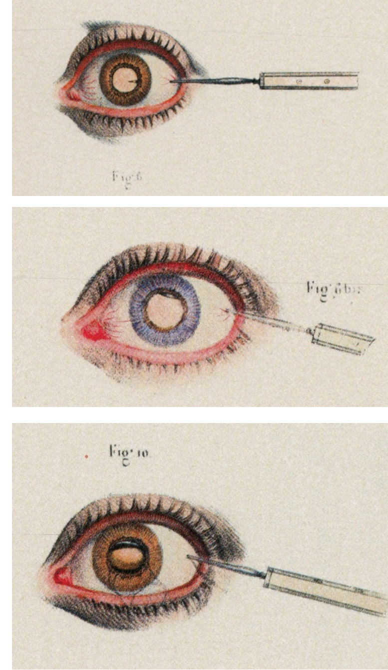

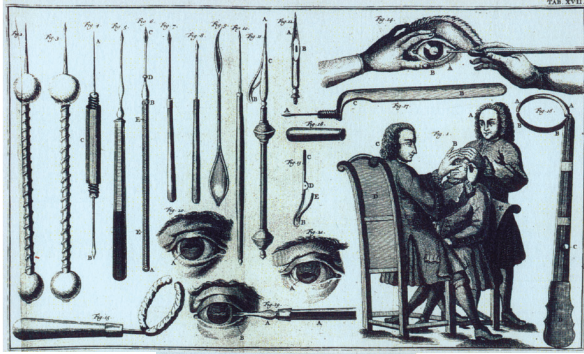

H.Hauptner (1913), Berlin

19. yy (Bourgery-Jacop; s.541, Tome 7. Plate 10.)

31. Lorenz Heister (1683-1758) - Institutiones Chirurgicae, Amsterdam, 1739.

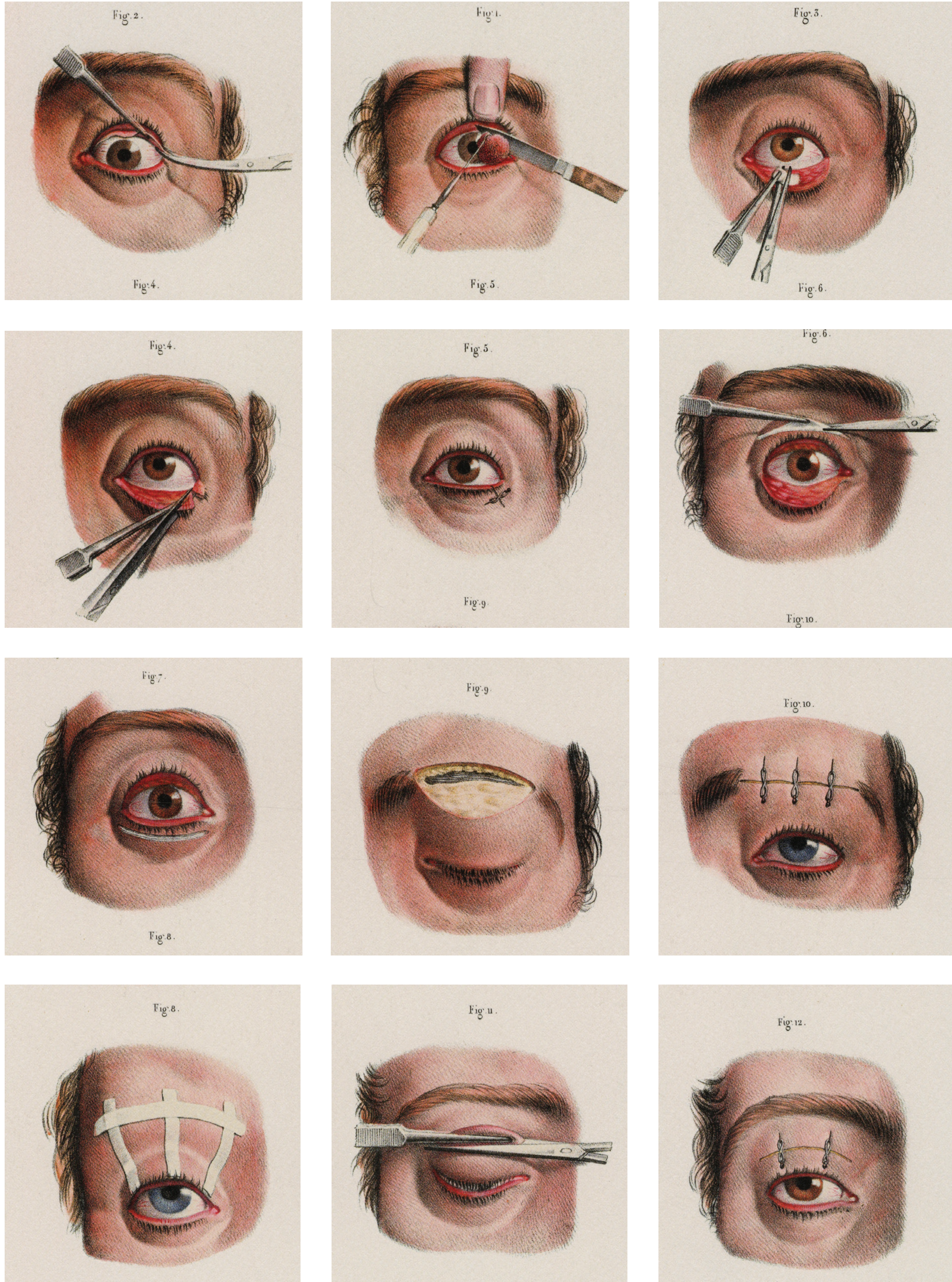
İlter Uzel'den alınmıştır.

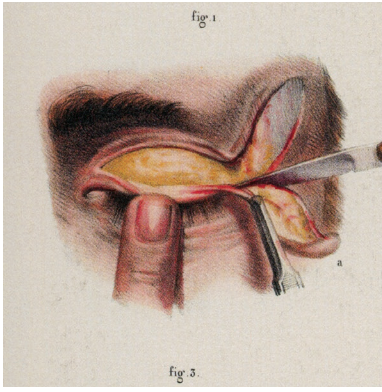
30. Katarakt operasyonu, Diderot Encyclopodie ou Dictionnaire des Sciences des Arts et des Métiers (1772).

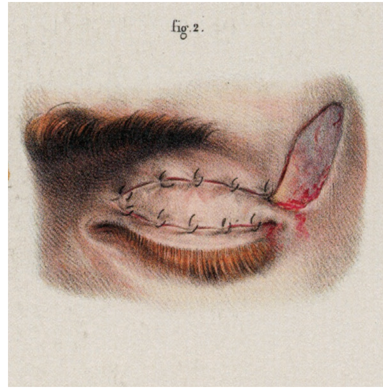
İlter Uzel'den alınmıştır.

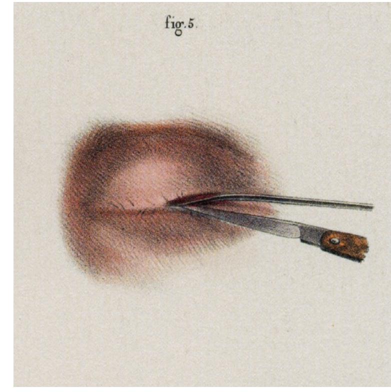

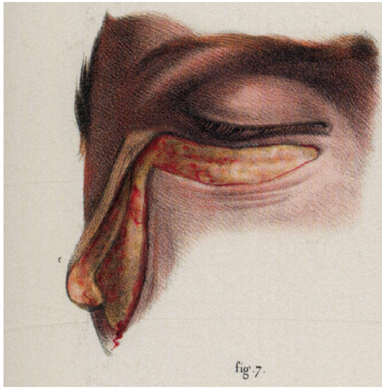

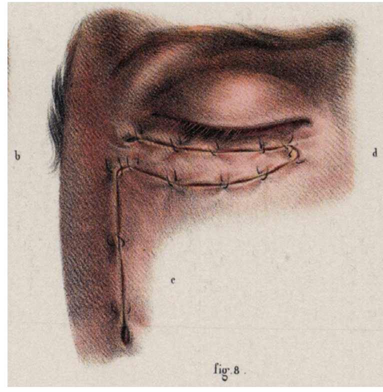
Göz Kapak Cerrahi Ameliyatı
19. yy (Bourgery-Jacop; s.534, Tome 7. Plate 5.)

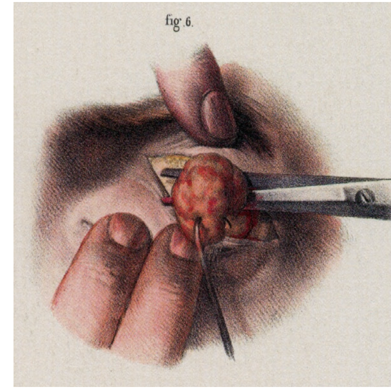

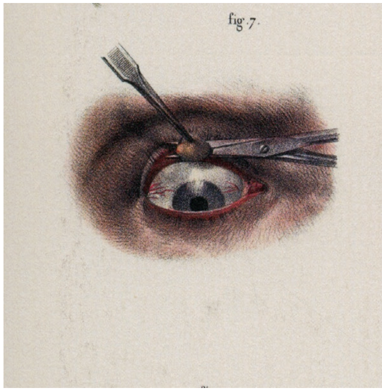

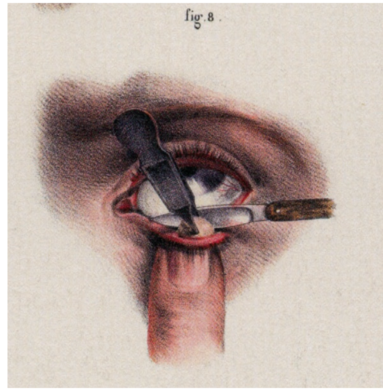

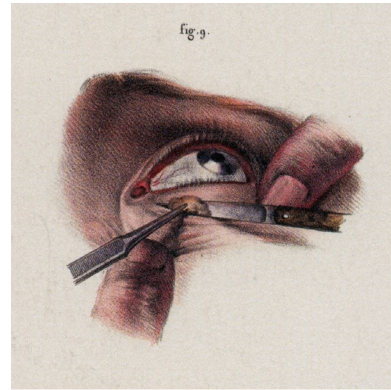

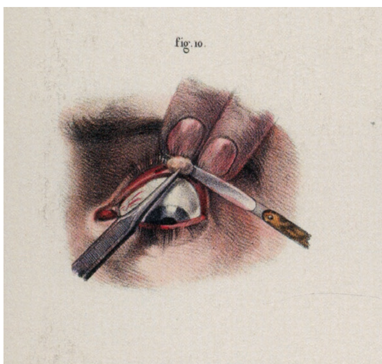

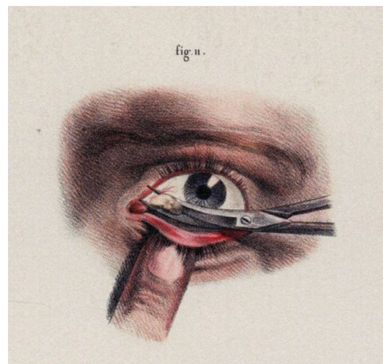

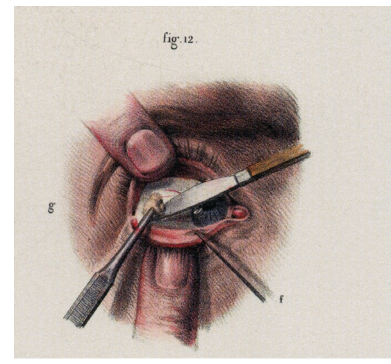

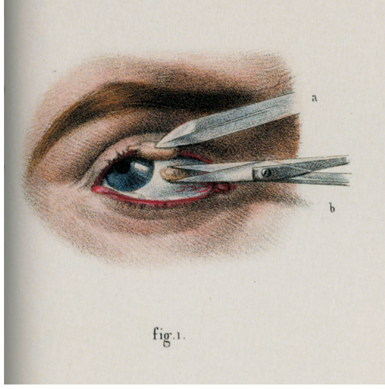

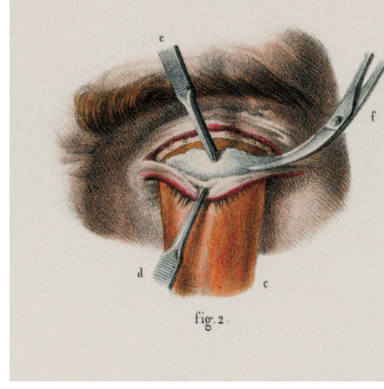

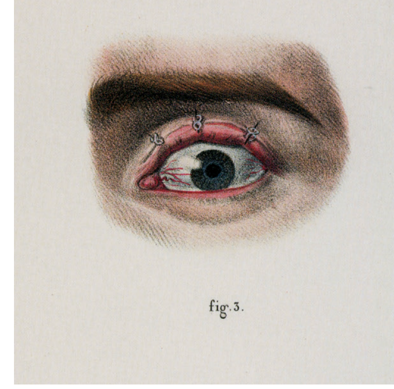

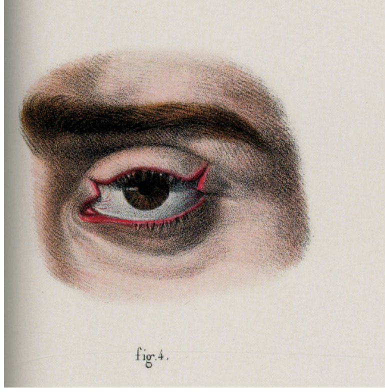

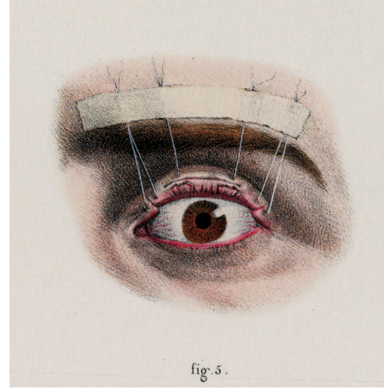
Göz Kapak Cerrahi Ameliyatı
19. yy (Bourgery-Jacop; s.535, Tome 7. Plate 6.)

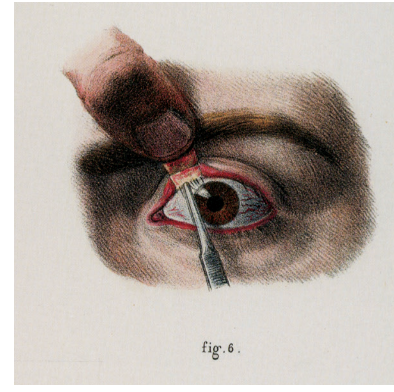

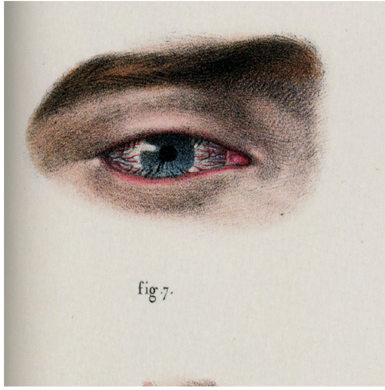

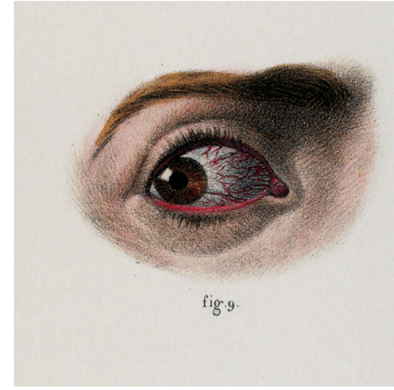

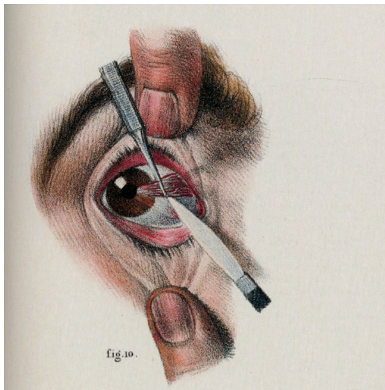

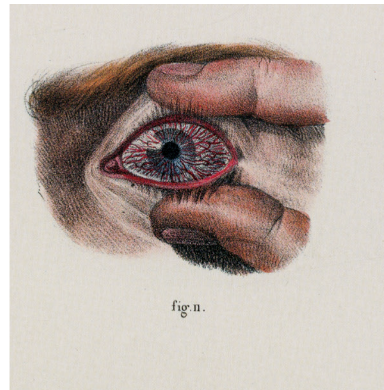

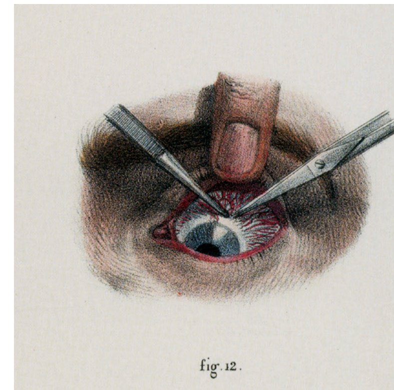

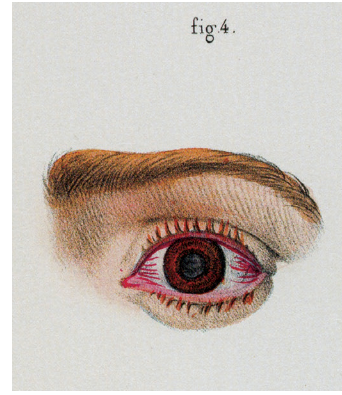

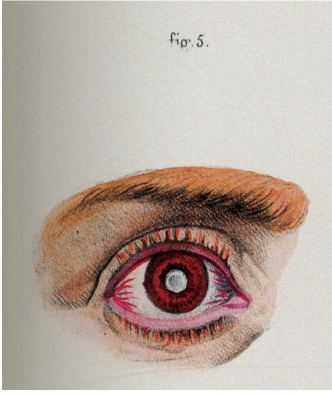
Göz Kapağı Operasyonu
19. yy (Bourgery-Jacop; s.536, Tome 7. Plate 7.)

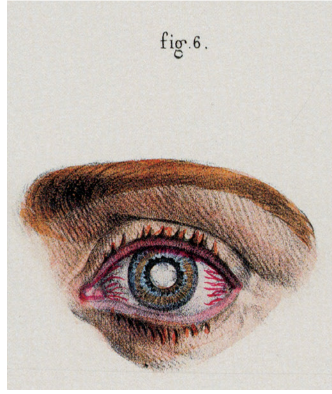

fig. 1.

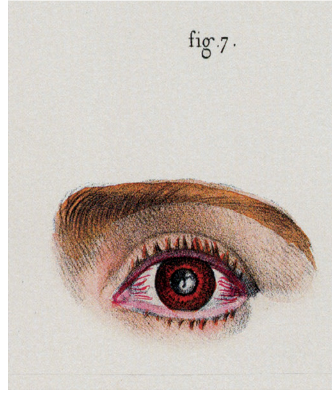

fig. 2.

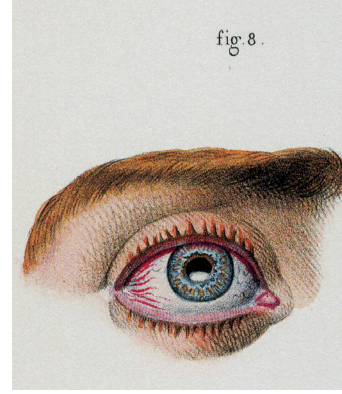

fig. 3.

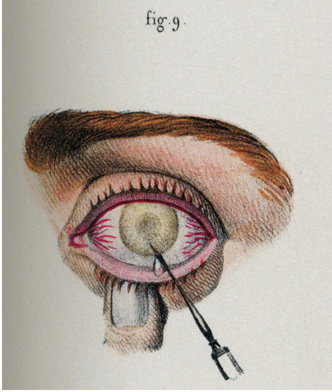

fig. 4.

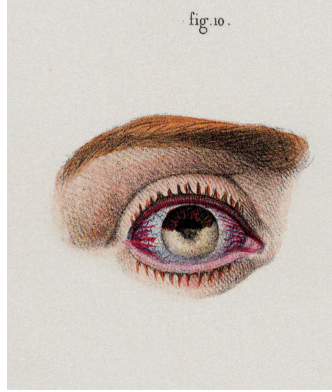

fig. 5.

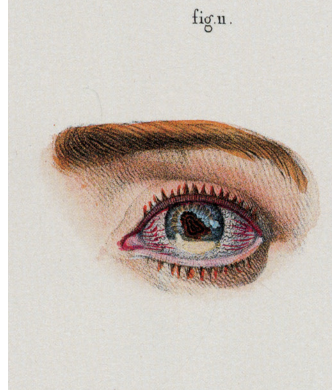

fig. 6.

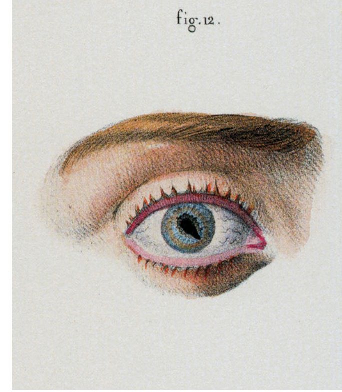

fig. 7.

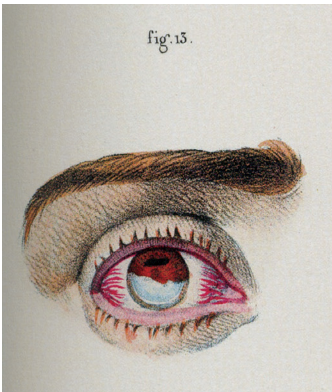

fig. 8.

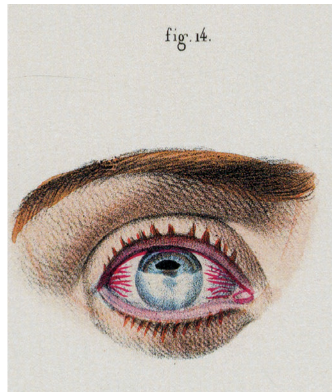

fig. 9.

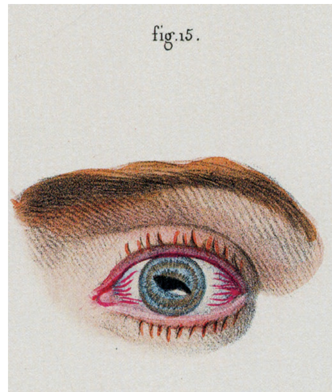

fig. 10.

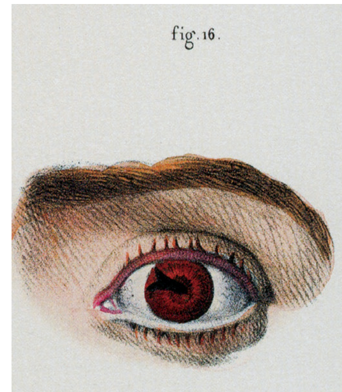

fig. 11.

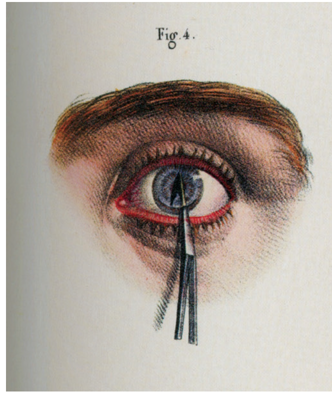

fig. 12.

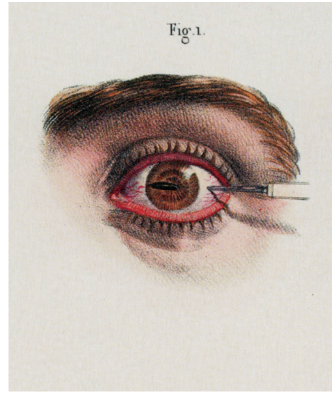

fig. 13.

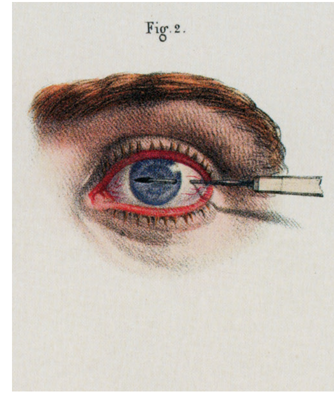

fig. 14.

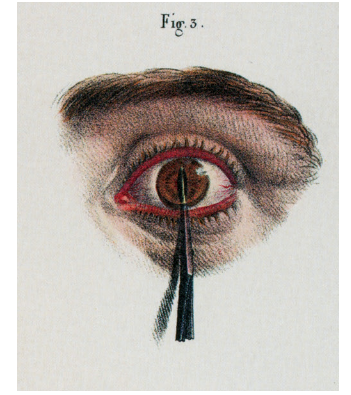

fig. 15.

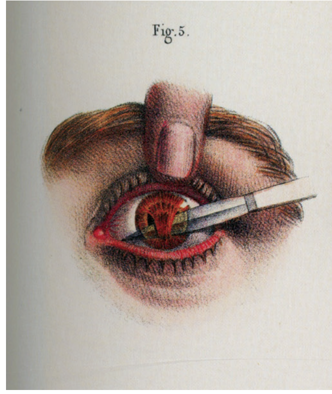

fig. 16.

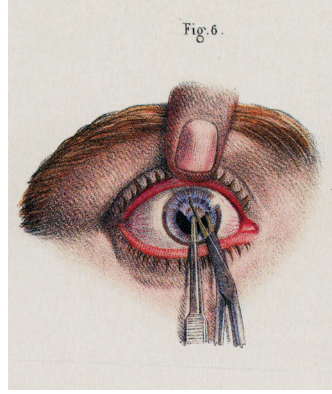

Fig. 4.

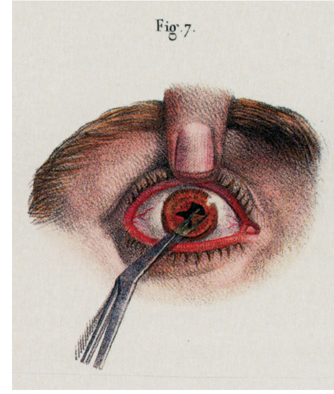

Fig. 1.

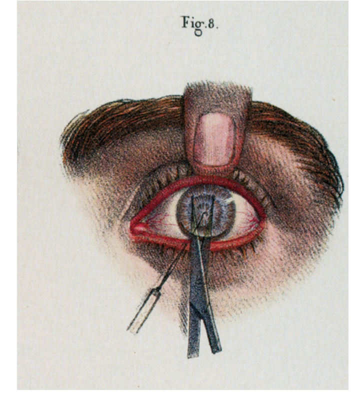

Fig. 2.

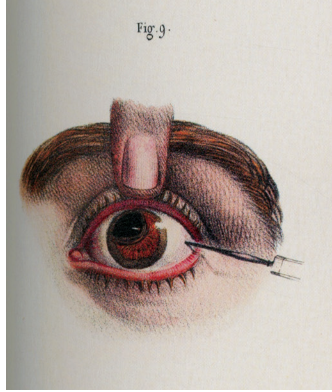

Fig. 3.

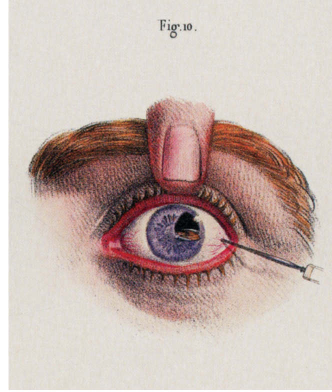

Fig. 5.

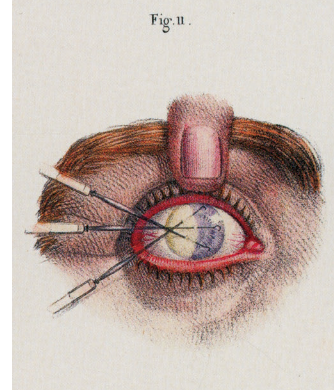

Fig. 6.

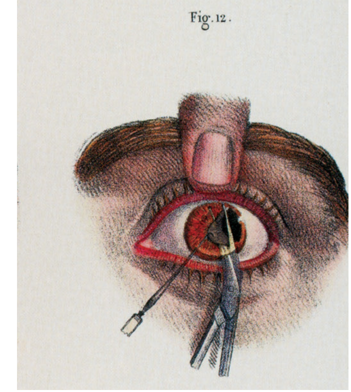

Fig. 7.

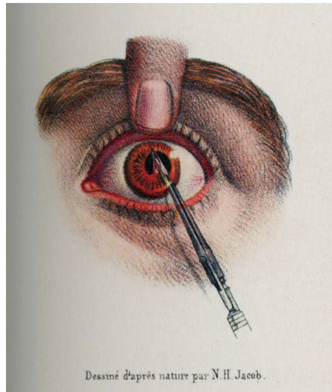

Fig. 8.

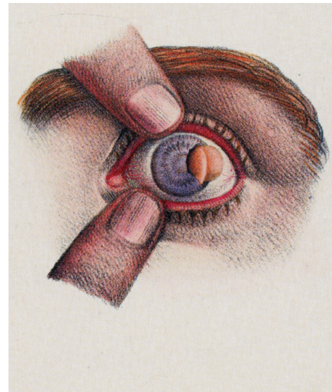

Fig. 9.

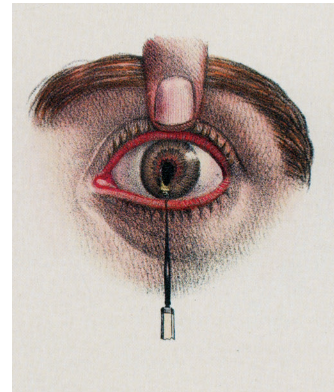

Fig. 10.

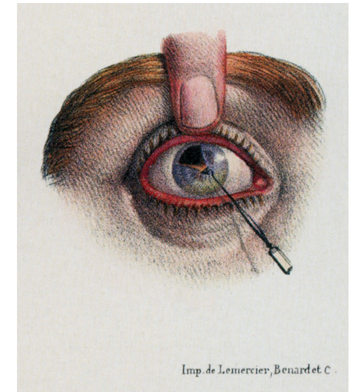

Fig. 11.

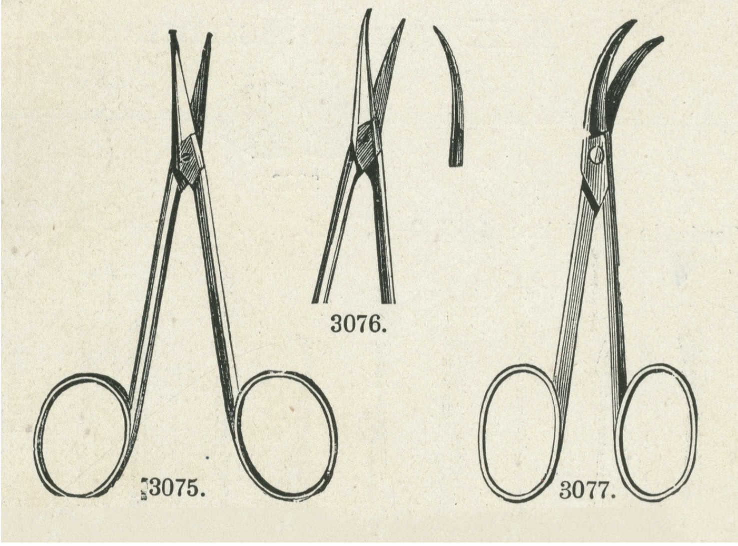

Fig. 12.

Dessiné d'après nature par N.H. Jacob.

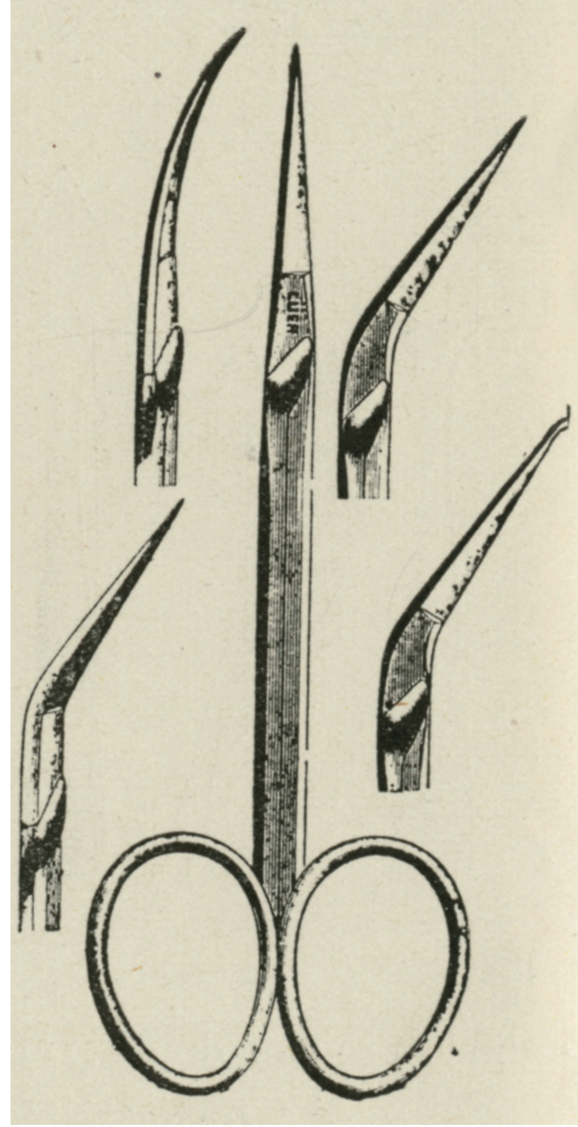

Imp. de Lemercier, Benard et C.

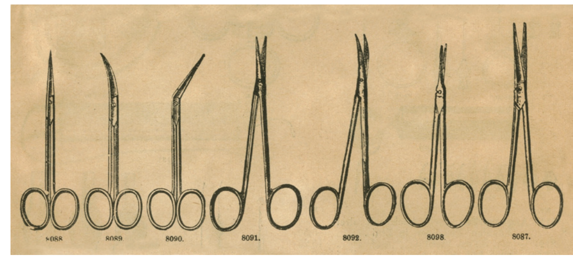

H.Hauptner (1913), Berlin

H.Hauptner (1913), Berlin

Haupt-Katalog no.33, (1900 başı) Medicinesches Waarenhaus, Berlin

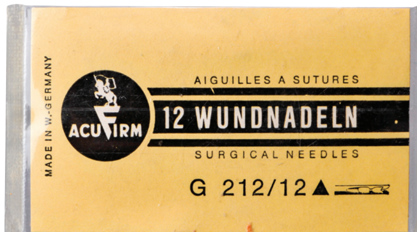
Göz Ameliyat İğneleri

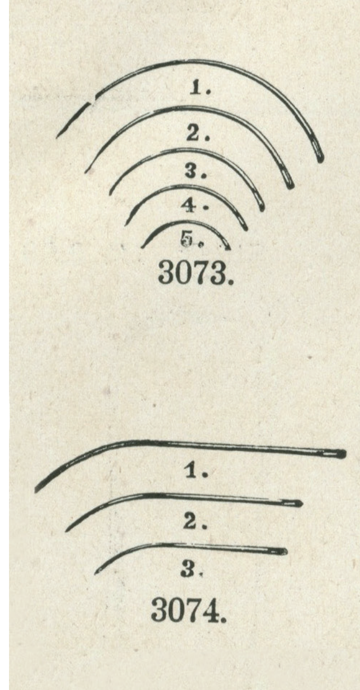

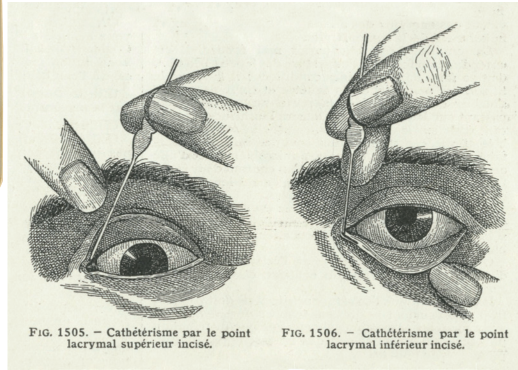

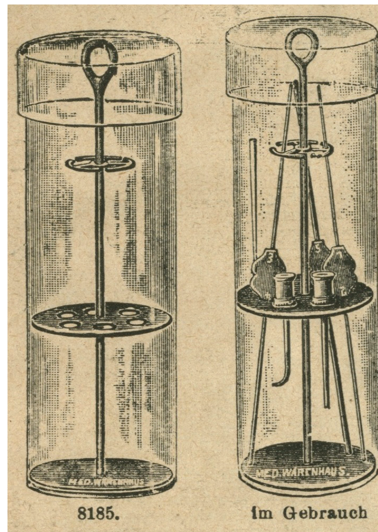
H.Hauptner (1913), Berlin

H.Hauptner (1913), Berlin

Gümüş Sonda ile Göze Müdahale

Haupt-Katalog no.33, (1900 başı) Medicinesches Waarenhaus, Berlin

Gümüş Sonda

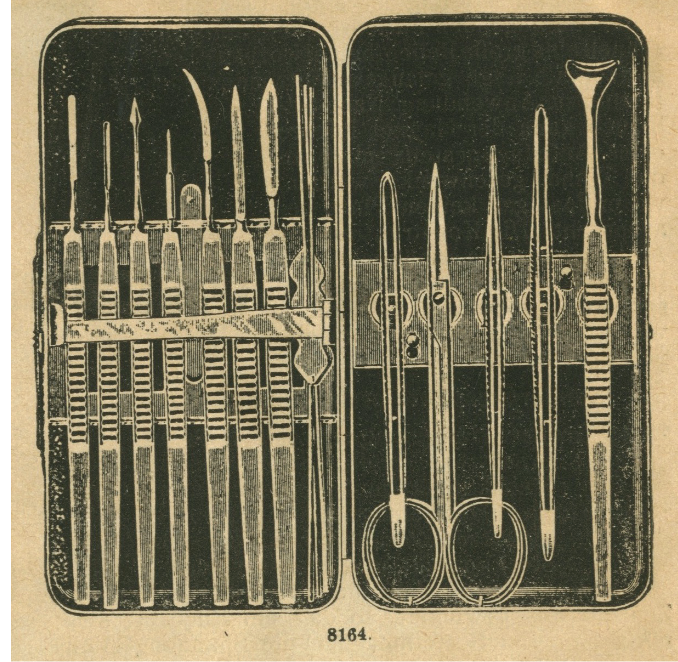
Haupt-Katalog no.33, (1900 başı) Medicinesches Waarenhaus, Berlin

Göz Cerrahi Takımları

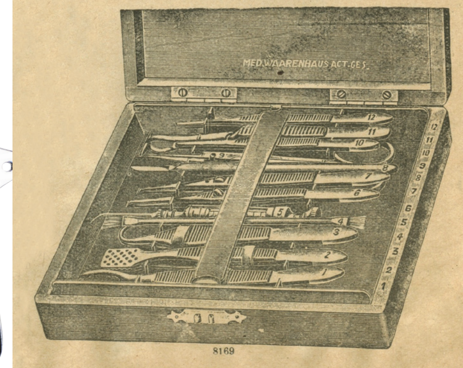
1920'li yıllarda göz cerrahisi için kullanılan alet takımları ameliyathanelerde kullanılmasının yanı sıra, doktorlar tarafından evlerde yapılan muayene için de kullanılan seyyar cerrahi takımlardır. İçinde pens, neşter, forseps, speculum, spatula, iğna biçimli tutacak, cımbız, ucu eğik ve dik kancalar, sığ muayene kaşıkları, ekartörler yer almaktadır.

Haupt-Katalog no.33, (1900 başı) Medicinesches Waarenhaus, Berlin

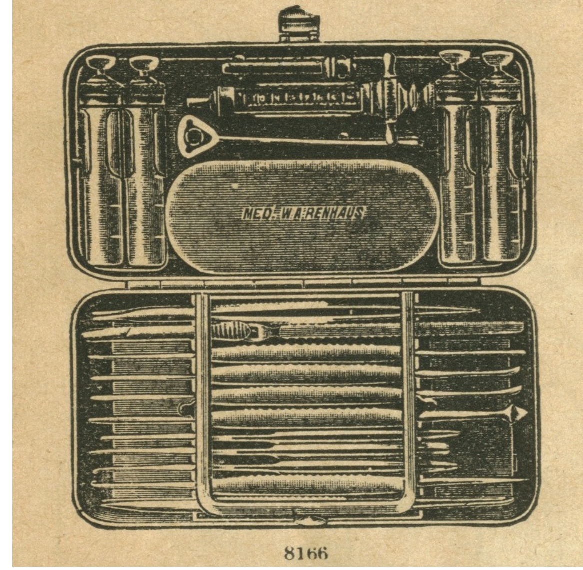

Haupt-Katalog no.33, (1900 başı) Medicinesches Waarenhaus, Berlin

Haupt-Katalog no.33, (1900 başı) Medicinesches Waarenhaus, Berlin

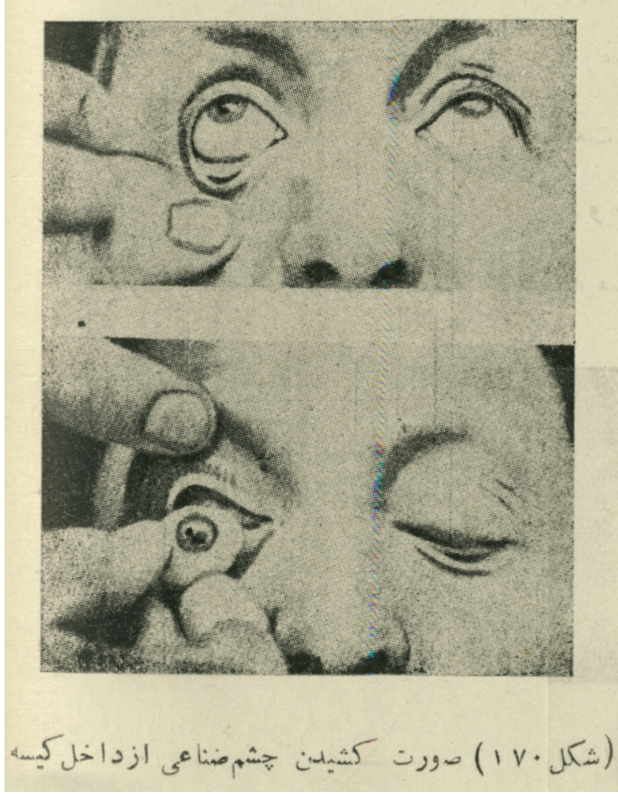

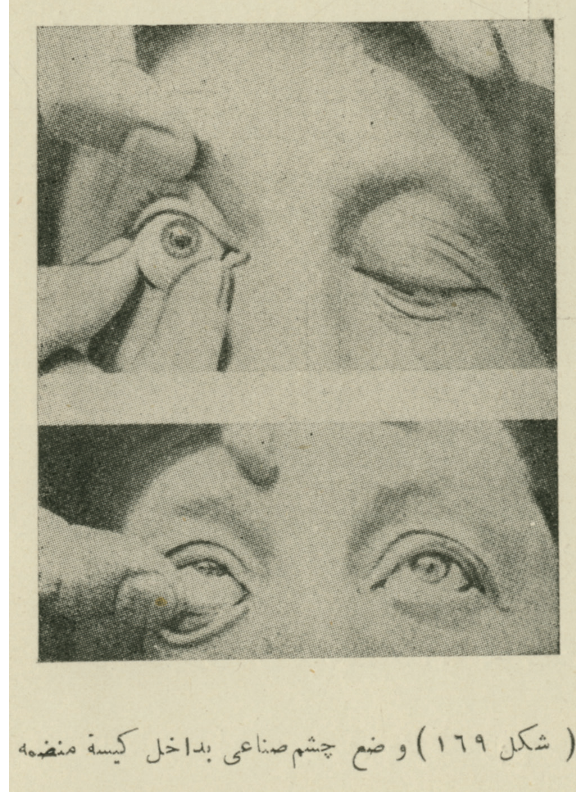
10.3. Yapay (Takma) Gözler

Gözün işlevini yetirmesi durumunda, cam ya da göze zarar vermeyen farklı bir maddeden yapılmış protez gözdür. Ham hali Şekil 1'deki gibi olup; daha sonra Şekil 2'deki gibi içi oyularak göz yuvasının ölçüsü ve kalıbı alınıp göz haznesine yerleştirilir.

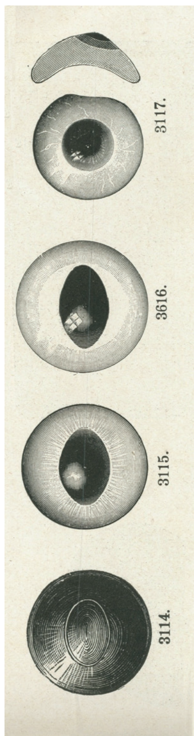
(شكل ١٧٠) صورت كشيدن چشم صناعی از داخل كيسه

sûret-i çeşm-i sanâ-yi' ez dâhilî kîse

(شكل ١٦٩) وضع چشم صناعی بداخل كيسهٔ منضمه

Vaz' çeşm-i sanâyi' be-dâhili kîse-i manzame

H.Hauptner (1913), Berlin

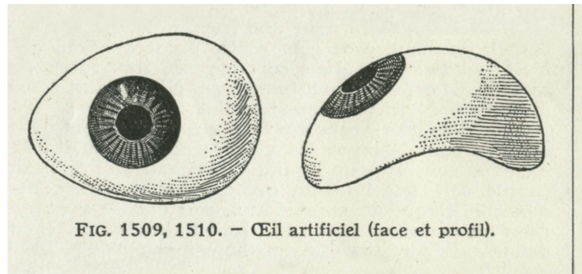
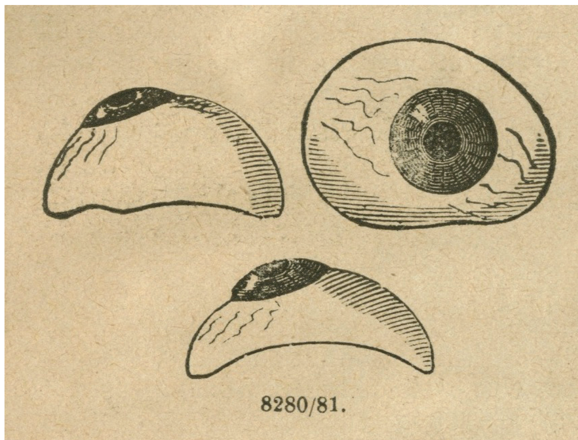
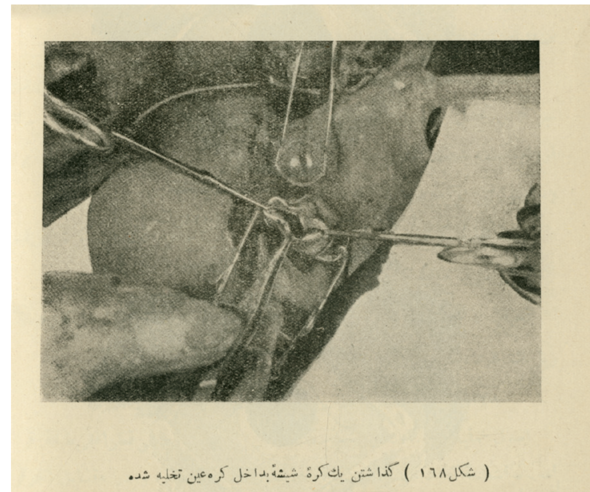

FIG. 1509, 1510. — Œil artificiel (face et profil).

H.Hauptner (1913), Berlin

Haupt-Katalog no.33, (1900 başı) Medicinesches Waarenhaus, Berlin

(شكل ١٦٨) گذاشتن يك كرهٔ شيشه بداخل كرهٔ عين تخليه شده

Gozeşten-i yek küre-i şîe-i bi-dâhil-i küre-i 'ayn tahliyye şode

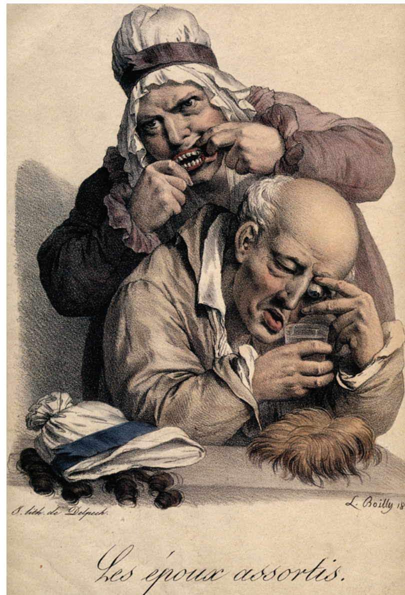
Şekil 1

Şekil 2

Medice Man The Forgotten
Museum of Henry Welcome
Ed. By Ken Arnord and Danielle
Olsen 2003 London
Cam sahte gözler (Takma) 1890lar

Medice Man The Forgotten Museum of
Henry Welcome
Ed. By Ken Arnord and Danielle Olsen
2003 London

Medice Man The Forgotten Museum of Henry Welcome
Ed. By Ken Arnord and Danielle Olsen 2003 London
Cam sahte gözler (Takma) 1890lar

11. GÖZ İLE İLGİLİ İNANÇLAR

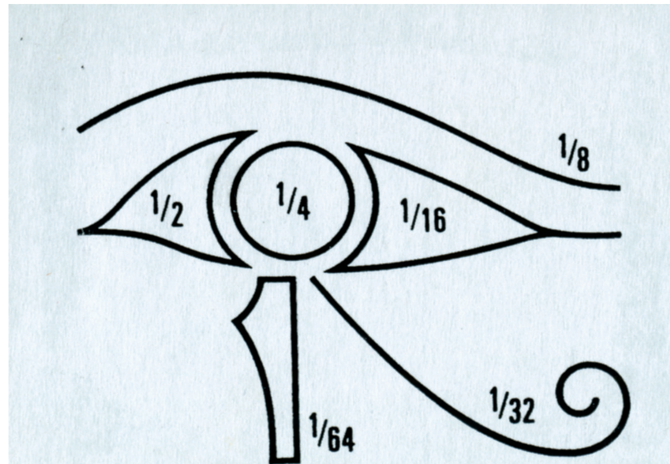
11. GÖZ İLE İLGİLİ İNANÇLAR

Eski Mısır Dönemi

Horus'un Gözü Şeklinde Seramik Koruyucu

Tarihte gözün koruyucu etkisini ilk fark etmiş ve bunun üzerine kutsal kabul ettiği gözün bir tanrıya ait olduğun inanan ilk toplum Mısırlılar olmuştur. Eski Mısır inanışına göre "Udjah" adı verilen kutsal göz, ölümden sonra yaşamın tanrısı olan Osiris ile, eşi İsiris'in oğulları, Nil vadisinin koruyucu tanrısı, şahin başlı Horus'un Gözü olarak tanımlanmıştır. Başka bir tanıma göre Horus'un gözü, Antik Mısır tasvirlerinde ilah Horus'un "Ay Gözü"'de denilen sol gözüne verilen addır. Mısır halkı tarafında iki farklı anlam katılan bu göz, hem manevi olarak hem de biçimsel olarak anlamlaştırılmıştır. Manevi anlamı, vicdanın gözünden hiç birşeyin kaçmayan merhametsiz yargıcın keskin bakışını sembolize eder. Bu vicdanın 24 saat kapanmayan vicdanının gözüdür. Bu yüzden, güneş ve ay, Horus'un gözleri olarak ifade edilir. Biçimsel anlamda ise Tanrı'nın "Bir"liğini (tekliğini) matematiksel olarak gösteren bir semboldür.

Horus'un Gözündeki Oranlar

Roma Dönemi Göz Adakları

İnsanlığın var oluşundan günümüze kadar, inanç konusunda insanlar hep bir araç temin etme çabasına girmişlerdir. Bu durum hastalıklarında da, sağlıklarında da karşımıza çıkar. Roma Dönemi'nde hastalıkla mücadelede tanrıya olan inanç ve şükran açıkça görülmektedir. Özellikle hasta olan uzuvlarına ait olan adaklar bir şükran belirtisidir. Tanrıya edilen dua sonucu, hastalığının iyileşmesi üzerine kişi iyileşen organından bir adak yaptırır ve tanrıya sunmak üzere tapınaklara bırakmaktadır, yada hasta olan uzvunu adak yaptırıp önceden tapınağa iyileşmek için bırakmış da olabilirler. Bu durum göz hastalıkları içinde geçerlidir. İki kurşun ve iki tane darp tekniği ile üretilmiş bakır alaşım malzemeli göz şeklinde adaklar, göz hastalığından kurtulmuş olan kişilerin şükranlarını belirtmek amacıyla tanrıya sundukları birer adaktırlar.

TANRIYA ADAK
Bronz adak üzerinde Son'un tanrı'ya (adağı) manasına gelen “ΘΕ | Ω | Σ V Ω || ΝΟΣ” harfler görülmektedir.

Mermer adak ortasında göz şekli yapılarak A'nın çocuk felçli olan kızı Meter Tymenaia için Tanrıya adak manasına "Α ΦΙΑ ΠΩΛΊΩΝΟΣ / ΜΗΤΡΙ ΤΥΜΕΝΕ - ΑΑΕΥΧΗΝ" yazısı okunmaktadır. Ayrıntılı bilgi için bkz. Öztürk - Perk 2009, Adalya Dergisi, No.12, s.103-106, Antalya.

Son Roma (Bizans) Dönemi Adakları

Toplu bulunmuş kalıp/darp tekniği ile altından üretilmiş göz şeklindeki adakların bir kısmında yazılar okunmaktadır.(Yazılar resim altlarında verilmiştir.) Bu adakların göz sağlığı ile ilgili mi yoksa Tanrının kendilerini görmesi için mi adandığını kesin olarak söylemek mümkün değildir. Roma Dönemi'nde görülen hastalıktan kurtulmak için tanrıya sunulan adakların Bizans Dönemi'nde de devam ettiğini söylemek yanlış olmaz.

Altın göz adak üzerinde Tanrı yardım et manasına gelen "+KYIEBOHΘN" (Kurie Boethei) yazısı okunmaktadır.

Altın göz adak üzerinde Tanrı yardım et manasına gelen "[KY]PIE[BO]EΘ" (Kurie Boethei) yazısı vardır.

Osmanlı (Yakın Hıristiyan) Dönemi Adakları

Antik çağdan beri devam eden adak bırakma geleneği, Roma ve Son Roma (Bizans) döneminin devamı olarak Osmanlı dönemi ve günümüzde de devam etmektedir. Osmanlı döneminde ülkemiz topraklarındaki kiliselerde göz şeklinde üretilen adaklar. Hıristiyan inanç dünyasında, gümüşten kalıp/darp tekniği ile üretilmiş, ülkemizdeki Hıristiyan inancındaki insanlar tarafından kiliselere belli bir ritüelle bırakılmaktadır. Genellikle gümüşten üretilmiş bu adakların Osmanlı döneminde gümüş kaliteleri kontrol edilerek padişah tuğralı damgalarla damgalanmaktadır. Ancak bu dönem adakların göz sağlığı ile mi yoksa kötü gözlerden yani nazardan sakınmak için mi kullanıldığı hakkında kesin olarak yorum yapmak mümkün değildir. Bu istek, adak bırakılırken edilen dualarda belli olmaktadır.

Osmanlı Tılsım Mühür

46x41mm ölçülerinde dikdörtgen formundaki pirinç mührün çerçeve içinde ve dört satır halinde harflerden ve çok az sayıda sayılardan oluşan **erkam-ı ve hurûf-ı mukatta** kazınmıştır. Arka yüzünde ise **"Göz ağrıması"** yazısı kazınmıştır. Bu yazıdan tılsımın göz hastalıklarının tedavisi için hazırlandığı anlaşılmaktadır. Sapı gövdeyle bir dökülmüş olup sabittir.

Göz Şeklinde Koruyucu ve Mahfazalar

Bizans Dönemi'nde şeytanın varlığına ve eylemlerine olan inanç toplumda yoğun olarak hissedilmiştir. Bu durumda kurşun, bronz yada altından yapılmış olan tılsımlar ve muskaların koruyuculuğuna inanılmıştır. Bu inanışta şeytana hükmettiğine inanılan Süleyman'ın mührü ön plana çıkmaktadır. Şeytanın göz hastalıklarına da neden olduğu, bu kötülükten korunmak için göz şeklinde tılsımlara ve muskalara başvurulduğu 5. yy'da görülmektedir.Muskalar takılmakla kalmayıp, ezilerek içildiğinde de şifa veridiğine inanılırdı. Madenden üretilmiş (gümüş, bakır) koruyucular üzerlerinde stilize göz şeklinde örneklerde üretilmişlerdir. Bu sayede koruyucu ifadelerin güçleri arttırılması istenmiştir. Nazar, göz değmesi, göze gelmek, Meş'um göz, İsabeti ayn olarak tanımlanan kötülüğe yorumlanan inançlardan korunmak amaçlanmıştır.

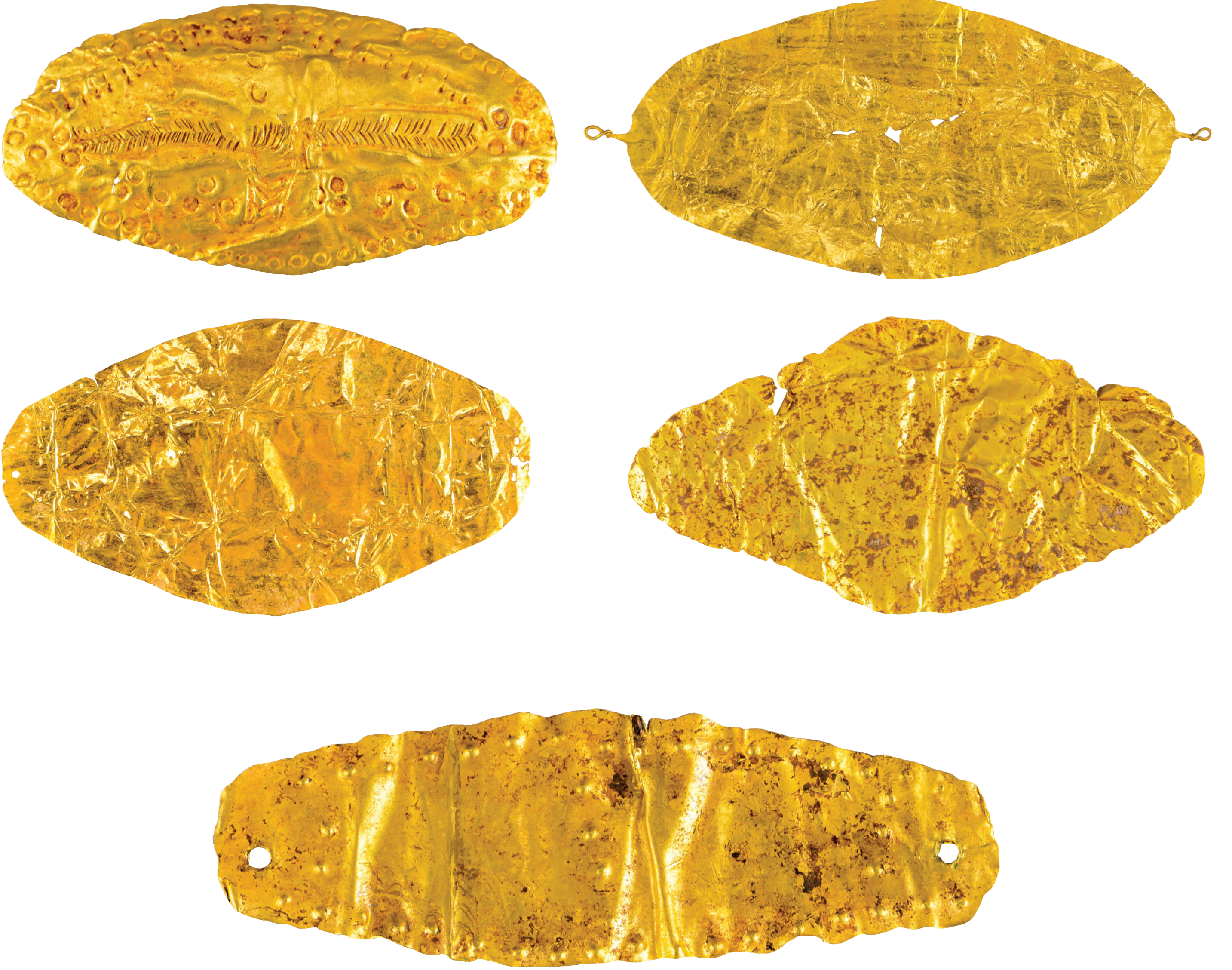

Bizans Dönemi Kurşun Tılsım

Mahfazalar, stilize göz şeklinde tasarlanmış üçgen muska (kağıttan koruyucu dualar, ayetler, vefkler) kapları gümüş, çinko ve kumaştan üretilmişlerdir. Özellikle gümüş olanlarda Maşallah yazıları, yine göz şeklinde mavi boncuklar bulunur. Bu durum antik dönemdeki adak inancından farklı bir anlam taşımaktadır. İslam dini ile birlikte inancın pekişmesi açısından, koruyucu olarak kullanılmaya başlanan bu tılsımlar ya göz şeklinde yada üzerlerinde göz betimlemesi olan koruyuculardır.

Gözlere konulan sikke yada göz şeklinde altın yada bronz tablalar, öldükten sonra ölüyü ileriye taşıyacak olan kayıkçıya verilen bedel olarak düşünülüyordu. Yunan mitolojisinde, ölülerin ruhlarını, yeraltındaki ölüler ülkesi Hades›i çevreleyen Styx ırmağından geçiren kayıkçı Kharon'a nehri kazasız geçirmesini sağlamak için kullanıldığına inanılır. Öldüğünde gözlerine bu tablalardan konulmayanların Araf›ta kaybolacağına inanılıyordu. Grekler'de ve Macarlar'da da bu duruma benzer bir örnekle karşılaşılır; fakat bu malzemelerin gözlere mi yoksa ağza mı konulduğu hakkında kesin bilgi yoktur.

12. GÖZLÜKÇÜLER VE GÖZLÜKLER

12. GÖZLÜKÇÜLER ve GÖZLÜKLER

12.1. Gözlükçüler, Gözlükçü Ruhsatnamesi, Kartvizitleri ve Reklamları

Gözlükçüler

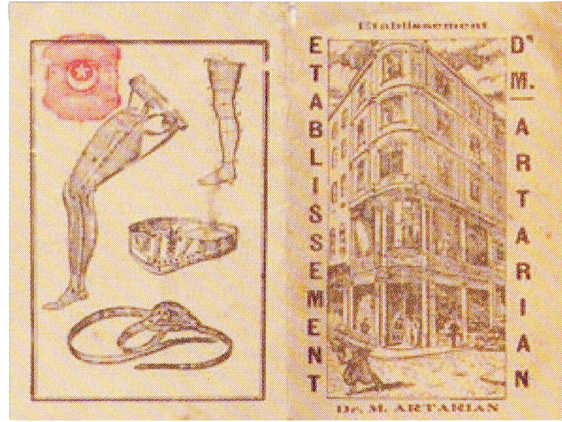
Anestidis

Dr. M. Artaryan

Dr. M. Artaryan 1920 yılında Bahçe kapı caddesinde faaliyet gösteren ecza ve tıbbı alet deposu kuran sayılı kişilerdendir.Dönemin önemli firmaları arasında yer alır. Dr. M. Artaryan' a ait 1920' li yılların kartvzit örneklerinde gözlük, şırınga, pens ve çeşitli ameliyat araçlarına yer verilmiştir.

149. **Filateli** – Etablissement Dr. M. Artarian GÖZLÜKÇÜ ve TIBBİ ALETLER FAİRMA KARTI

75 YTL

Doktor Arnaryan Fenni Gözlükçü
Bahçe kapı, Doktor Arnaryan Hanı tahtinde
Telefon İstahbul 684

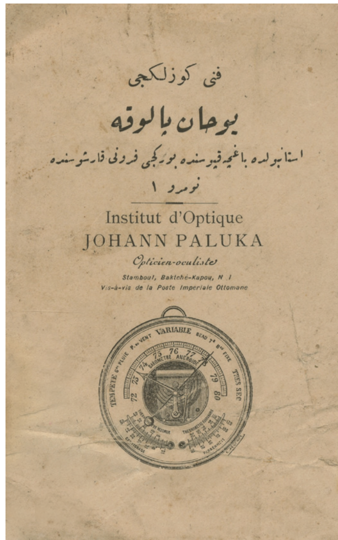
Yohan Paluka
İstanbul’da Bağçe Kapusunda; Börekçi Fırunu Karşısında; Numero: 1.

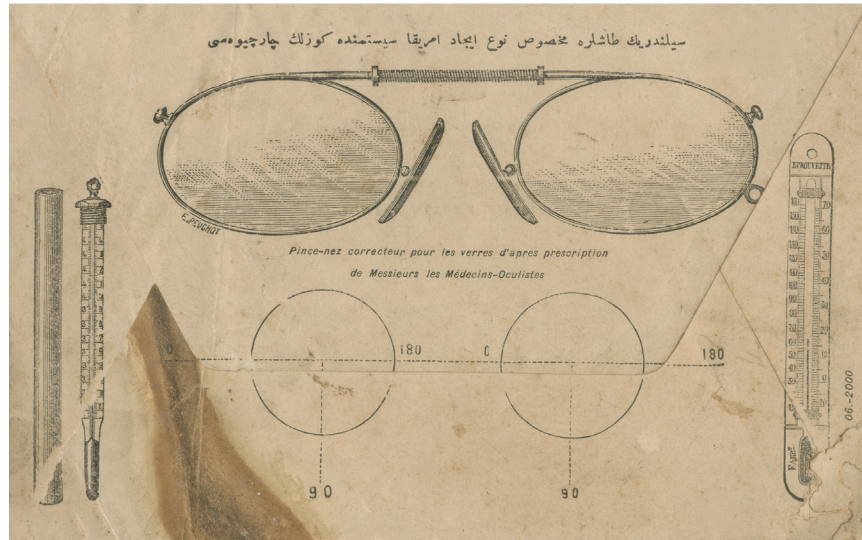

Firmanın gözlük kılıfı üzerinde “Baluka Fenni Gözlükci / Ortoskob Gözlük Taşı” yazılıdır.

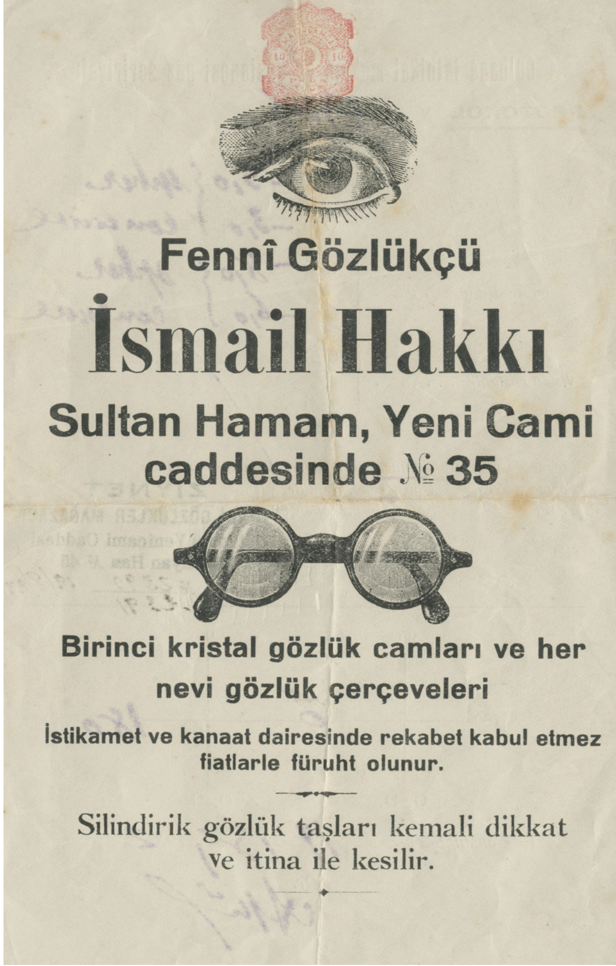
Firma ismi yazılı gözlük temizleme mendili

Fenni Gözlükçü Yohan Paluka İstanbulda Bağçe Kapısında Börekçi Fırını Karşısında Numero:1

İsmail Hakkı

İsmail Hakkı
Fenni Gözlükçü
Sultan Hamam, Yeni Cami Caddesinde, Çiçek Pazarı Sokağı Köşesinde [45]

Salih Necati Emgen

Eczacı Salih Necati Emgen' in 1901 yılında Üsküdar meydanın da ilk eczanesini açmasıyla gözlükçülüğe de başladı fenni gözlük satışı, o dönemde henüz Gözlükçülük kanunu çıkmadığından, yüksek okul mezunları olan eczacılara bırakılmıştı. Bu durum Cumhuriyet döneminde 1939 yılında çıkan Gözlükçülük Kanunu' na kadar devam etti. Eczacı Salih Necati Cumhuriyetimizin kuruluş yıllarında Sirkeci' deki yeni yerine geçerek, Gözlükçü - Eczacı olarak bu sektörde isim yapmaya başladı. Soyadı Kanunu'nun çıkmasıyla, Orta Asya Türk dillerinde "İlaç yapan, Şifa veren" anlamına gelen "Emgen" ismini seçer. Salih Necatinin Gözlük işine ağırlık vermesi 1925 yılından sonra başlar.

İstanbul'daki Gözlükçülerin Reklamlı Gözlük Kılıflarından Örnekler

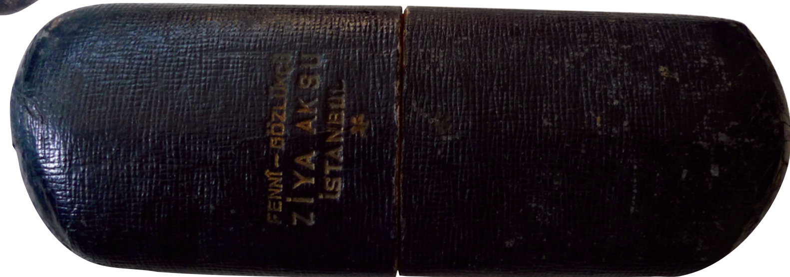

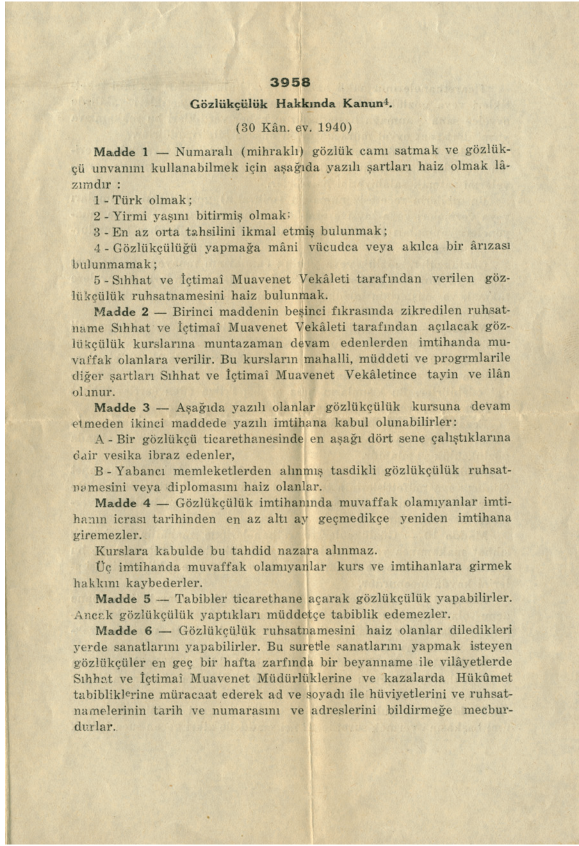

Fenni Gözlükçü
A.Polatos
Galata-İstanbul

Fenni Gözlükçü
Ziya Aksu
İstanbul

Gözlükçü Kanunamesi, Ruhsatnamesi ve Fatura Örnekleri

3958

Gözlükçülük Hakkında Kanun[1].

(30 Kân. ev. 1940)

Madde 1 — Numaralı (mihraklı) gözlük camı satmak ve gözlükçü unvanını kullanabilmek için aşağıda yazılı şartları haiz olmak lâzımdır :

1 - Türk olmak;

2 - Yirmi yaşını bitirmiş olmak;

3 - En az orta tahsilini ikmal etmiş bulunmak;

4 - Gözlükçülüğü yapmağa mâni vücudca veya akılca bir ârızası bulunmamak;

5 - Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâleti tarafından verilen gözlükçülük ruhsatnamesini haiz bulunmak.

Madde 2 — Birinci maddenin beşinci fıkrasında zikredilen ruhsatname Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâleti tarafından açılacak gözlükçülük kurslarına muntazaman devam edenlerden imtihanda muvaffak olanlara verilir. Bu kursların mahalli, müddeti ve progrmlarile diğer şartları Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletince tayin ve ilân olunur.

Madde 3 — Aşağıda yazılı olanlar gözlükçülük kursuna devam etmeden ikinci maddede yazılı imtihana kabul olunabilirler:

A - Bir gözlükçü ticarethanesinde en aşağı dört sene çalıştıklarına dair vesika ibraz edenler,

B - Yabancı memleketlerden alınmış tasdikli gözlükçülük ruhsatnamesini veya diplomasını haiz olanlar.

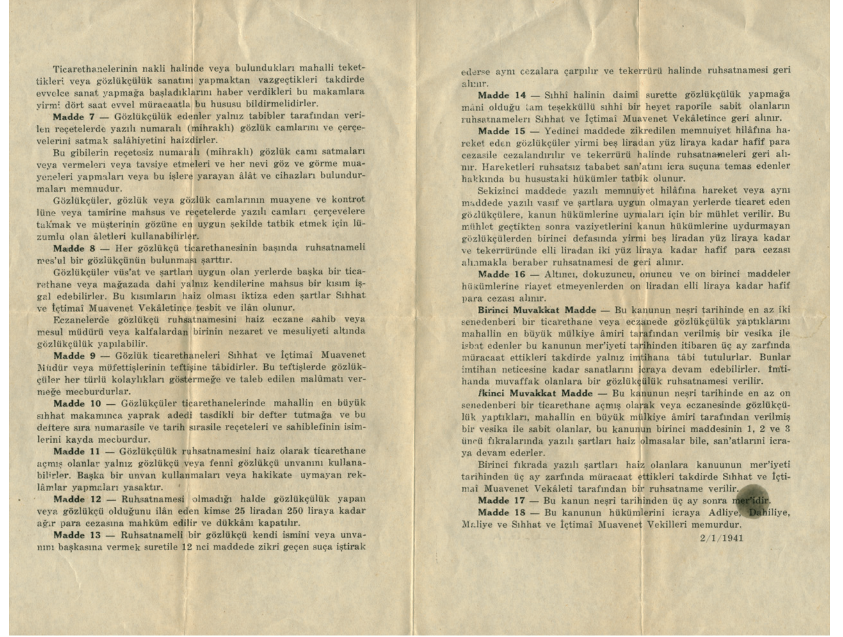
Madde 4 — Gözlükçülük imtihanında muvaffak olamıyanlar imtihanın icrası tarihinden en az altı ay geçmedikçe yeniden imtihana giremezler.

Kurslara kabulde bu tahdid nazara alınmaz.

Üç imtihanda muvaffak olamıyanlar kurs ve imtihanlara girmek hakkını kaybederler.

Madde 5 — Tabibler ticarethane açarak gözlükçülük yapabilirler. Ancak gözlükçülük yaptıkları müddetçe tabiblik edemezler.

Madde 6 — Gözlükçülük ruhsatnamesini haiz olanlar diledikleri yerde sanatlarını yapabilirler. Bu suretle sanatlarını yapmak isteyen gözlükçüler en geç bir hafta zarfında bir beyanname ile vilâyetlerde Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Müdürlüklerine ve kazalarda Hükûmet tabibliklerine müracaat ederek ad ve soyadı ile hüviyetlerini ve ruhsatnamelerinin tarih ve numarasını ve adreslerini bildirmeğe mecburdurlar.

Ticarethanelerinin nakli halinde veya bulundukları mahalli terkettikleri veya gözlükçülük sanatını yapmaktan vazgeçtikleri takdirde evvelce sanat yapmağa başladıklarını haber verdikleri bu makamlara yirmi dört saat evvel müracaatla bu hususu bildirmelidirler.

Madde 7 — Gözlükçülük edenler yalnız tabibler tarafından verilen reçetelerde yazılı numaralı (mihraklı) gözlük camlarını ve çerçevelerini satmak salâhiyetini haizdirler.

Bu gibilerin reçetesiz numaralı (mihraklı) gözlük camı satmaları veya vermeleri veya tavsiye etmeleri ve her nevi göz ve görme muayeneleri yapmaları veya bu işlere yarayan âlât ve cihazları bulundurmaları memnudur.

Gözlükçüler, gözlük veya gözlük camlarının muayene ve kontrolüne veya tamirine mahsus ve reçetelerde yazılı camları çerçevelere takmak ve müşterinin gözüne en uygun şekilde tatbik etmek için lüzumlu olan âletleri kullanabilirler.

Madde 8 — Her gözlükçü ticarethanesinin başında ruhsatnameli mes'ul bir gözlükçünün bulunması şarttır.

Gözlükçüler vüs'at ve şartları uygun olan yerlerde başka bir ticarethane veya mağazada dahi yalnız kendilerine mahsus bir kısım işgal edebilirler. Bu kısımların haiz olması iktiza eden şartlar Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletince tesbit ve ilân olunur.

Eczanelerde gözlükçü ruhsatnamesini haiz eczane sahib veya mesul müdürü veya kalfalardan birinin nezaret ve mesuliyeti altında gözlükçülük yapılabilir.

Madde 9 — Gözlük ticarethaneleri Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Müdür veya müfettişlerinin teftişine tâbidirler. Bu teftişlerde gözlükçüler her türlü kolaylıkları göstermeğe ve taleb edilen malûmatı vermeğe mecburdurlar.

Madde 10 — Gözlükçüler ticarethanelerinde mahallin en büyük sıhhat makamınca yaprak adedi tasdikli bir defter tutmağa ve bu deftere sıra numarasile ve tarih sırasile reçeteleri ve sahiblefinin isimlerini kayda mecburdur.

Madde 11 — Gözlükçülük ruhsatnamesini haiz olarak ticarethane açmış olanlar yalnız gözlükçü veya fennî gözlükçü unvanını kullanabilirler. Başka bir unvan kullanmaları veya hakikate uymayan reklâmlar yapmaları yasaktır.

Madde 12 — Ruhsatnamesi olmadığı halde gözlükçülük yapan veya gözlükçü olduğunu ilân eden kimse 25 liradan 250 liraya kadar ağır para cezasına mahkûm edilir ve dükkânı kapatılır.

Madde 13 — Ruhsatnameli bir gözlükçü kendi ismini veya unvanını başkasına vermek suretile 12 nci maddede zikri geçen suça iştirak ederse aynı cezalara çarpılır ve tekerrürü halinde ruhsatnamesi geri alınır.

Madde 14 — Sıhhî halinin daimî surette gözlükçülük yapmağa mâni olduğu tam teşekküllü sıhhî bir heyet raporile sabit olanların ruhsatnameleri Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâletince geri alınır.

Madde 15 — Yedinci maddede zikredilen memnuiyet hilâfına hareket eden gözlükçüler yirmi beş liradan yüz liraya kadar hafif para cezasile cezalandırılır ve tekerrürü halinde ruhsatnameleri geri alınır. Hareketleri ruhsatsız tababet san'atını icra suçuna temas edenler hakkında bu husustaki hükümler tatbik olunur.

Sekizinci maddede yazılı memnuiyet hilâfına hareket veya aynı maddede yazılı vasıf ve şartlara uygun olmayan yerlerde ticaret eden gözlükçülere, kanun hükümlerine uymaları için bir mühlet verilir. Bu mühlet geçtikten sonra vaziyetlerini kanun hükümlerine uydurmayan gözlükçülerden birinci defasında yirmi beş liradan yüz liraya kadar ve tekerrüründe elli liradan iki yüz liraya kadar hafif para cezası alınmakla beraber ruhsatnamesi de geri alınır.

Madde 16 — Altıncı, dokuzuncu, onuncu ve on birinci maddeler hükümlerine riayet etmeyenlerden on liradan elli liraya kadar hafif para cezası alınır.

Birinci Muvakkat Madde — Bu kanunun neşri tarihinde en az iki senedenberi bir ticarethane veya eczanede gözlükçülük yaptıklarını mahallin en büyük mülkiye âmiri tarafından verilmiş bir vesika ile isbat edenler bu kanunun mer'iyeti tarihinden itibaren üç ay zarfında müracaat ettikleri takdirde yalnız imtihana tâbi tutulurlar. Bunlar imtihan neticesine kadar sanatlarını icraya devam edebilirler. İmtihanda muvaffak olanlara bir gözlükçülük ruhsatnamesi verilir.

İkinci Muvakkat Madde — Bu kanunun neşri tarihinde en az on senedenberi bir ticarethane açmış olarak veya eczanesinde gözlükçülük yaptıkları, mahallin en büyük mülkiye âmiri tarafından verilmiş bir vesika ile sabit olanlar, bu kanunun birinci maddesinin 1, 2 ve 3 üncü fıkralarında yazılı şartları haiz olmasalar bile, san'atlarını icraya devam ederler.

Birinci fıkrada yazılı şartları haiz olanlara kanuunun mer'iyeti tarihinden üç ay zarfında müracaat ettikleri takdirde Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekâleti tarafından bir ruhsatname verilir.

Madde 17 — Bu kanun neşri tarihinden üç ay sonra mer'idir.

Madde 18 — Bu kanunun hükümlerini icraya Adliye, Dahiliye, Maliye ve Sıhhat ve İçtimaî Muavenet Vekilleri memurdur.

2/1/1941

Gözlükçülük Kanunnamesi

Cilt Sayısı 3

Yaprak Sayısı 232

SIHHAT ve İÇTİMAİ MUAVENET VEKÂLETİ

GÖZLÜKCÜLÜK RUHSATNAMESİ

30/12/1940 tarih ve 3958 sayılı Gözlükçülük kanununun bu hususa ait maddeleri mucibince gereken vasıfları haiz olduğu anlaşılan 1327 yılında Çerkeş'de doğan Hasan oğlu M. Necati Alkan'ın fennî gözlükcülük yapabileceğine dair bu ruhsatname verilmiştir.

17 Ekim 1956

M. Necati Alkan' a verilen 17 Ekim 1956 tarihli fenni gözlükçülük ruhsat nağmesidir.

İstanbulda eski bir gözlükçü dükkanı fotoğrafı

Gözlük Faturası Örnekleri

Gözlük Zarfları

Gözlük Reklamları

فنی کوزلکجی

اپوستولنیقولائیدیس و دیمیتری قرایانکیس

استانبولده بغچه قپوسنده بشیر کمال افندینک اجزاخانه سنه متصل نومرو ۸

قولاقدن وبروندن طاقمه کوزلکلر غایت اهون بر فیأت ایله فروخت اولندیغی کبی
اطبا طرفندن ترتیب و تعیین ایدیلان کوزلك رچته لرده کمال دقت و بصیرتله ایفا اولنمقده در.

Apos. Nicolaïdès et Dem. Carayannakis

OPTICIENS

Stamboul, Bagtché Kapou 8

(à côté de la Pharmacie Béchir Kémal)

Grand choix d'articles d'optique, pince-nez, lunettes et pince-nez correcteurs, faces à main, loupes, etc. etc.

Exécution prompte et soignée d'articles de lunetterie, suivant prescriptions des docteurs oculistes.

PRIX RÉDUITS

ΑΠ. ΝΙΚΟΛΑΙΔΗΣ & Δ. ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΗΣ

ΣΤΑΜΠΟΥΛ, ΜΠΑΚΤΣΕ-ΚΑΠΟΥ ΑΡ. 8

(Παραπλεύρως τοῦ Φαρμακείου Μπεσίρ Κεμᾶλ)

Πλουσιωτάτη συλλογὴ εἰδῶν ὀπτικῆς, διοπτρῶν, ὀμματοϋαλίων, φακῶν κ τ λ. Ἀκριβὴς ἐκτέλεσις συνταγῶν εἰς τιμὰς λίαν συγκαταβατικάς.

Fennî Gözlükçü
Epustot Nikolaidis ve Dimitri Karayanikis

İstanbul'da Bağçe Kapısında Beşir Kemâl Efendi'nin iczâhânesine muttasıl Numero 8.
Kulakdan ve burundan takma gözlükler gâyet ehven bir fiyât ile furuht olunduğu gibi etıbbâ tarafından tertîb ve ta'yîn edilen gözlük reçeteleride kemâl-i dikkat ve basîretle îfâ olunmakdadır.

HERKES!..

Reçeteli Gözlüklerini

Çerçeve ve Cam çeşitleri bol bol bulunan alttaki adreste yaptırıyor

OPTİK
DİPLOMALI MÜTEHASSIS FENNÎ GÖZLÜKÇÜ
REKOR
BEYOĞLU PARMAKKAPI KÖŞEBAŞI № 76

Çünki: En son sistem makinelerle ve garantili olarak yapılmaktadır

Fiyatı 1 Lira

Tanıtım Kartları

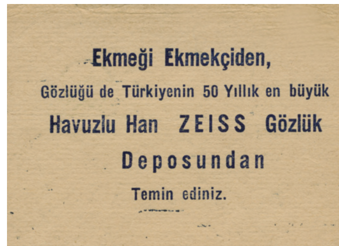

İstanbul, Bahçekapı'da Necat Ticarethanesi isimli diplomalı fenni gözlükçünün arkalı önlü Latin harfli Türkçe, Arap harfli Türkçe, Fransızca ve İngilizce bastırdığı tanıtım kartı.

Necat Ticarethanesi isimli diplomalı fenni gözlükçünün evvelki kart basımından sonraki bir dönemde adres değişikliği ile birlikte bastırdığı tanıtım kartı.

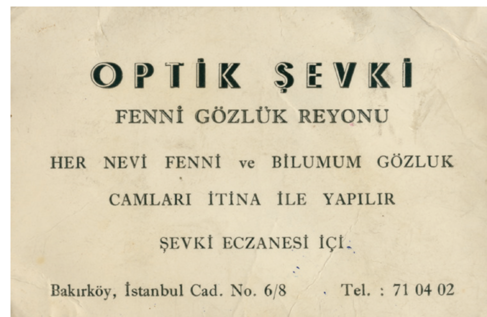
1— Müsadde tarihi: 4-1-1963 Sayı: 3036
2— Çekiliş dernek lokalinde ve Noter huzurunda yapılacaktır.
3— Çekilişi müteakip bir ay zarfında alınmayan eşyalar derneğe teberru edilmiş sayılir.
4— Çekiliş tehir edilmez.

Piyangodaki Eşyaların Bazıları :

CİNSİ	ADET	FİATI Lira	TUTARI Lira
Radyo	1	750	750
Bisiklet	2	500	1000
Kol Saati	2	250	500
Halı	1	500	500
İpragaz (İkili)	2	250	500

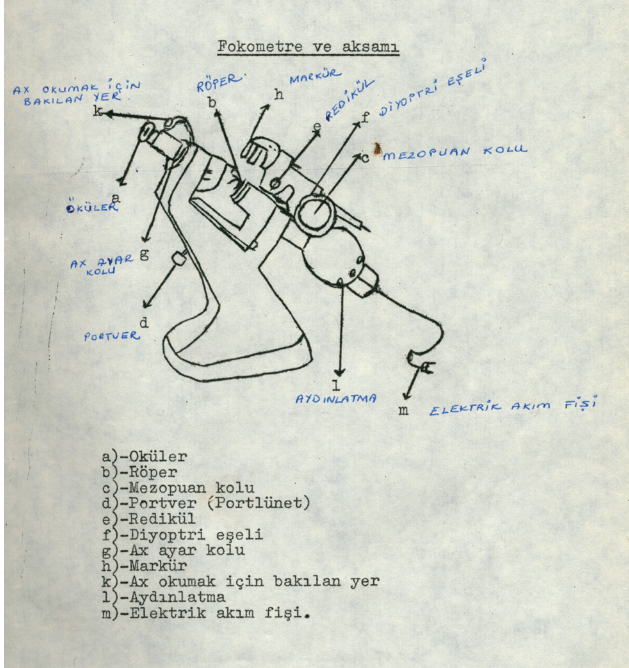

12.2. Cam Ölçüm Cihazları

Fokometre

Fokometre, optik camların (lens) odaklarını ölçmek ve işaretlemek için kullanılır. Aynı zaman da reçete de istenen prizmatik etki, prizme büyüklüğü ve taban yerleşim yerini kolaylıkla bulunabilir.

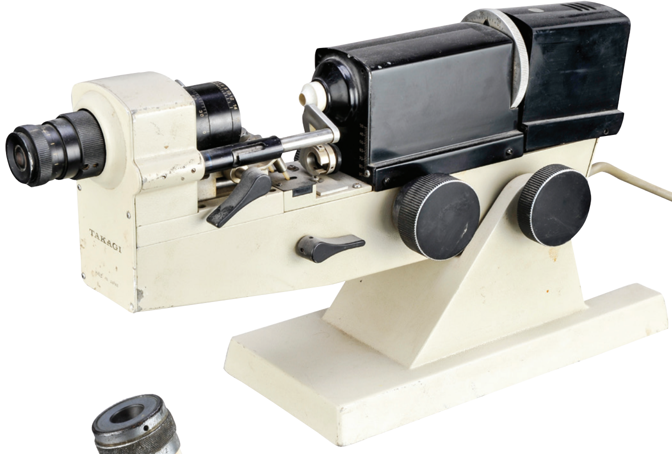
Topcon (No 7219)

FOKOMETRE'NİN KISIMLARI

a) **Oküler:** Gözü tatbik edip 32 yeşil noktayı daire şeklinde gördüğümüz yerdir.
b) **Röper:** Okülerden baktığımızda görünen 32 yeşil noktanın bulunduğu yerdir.
c) **Mezopuan Kolu:** Okuülerden bakılınca 32 yeşil ışığı netleştirmeye yarayan koldur. Sağa ve sola dönerek vazife görür.
d) **Portver (Portlünet):** Fokometre'ye konan camı ileri, geri itmek suretiyle camın odak noktasının tam ortaya gelmesini sağlar.
e) **Redikül:** Diyoptri eşelinden, diyoptri değerinin okunduğu yerdir.
f) **Diyoptri Eşeli:** Radikül'den bakılınca işaret ve diyoptri değerinin görüldüğü yerdir.
g) **Ax Ayar Kolu:** Cyl camlarda ax tayinine yarar.
h) **Markür:** Odak noktası ve ax'ı ayaralanan cam, Markür ile markalanır. Markür kullanılmadan evvel, özel yerindeki mürekkebe batırılmalıdır.

Carl zeiss 65939

Takagı

Zehiss Winkel (95957)

Original Hönig

Topcon Deutschland GMBH 2362
Wahlstedt

Topcon

Gözlükçü Atölyelerinde Kullanılan Cihazlar

Minicraft Regeltrafo 0730

Rimini O.M.A.P Italy

Alteco Cyanoacrylate A. (Type.EE-D)
Gözlük camlarının ve çerçevelerinin kırık yada kopmuş olan kısımlarının yapıştırılması amacıyla kullanılır.

12.3. Gözlük Cam Etiketleri

Gözlük Camlarının Kısa Tarihçesi

Optiğe olan ilgi Antik Çağ'a kadar uzanan uzun bir geçmişe sahiptir. Bilinen ilk camlar Mısır ve Mezopotanya uygarlıklarının kalıntıları arasında bulunmuştur. Camlar genellikle kuvarstan veya cilalanmış kristalden yapılmış ve küçük bir alanda güneş ışınlarını yoğunlaştırarak yangın başlatmak için bir büyüteç, yanma camı olarak yada balmumu tabletler üzerine yazıları silmek için kullanılmıştır. Bilinen en eski cama "Nemrut Merceği " denir. Asur medeniyetine ait bu mercek 300 yaşındadır. Optik teorileri Greko Roman filozoflar tarafından deneme yanılma metodu ile geliştirilmiştir. Plato ise emisyon teorisini detaylandırarak, görsel algının ışınların gözümüz tarafından emilmesiyle ortaya çıktığını ileri sürmüştür. Bu dönemde bir çok el yazmasında optik açıdan, taş ve kristal kullanımına atıfta bulunmaktadır. Tarihte bilinen en iyi örnek ise Roma İmparator Nero'nun iyi bir gladyatörleirn dövüşlerini görebilmek için zümrüt kullanılıyor olmasıdır.

M.S. 1000 civarında şeffaf kuvars veya beril ile yapılan büyüteçlerin "okuma taşı " yaygınlaşması, Avrupa' da keşişler esnasında el yazmalarının okunmasına yardım etmesi ile başlamıştır. Okuma taşlarının bulunuşu ise ancak 2 yüzyıl sonra gerçekleşmiştir.İlk gözlüklerden olan perçin gözlükler, 1260 larda İtalya' da ortaya çıkmıştır. Gözlüğün yapısı ahşap ile çevrelenmiş iki dışbükey (convex) merceğin, çivi ile birbirlerine bağlanması şeklindedir. Orta Çağ' da bu gözlükler bilgiyi ve zekayı temsil ediyordu. Kaynaklar her ne kadar ilk gözlükleri Bacon' un icat ettiğini söylesede, ilk gözlük mercekleri kimin icat ettiği bilinmemektedir.

Yerli Cam Etiketleri

Yabancı Cam Etiketleri

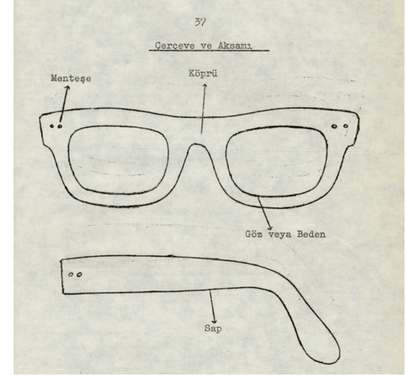

LUCHS TORI
FIRST QUALITY
DIAMANT GESCHLIFFEN
CORRECTED CURVE
MOM
Extra
AMBER
First Quality
Ortolent
INDO INTERNACIONAL
PREMEX
IMPERIAL
IMPERIAL OPTICAL CO.
TORONTO, CANADA
Menisken
torisch
Made in Germany
AKLENS
BRUNET-ACRAL
AMBER
COQUILLES
Verres Filtrants 25%
SOVIS
CROUGO
Verre
Stelex
QUALITY
LENSES
MADE IN U. S. A.
ACRAL
AMBER
isbir
FIRST QUALITY
PAN VISTA
FAVO
MENIS
AXCYL
UMBRAL 65
CARL ZEISS
Made in Germany
GRISET-ACRAL
Markenglas punktuell abbildend
Swarovski Optik K.G. Absam/Solbad Hall-Tirol
WATFORD
CROOKES
MENISCUS
WATFORD
BRITISH AMERICAN OPTICAL
COMPANY LIMITED
Rodenstock
Perfalit
Kunststoff
SPHERIC
CORRECTAL
ATHERMAL
Made in Portugal
Rodenstock
Rodar Color
CORRECTED CURVE
MOM
Made in West Germany
TILLYER
A SCIENTIFICALLY COMPUTED LENS
55m SERIES
BRITISH AMERICAN OPTICAL
COMPANY LIMITED
DIANA
BRUNET-ACRAL
Markenglas punktuell abbildend
Swarovski Optik K.G. Absam/Hall-Tirol
Crystex
OPHTHALMIC LENS
J.&R.F.LTD LONDON.E.C.
PHOTOGRAY
Swarovski Optik K.G. Absam/Solbad Hall-Tirol
HELLA
MENISKE
RUPP & HUBRACH BAMBERG
OPTISCHE FABRIK
Made in Germany
emop
PUNKT LENTE
GENERAL
OPTIC
WHITE
CELEX
MENISCUS
American Optical
CARL ZEISS
JENA
Made in Germany
Zeiss Punktal

12.4. Gözlük Örnekleri

Gözlüğün ana maddesi olan camın geçmişi M.Ö. 4500 yılına kadar gitmektedir. M.Ö 1000 yılına ait, büyüteç olarak kullanılmış cam örneklerine Girit kazılarında rastlanılmıştır. Gözlüğü ilk bulan kişinin kim olduğuna dair bilgi yoktur. Gözlüğün buna rağmen ilk kez 1250 veya 1280 yıllarında Venedik' te bulunduğu düşünülmektedir. Çünkü 13.yy' da, Orta Çağ' da Venedik, İtalya' da cam üretimiyle ünlü olan bir yerdi.Gözlük icat edildikten 350 yıl sonra yüzün ortasına tutturuldu. Edward Scarlett 1730' da Londra' da sabit gözlük sapını icat etti. İlk gözlükçü dükkanı 1783' te Philadelphia' da açıldı. İlk güneş gözlükleri ise 1430' da Çinliler tarafından kullanılmıştır. Çinliler bu gözlükleri başta mahkemeler olucak üzere bir çok yerde gözleri görünmesin, düşünceleri göz ifadelerinden belli olmasın diye bu koyu gözlükleri kullanıyorlardı. 1900' lü yıllarda "Kelebek Gözlük" olarak tanımlanan Largnon gözlüğü yaygın olarak kullanılmaya başlamıştır.

Medice Man The Forgotten Museum of Henry Welcome Ed. By Ken Arnord and Danielle Olsen 2003 London

Tek Saplı (Largnon) Gözlükler

Tek saplı Largnon 1920' li yıllar Largnette' nin 15.yy öncüsü olarak çıkan bu gözlüklere "Makas Gözlüğü" de denirdi. 19.yy başında Fransa' da çok yaygın kullanıldı ve makas gözlüğü bir yan kol ilave edildi. Bu yenilik katlamalı langnonları temsil etmektedir. Çoğunlukla kadınlar tarafından kullanılır ve süslü versiyonları vardır.

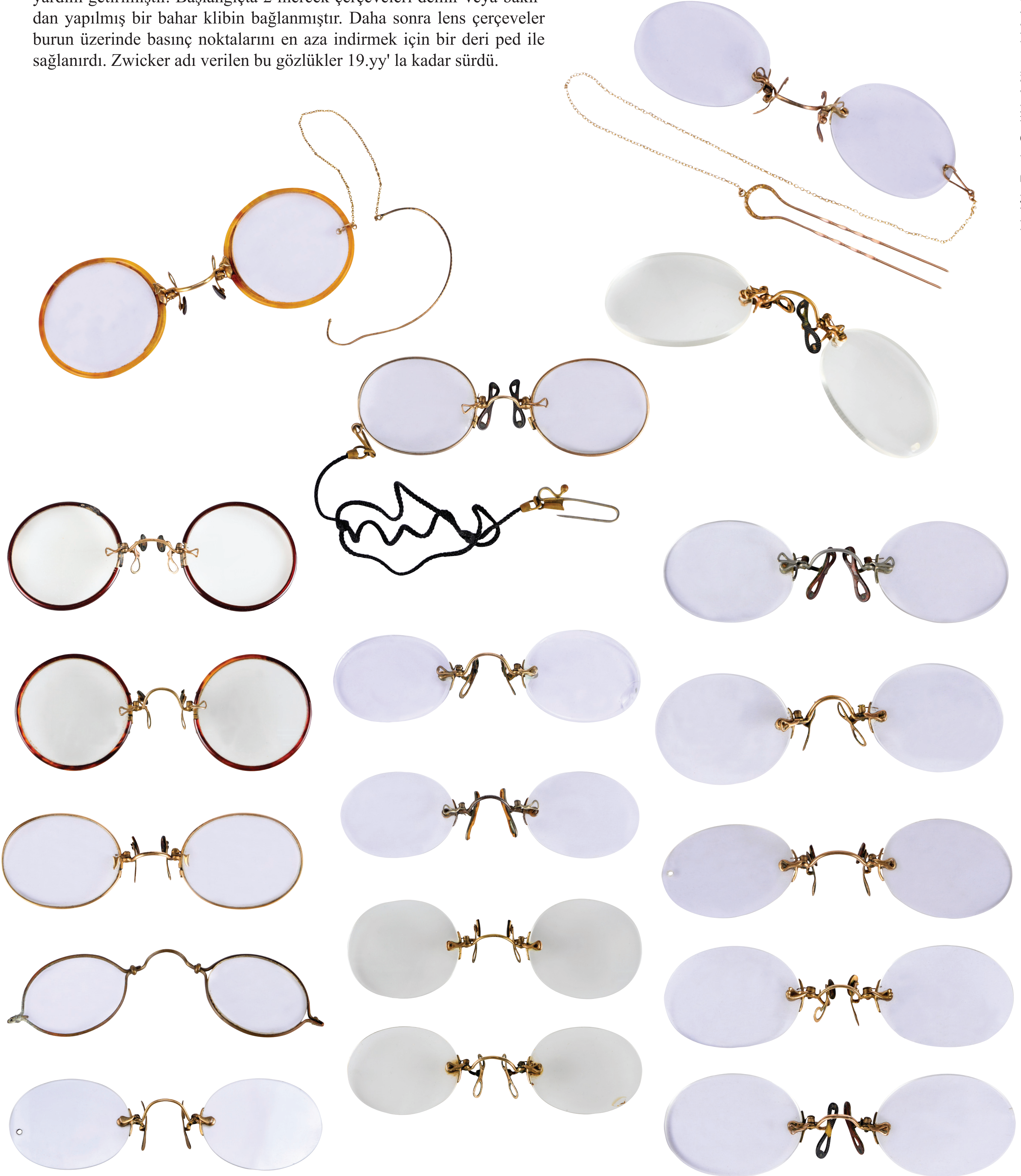

Pince Nez (Kelebek) 1875-1925

Makas, 16.yy' dan sonra, yayanılandıktan sonra görsel anlamda gözlüğe yardım getirlmiştir. Başlangıçta 2 mercek çerçeveleri demir veya bakırdan yapılmış bir bahar klibin bağlanmıştır. Daha sonra lens çerçeveler burun üzerinde basınç noktalarını en aza indirmek için bir deri ped ile sağlanırdı. Zwicker adı verilen bu gözlükler 19.yy' la kadar sürdü.

B&L&CO

CAM YOK !!!

Çift Kulplu Gözlükler

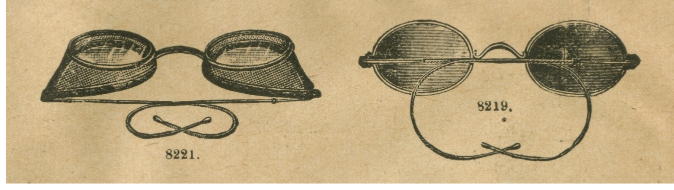

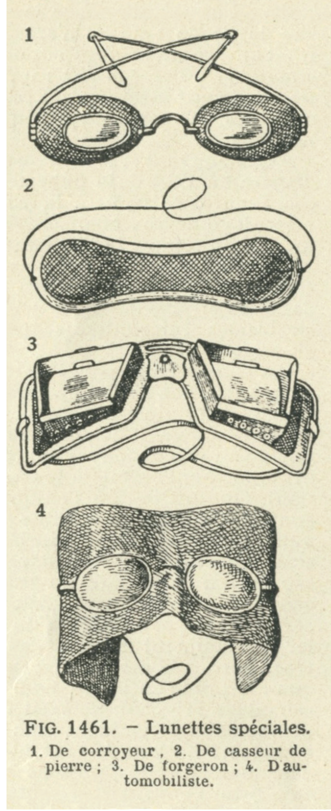

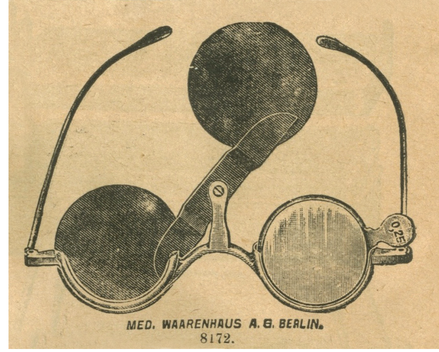
Ameliyat, Atölye, Isı ve Işıktan Koruma Amaçlı Gözlük Çeşitleri

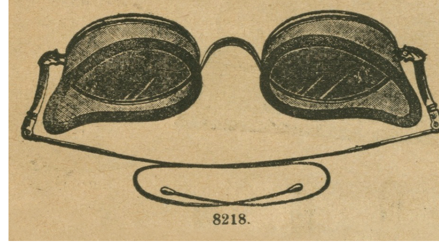
Haupt-Katalog no.33, (1900 başı) Medicinesches Waarenhaus, Berlin

1
2
3
4
FIG. 1461. — Lunettes spéciales.
1. De corroyeur, 2. De casseur de pierre ; 3. De forgeron ; 4. D'automobiliste.

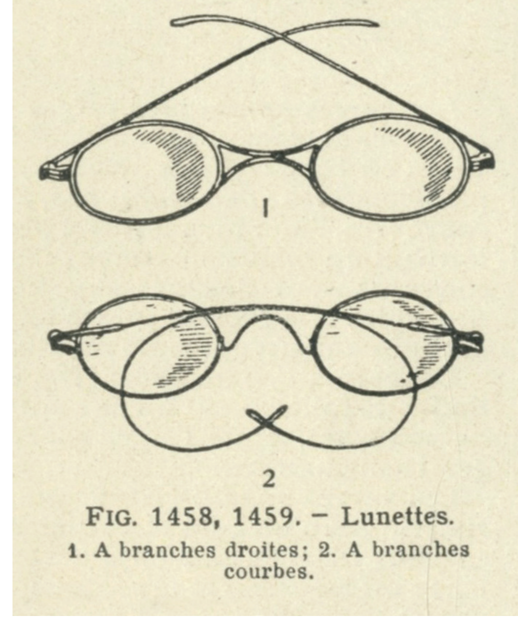
Larouse Medical Katalog, 1924.

Haupt-Katalog no.33, (1900 başı) Medicinesches Waarenhaus, Berlin

Haupt-Katalog no.33, (1900 başı) Medicinesches Waarenhaus, Berlin

1
2
FIG. 1458, 1459. — Lunettes.
1. A branches droites; 2. A branches courbes.

Larouse Medical Katalog, 1924.

Ameliyatlarda Doktorların Kullandığı Gözlükler

İnce İşçilik İsteyen İşler İçin (Mücevherat) Kullanılan Atölye Gözlük Örneği

Toz ve Rüzgara Karşı Koruruyucu Gözlük Çeşitleri

İlk geniş gözlükleri ise 1430' da Çinliler tarafından kullanılmıştır. Çinliler bu gözlükleri başta mahkemeler olucak üzere bir çok yerde gözleri görünmesin, düşünceleri göz ifadelerinden belli olmasın diye bu koyu gözlükleri kullanıyorlardı.

Markasız Gözlük Kılıf Çeşitleri

Yabancı Marka Gözlük Kılıf Çeşitleri

Günümüzde Kullanılan Gözlük Çeşitleri

KAYNAKÇA

Bayat, 1992: Ali Haydar Bayat, Anadolu Tıbbi Folklorunda Göz Hastalıkları, IV. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Bildirileri, IV. Cilt (Gelenek, Görenek ve İnançlar), Ankara.

Bayat, Okumuş 2004: Ali Haydar Bayat, Necdet Okumuş, Muhammed bin Mahmûd-ı Şirváni Mürşid (Göz Hastalıkları), Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Bayat 2011: Ali Haydar Bayat, Tıp Tarihi, İstanbul.

Bourgery – Jacop: J.M.Bourgery and N.H.Jacop, (Ed. Jean – Marie le Minor and Henri Sick), Atlas Of Human Anatomy and Surgery, The Complete Coloured Plates of 1881-1854. Taschen Yayınevi.

Coşkunlar 1938: Şahap Nazmi Coşkunlar, Kötü Göz (Göze Gelmek, Nazar Değmesi, Kem Nazar, Meş'um Göz, İsabeti Ayn), Marifet Basımevi, İstanbul.

Faiences 2005: Faiences de L'antiquuite, De L'ëgypte Ã L'Iran, Sous la direction d'Annie Caubet et Geneviëve Pierrat-Bonnefois, Musëe du Louvre Editions, Paris.

Gördüren 1954: Süreyya Gördüren, Göz Hastalıkları, Türk Tarih Kurumu, Ankara.

Hauptner 1913: H. Hauptner, Instrumenten-Fabrik für Tiermedizin, Berlin NW,6, Luisenstrabe 53.

Haupt Katalog, 1920: Medicinische Waarenhaus, Berlin.

Human Anatomy 2011: Benjamin A. Rifkin – Michael J. Ackerman - Judith Folkenberg (ed. Elaine Stainton) A Visual History From The Renaissance to The Digital Age, New York (Print China).

İgersheimer 1936: Josef İgersheimer, (çev. Murad Rami Aydın), Göz Hastalıkları, Türkiye Basımevi, İstanbul.

Ken Arnord and Danielle Olsen 2003 : Medice Man The Forgotten Museum of Henry Welcome Ed. By Ken Arnord and Danielle Olsen 2003 London.

Kirkup 2006: John Kirkup, MD, FRCS, The Evolution of Surgical Instruments (An Illustrated History from Ancient Times to the Twentieth Century, Novato, California.

Larousse Medical 1924: Dir. Galtier – Boissiere, Larousse Medical Illustre, Paris.

Lautenschlager 1888-1938: Laboratorium und Krankenhaus, Jubilaumskatalog Nr. 346.

Leitz 1831: Ernst Leitz, Apparate und Geratschaften, Laboratoriums-Einrichtungen, Berlin NW6, Luisenstrasse 45.

Pileur, 1883: A. Le Pileur, Le Corps Humain, Paris.

Perk 2012: Halûk Perk, Anadolu Antik Dönem Tıp Aletleri, Halûk Perk Tıp Müzesi Koleksiyonu, İstanbul.

Rifkin, Ackerman, Folkenberg 2006: Benjamin A. Rifkin – Michael J. Ackerman – Judith Folkenberg: Human Anatomy A Visual History from The Reenaıssance to The Dıgıtal Age, New York.

Rutkow 1988: Ira M. Rutkow, M.D., The History of Surgery in the United States 1775-1900, Vol.1. Textbooks, Monographs, and Treatises, Norman Publishing, San Francisco.

Sarı, Akgün, Kurt 2011: H. Nil Sarı, Burhan Akgün, Ümit Emrah Kurt, "Mekteb-I Tıbbiye", Kuruluşundan 1933 Reformuna Fotoğraflarla Darülfünun Tıp Fakültesi, a, Ed., İstanbul 2010 Avrupa Kültür Başkenti Ajansı, istanbul.

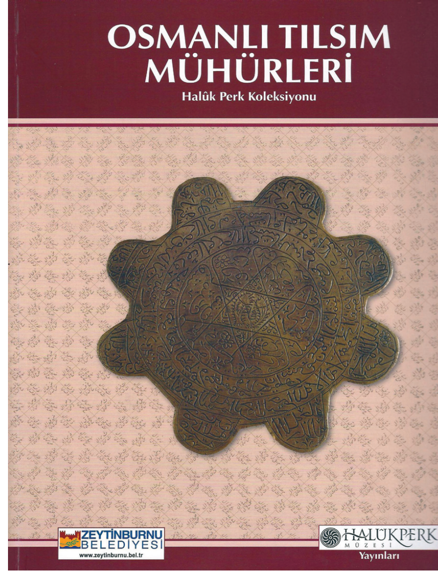
Topdemir 2002: Hüseyin Gazi Topdemir, Modern Optiğin Kurucusu: İbnü'l-Heysem, Hayatı, Eserleri ve Teorileri, Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları, Ankara.

Uzel 1992a: İlter Uzel, Şerefeddin Sabuncuoğlu, Cerráhiyyetü'l – Hániyye I, Ankara.

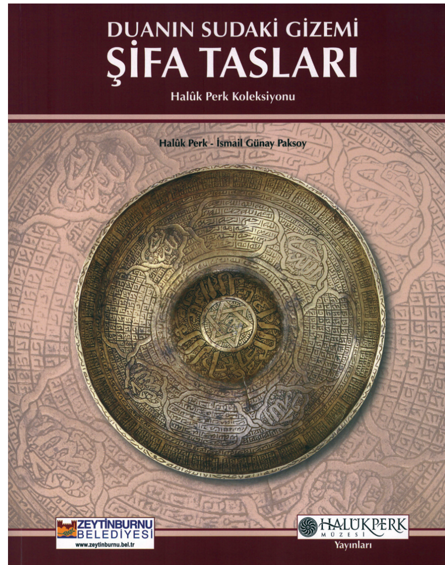
Uzel 1992b: İlter Uzel, Şerefeddin Sabuncuoğlu, Cerráhiyyetü'l – Hániyye II, Ankara.

Wilson 1997: Philip Wilson, Art of Ancient Iran (Copper and Bronze), USA.

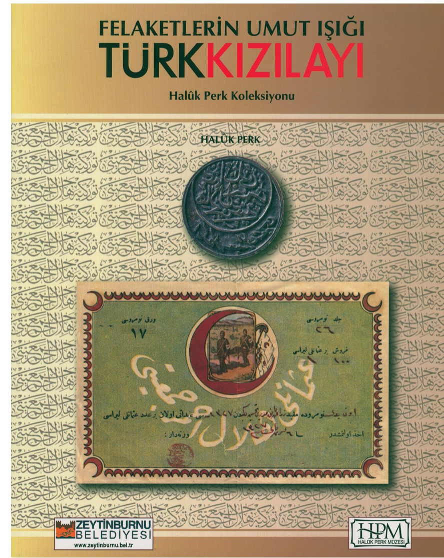
Merkezefendi Geleneksel Tıp Festivali Kapsamında Daha Önce Yapılmış Sergilerin Katalogları

2010

2011

2012

2013

2014